

**T.C. KÜLTÜR VE TURİZM
BAKANLIĞI**

**©Kütüphaneler ve Yayınlar
Genel Müdürlüğü**

Eser Adı: Esrâr Dede Dîvânı

Müellifi: Esrâr Dede

Hazırlayan: Osman Horata

Yayın Yılı: 2019

ISBN: 978-975-17-4239-1

Ana Yayın Numarası: 3635

Kültür Eserleri Dizisi- 608

Adres: Bahçelievler Son Durak 06490
Bahçelievler/Çankaya/ANKARA

Telefon: +90 312 470 80 00

Faks: +90 312 470 54 71

e-posta: yaphaz@ktb.gov.tr

www.ktb.gov.tr
<http://ekitap.ktb.gov.tr>

ESRÂR DEDE

DÎVÂN

Hazırlayan

Dr. Osman HORATA

Ankara

2019

KISALTMALAR

- bk. : bakınız
- C. : Cilt
- G : Esrâr Dede, *Dîvân*, Divan Edebiyatı Müzesi (Galata Mevlevihanesi), No: 681.
- G. : gazel
- İ : Esrâr Dede, *Dîvân*, İstanbul Üniversitesi, İbnül Emin Kütüphanesi, T 2594.
- K. : kaside
- KB : Kültür Bakanlığı
- Kıt. : kıta
- KTB: Kültür ve Turizm Bakanlığı
- M : *Dîvân-ı Belâgat-Unvân-ı Esrâr Dede*, İstanbul 1257.
- R. : Rubai
- S1 : Esrâr Dede, *Dîvân*, Süleymaniye Kütüphanesi, Hâlet Efendi Kit. No: 694.
- S2 : Esrâr Dede, *Dîvân*, Süleymaniye Kütüphanesi, Hacı Mahmud Efendi Kit. No: 3741.
- S3 : Esrâr Dede, *Dîvân*, Süleymaniye Kütüphanesi, Hâlet Efendi Mülhâkı, No: 162.
- TCYK: *Tarih-Coğrafya Yazmaları Kataloğu*
- TDV: Türkiye Diyanet Vakfı
- TDYK: *Türkçe Yazma Divanlar Kataloğu*
- Tezkire: Esrâr Dede, *Tezkire-i Şu'arâ-yı Mevleviyye*, Süleymaniye Kütüphanesi, Hâlet Efendi Mülhâkı, No: 109.
- Yay.: Yayınları

GİRİŞ

Esrâr Dede'nin Hayatı, Eserleri ve Sanatı

18. asır, birbiri ardınca gelen savaşlar ve yenilgiler, bir taraftan da iç karışıklıklar ve ekonomik sıkıntılarla imparatorluğun ciddi sarsıntılar geçirdiği, çöküşe doğru gidişin daha da hızlandığı bir dönemdir. İlk defa barış yapmaya zorlanan taraf durumuna düşen Osmanlılar, askerî ve idari alanlardaki yenileştirme çabalarından da istenilen sonuçları alamaz. Siyasi ve sosyal yapıdaki bütün olumsuzluklara rağmen kültürel hayattaki canlılık ise devam eder. Divan edebiyatı, 18. asırda önceki yüzyılın devamı olarak gelişmesini devam ettirmekle birlikte çok daha renkli, eklektik bir görünüm arz eder. 17. asırda önemli temsilcilerini yetiştiren Sebk-i Hindî ve hikemî söylem, bu asırda da etkisini devam ettirir; fakat şairler daha çok Hint üslubuyla zirveye çıkan külfetli, sanatkârane söyleyişe tepki olarak şairlerin kudema tarzı dediği klasik üslubu tercih ederler. Bu, mevcut estetik anlayışı içinde bütün imkânları zorlayan bir edebiyatın yeniden geriye dönüşüdür. Sâbit'te bir tutku hâline gelen, halk zevkinin dili ve hayat tarzıyla şiire taşınması da, başta Nedîm olmak üzere bu asrın birçok temsilcisinin aslî gayelerinden biri olur.

Böyle bir ortamda yetişen Esrâr Dede, fikrî olarak Galib'in etkisi altında kalmakla birlikte, daha çok klasik üslup yolunda şiirler kaleme alan bir şairdir. Esrâr, Mevleviliğe intisabından ölümüne kadar geçen üç yıl gibi kısacık bir süreye birçok eser sığdırmayı başarmış benzerine ender rastlanabilecek bir şairdir. O, daha çok Mevlevî şairler hakkındaki tezkiresiyle tanınmakla birlikte, lirik, külfetsiz, zarif bir dille söylediği şiirleriyle de ihmal edilmemesi gereken bir şairdir. Elinizdeki eser, Esrâr Dede'nin daha önce tarafımızca yayımlanan *Dîvân*'ının¹, yeniden gözden geçirilerek e-kitap hâline getirilmiş şeklidir. Giriş ise, önceki çalışmamızdan yararlanılarak hazırlanan, şairin hayatı, eserleri ve klasik Türk edebiyatındaki yeriyle ilgili genel bir değerlendirmeyi ihtiva etmektedir.

---

¹ Osman Horata (1998). *Esrâr Dede, Hayatı, Eserleri, Şiir Dünyası ve Dîvânı*. Ankara: KB Yay. *Dîvân* üzerinde ayrıca bir doktora tezi hazırlanmıştır: H. Ali Kasır (1996). *Esrâr Dede, Hayatı, Edebî Kişiliği ve Dîvânı'nın Karşılaştırmalı Metni*. Doktora Tezi. Erzurum: Atatürk Üniversitesi.

A. Hayatı

Esrâr Dede, Mevlevî şairler arasında önemli bir şöhrete sahip olmakla birlikte onun hayatı hakkında bildiklerimiz, Fatîn¹ ve Mehmed Tevfik'in² eserleriyle İhsan Mahvî'nin *Mevlevî Şairleri*³ adlı basılmamış kitabında verilen bilgilerden ibarettir. Mahvî'nin eseri de, Esrâr'ın ölümünden çok sonra yazılmış olup daha çok sözlü rivayetlere dayanmaktadır. Bu sebeple, buradaki bilgilerin de ihtiyatla kullanılması gerekmektedir.

Şiirlerinde “Esrâr” mahlasını kullanan ve Mevlevilikteki konumu sebebiyle “Esrâr Dede” unvanıyla tanınan şairin asıl adı Mehmed'dir. İstanbul'da doğmuştur.⁴ Şeyh Gâlib'in *Menâkıbu'l-Ârifîn*'in yazma nüshalarından birisinin (Süleymaniye Kütüphanesi, Hâlet Efendi Mülhâkı, No.46, vr.1a) ilk sayfasına düştüğü ve şairin Sütlüce (Haliç) semtinde doğduğunu belirten not ise kanaatimizce Esrâr'a ait değildir.⁵

Esrâr Dede'nin doğum tarihi bilinmemektedir. Fakat Ergun, bir kaynak belirtmeden onun 1162/1748'de doğduğunu ve kırk dokuz yıl ömür sürdüğünü söyler.⁶ Bundan sonra yapılan bazı çalışmalarda da bu tarih herhangi bir tenkide tabi tutulmadan aynen verilmiştir.⁷ Kanaatimizce Ergun'un bu konudaki kaynağı İhsan Mahvî'nin eseridir. Bu sebeple, başka bir belgeyle desteklenmedikçe şairin doğum tarihi konusunda kesin bir şey söylemek mümkün değildir.

Esrâr Dede'nin, ailesi ve yetiştiği muhit hakkında da etraflı bir bilgi olmamakla birlikte, kendisinin Süleymaniye Kütüphanesi, Hâlet Efendi Mülhâkı, No: 139'da kayıtlı Sultan Veled *Dîvânı*'nın “zahriyye” sine (cilt kapağının içine) yazdığı temellük

¹ Fatîn Dâvûd (1271). *Tezkire-i Hâtimetü'l-Eş'âr*. İstanbul. 9.

² Mehmed Tevfik (1290). *Kâfile-i Şu'arâ*. İstanbul. 41.

³ İhsan Mahvî'nin basılmamış olan ve varlığı Ergun'un *Türk Şairleri*'ndeki (İstanbul 1945: 1345-1346) “Esrâr Dede” maddesinde yaptığı alıntılardan öğrenilen *Mevlevî Şairleri* adlı eseri araştırmalarımız sırasında da bulunamamıştır. Burada, ondan yapılan alıntılar Ergun'un eserinden aktarılmıştır.

İhsan Mahvî (1891-1936), son asır Mevlevî şairlerinden olup Vefa İdadisini bitirmiş daha sonra da memurluk ve öğretmenlik görevlerinde bulunmuştur. Ayrıca Şeyh Celâleddin Dede ve Es'ad Dedelerden mesnevi okuyarak “mesnevihanlık” icazeti almıştır. (Mahvî'nin hayatı hakkında bk. *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*. İstanbul 1981. C. 4. 347.)

⁴ Fatîn Dâvûd (1271). *Tezkire-i Hâtimetü'l-Eş'âr*. İstanbul. 9; Mehmed Tevfik (1290). *Kâfile-i Şu'arâ*. İstanbul. 41; M. N. Tuman. *Tuhfe-i Nâ'ilî*. Milli Kütüphane. Yz. B.611. 42.

⁵ Bu not, şairin Mevlevîliğe giriş tarihi üzerinde durulurken ayrıntılı olarak değerlendirilmiştir.

⁶ S. N. Ergun (1945). *Türk Şairleri*. İstanbul: Ülkü Bas. C. 3. 1344-1345.

⁷ Hasan Aksoy (1995). “Esrâr Dede”. *İslâm Ansiklopedisi*. C. II. İstanbul: TDV Yay. 432-434; N. Sami Banarlı (1977). *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi*. C. 2. İstanbul: MEB Yay. 790; Hasan Aksoy (1979). “Esrâr Dede”. *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*. C. 3. İstanbul: Dergâh Yay. 105.

kaydından,¹ sadece babasının ve dedesinin isimlerini öğrenebilmekteyiz. Buna göre, onun babasının ismi Ahmed-i Bî-zebân, dedesinin de Hasan ibn Osman'dır. Esrâr'ın H.1210/M.1795-96'da yani ölümünden bir yıl önce Galata'da yazdığı bu temellük kaydı şöyledir:

“Vehebe'l-mülkü'l-feyyâzu'l-kavî ile'l-fakîr E's-Seyyid Mehmed Esrâru'l-Mevlevî İbn Ahmed-i Bî-Zebân bin Hasan ibn Osman sâkin-i bük'a-i Mevleviyye der-Galata 1210.”

Burada şairin kendisini “seyyid” olarak nitelemesi, kanaatimizce tarikatlardaki asalet kaygısından kaynaklanan bir rivayetten öteye herhangi bir anlam ifade etmemektedir. Babası için söylediği “Bî-zebân” (Dilsiz) sıfatı da, tasavvufi muhitlerde alınan bir mahlastan ziyade onun sessizliği sebebiyle halk arasında verilmiş bir lakap olmalıdır.

Esrâr Dede'nin öğrenimi ve mesleği hakkında, Fatîn ve Mehmed Tevfîk bir şey söylemezken; İhsan Mahvî,² onun genç yaşta çeşitli “ulûm u fûnûn” tahsil ettiğini, Arabi ve Farisî'den başka Rum, Latin ve İtalyan dillerini de “mükemmelen” öğrendiğini ve “hâcegân” sınıfına girerek “ta'lîm ve tadrîs” ile meşgul olduğunu söyler.³ Esrâr Dede de, *Lügat*'inin başında önce çeşitli ilimleri tahsil ettiğini, bu sırada Latin diline “bir miktar” vâkıf olduğunu söyleyerek İhsan Mahvî'nin görüşlerini doğrular:

“Ammâ ba'dü fakîr-i nâ-çâr a'nî dervîş Mehmed Esrâr mukaddemâ ülûm u fûnûn-ı şettâ tahsîline sa'y ü gûşîşimiz avânında bi'l-ittifâk lügat-i Latiniyye ve Talyâniyye'ye bir mikdâr vukufumuz sebkât etmişdi.” (vr. 53b)⁴

Mahvî, onun Latin ve İtalyan dillerini “mükemmelen” öğrendiğini söylemesine karşılık, şairin kendisi “bir miktar” vukufunun olduğunu ifade eder. Esrâr Dede'nin, bu

¹ Bu belge, ilk olarak Üsküdar Mevlevihanesi şeyhi Ahmed Remzi Efendi tarafından bulunmuş ve Rusuhi Baykara'nın lisans tezinde kullanılmıştır. bk. Rusuhi Baykara (1939-1940). *18'inci Asır Şairlerinden Mehmet Esrar Dede'nin Hayatı, Tasavvufî, Edebî Şahsiyeti ve Eserleri*. Mezuniyet Travayı. İstanbul: İstanbul Üniversitesi. 12.

² Aktaran S. N. Ergun (1945). *Türk Şairleri*. C. 3. İstanbul: Ülkü Bas. 1345-1346.

³ “Hâcegân” kelimesi, “hocalar” anlamının yanında, Osmanlılarda kalemiyye sınıfının başındaki devlet ricali için kullanılmaktadır (bk. M. Zeki Pakalın (1946). *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: MEB Yay. 693-694). Mahvî de, “talim ve tedris” ile medrese eğitiminden ziyade Divan-ı Hümayun'daki eğitimi kastetmiş olmalıdır.

⁴ Aktaran S. Nüzhet Ergun (1945). *Türk Şairleri*. C. 3. İstanbul: Ülkü Bas. 1346.

dillerin yanında Arapça ve Farsçaya şiir yazabilecek kadar vâkıf olması onun iyi bir eğitim gördüğünü göstermektedir.¹

Oldukça geç sayılabilecek bir yaşta Mevleviliğe intisap eden Esrâr Dede'nin, Mevlevilikten önceki hayatı hakkında bunlardan başka bir bilgi yoktur. Fakat onun, hayatının bu döneminden bazı beyitlerde büyük bir pişmanlıkla söz etmesi dikkati çekmektedir. Manzum bir otobiyografisi gibi olan 246. gazelinde, Mevleviliğe intisabından önce içinde bulunduğu "topluluk", dünyaya önem veren, külâh ve hırkalarıyla irfan davası güttüğü hâlde aslında imanı olmayan, fitneci "har-meşreb" insanlar olarak nitelenir:

Celîs-i dîn ararmış bezmine dünyâ vü mâ-fihâ
 Kemâle erdik ammâ yanlarından ragbetim gitdi
 Cihânda merd-i sâhib-zât kadrin kimse bilmezmiş
 Bilir vardır deyü hayfâ ki bunca dikkatim gitdi
 Kallıp nâ-dân arasında hemân bir pula degmezmiş
 Saçıp bî-hude bunca gevher-i mâhiyyetim gitdi
 Meger erbâb-ı irfân zann olan hayvânmış cümle
 Tehî bâd-ı hevâ bunlarla vakt-i sohbetim gitdi
 Külâh u hırka ile bir alay har-meşrebân gördüm
 Helâk-i hayf hayf oldum elimden râdetim gitdi
 (...)
 Henûz îmânı yokdur da'vi-i irfân eder câhil
 Ne sırdır bu düşündükçe Hudâyâ fikretim gitdi

¹ Esrâr Dede'nin gerek İtalyan, Latin ve Rum dillerini bilmesi, gerekse *Dîvân*'ındaki Hristiyanlıkla ilgili unsurlar, onun mensubiyeti hakkında akla bazı soru işaretlerinin gelmesine sebep olmuştur. Gölpınarlı (1983) bu konuda şunları söylemek gerektiğini duyar:

"Anlaşıyor ki Esrar Dede, *Tevrat* ve *İncil*'le epeyce meşgul olmuş ve okudukça bazı yerlerini Mevlânâ'ya işaret saymış, o da belki Mevlânâ gibi Rumca bellemiş, belki de Rumca bilmesine Galata'da oturuşu sebep olmuştur. (...) Burada şunu da söyleyelim. Esrâr, Hristiyan dönmesi değildir. Süleymaniye'nin Hâlet Efendi kitaplarının mülhak kısmında, 139 no'da kayıtlı Sultan Veled *Dîvânı*'nın 1a sahifesinde, kendi el yazısıyla temellük ketebesinden anlıyoruz ki, babası Ahmed-i Bî-zebân'dur (dilsiz). Onun babası Hasan'dır, onun babasının adı da Osman'dır." Abdülbaki Gölpınarlı (1983). *Mevlâna'dan sonra Mevlevîlik*. İstanbul: İnkılâp ve Aka Yay. 288.

Bana gösterme suret bâtında fitneler gördüm
Cihândan göz yumarsam sanma dilden hiddetim gitdi (G. 246/4-11)¹

Esrâr'ı, gözleri kapandığında bile hiddeti gitmeyecek kadar öfkeliendiren külahlı, hırkacı bu insanlar kimlerdir? Şairin, Mevleviliğe intisabından önce “hâcegân” sınıfı arasında bulunduğu bilindiğine göre; o, burada dünyevi arzular peşinde koşan kâtipler veya müderrisler grubunu mu yoksa herhangi bir din veya tarikat mensuplarını mı kastetmiştir? Eserden hareketle şairin biyografisi hakkında bir yargıya varmak sakıncalı olmakla birlikte, bunların “irfan davası” güdüp imana önem vermeyen insanlar olduğu belirtildiğine göre onun kastının “hâcegân” sınıfı olmadığını söylemek mümkündür.

Esrâr Dede, tezkiresinin mukaddimesinde; “E’s-seyyid Esrâr-ı şikeste-dil ser-â-pâ müstagrak-ı gird-âb-ı mâ-sivâ ve gavta-h’âr-ı lücce-i çûn ü çirâ âlûde-i çirk-âb-ı alâyık-ı dünyâ vü mâ-fihâ iken...”² diyerek; daha önce dünyevi zevklerin çirkefine bulaşıp “mâ-sivâ” girdabına battığını belirterek ne bir dinden ne de bir tarikatten bahseder.³

Esrâr, bir rubaisinde ise (R. 87) önüne ardına bakmayıp Hazret-i Mollâ diyerek yola (Mevleviliğe) giren bir avuç “abdâl” olduklarını söyler. Bilindiği gibi “abdâl”, edebî metinlerde “derviş” anlamında kullanıldığı gibi Kalenderîler için unvan da olmaktadır. Esrâr ise “abdâl”ı hangi anlamda kullanmaktadır? Şairin, bu rubaisinin yanında *Dîvân*'ının birkaç yerinde de kendisini “Mevlevî abdâlî” (G. 178/2), “abdâl-ı fenâ” (G. 246/16) gibi sıfatlarla nitelendirmesi hatta bir beytinde “çâr-darb”ı tavsiye etmesi (G. 29/14) ve esrara düşkünlüğü (bk. *Sürûrî*'nin ölümü için düşürdüğü tarih), onun “abdâl” kelimesine özel bir anlam izafe etmeye çalıştığını düşündürmektedir. Fakat Kalenderîlik⁴, Mevlevilik üzerinde etkili olan tarikatlerden biridir. Birçok Mevlevide, bu bir hâl olarak karşımıza çıkmakta ve bazı dervişler kendilerini “Mevlevî abdâlî” olarak

¹ Burada belirtilen numaralardan ilki, Esrâr Dede *Dîvânı*'nın tenkitli metnindeki [Osman Horata (1998). *Esrâr Dede, Hayatı, Eserleri, Şiir Dünyası ve Dîvânı*. Ankara: KB Yay.] şiirlerin, ikinciler de beyitlerin numaralarını göstermektedir.

² Esrâr Dede. *Tezkire-i şu'arâ-yı Mevleviyye*. Süleymaniye Kütüphanesi, Hâlet Efendi Mülhâkı. No.109. vr.1b; İlhan Genç (hızl.) (2000). *Tezkire-i şu'arâ-yı Mevleviyye*. Ankara: AKM Yay. 3.

³ Baykara, bu sözlerin Esrâr'ın Mevlevilikten önce bir tarikate intisap ettiğinin delili sayılabileceğini söyler [Rusuhi Baykara (1939-1940). *18'inci Asır Şairlerinden Mehmet Esrâr Dede'nin Hayatı, Tasavvufî, Edebî Şahsiyeti ve Eserleri*. Mezuniyet Travayı. İstanbul: İstanbul Üniversitesi. 13-14].

⁴ Bilindiği gibi Kalenderîlik, bu asırda Bektaşîlik içinde eriyerek onun şemsiyesi altına girmiş bulunuyordu. bk. A. Yaşar Ocak (1992). *Osmanlı İmparatorluğunda Marjinal Sufilik: Kalenderîler (XIV-XVII. Yüzyıllar)*. Ankara: TTK Yay. 210.

nitelendirmektedir. Esrâr Dede içinse, yukarıdaki hususlar göz önüne alındığında Kalenderîlik etkisinin Mevlevilikten önceki hayatından gelmiş olabileceği akla gelmektedir. Fakat bu konuda, gerek kaynakların gerekse şairin kendisinin sessiz kalması bir hükme varmamızı güçleştirmektedir. Fakat Esrâr Dede gibi yakın zamanlarda yaşamış, tanınmış bir şairin Mevlevilikten önce herhangi bir tarikate veya başka bir dine bağlılığı söz konusu olsaydı herhâlde meçhul kalmazdı. Bu sebeple onun Mevlevilikten önceki hayatını tam olarak aydınlatmaya eldeki bilgiler yeterli değildir.

Mevlevilikten önce içinde bulunduğu muhitten memnun olmadığını açıkça ifade eden Esrâr Dede bir arayış içine girer. Fakat zamanını “muhabbet sevdasıyla” boş yere harcar:

Etdi nice demler beni hayrân bu gayret
Âyîne-i dil garka-i gerd-i keder oldı

Sevdâ-yı mahabbetle gezip hayli zamânlar
Esrâr-ı belâ-keş nice yıl der-be-der oldı (G. 247/16-17)

Bu arayışlar onu, devrinin çok önemli bir eğitim ve kültür merkezi durumundaki Galata (Kulekapısı) Mevlevihanesine¹ götürür. Esrâr'ın, tezkiresinin mukaddimesinde belirttiğine göre bu ansızın (nâ-gâh) olmuştur. O, dünyevi meşguliyetler peşinde koşarken Mevlânâ'nın dergâhına gelerek Şeyh Gâlib'in hizmetine soyunur:

“... âlude-i çirk-âb-ı alâyık-ı dünyâ vü mâ-fihâ iken nâ-gâh gerden-i cân-ı nâ-tüvâna
kullâb-ı mahabbet-i hânedân-ı Mevleviyye güzerân ve dil-i nâ-çârımı bî-zâr-ı
gâ'ile-i cân u çihân edip (...) dâhil-i dârü'l-emân-ı dergâh-ı 'âlem-penâh-ı Monlâ-yı
Rûm ve hâk-rûbî-i râh-ı fakr u fenâya şeb u rûz melzûm edip husûsâ şeyhim cenâb-

¹ Galata Kulesi yakınında bulunduğu için, yazma tarih kitaplarında ve belgelerde “Kulekapısı” adıyla anılan Galata Mevlevihanesi 1492'de İskender Paşa tarafından kurulmuştur. Zamanla harap olan bu tekke bir müddet Halvetî zaviyesi olarak da kullanılmıştır. Kasımpaşa Mevlevihanesinin kurucusu Abdî Dede'nin gayretleriyle tekrar Mevlevi tekkesi olarak canlandırılan Galata Mevlevihanesi, 1766'da yanmış ve yeniden inşa edilmiştir. Mevlevihane, 1794'te III. Selim, 1834'te de II. Mahmud tarafından esaslı bir şekilde tamir ettirilmiştir. 1925'te de diğer tekkelerle birlikte kapatılarak müze hâline getirilmiştir. Dört yüz otuz yıllık hizmeti sırasında yüzü aşkın Mevlevihane içinde en ünlüsü hâline gelen Galata Mevlevihanesi, yetmiş kadar divan sahibi şair yetiştirmiş, aynı sürede otuz Mevlevi şeyhi bu dergâhta postnişin olarak görev yapmıştır. Bu konuda bk. H. Hüseyin Ayyansarâyî (1281). II/42-49; Kerametli (1975). 15; Uzluk (1989). 297-300.

1 Gâlib Dede Efendi efâza'llâhü 'aleyânâ füyûzâtihî efendimiz hazretlerinin hâk-bûsî-i hizmet-i meydân-ı Behişt-akrânlarıyla şeref-yâb..."¹

İhsan Mahvî de, bu konuda biraz daha ayrıntılı bir şekilde durarak onun "talim ve tedris" ile meşgulken bir merakla Galata Mevlevihanesi'ne uğradığını, dergâhın şeyhi olan Gâlib Dede'nin sohbetine katılıp bundan fevkalade etkilenecek ertesi gün Mevleviliğe intisap ettiğini söyler:

"İbtidâ-yı hâlinde tarîk-i hâcegâna sülûk ederek ta'lîm ve tadrîs ile meşgûl iken sâ'ika-i merâk u teccüssle bir gün Galata Mevlevihânesi'ne ugrayıp dergâh-ı mezkûrda seccâde-nişîn-i irşâd olan Şeyh Gâlib Dede Efendi'nin huzûr-ı şerîfine dâhil olur. Esnâ-yı sohbetde Şeyh Gâlib Dede'nin dehân-ı maârif-beyânından südür eden hakâyık-ı ma'neviyyeden fevka'l-had mütehassis olarak o gün dergâh kapusundan istemeye istemeye çıkarsa da meftûn-ı fezâ'ili olduğu Şeyh Gâlib Dede'ye karşı rûhunda hâsıl olan incizâb-ı rûhânî ile o geceyi bî-ârâm geçirmiş ve ale's-sabâh pür-sûz u güdâz dergâh-ı müştêrî-penâha şitâb ile Şeyh Gâlib Dede'nin dâmân-ı inâyetine ilticâ eyleyerek matbah-ı Mollâ'ya ikrâr-dâde-i teslimiyet olmuştur."²

Mehmed Tevfik³ ve Fatîn⁴ ise, bu konuda sadece onun Mevleviliğe intisap ederek Galata Mevlevihanesinde "post-nişîn-i irşâd" olan Şeyh Gâlib'in yanında çileye soyunduğunu söyler.

Esrâr Dede'nin, gerek tezkiresindeki sözlerinden gerekse kaynaklardaki bilgilerden Mevlevîliğe Şeyh Gâlib'in Galata Mevlevihanesine şeyh olmasından sonra intisap ettiği anlaşılmaktadır. Gâlib'in, Halil Nu'mân Dede'nin azli üzerine H. 9 Şevval 1205 / M. 11 Haziran 1790'da şeyh olduğu⁵ göz önüne alındığında Esrâr'ın intisabı da bu tarihten sonraya rastlamaktadır.

H. 1222/M. 1807-1808'de yani şairin ölümünden on bir yıl sonra istinsah edilen Esrâr Dede *Dîvânı*'nın İstanbul Üniversitesi, İbnül Emin T. 2594'te kayıtlı nüshasına düşülen notlar⁶ onun intisap tarihini belirlememize yardımcı olmaktadır. Büyük bir

¹ Esrâr Dede. *Tezkire-i Şu'arâ-yı Mevleviyye*. Süleymaniye Kütüphanesi, Hâlet Efendi Mülhâkı. No.109. vr. 1b; İlhan Genç (hızl.) (2000). *Tezkire-i Şu'arâ-yı Mevleviyye*. Ankara: AKM Yay. 3-4.

² Aktaran S. Nüzhet Ergun (1945). *Türk Şairleri*. C. 3. İstanbul: Ülkü Bas. 1345.

³ Mehmed Tevfik (1290). *Kâfile-i Şu'arâ*. İstanbul. 41.

⁴ Fatîn Dâvûd (1271). *Tezkire-i Hâtimetü'l-Eş'âr*. İstanbul. 9.

⁵ Sedit Yüksel (1980). *Şeyh Gâlib Eserlerinin Dil ve Sanat Değeri*. Ankara: İş Bankası Yay. 18.

⁶ "Galata Mevlevihanesi'nde bin iki yüz on iki senesi irtihâl eden ârif-i billâh Şeyh Gâlib Efendi'den sâhib-i dîvân Esrâr Dede inâbe ile terk-i mâ-sivâ edip biraz eyyâm şeyh müşârün-ileyhe kûçek olup vâsıl-ı tarîk

ihtimalle, kendisi de bir Mevlevî olan müstensih M. Atâ tarafından yazılan bu notta, Esrâr Dede'nin H. 1211/M.1796'da çilesini tamamladığı gece vefat ettiği söylenir. Şeyh Gâlib'in onun ölümü üzerine yazdığı tarihte de aynı ifadeler rastlanmaktadır (bk. Ölümü). Çile bin bir gün sürdüğüne göre, Esrâr Dede'nin de 1208/1793-1794 tarihinde yani Gâlib'in şeyhliğe tayininden üç yıl sonra intisap ettiği ortaya çıkar.

Buna karşılık Esrâr Dede'yle ilgili bazı çalışmalarda¹, Şeyh Gâlib'in *Menâkıbu'l-Ârifîn*'in Süleymaniye Kütüphanesi, Hâlet Efendi Mülhakı, No: 46'da kayıtlı yazma nüshasının ilk sayfasına yazdığı aşağıdaki kayıtlara dayanılarak onun intisabı daha önceye çekilmiştir:

“1. Südlüceli Mehmed'e sikke tekbîr olunmuştur. Fî-Şevvâl 1205. 2. Konya'dan gelen Teberdâr Hâfız'ın refiki Seyyid Mehmed'e sikke tekbiri. Fî-Cümâde'l-âhire 1206. 3. Mehmed'e sikke. Fî-Gurre-i Receb 1206.”

Esrâr Dede'nin Konya'ya gittiğine dair bir bilgi olmadığı ve kendisini seyyid gösterdiği bilindiği için bunlar arasından ilkinin ona ait olabileceği düşünülmüştür. Bilindiği gibi Mevlevilikte sikke tekbiri iki türdür.² Önce çileye başlayan bir dervişe (nev-niyâz) geldiği elbise ile hizmet ettirilir ve bu hizmetin sonunda aşçı dede tarafından sikkesi tekbirlenerek bir kat Mevlevî elbisesiyle “abâ” giydirilirdi. Bu geçici bir süre için verilen sikkeydi. Bin bir gün çilenin sonunda ise, dervişin sikkesi tekrar tekbirlenir ve “muvakkat” sikke artık onun malı olurdu.

Buna göre, H. Şevval 1205 / M. Haziran 1790'da yapılan “sikke tekbiri”, ilk on sekiz günün sonundaki ise onun Gâlib'in şeyhliğe getirildiği bu tarihten (H. 9 Şevval 1205 / M. 11 Haziran 1790) birkaç gün sonra³; bin bir günün sonunda yapılan ise H. 1202/M.1787-1788'de⁴ Mevleviliğe intisap ettiği ortaya çıkar ki bu da diğer bilgilerle çelişmektedir. Sonuç olarak, bu notlardan birinin Esrâr'a ait olduğunu kabul etmek mümkün değildir. Şiir yazmaya Mevleviliğe intisabından sonra başladığı bilinen Esrâr

---

olan matbah-ı şerîfe girip bin bir gün tamâm olup hücreye çıktığı gece vefât eylemiştir.” (Esrâr Dede. *Dîvân*. İstanbul Üniversitesi, İbnül Emin T. 2594. vr. 2a.)

¹ Rusuhi Baykara (1939-1940). *18'inci Asır Şairlerinden Mehmet Esrar Dede'nin Hayatı, Tasavvufî, Edebî Şahsiyeti ve Eserleri*. Mezuniyet Travayı. İstanbul: İstanbul Üniversitesi. 15; İlhan Genç (1986). *Esrar Dede Tezkire-i Şu'arâ-yı Mevleviyye*. Doktora Tezi. Erzurum: Atatürk Üniversitesi. I/6.

² bk. Asaf Halet Çelebi, (1957). *Mevlâna ve Mevlevîlik*. İstanbul. 153; Abdülbaki Gölpınarlı (1983). *Mevlâna'dan Sonra Mevlevîlik*. İstanbul: İnkılâp ve Aka Yay. 391-394.

³ Hasan Aksoy (1995). “Esrâr Dede”. *İslâm Ansiklopedisi*. C. 2. İstanbul: TDV Yay. 433.

⁴ Rusuhi Baykara (1939-1940). *18'inci Asır Şairlerinden Mehmet Esrar Dede'nin Hayatı, Tasavvufî, Edebî Şahsiyeti ve Eserleri*. Mezuniyet Travayı. İstanbul: İstanbul Üniversitesi. 15; İlhan Genç (1986). *Esrar Dede Tezkire-i Şu'arâ-yı Mevleviyye*. Doktora Tezi. Erzurum: Atatürk Üniversitesi. I/6.

Dede'nin, üç yıl gibi kısa bir süreye bu kadar eser sığdırması da kanaatimizce imkânsız değildir. Çünkü tezkiresini iki ay gibi kısa bir sürede tamamladığını söyleyen şairin, *Dîvân*'ı dışındaki diğer eserleri de küçük hacimli, türünün basit örnekleridir.

Esrâr Dede'nin *Dîvân*'ındaki bazı mısralar da, onun Gâlib'in şeyhliğe gelmesinden sonra Mevleviliğe intisap ettiğini göstermektedir. O, bir kıtasında dervişlerin emirinin birçok âşıkı davet edip onların kalplerini karışıklıktan kurtardığını söyler. Dervişlerin emiri de Gâlib olmalıdır:

Cenâb-ı mîr-i dervîş etdi da'vet hayli 'uşşâkı
Muvaffak oldu bu cem'-i kulûbe terk-i teşvîşe
Semâ eyler şarâb-ı feyz ile mevc-i sabâdan tâk
Külâh-ı Mevlevîdir hûşeler bu bâg-ı dervîşe (Kt. 13)
Şeyhim reh-i Mevlevîde Gâlib oldu
Feyz-i nefesi 'âleme vâhib oldu (R. 145)
Reh-i Monlâ-yı Rûm'da Esrâr
Mürşidim her makâmda Gâlib'dir (G.76/14)

Buna karşılık Esrâr'ın, tezkiresinde¹ H.1201/M.1786-87'de ölen Dervîş Nûrî'den bahsederken onunla görüştüğünü ve ondan feyz aldığını söylemesi, şairin intisabından önce de Mevlevi meclislerinde sohbetlere katıldığını göstermektedir.

Esrâr'ın, çok geç yaşta da olsa Mevleviliğe girişi ve bilhassa orada Şeyh Gâlib gibi büyük bir şairle tanışması hayatında çok önemli bir dönüm noktası teşkil eder. O, şiirlerinde sık sık Mevlevilikte bulduğu huzuru dile getirerek "hüzün kulübesi" olan gönlünün bu sayede "safâ bahçesi"ne döndüğünü söyler:

Âhir erişip kâfile-i Mevleviyâna
Âzâde-ser-i berzah-ı râh-ı hatar oldu
Gâh eyledi yek-reng gehî eyledi bî-reng
Çün himmet-i Hünkâr bana râh-ber oldu (G. 247/18-19)
Bugün ben sâye-i Hünkâr'da sultân-ı fakr oldum
Sakın dervîşlikde sanma mülk-i servetim gitdi (G. 246/20)
Gubâr-ı dergeh-i Monlâ-yı Rûm'a rûy-mâl oldum

¹ Esrâr Dede. *Tezkire-i Şuarâ-yı Mevleviyye*. Süleymaniye Kütüphanesi, Hâlet Efendi Mülhâkı. No.109. vr. 115b; İlhan Genç (hzl.) (2000). *Tezkire-i Şuarâ-yı Mevleviyye*. Ankara: AKM Yay. 510-511.

Düşüp hâk-i harâbât oldum ammâ kîmyâ buldum
 Gülistân-ı safâdır kulbe-i ahzân-ı dil şimdi
 Hazân-ı zühd-i huşkâsâ beni zanneyleme soldum (G. 176/1, 2)

Esrâr Dede, bin bir gün süren çilesinden¹ sonra “dede”² unvanını alarak hücrede oturmak hakkını kazanır³, fakat o gece de vefat eder (bk. Ölümü). Gerek kişiliği gerekse gayretleriyle Gâlib’in büyük takdirlerini kazanan Esrâr’ın, Mevlevilikte geldiği son nokta “dede”lik olur. Buna karşılık onun ölümünden oldukça geç bir tarihte yazılan biyografik eserlerde ve Mevleviler arasında yaşayan sözlü gelenekte, Esrâr’ın çile çeken dervişlerin nezaretçisi demek olan “kazancı dedeliğe”⁴ hatta şeyhliğe kadar yükseldiği ileri sürülmüştür. Onun “kazancı dedeliği”yle ilgili olarak da, Yenikapı Mevlevihanesi şeyhi Mehmed Celâleddin Dede’nin “Esrâr Dede Şeyh Galib’in kazancıdır.” nüktesini söylediği rivayet edilir.⁵ İhsan Mahvî de, onun şeyhlik makamını kazandığı hâlde Şeyh Gâlib’e olan büyük bağlılığı sebebiyle dedeliğe devam edip onun dizi dibinden ayrılmadığını söyler.⁶ Fatîn ise, şairin çileden sonra zamanını “mey ü neyle telef etmeyip” bilgi ve irfanını artırmaya ayırdığını söyler.⁷ Fakat Esrâr Dede’nin çilesini tamamladığı gece vefat etmesi sebebiyle bütün bu söylenenler bir rivayetten öteye gitmemektedir.

Esrâr Dede’nin, Mevlevilikten önce şiir yazıp yazmadığını ve mahlasını ne zaman aldığı konusunda kaynaklarda bir bilgi yoktur. İhsan Mahvî, onun ruhunda gizli olan “bedâyi’-i tabî’iyye”sinin (şairliğinin), Şeyh Gâlib’in etkisiyle yavaş yavaş inkişaf ederek kendisini göstermeye başladığını söyler. Birçok şairin şiir yazmaya Mevlevihane

¹ Mevleviliğe intisap eden dervişler, bin bir günlük çile sırasında bir taraftan dünyevi işlerin remzi olan “matbah” işleriyle uğraşırken, bir taraftan da manevi ve ruhi tekâmülleri için uğraşırlardı. Bunun için de yeteneklerine göre musiki ve sema meşk etmesi, *Mesnevî* okuması veya dinlemesi lazımdı. Çile sırasında dervişlere sadece gündüz işleri için izin verilir, gece mutlaka Mevlevihaneye dönerlerdi. [bk. Asaf Halet Çelebi (1957). *Mevlâna ve Mevlevîlik*. İstanbul. 151-153; Abdülbaki Gölpınarlı (1983). *Mevlâna’dan Sonra Mevlevîlik*. İstanbul: İnkılâp ve Aka Yay. 391-395].

² “Dede” unvanını alan derviş, hücreye çıkar ve yeni yetişenlerle meşgul olur veya tekkeden çıkıp başka bir işle uğraşır. [bk. Çelebi, Asaf Halet Çelebi (1957). *Mevlâna ve Mevlevîlik*. İstanbul. 154; Abdülbaki Gölpınarlı (1983). *Mevlâna’dan Sonra Mevlevîlik*. İstanbul: İnkılâp ve Aka Yay. 394].

³ Muallim Naci (1303). “Esrâr Dede”. *Mecmua-i Muallim* 20: 76-79; B. Mehmed Tahir (1333). *Osmanlı Müellifleri*. C. 2. İstanbul: Matbaa-i Âmire. 80.

⁴ S. N. Ergun (1932a). *Şeyh Gâlib*. İstanbul: Kanaat Kütüphanesi. 11; Mehmet Nail Tuman. *Tuhfe-i Nâ’ili*. Milli Kütüphane. Yz. B.611. 42.

⁵ İstanbul kütüphaneleri Türkçe Yazma Dîvanlar Kataloğu (1965). C. III. İstanbul. 871.

⁶ Aktaran Sadettin Nüzhet Ergun (1945). “Esrâr Dede”. *Türk Şairleri*. C. 3. İstanbul: Ülkü Bas. 1345.

⁷ Fatîn Dâvûd (1271). *Tezkire-i Hâtimetü’l-Eş’âr*. İstanbul. 9-10.

muhitlerinde başladıkları düşünüldüğünde, Esrâr'ın şairlik yeteneğinin de Mevleviliğe intisabından sonra gün yüzüne çıkması yadırganacak bir durum değildir. Zaten mevlevihanelerde, şeyhlerin ve dedelerin *Dîvân-ı Kebîr*'i ve *Mesnevî*'yi okutup şerh edebilmeleri, onların şair olmalarını veya şiirden anlamalarını zorunlu hâle getiriyordu. Bu sebeple Mevlevi tekkeleri birer “mekteb-i edeb” olarak kabul edilmiştir.¹ Bilhassa Galata Mevlevihanesi, Esrâr'ın intisap ettiği yıllarda bizzat devrin padişahının da katıldığı sohbetlere mekân olan bir içtima salonu gibiydi.² Esrâr, tezkiresinin mukaddimesinde bu meclisleri şöyle anlatır:

Bir meclis-i ünse mahrem oldum
Ol Cennet içinde Âdem oldum

Meclis velî gülşen-i muhabbet
Bülbülleri yek-ser ehl-i ülfet

Her birisi şâ'ir-i sühan-senc
Gencîneler elde cümlesi genc

Ülfetleri şi'r ü fazl u irfân
Sohbetleri nazm u nesr ü elhân³

Esrâr'ın böyle bir ortamda bulunma ve bilhassa Şeyh Gâlib gibi büyük bir şairle yakın dostluk kurma şansını yakalaması, sanat hayatının gelişiminde çok önemli faktörler olur.

Esrâr Dede, şiir yazmaya Mevleviliğe intisabından sonra başladığına göre mahlasını da bu sıralarda almış olmalıdır. Fakat ona, bu mahlasın niçin ve kimin tarafından verildiği konusunda kaynaklarda herhangi bir bilgi yoktur. Mevlevi geleneklerine göre, ikrar veren bir dervişe çoğu zaman kişiliğiyle bağlantılı bir mahlas verilmektedir.⁴ Sürûrî'nin tarihinde, onun ölüm sebebi olarak “beng-i ecel” gösterildiğine göre, şaire bu mahlasın verilmesinde “beng” (esrar) düşkünlüğünün etkili olduğu söylenebilir.

Esrâr Dede'nin iyi bir hattat olduğu da bilinmektedir. Tezkiresinde, Şeyh Gâlib'den bahsederken onun emriyle *Dîvân*'ını üç defa istinsah ettiğini söyler.

¹ Ali Enver (1309). *Semâhane-i Edeb*. İstanbul: İhsan Matbaası. 11.

² Sadettin Nüzhet Ergun (1932a). *Şeyh Gâlib*. İstanbul: Kanaat Kütüphanesi. 11.

³ Esrâr Dede. *Tezkire-i Şu'arâ-yı Mevleviyye*. Süleymaniye Kütüphanesi, Hâlet Efendi. No.109. vr. 87b.

⁴ Esrâr Dede. *Tezkire-i Şu'arâ-yı Mevleviyye*. Süleymaniye Kütüphanesi, Hâlet Efendi. No.109. vr. 91a-91b; İlhan Genç (hızl.) (2000). *Tezkire-i Şuarâ-yı Mevleviyye*. Ankara: AKM Yay. 407-409.

Görüldüğü üzere Şeyh Gâlib, Esrâr Dede'nin gerek fikrî gerekse edebî hayatında çok önemli bir yere sahiptir. Bu sebeple o, *Dîvân*'ında sık sık şeyhinden bahsederek ona olan sevgisini ve bağlılığını dile getirmiştir.

Esrâr Dede ve Şeyh Gâlib

Esrâr Dede ve Şeyh Gâlib, birlikte geçirdikleri kısa sayılabilecek bir sürede edebiyatımızda az rastlanılan bir dostluk kurmuşlardır. Bu dostluğun edebiyat dünyasında çok şöhrete ulaşmasında, Şeyh Gâlib'in onun ardından yazdığı güzel mersiyesinin etkisi de unutulmamalıdır.¹ Her iki şairden bahseden kaynaklar, onların arasındaki yakın dostluğa temas etmeden geçememişlerdir.

Fatîn, Esrâr Dede'nin Gâlib'in çok yakın arkadaşı ve sırdaşı olduğunu söylerken²; Muallim Naci de aralarındaki yakınlığın "fevkalâde" olduğunu ifade eder.³ Esrâr Dede kendisi de, tezkiresinde şeyhinden "Seyyid Esrâr-ı perîşân-hâlin sebab-i ihyâsı velî-i ni'metim delîl-i tarîkatim mürşid-i hakîkatim" şeklinde son derece sitayişkâr ifadelerle söz eder.⁴

İhsan Mahvî ise, Şeyh Gâlib'in tesirinin Esrâr'ın şiirlerinden ziyade "hüviyet-i dervişanesinde, irfân-ı maneviyyesinde" görüldüğünü belirterek, onun Mevlevilik yolunda mazhar olduğu ulvi mertebeyi Şeyh Gâlib sayesinde elde ettiği için bütün irfanıyla şeyhine borçlu olduğunu ilan etmiştir, der.⁵

Esrâr Dede, *Dîvân*'ındaki en güzel kasidesini (K. 13) Şeyh Gâlib için yazmış, bunun dışında birçok yerde de şeyhinden takdîrkâr ifadelerle söz etmiştir. Ayrıca Gâlib'in H. 1210/M.1795-1796'da doğan kızı Zübeyde için de bir tarih yazmıştır (Kt.2).

Şiirlerinde de belirttiği gibi, Esrâr'ın Mevlevilik yolunda şeyhi Gâlib olmuş, dersi ondan almış ve başına hidayet güneşi onun sayesinde doğmuştur:

Mest-i hayret-zede-i şevk-i cemâlîz Esrâr
Gönlümüz meykede-i aşkına mensûb olalı

¹ Gâlib'in, Esrâr Dede'nin ardından söylediği mersiyesi daha sonra tarafımızca bir makale konusu edilmiştir. bk. Osman Horata (2007). "Şeyh Galib'in Esrar Dede Mersiyesi veya Bir Şairin Serenadı". *Edebiyat ve Dil Yazıları: Mustafa İsen'e Armağan*. Ankara. 283-289.

² Fatîn Dâvûd. (1271). *Tezkire-i Hâtîmetü'l-Eş'âr*. İstanbul. 9-10.

³ Muallam Naci. (1308). *Esâmî*. İstanbul: Mahmut Bey Matb. 58.

⁴ Esrâr Dede. *Tezkire-i Şuarâ-yı Mevleviyye*. Süleymaniye Kütüphanesi, Hâlet Efendi. No.109. vr.84b; İlhan Genç (hzl.) (2000). *Tezkire-i Şuarâ-yı Mevleviyye*. Ankara: AKM Yay. 372.

⁵ S. N. Ergun (1945). "Esrâr Dede". *Türk Şairleri*. C. 3. İstanbul: Ülkü Bas. 1345.

Sâyesinde başıma şems-i hidâyet doğdı
Hazret-i Gâlib'e bir bende-i maglûb olalı (G. 235/5, 6)

Gayn Gâlib Dedem olup hakkâ
Dersi ben andan almışım Esrâr (K. 11/19)

Oldum ana çünkü ben de bende
Sultânlık hâsıl oldu bende

Ol sâyede kâm-yâb oldum
Matlûbumu ol kapuda buldum

Dest-i keremi başımda tâcım
Nûr-ı nazarı yanar sirâcım¹

Esrâr Dede ve Şeyh Gâlib'in, zaman zaman Boğaz'da mehtap seyrine çıktıkları da anlaşılmalıdır. *Dîvân*'ındaki 207 ve 214. gazeller bu geziler üzerine yazılmıştır. Şair, Göksu ve Bağlarbaşı gibi mesire yerlerinde Gâlib'le birlikte geçirdikleri mehtap seyrinin hiç bitmemesini ister:

Subha dek eyleyelim şevk ile zevk-i meh-tâb
Mestdir çeşm-i siyeh-meste yeter bu uyku
Sâye-i Hazret-i Gâlib'de Bogaz içre bu şeb
Zevk-i "min-tahtihe'l-enhâr" idi bana her sû (G. 207/5,15)
Himmet-i Hazret-i Gâlib ile bî-şübhe bu şeb
Gam gidip geldi yine zevk-i dem-â-dem yerine (G. 214/6)

Esrâr Dede ile Şeyh Gâlib'in bu muhabbeti bir defa bozulmuştur. Rusuhi Baykara'nın (1939-40), Galata Mevlevihanesi'nin son şeyhi olan babası Ahmed Celâleddin Efendi'den naklettiğine göre; Esrâr'ın bir "küstahlığı" (suçu, kabahati)

¹ Esrâr Dede. *Tezkire-i Şu'arâ-yı Mevleviyye*. Süleymaniye Kütüphanesi, Hâlet Efendi. No.109. vr. 120b; İlhan Genç (hzl.) (2000). *Tezkire-i Şuarâ-yı Mevleviyye*. Ankara: AKM Yay. 537.

sebebiyle kendisine şeyhi tarafından “seyyâh”¹ verilmiştir. Bunun üzerine Esrâr Dede, “dokunma” redifli gazelini yazarak affını istemiştir:²

Kâküllerine ol mehin ey şâne dokunma
Zencîri kırar bu dil-i dîvâne dokunma
Gül-berg misâli cigerim pâreliyorsun
Ey bâd-ı seher ol gül-i handana dokunma
Şâhım senin Esrâr sadâkatlu kulundur
Lutf eyle o dervîş-i perîşâna dokunma (G. 226/1,2,7)

Şeyh Gâlib’e olan bağının bir süre de olsa kopmasına hayli üzüldüğü anlaşılan Esrâr Dede; bir gazelinde de (G. 94) bu olaya temas ederek, bir “saneme” (mahbuba) tutkunluğu sebebiyle kendisini “tekfir” eden arkadaşlarına sitem eder ve dervîş olup da aşk derdine düşmeyenin başındaki sikkesi riya aletinden başka bir şey değildir, der:

Yârân-ı tarikat beni tekfir ederler
Kem bir saneme bende olup ehl-i hevâdır
Ta’n eyleme uşşâk-ı perîşâna azîzim
Geldi mi senin başına hiç hükm-i kazâdır
Dervîş ola da düşmeye derd-i gam-ı aşka
Bi’llâh anın sikkesi âlât-ı riyâdır (G.94/8,10,11)

Aynı hususa 81. gazelinde de temas edilir:

Günehim bir sanemin zülfüne bağlandım odur
Şimdi ihvân-ı tarîkim beni tekfir eyler (G. 82/3)

Mevleviliğe çok içten bir şekilde bağlanan Esrâr Dede’nin böyle bir “küstahlık” yapmasında, onun melamet meşrepliğinden kaynaklanan “kınanmayı temin etme, kınanmaktan korkmama” ilkesinin bir etkisi var mıdır, bilemiyoruz. Kanaatimizce bu, onun dünyevi zevklere düşkün kişiliğinin Mevleviliğe intisaptan sonra da etkisini

¹ “Seyyah verme”, Mevlevilikte tarikat adabına uymayanlar için tatbik edilen disiplin cezalarından biridir. Bu ceza, dervîşin hırkası alınmak ve pabuçları da uç tarafı kapıya doğru getirilmek suretiyle “küstahlık” yapan dervîşe bildirilir, sözlü olarak belirtilmezdi. Bu cezayı alan bir dervîş de hiç itiraz etmeden dergâhtan çıkardı. Affedilebilmesi için de, başka bir Mevlevihaneye gidip tövbe etmesi ve cezasının hükmünü çekmesi lazımdı. bk. Asaf Halet Çelebi (1957). *Mevlâna ve Mevlevîlik*. İstanbul. 173.

² R. Baykara (1939-1940). *18’inci Asır Şairlerinden Mehmet Esrar Dede’nin Hayatı, Tasavvufî, Edebî Şahsiyeti ve Eserleri*. Mezuniyet Travayı. İstanbul: İstanbul Üniversitesi. 20-21.

sürdürmesinden kaynaklanmaktadır. Fakat o, yaptıklarına oldukça üzülmüş ve bundan büyük bir pişmanlık duymuştur. Bir gazelinde de, “küstah”lığına temas ederek çektiği çileye arkadaşlarının üzülmelerini ister:

Çilleme hayf eylesin ehl-i rızâ
Merd-i hasretkâr-i güstâhî benim
Sanma bendedir bu güstâhâne söz
Düşmen-i güftâr-ı güstâhî benim (G. 185/7,17)

Esrâr Dede ve Şeyh Gâlib’in bir defa da olsa sekteye uğrayan bu dostlukları, Esrâr’ın H. 1211/M. 1796’da ölmesiyle noktalanır. Şeyh Gâlib de bu sadık dervişinin ardından bir yıl sonra hayata gözlerini kapar.

Ölümü

Hayatının son yıllarını Galata Mevlevihanesi’nin bir odasında inzivaya çekilerek eser vermekle geçiren Esrâr Dede, bir miraç gecesi,¹ H. 27 Receb 1211 / M. 27 Kanunısani 1796’da² vefat eder.³ Sadettin Nüzhet Ergun, herhangi bir kaynak belirtmeden onun kırk dokuz yaşında öldüğünü söyler.⁴ Görüldüğü gibi o, erken sayılabilecek bir yaşta, *Tezkire*’siyle *Mübârek-nâme* ve *Fütüvvet-nâme* gibi eserlerini tamamladığı yıl en verimli çağında vefat etmiştir.

Esrâr Dede’nin, ömrünün son yıllarında epeyce bitap düştüğü anlaşılmaktadır. Şair, son yazdığı şiir olan ve yarım kalan miraciyesinde aşk yolunda çektiği acılara özlem duyarak, derdinin kendisini harap ettiğini, artık ölümü isteyen bir hasta olduğunu söyler:

Şimdi beni gam harâb etdi
Pür-gamlara gam-güsâr idim ben

¹ Süleymaniye Kütüphanesi, Hacı Mahmut Efendi, No: 3741’de kayıtlı nüshadaki 231. gazelin başında; “Vefâtı olan mi’râciyye gecesi başlayıp tekмили nasîb olmayıp sabaha karşı hatm-i kelâm ederek intikâl eylemiştir.” notu vardır. Ayrıca Sıdkî’nin düşürdüğü tarihte de onun miraç gecesi öldüğüne temas edilir.

² Gün ve ay bilgisi, sadece Esrâr’ın mezar taşında geçmektedir.

³ Bağdatlı İsmail Paşa (1945-1947). *Keşf el-Zünûn Zeyli*. İstanbul: MEB Yay. 272-489; Fatîn Dâvûd (1271). *Tezkire-i Hâtîmetü’l-Eş’âr*. İstanbul. 10; Mehmed Süreyya (1308). *Sicill-i Osmanî*. İstanbul. 330; Mehmed Tevfik (1290). *Kâfile-i şu’arâ*. İstanbul. 41; Muallim Naci (1308). *Esâmî*. İstanbul: Mahmut Bey Matb. 58. Babinger ise , tarihi doğru vermekle birlikte yanlışlıkla onun şeyhinden bir sene sonra öldüğünü söyler [F. Babinger (1927). *Die Geschichtsschreiber der Osmanen und Ihre Werke*. Leipzig: Otto Harrassowitz. 319].

⁴ Sadettin Nüzhet Ergun (1945). *Türk Şairleri*. C. 3. İstanbul: Ülkü Bas. 1345.

Bir haste-i mevt-hâh oldum
Gamzen gibi cân-güzâr idim ben (G. 198/4, 7)

Esrâr Dede, Galata Mevlevihanesinin mezarlığına kendisi gibi rint meşrep bir Mevlevî şairi olan Fasîh Dede'nin kabrinin yanına defnedilmiştir. Mezar taşına da Şeyh Gâlib'in düşürdüğü şu tarih kıtası yazılmıştır:

Esrâr Dede çilleyi hatm etdiği dem
Sırr oldı serin hırka-i tâbûta çekip
Gâlib dedi târihini efsûs efsûs
Hem-demleri hayrân kodı Esrâr geçip (H. 27 Receb 1211)

I. Dünya Savaşı sırasında yapılan bir Şeyh Gâlib ihtifâlinde, Fasîh ve Esrâr Dedelerin kabirleri yeniden tanzim edilerek etrafı bir duvarla çevrilmiş ve duvar üstüne şu mermer kitâbe konulmuştur:

“Şeyh Gâlib Dede hazretlerinin devr-i senevî-i irtihaline müsâdif günde ba'zı erbâb-ı cemiyet tarafından medfen-i mübâregi o günde icrâ edilen ihtifâl münâsebetiyle Fasîh ve Esrâr Dedelerin bu makbereleri de tecdîd kılınmıştır. 21 Receb 1330, Cuma / 29 Haziran 1328”. (M. 6 Temmuz 1912)

Devrin meşhur müverrihi ve hiciv ustası Sürûrî de, kaleme aldığı tarihinde onu “beng-i ecel”in yiyip bitirdiğini söyler:

Kimse bilmez ne hayâl oldu ki dervîş Esrâr
Yedi beng-i eceli benzi sarardı soldı
Şöyle keşf eyledi târihini erbâb-ı nefis
Hayflar göz yumup Esrâr Dede sırr oldı¹

M. Cevdet'in, İnkılap Müzesine vakfettiği kitapla arasındaki bir mecmuada da Sıdkî adlı bir şairin düşürdüğü tarih vardır.² Sıdkî, tarihinde Esrâr Dedeyle öldüğü “penç-şenbih mi'râc gecesi” hücrelerinde birlikte olduklarını ve onun kendisine bu dünyadan artık ayrılmak üzere olduğunu belirterek şiirlerini bir araya getirmesini vasiyet ettiğini söyler:

Nutk-ı pîri ... yâd eyledim
Bu şikeste nazmı nâ-gâh söyledim

¹ Aktaran Sadettin Nüzhet Ergun (1945). *Türk Şairleri*. C. 3. İstanbul: Ülkü Bas. 1345.

² Aktaran Sadettin Nüzhet Ergun (1945). *Türk Şairleri*. C. 3. İstanbul: Ülkü Bas. 1345.

‘Azm edicek gece ol şeh hücreye
 Çekdi kendüyi verâ-yı perdeye
 Bendesine hem vasiyyet eyledi
 Bu cihandan giderim çün söyledi
 Şi’rimi bir nâme-i ser-defter et
 ‘Alem içre nev-be-nev bir gülter et
 Penç-şenbih rûz-ı mi’râc-ı şerîf
 Hazret-i hâmûşa olmuşdur harîf
 Keşf edip “ahbebtü Rabbi” remzini
 Aşka sûzân eyledi dil şem’ini
 Vâsıl-ı dildârdır el-hak sahîh
 Câyını etdi Enîs ü hem fasîh
 Bu cihândan kendüyi râz eyledi
 Kurban-ı Mevlânâ’ya pervâz eyledi
 Çünkü cismin eyledi gözden nihân
 Ruh-ı pâki oldu murg-ı lâ-mekân
 Hem buyurdı Sıdkî bu târihde
 Buldı mi’râcın bu şeb Esrâr Dede¹

Şeyh Gâlib, düşürdüğü tarihin yanında “nâdîde bir güher” diye nitelediği Esrâr Dede’nin ölümü üzerine, aşağıdaki bentle başlayan divan edebiyatının en güzel mersiyelerinden birini söylemiştir:

Kan aglasın bu dîde-i dür-bârım aglasın
 Ansın benim o yâr-i vefâ-dârım aglasın
 Çeşm ü dehân u ‘ârız u ruhsârım aglasın
 Başdan başa bu çeşm-i siyehkârım aglasın
 Agyârım aglasın bana hem yârim aglasın
 Gûş eyleyen hikâyet-i Esrârım aglasın
 Nâ-dîde bir güher telef itdüm dirîg ü âh
 Hâk içre defn idüp girü gitdüm dirîg ü âh²

¹ Sadettin Nüzhet Ergun (1945). *Türk Şairleri*. C. 3. İstanbul: Ülkü Bas. 1345.

² Şeyh Gâlib (1252). *Divân-ı Şeyh Gâlib*. Kahire: Bulak Matbaası. 139-140.

Esrâr Dede'den bahseden kaynaklar, onun gönül ehli, hoş sohbet, hassas ruhlu, kalender meşrepli bir şair olduğunu söylerler. Mevleviliğin “Şems” kolundan (ehl-i bâtın) olan şair, şiirlerinde “Ehl-i Beyt” sevgisini belirtmekle birlikte “yolunu şaşırmış bir Şii” olmadığını açıkça ifade eder ve Hz. Ali'nin yanında diğer halifelerden de övgüyle bahseder. Zaman zaman maddi aşk peşinde koşan rint bir derviş olarak karşımıza çıkan şair, zaman zaman da vahdet neşesini dile getirir.

B. Eserleri

Esrâr Dede, en verimli çağında ölmesine karşılık oldukça kısa süren yazı hayatına *Dîvân*, *Tezkire-i Şu'arâ-yı Mevleviyye*, *Fütüvvet-nâme*, *Mübârek-nâme* ve *Lügat-i Talyân* gibi birçok eser sığdırmayı başarmış bir şairdir. Bunlar arasında ona asıl şöhreti kazandıran eserleri *Dîvân*'ı ve *Tezkire*'sidir.

1. Dîvân

Esrâr Dede'nin sanat hayatı bakımından en önemli eseri olan *Dîvân*'ının, üçü Süleymaniye Kütüphanesinde (Hâlet Efendi, No: 694; Hacı Mahmud Efendi, No: 3741; Hâlet Efendi Mülhâkı, No: 162)¹; diğerleri de Mevlana Müzesi (Cilt 609, No: 2461)² ve Divan Edebiyatı Müzesi (No: 681) olmak üzere altı yazma nüshası vardır. Bunların yanında, Süleymaniye Kütüphanesi, Hâlet Efendi Mülhâkı, No: 169'da kayıtlı “Rubâ'ıyyât-ı Esrâr Dede” başlıklı sadece rubaileri içeren bir yazma daha vardır. *Dîvân*, ayrıca Mehmed Nail tarafından eski harflerle bastırılmıştır (1257/1841).³

Nüshalar arasında farklılıklar göstermekle birlikte tarafımızca hazırlanan tenkitli metinde,⁴ 14 kaside, 23 musammat, 264 gazel, 25 kıta, 148 rubai, 5 beyit ve mesnevi şeklinde yazıman 4 manzume vardır. Yaklaşık 4000 beyit civarındaki *Dîvân*'da, tevhit, münacat gibi türlerle bazı harflerde söylenmiş gazeller yoktur.

Esrâr Dede'nin şairliğinin odak noktasını gazelleri teşkil eder. Kasideler, onun *Dîvân*'ında fazla bir yer tutmamaktadır. Bunların hepsi de din ve Mevlevilik çerçevesinde yazılmıştır. O, devrinin ne padişahına ne de bir devlet büyüğüne kaside

¹ İstanbul Kütüphaneleri Türkçe Yazma Dîvanlar Kataloğu (1965). C. III. İstanbul: MEB Yay. 870-873.

² Abdülbaki Gölpınarlı (1967). *Mevlânâ Müzesi Yazmalar Kataloğu*. C. 2. Ankara: MEB Yay. 374.

³ Esrâr Dede (1257/1841). *Dîvân-ı Belâgat-unvân-ı Esrâr Dede Efendi*. İstanbul: Takvim-i Vekayi.

⁴ Osman Horata (1998). *Esrar Dede, Hayatı, Eserleri, Şiir Dünyası ve Dîvânı*. Ankara: KB Yay.

sunmuştur. Esrâr, kasidelerinde Nâbî yolunu takip etmiştir. Bu sebeple onlarda “hayal”den ziyade “fikir” ön plandadır.

Esrâr Dede her şeyden önce bir gazel şairidir. Gazellerinin çoğu âşıkane dir. Bunu tasavvufi gazeller takip eder. Rindane olan ve tabiat tasvirlerini içeren gazellerinin sayısı ise fazla bir yer tutmamaktadır. Gazeller arasında hicran ve hasretin verdiği acıların anlatıldığı şiirler onun en başarılı olduğu yerlerdir. *Dîvân*'da, gazellerden sonraki en güzel şiirler musammatlardır. Bunlarda Esrâr'ın sanat kudretini gösteren lirik, güzel söyleyişlere rastlanmaktadır. Musammatların da çoğu âşıkane dir. Şairin tarihleri de Mevlevî muhitinden kimseler için yazılmıştır. Bunlar arasında Manastırlı Hâfız Dede için yazılan tarih oldukça başarılıdır. İçlerinde yer yer güçlü söyleyişlerin bulunduğu 148 rubai, Esrâr'ı divan edebiyatında çok rubai söyleyen şairler arasına sokmuştur.

2. Tezkire-i Şu'arâ-yı Mevleviyye

Esrâr Dede'nin bu eseri, gerek sadece Mevlevî şairleri içine alan tek zümre tezkiresi gerekse ele aldığı şahısların birçoğu için tek kaynak olması bakımından edebiyat tarihinde önemli bir yere sahiptir. Tezkirenin taslağı Şeyh Gâlib tarafından hazırlanmıştır. Esrâr Dede, tezkiresinin mukaddimesinde buna temas ederek şeyhinin Mevlevî şairlere ait seçtiği şiirleri el yazısıyla bir mecmuada toplayıp bazıları hakkında kısa bilgiler verdiğini, fakat notlarını irşad makamının gereği meşguliyetleri sebebiyle kitap hâline getiremediğini, bunu gerçekleştirilmesi için de kendisine emir verdiğini söyler.¹

Şeyh Gâlib'in hazırladığı mecmua, Yenikapı Mevlevihanesi Kütüphanesi, 108 numarada kayıtlı iken yanmıştır. Fakat Veled Çelebi'nin yanmadan önce 10 Muharrem 1313 / 3 Temmuz 1895'de istinsah ettiği bir nüshası S. Nüzhet Ergun tarafından şiirler kısmı çıkartılarak yayımlanmıştır.² Gâlib'in, mecmuada şairlerin bir kısmının sadece isimlerini, bazılarının da doğum yeri, yılı, ölüm tarihi ve görevi hakkında bir iki satırlık bilgi verip kaynaklara işaret ettiği görülmektedir. Gâlib'in taslağında 207 şair olmasına karşılık, Esrâr'ın hazırladığı tezkirede 217 şair vardır. Esrâr Dede, herhâlde yeterli bilgi bulamaması sebebiyle ondaki bazı şairleri almamış, buna karşılık Gâlib'de bulunmayan yeni isimleri de ilave etmiştir.

¹ Esrâr Dede. *Tezkire-i Şu'arâ-yı Mevleviyye*. Süleymaniye Kütüphanesi, Hâlet Efendi Mülhâkı. No.109. vr. 1b-2a; İlhan Genç (2000). *Esrâr Dede Tezkire-i Şu'arâ-yı Mevleviyye*. Ankara: AKM Yay. 4-6.

² Ergun, S. N. (1932b). “Şeyh Gâlib'in Şu'arâ Tezkiresi”. *Atsız Mecmua* 16: 91-94.

Esrâr Dede, şeyhinin emri üzerine *Tezkire-i Şu'arâ-yı Mevleviyye*'yi öldüğü yıl (H. 1211/M.1796) iki ay gibi kısa bir sürede tamamlamıştır. Bunu tezkiresinin sonunda şöyle anlatır:

Bin iki yüz on birinde sâlin
 Buldu bu kitâbımız kemâlin
 Oldu iki mâh içinde tekmîl
 Matlûbunu tab'ım etdi tahsil¹

Esrâr Dede, Garîbî Ebû Bekir Çelebi'nin hayatından bahsederken şeyhinin diğer ciltlerde de Sâkîb Dede'nin *Sefîne*'sinden sonraki halife, şeyh ve dervişlerin de hâl tercümelerini yazmasını emrettiğini söyler.² Fakat onun ömrü diğer ciltleri yazmaya kâfi gelmemiştir.

Esrâr Dede, tezkiresini yazarken başta Sâkîb Dede'nin *Sefîne*'si olmak üzere sınırlı sayıda kaynağa bakmakla yetinmiş ve yararlandığı kaynakları da tenkit etme gereğini duymamıştır. Bu sebeple tarihlerde bazı hataları düşmüş, bazen de tarikat gayretiyle Dükakinzâde Ahmed Bey, Bağdatlı Rûhî, Arşî gibi şairleri Mevlevî göstermiştir.³ Bu sebeple eserden yararlanırken tarihî bir tenkide tabi tutmak gerekmektedir. Bu eksikliklerine karşılık, eserde Mevlevî şairler hakkında oldukça ayrıntılı bilgi verilmiştir. Şiirlerinde sade bir dil kullanan Esrâr Dede, tezkiresini ise ağır, sanatkârane bir üslupla kaleme almıştır.

Tezkire-i Şu'arâ-yı Mevleviyye'nin bilinen on iki yazma nüshası vardır. Ayrıca eser, Ali Enver tarafından kısaltılarak *Semâ-hâne-i Edeb* adıyla eski harflerle bastırılmıştır (1309). Tezkire üzerinde lisansüstü seviyede iki tez yapılmıştır.⁴ Tezkirenin yazma nüshaları şunlardır: Süleymaniye Kütüphanesi, Hâlet Efendi Mülhâkı. No: 109; İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi. No: 3894, 9620, 89, 1247; Millet Kütüphanesi, Ali Emirî Efendi. No:756; Atatürk Üniversitesi Kütüphanesi, A. Sırrı Levend Kitapları. Nr. 542. Viyana

¹ Esrâr Dede. *Tezkire-i Şu'arâ-yı Mevleviyye*. Süleymaniye Kütüphanesi, Hâlet Efendi Mülhâkı. No.109. vr. 120b; İlhan Genç (2000). *Esrar Dede Tezkire-i Şu'arâ-yı Mevleviyye*. Ankara: AKM Yay. 536.

² Esrâr Dede. *Tezkire-i Şu'arâ-yı Mevleviyye*. Süleymaniye Kütüphanesi, Hâlet Efendi Mülhâkı. No.109. vr. 83b; İlhan Genç (2000). *Esrar Dede Tezkire-i Şu'arâ-yı Mevleviyye*. Ankara: AKM Yay. 372.

³ Sadettin Nüzhet Ergun (1945). "Esrâr Dede". *Türk Şairleri*. C. 3. İstanbul: Ülkü Bas. 1347-1348; Abdülbaki Gölpınarlı (1983). *Mevlâna'dan Sonra Mevlevîlik*. İstanbul: İnkılâp ve Aka Yay. 16.

⁴ Namık Kemal Aras (1986). *Esrar Dede'nin Tezkire-i Şu'arâ-yı Mevleviyyesi*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi; İlhan Genç (1986). *Esrar Dede Tezkire-i Şu'arâ-yı Mevleviyye*. Doktora Tezi. Erzurum: Atatürk Üniversitesi.

Kütüphanesi¹, Paris Bibliotheque Nationale. Turc. Suppl. 1090²; Mevlana Müzesi Kütüphanesi. No: 1502; Kahire³; Ahmed Remzi Efendi, şahsi kütüphanesi.⁴

3. Mübârek-nâme-i Esrâr

Mübârek-nâme, Mevlevi mukabelesindeki (belirli günlerde semahannede yapılan ayin) semanın mahiyetini anlamak amacıyla kaleme alınan 145 beyitlik küçük bir mesnevidir. Remel bahrinin “fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün” kalıbıyla yazılan mesnevi, Süleymaniye Kütüphanesi, Hâlet Efendi, No: 694 (vr. 115a-119a) ve Hacı Mahmud Efendi, No: 3741’deki (vr. 141b-146b) Esrâr Dede *Dîvân*larıyla matbu *Dîvân*’ın⁵ sonunda bulunmaktadır.

Mevlevilikte bu konudaki eserlerin en eskisi, Afyonkarahisar Mevlevihanesi şeyhi Dîvâne Mehmed Çelebi’ye ait olan ve XV. yüzyılın sonu ile XVI. yüzyılın başlarında kaleme alınan biri manzum, biri mensur iki küçük risaledir. Bundan sonra, bu risaleler örnek alınarak çeşitli eserler kaleme alınmıştır.⁶ Esrâr Dede’nin bu eseri de bunların sıradan bir örneğidir. Onun bu konuda kaynağı, Şeyh Gâlib’in Kösec Ahmed Dede’nin (ö.1777) eserine yazdığı Arapça şerhi olan *E’s-Sohbetü’s-Safiyye’si*⁷ ile Rusûhî’nin (ö.1631) *Minhâcu’l-Fukarâ’sı* vasıtasıyla Dîvâne Mehmed Çelebi’nin mesnevi tarzındaki şiiridir.⁸

Mübârek-nâme’nin başında, önce Mevlânâ övülmüş sonra da asıl konuya geçilerek semanın mahiyeti sübjektif hayallerle anlatılmıştır. Şairin bu eseri, benzerleri arasında sıradan bir örnek olmakla birlikte onun kısa süren Mevlevilik hayatında bu tarikatla bütünleşmesindeki başarıyı göstermesi bakımından dikkati çekmektedir.

4. Fütüvvet-nâme-i Esrâr

Fütüvvet-nâme, Esrâr Dede’nin 176 beyitlik küçük bir mesnevisidir. Bu eser, Süleymaniye Kütüphanesi, Hâlet Efendi, No: 694 (vr.119b-123b) ve Süleymaniye

¹ Gustaw Flügel (1865). *Die Arabischen, Persischen und Turkischen Handschriften Kaiserlic-Königlichen Hofbibliothek*. Vol. II. F. 412.

² E. Blochet (1928). *Catalogueder Manuscripts Persian de la Bibliotheque Nationale*. Vol. 1. Paris. 61.

³ *Fihrisü’l-Mahtûtâtî’t-Türkiyyetü’l-Osmâniyye* (1987). C. I. Kahire. 154.

⁴ R. Baykara (1939-1940). *18’inci asır şairlerinden Mehmet Esrar Dede’nin Hayatı, Tasavvufî, Edebî Şahsiyeti ve Eserleri*. Mezuniyet Travayı. İstanbul: İstanbul Üniversitesi. 3-4.

⁵ Esrâr Dede (1257/1841). *Dîvân-ı Belâgat-unvân-ı Esrâr Dede Efendi*. İstanbul: Takvim-i Vekayi. 148-155.

⁶ Abdülbaki Gölpınarlı (1983). *Mevlâna’dan sonra Mevlevîlik*. İstanbul: İnkılâp ve Aka Yay. 189-193.

⁷ İbrahim Kutluk (1948). “Şeyh Gâlib ve As-Sohbetü’s-Safiyye”. *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi* III (1/2): 21-47.

⁸ Abdülbaki Gölpınarlı (1983). *Mevlâna’dan sonra Mevlevîlik*. İstanbul: İnkılâp ve Aka Yay. 195.

Kütüphanesi, Hacı Mahmud Efendi, No: 3741 (vr.146b-152b)'deki yazma divan nüshaları ile matbu nüshanın¹ sonunda bulunmaktadır. Bunların yanında Süleymaniye Kütüphanesi, Tâhir Ağa, No: 334/6'daki yazmanın 98b-100b yaprakları arasında *Fütüvvet-nâme* müstakil olarak vardır. Esrâr'ın bu mesnevisi yayımlanmıştır.²

Fütüvvet-nâme, aruzun “fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün” kalıbıyla yazılmıştır. Eserin yazılış tarihinin verildiği sondaki üç beytin vezni ise “fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün”dür. Esrâr Dede, bu mesnevisini de öldüğü yıl yani H. 1211/M. 1796'da tamamlamıştır. Şair eserinin sonunda yazılış tarihini verir:

Bin iki yüz on bir içre eyledim tekmîl-i kâr
Yâ ilâhî bezm-i uşşâk içre bulsun intişâr³

Fütüvvet-nâmeler, Ahîliğin esasları, ahlaki ve ticari ilkelerini anlatan nizamnamelere verilen addır. Bu teşkilata girecek olan kimse, öncelikle bu eserlerde belirtilen dinî-ahlaki emirlere uymak zorundadır.⁴

Fütüvvet-nâme'de, önce Allah, Peygamber ve diğer din büyüklerinden bahsedilmiş, daha sonra da eserin “yarana” hediye edilmek için yazıldığı belirtilerek Ahîliğin ahlaki ilkeleri üzerinde durulmuştur.

5. Lügat-i Talyân

Esrâr Dede'nin bu lügati, Ali Emîrî tarafından bulunmuş ve Hasan Sait Çelebi tarafından tanıtılarak mukaddime kısmı yayımlanmıştır (*Peyâm-ı Sabah*, Edebî Nüsha, 1336, sayı: 32).⁵ İhsan Mahvî de, *Mevlevî Şairler* adlı eserinde lügati gördüğünü söyleyerek Hasan Sait Çelebi gibi dibace kısmını vermiştir.⁶ Ergun ise, lügati görmediğini söyleyerek Mahvî'nin eserindeki bilgileri aynen aktarmıştır.⁷ Esrâr Dede'nin, Millet Kütüphanesi, Ali Emirî Kitapları arasındaki Şeyh Gâlib'in el yazısıyla yazdığı bir

¹ Esrâr Dede (1257/1841). *Dîvân-ı Belâgat-unvân-ı Esrâr Dede Efendi*. İstanbul: Takvim-i Vekayi. 153-159.

² Hasan Ali Kasır (1983). “Türk Edebiyatında Fütüvvetnameler ve Esrâr Dede'nin Fütüvvetnamesi”. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, H. İpekten Armağanı. 107-130.

³ Esrâr Dede (1257/1841). *Dîvân-ı Belâgat-unvân-ı Esrâr Dede Efendi*. İstanbul: Takvim-i Vekayi. 159.

⁴ bk. Ziya Kazıcı (1988). “Ahîlik”. *İslâm Ansiklopedisi*. C. 1. İstanbul: TDV Yay. 540-542.

⁵ Aktaran Rusuhi Baykara (1939-1940). *18'inci Asır Şairlerinden Mehmet Esrâr Dede'nin Hayatı, Tasavvufî, Edebî Şahsiyeti ve Eserleri*. Mezuniyet Travayı. İstanbul: İstanbul Üniversitesi. 5-6, 51.

⁶ Aktaran Sadettin Nüzhet Ergun (1945). “Esrâr Dede”. *Türk Şairleri*. C. 3. İstanbul: Ülkü Bas. 1346.

⁷ Sadettin Nüzhet Ergun (1945). “Esrâr Dede”. *Türk Şairleri*. C. 3. İstanbul: Ülkü Bas. 1346.

mecmua içinde olduğu bilinen lügat, tarafımızca Lügat-i bulunarak (*Mecmua-i Eş'âr*. Millet Kütüphanesi, Ali Emîrî, Manzum 766, vr. 53b-58b) ilim dünyasına tanıtılmıştır.¹

S. Nüzhet Ergun'un verdiği mukaddimeye göre,² Esrâr Dede ilim tahsili sırasında bir miktar İtalyan ve Latin dillerine de vâkîf olduğunu, derviş arkadaşlarından birinin bu dilleri bilmenin faydasına temas edip bir İtalyan lügatini tercüme etmesinin yerinde olacağını söylemesi üzerine bu eserini yazdığını söyler. Sonra da, Şeyh Gâlib'le birlikte İtalyanca-Rumca olarak hazırlanmış bir lügat kitabının Türkçeye tercüme edilmesini yer yer de Latincelelerinin yazılmasını kararlaştırdıklarını belirtir ve eserinin muhtevasını verir. Buna göre lügat dört bölümden meydana gelmektedir. Eserin girişinde, İtalyanca ve Latincenin bazı gramer kurallarından bahsedilir. Sonra da, 1. Bölümde birden on bine kadar sayıların tercümesi, 2. Bölümde İtalyanca ve Latincenin "sûret-i erkâmı"nın tercümesi, 3. Bölümde İtalyanca ay, gün ve hafta isimlerinin tercümesi, 4. Bölümde de alfabetik sırayla lügat kısmının çevirisi verilir. Bunları takip eden on fasıllık zeyl kısmında ise ağaç, silah, yıldız türleriyle çeşitli "anâsır" ve "ibârât"tan bahsedilir.

Esrâr Dede'nin bu eseri, bir lügat olarak öneminden ziyade onun Arapça ve Farsçanın yanında Latin, İtalyan ve Rum dillerini bildiğini göstermesi bakımından dikkati çekmektedir.

C. Sanatı

18. asır, mahallî üslubun yüzeyselliği ve Sebk-i Hindî'nin aşırı zihnîliğine karşı, birçok şairin yeniden klasik üsluba dönmeyi tercih ettiği bir dönemdir. Pertev'in "tarz-ı hasen" (güzel tarz) olarak isimlendirdiği, anlamdan ziyade sese önem veren, açık, tabii, zarif bir söyleyişe dayanan klasik üslup, bu yüzyılda hikemî, bedii (Sebk-i Hindî) ve mahallî söylemden beslenerek daha renkli, eklektik bir görünüm kazanmıştır. Bu üslubun 18. asırdaki en önemli temsilcileri Kâmî ve Nahîfî'dir. Esrâr Dede de, İsmail Belîğ, Nevres-i Kadîm, Hoca Neş'et ve Vak'anüvis Pertev'le birlikte üstat şairler arasına girememekle birlikte, yaşadığı dönemde bazı yönleriyle kendisini tanıtmayı başarmış bir şairdir.

Şiirlerinden ziyade Mevlevî şairlerle ilgili tezkiresiyle tanınan Esrâr Dede'nin kişiliğinin şekillenmesinde, Mevlânâ ve *Mesnevî*'sinin rolü büyüktür. Bunu da

¹Osman Horata (2000). "Esrâr Dede'nin Lügat-i Talyân Tercümesi". *Türkbilig, Türkoloji Araştırmaları* 1: 73-80.

²Sadettin Nüzhet Ergun (1945). "Esrâr Dede". *Türk Şairleri*. C. 3. İstanbul: Ülkü Bas. 1346.

eserlerinde sık sık vurgular. Esrâr'ın, derbeder bir şekilde boş yere geçen yıllardan sonra, şiir, inşa, musiki ve irfan sohbetlerinin yapıldığı Galata Mevlevihanesinde Gâlib'le karşılaşması, onun gerek fikrî gerekse edebî hayatında bir dönüm noktası oluşturmuştur. Bu sebeple o, aynı zamanda şeyhi olan Gâlib Dede'nin yolunda eserler vermeye çalışmış; fakat mizacının farklılığı sebebiyle Sebki Hindî tarzı şiirlerden ziyade lirik ve külfetsiz bir dille yazdığı gazelleriyle kendisini gösterme fırsatı bulabilmiştir.

Esrâr Dede, “*Mürşid-i tab'ım oldu bu hüsn-i edâsı Gâlib'in*” (M. 9/VII) diyerek, şairliğinin de mürşidi olarak gördüğü Gâlib için bir kaside yazmış (K. 13), bir gazelini tahmis (M. 9) ve birçok şiirini de tanzir etmiştir:

Gâlib:

Gönülde aşk-ı bî-pervâ mekân ister mi ister yâ
Hümâ-yı evc-i himmet âşiyân ister mi ister yâ¹

Esrâr Dede:

Gönül da'vâsına elbet nişân ister mi ister yâ
Bu kârzâra çeşm-i hûn-feşân ister mi ister yâ (G. 10)

Gâlib:

Âteş-i hüsnü gönüllerde kodu cilve-i aşk
Sâgara şu'le-i hall-gerde kodu cilve-i aşk²

Esrâr Dede:

Şîve-i hüsnünü dil-berde kodu cilve-i aşk
Âşıkı cevri ü cefâlarda kodu cilve-i 'aşk (G.141)

Gâlib:

Zîver-i bâzâr-ı güstâhî menem
Hem yine bîzâr-ı güstâhî menem³

Esrâr Dede:

Âşık-ı gam-hâr-ı güstâhî menem
Hâ'if-i etvâr-ı güstâhî menem (G.185)

¹ Şeyh Gâlib (1252). *Dîvân-ı Şeyh Gâlib*. Kahire: Bulak Matb. 3.

² Şeyh Gâlib (1252). *Dîvân-ı Şeyh Gâlib*, Kahire: Bulak Matb. 67.

³ Şeyh Gâlib (1252). *Dîvân-ı Şeyh Gâlib*. Kahire: Bulak Matb. 85.

Gâlib:

Ruh degil pertev-i envâr-ı tebessümdür bu
Leb degil gevher-i nâ-yâb-ı tekellümdür bu¹

Esrâr Dede:

Ruh degil şu'le-i hûn-ı dil-i bülbüldür bu
Leb degil katre-i reng-i şerer-i güldür bu (G. 206)

vb.

Esrâr Dede, kişilik itibariyle de kendisine benzeyen 17. asır divan şairlerinden Fasîh Dede için bir kaside yazmış (K. 14) ve birkaç gazelini de tanzir etmiştir:

Fasîh Dede:

Sâkî ki aks-i rûyunu sâgarda gösterir
Ateşle âbı hâsılı bir yerde gösterir

Esrâr Dede:

Tâb-ı ruhun ki aksini sâgarda gösterir
Mevc-i şarâbı şu'le-i hall-gerde gösterir (G. 54)

Mevlevî şairler arasında, birbirlerine karşılıklı nazireler yazma ve şiirlerini tahmis etme oldukça yaygındır. Esrâr da bu geleneğe uyarak, Gavsî, Dânişî Ali, Enîs, Gâlib ve Mûnis Dedelerle Hüseyin Çelebi'ye tahmisler; Arzî, Hulûs, Neyyir için de nazireler yazmıştır. Bunlarda, gazellerin onlara cevap (nazire) olduğu nükteli bir şekilde ifade edilmiştir:

Esrâr nutk-ı Arzî'ye kâbil mi pey-revi
Bir rind-i nüktedândır o dünyâyâ bir gelir (G. 74)

Cevabımdır Hulûs'a bu gazel kim söylemiş Esrâr
Gam-ı hattıñla şimdi fitne-i âhir-zamân aklar (G. 87)

Pey-rey olurdu Neyyir'e ammâ ki eyledi
Hüsn ü edâsı hâtır-ı Esrâr'ı târmâr (G. 101)

Bu cevâb-ı Mûnisâ'dır kim demiş
Tende ey aşk cân senin cânân senin (G.154)

G. 173 de Mûnis Dede'ye naziredir. Esrâr Dede de, Şeyh Gâlib gibi Nâ'ilî'nin "Hevâ-yı aşka uyup kûy-ı yâre dek gideriz" mısrasıyla başlayan meşhur gazelini tanzir

¹ Şeyh Gâlib (1252). *Dîvân-ı Şeyh Gâlib*. Kahire: Bulak Matb. 104.

etmiştir:

Tarîk-i Eymen ile kûhsâre dek gideriz
Hayâl-i yâr ile dîdâr-ı yâre dek gideriz (G. 108)

Esrâr Dede, Mevlevî ayinlerinden biri olan Hüseyinî ayininde okunan ve bestekârı bilinmeyen Mevlânâ'nın bir rubaisinin aşağıdaki iki mısrasını tazmin etmiştir:

Âh mine'l-aşkî ve hâlâtihî
Ahraka kalbi bi-harârâtihî

Bunlardan ayrı olarak, Esrâr'ın âşıkane şiirlerinde Fuzûlî'nin, kasidelerinde Nâbî'nin, az da olsa divanında yer verdiği beşerî aşkı anlattığı gazellerinde ise Nedîm'in etkisi görülmektedir. Fuzûlî gibi aşkı daha çok acı yönüyle ele alan şair, *Leylâ* ve *Mecnûn*'undan bir gazelinin matla beytini tazmin etmiştir (M. 6).

Görüldüğü gibi, Esrâr Dede'nin sanat hayatında, Mevlânâ başta olmak üzere, Mevlevî şairlerin özellikle Şeyh Gâlib'in büyük rolü olmuştur.

Tezkirelerde ve edebiyat tarihlerinde, genellikle Esrâr Dede'nin sade, zarif diliyle içten bir Mevlevî dervişi oluşu üzerinde durulmuştur. Muallim Naci, Esrâr'ın dilinin inceliğine temas ettikten sonra ondaki "sürûr" ve "hüznün" uyumunu vurgular.¹ B. Mehmet Tahir de, şiirlerinin "arifane" olmakla birlikte zarif (*rikkat-âmiz*) olduğunu söyler.² Fatîm ise,³ onun Mesnevî sırlarına vâkîf bir şair olduğunu belirterek, şiirlerindeki sadelik ve yakıcılığa (sûznâk) dikkati çeker.

Gibb, şairin iki gazel ve iki rubaisinin İngilizceye çevirisini vererek, onun mutasavvîf bir derviş olmasına karşılık daha çok beşerî aşkı işlediğini söyler ve bazı tasavvufî şiirlerindeki anlaşılması güç beyitlere temas eder. Ona göre Esrâr Dede, kendisini dış dünyadan uzak tutup gönlünün acılarını ve sevinçlerini dile getiren bir şairdir. Şiirlerinde sade bir dil kullanmış hatta bazı arkaik Türkçe kelimelere de yer vermiştir. Onun rubaileri de Hâletî ile kıyaslanması mümkün olmamakla birlikte önemlidir.⁴

S. N. Ergun, V. Mahir Kocatürk ve A. Gölpınarlı gibi edebiyat tarihçileri⁵, Esrâr

¹ Muallam Naci. (1308). *Esâmî*. İstanbul: Mahmut Bey Matb. 56.

² B. Mehmet Tahir (1333). *Osmanlı Müellifleri*. C. 2. İstanbul. 80.

³ Fatîm (1271). *Hâtimetü'l-Eş'âr*. İstanbul. 10.

⁴ E. J. W. Gibb (1967). *A History of Ottoman Poetry*. Vol. 4. London. 207-211.

⁵ Ayrıca bk. Osman Horata (2015). *Has Bahçede Hazan Vakti XVIII. Yüzyıl: Son Klasik Dönem Türk Edebiyatı*. 2. bs. Ankara: Akçağ Yay. 146-149.

Dede hakkında son derece yerinde tespitlerde bulunmuşlardır. Sadettin Nüzhet, onun “*ehl-i beyt*” sevgisine bağlı samimi bir Mevlevi dervişi olduğunu belirterek şöyle der:

“Esrâr Dede, bilhassa tasannusuz manzumeleriyle şöhret kazanmıştır. Hayali Şeyh Gâlib kadar kuvvetli değildir. Fakat ifadesi ondan sadedir. Şeyh Gâlib’e peyrevlik suretiyle yazdığı şiirlerde, bu büyük şaire yetişememiştir. O, ancak tasannusuz ve samimî aşk şiirleriyle kudret gösterebilmiş bir şahsiyettir.”¹

Vasfi Mahir de benzer yargılara varır:

“Şahsında ve şiirinde Mevlânâ tesiri görülen, hayatında saf ve nezih ruhlu, temiz ahlâklı bir derviş olan Esrâr Dede, şiirinde esaslı bir sanat gayesi gütmemiş, divan edebiyatının malum çerçevesi içinde ilmî, dinî ve tasavvufî olan samimi duygularım, saf ve sade bir dille ifade etmiştir. Nazım dili, açık, duygulu ve kuvvetli olmakla birlikte, eski büyük klasiklerin teknik ve estetiğine uygun değildir. Lafız sanatlarına hiç yer vermemektedir. Divan şiirinin büyük sanatkârları arasında yer almayan Esrâr Dede, devrinde iyi bir şair, sahasında saf ve samimi, hususi bir şahsiyettir.”²

Abdûlbaki Gölpınarlı ise onu Gâlib’le karşılaştırarak:

“Esrâr, şiirinde Şeyh Gâlib yolunu tutmuş ve bu yolda başarı da göstermiştir. Ancak o Gâlib kadar tekellüfe düşmemiştir. Esrâr’da lirizm, Şeyh Gâlib’e nispetle daha fazladır ve şiirlerinde hemen hemen asli unsur lirizmdir. Bu bakımdan Şeyh Gâlib’in ustalığına sahip olmamakla birlikte, birçok şiirleri gerçekten de pek içlidir, pek güzeldir.”³

Bunlardan sonra yazılan, edebiyat tarihleri ve ansiklopedilerde de benzer görüşler tekrar edilmiştir.

Esrâr Dede, çok verimli bir çağında ölmesine karşılık, Mevleviliğe girişinden ölümüne kadar geçen üç yıllık süreye, *Dîvân*, *Tezkire-i Şu’arâ-yı Mevleviyye*, *Fütüvvet-nâme*, *Mübârek-nâme*, *Lûgat-i Talyân* gibi birçok eser sığdırmayı başarmış bir şairdir. Onun, sanat hayatı bakımından en önemli eseri *Dîvân*’ıdır. Tezkiresi ise, gerek sadece Mevlevi şairleri içine alan tek zümre tezkiresi olması gerekse ele aldığı şahısların birçoğu için tek kaynak olması bakımından Türk edebiyatı tarihinde önemli bir yere sahiptir. Diğer eserleri ise türünün basit örneklerindedir.

Esrâr Dede, yaklaşık dört bin beyit beyit civarındaki *Dîvân*’ında, nazım şekillerinden pekçoğuyla şiirler söylemesine karşılık; tevhit, münacat gibi türlerde

¹ Sadettin N. Ergun (1945). “Esrâr Dede”. *Türk Şairleri*. C. 3. İstanbul: Ülkü Bas. 1348.

² V. Mahir Kocatürk (1964). *Büyük Türk Edebiyatı Tarihi*. Ankara. 519.

³ Abdûlbaki Gölpınarlı (1955). *Dîvan Şiiri XVIII. Yüzyıl*. İstanbul. 7.

şiiir yazmamıştır. Kasideler, onun *Dîvân*'ında fazla bir yer tutmamaktadır. Bunların hepsi de, din ve Mevlevilik çerçevesinde yazılmıştır. O, devrinin ne padişahına ne de bir devlet büyüğüne kaside sunmuştur. Kasideleri arasında, sadece Gâlib için yazılan ve nesip bölümünde bir ramazan akşamı ilkbaharın gelişiyle birlikte başlayan eğlence hayatının tasvir edildiği, yer yer devrin sosyal hayatını yansıtan realist çizgilerle dolu kaside dikkati çekmektedir. Esrâr, kasidelerinde Nâbî yolunu takip etmiştir. Bu sebeple onlarda “*hayal*”den ziyade “*fikir*” ön plandadır.

Esrâr Dede, her şeyden önce bir gazel şairidir. *Dîvân*'ındaki 264 gazel, divan şiiiri ortalamasına göre düşük bir sayı değildir. Gazellerin çoğu âşıkane dir. Bunu tasavvufi gazeller takip eder. Rindane olan ve tabiat tasvirlerini içeren gazellerin sayısı ise fazla bir yer tutmamaktadır. Gazeller arasında, hicran ve hasretin anlatıldığı şiiirler onun en başarılı olduğu yerlerdir. Şiiirin sefasının âşıkane bir gazel olduğunu söyleyen Esrâr, kendisine aşktan başka ne amel ne de mezhepten sorulmasını ister. Fazla olmamakla birlikte Nedîm'i hatırlatan gazelleri de vardır. *Dîvân*'da, gazellerden sonraki en güzel şiiirleri musammatlarıdır. Bunlarda, onun sanat kudretini gösteren lirik, güzel söyleyişlere rastlanmaktadır. Musammatların da çoğu âşıkane dir. Şairin tarihleri de hep Mevlevi muhitinden kimseler için yazılmıştır. Bunlar arasında Manastırlı Hâfız Dede için yazılan tarih oldukça başarılıdır. İçlerinde yer yer güçlü söyleyişlerin bulunduğu 148 rubai de, Esrâr'ı Türk edebiyatında çok rubai söyleyen şairler arasına sokmuştur.

“Dış”a değil “iç”e dönük bir şair olan Esrâr Dede’de, şiiirin ses örgüsünü zenginleştiren teknikler fazla bir yer tutmamaktadır. O, ses ve şekil mükemmelliği yerine, şiiirini, duygularının emrine veren bir şair olarak karşımıza çıkmaktadır. Onun şiiirleri, lirizm bakımından güçlü olmakla birlikte, hayâl derinliği ve anlam zenginliği bakımlarından zayıf kalmaktadır. Esrâr Dede’nin şiiir lügati, genellikle aşk, tasavvuf hususiyle Mevlevilik etrafında odaklaşmaktadır. Bu sebeple, acı, dert, ıstırap, hasret, yalnızlık etrafındaki kelimeler şiiirinde önemli bir yekûn tutmaktadır. Sevgilisinin ardından döktüğü gözyaşlarını ve aşk yolunda çektiği cefaları anlattığı şiiirler divanının en güzel kısımlarını oluşturmaktadır. Bazı şiiirlerinde aşk beşerîden ilahîye doğru geçmektedir.

Onun dilinde, Türkçe hatta arkaik kelimelerin fazlalığı dikkati çeker. Şairin kasidelerinde, kuru, didaktik tarafı ağır basan bir üslup hâkim olmasına karşılık bilhassa âşıkane gazellerinde, içten, canlı, külfetsiz bir söyleyiş vardır. Tasavvufi aşkın ve rindane duyguların dile getirildiği gazellerde de genellikle canlı, coşkun bir söyleyiş görülür. Onun üslubunda, edebî sanatlar da fazla bir yer tutmaz. O,

duygularını genellikle sade ve külfetsiz bir dille ifade etmeyi tercih etmiş, mazmun peşinde koşarak “*tasannu*”ya düşmemiştir. Onun asıl başarılı olduğu kısımlar, sanat kaygısına düşmeden kalemini tamamıyla duygularının emrine verdiği lirik söyleyişlerdir. Konuşma diline yaklaşan bu canlı nazım sentaksı, bilhassa hüznün hâkim olduğu şiirlerde daha da incelik ve zarafet kazanmıştır. “Sanma yanımdan uzakdın bu gece”, “Başıma telleri takdın bu gece”, “Kime derdim diyemem ey Esrâr”, “Beni çok yollara bakdırma efendim tez gel”, “Sen de güzelim ettiğin ikrarı unutma” gibi söyleyişler, hâlis şiirin başarılı örnekleri arasına girebilecek güzelliktedirler. O, zaman zaman Sebk-i Hindî etkisiyle yazdığı şiirlerde ise, kendisini kolay ele vermeyen, anlaşılması güç bir şair olarak karşımıza çıkmaktadır.

Esrâr, duygularını dile getirirken, bütün içtenliğiyle, konuşma dili havasında, canlı, külfetsiz bir söyleyişe ulaşır. Sanki o sevgilisiyle karşılıklı konuşur, onun ardından yalvarıp yakarır:

Senin de bildiğin şeydir mahabbet
Ne hoş âlem olur fikr-i visâl et
Geceler subha dek kan ağladırısın
N'olur bir kerre gel hâlim su'âl et (G. 33/3,4)
Gİtdin ammâ âmân ey şâh-levendim tîz gel
Beni çok yollara bakdırma efendim tîz gel
Seni görmeyeli bu dîde-i hûn-efşânım
O kadar ağladı kim ben de begendim tîz gel (G. 160/1,3)
Nûş eylediğiñ demler efendim mey-i gül-reng
Bu mest-i zehir-nûş-ı elem-hârı unutma
Kâküllerini şâneye çekdikçe seherler
Yâdına getir kalb-i giriftârı unutma (G. 220/4, 5)
Beni yâd etmez imiş bâd-ı sabâ verdi haber
Zülfüne ahd ü âmân bağladığım bilmez mi (G. 239/3, 4)

Esrâr'ın şiirlerinde yirmi dört çeşit vezin kullanılmıştır. Bir musammat ve üç gazelde, rubai vezinleri tercih edilmiştir. Bu vezin çeşitliliğine karşılık, şiirlerinde vezin hataları ve kafiye kusurları gibi nazım tekniğiyle ilgili hatalara sık sık rastlanmaktadır. O, genellikle redifli yazmayı tercih etmiştir. *Dîvân*'da Türkçe kelimelerden yapılan kafiyelerin fazlalığı, onun bu konuda özel bir gayret içinde olduğunu göstermektedir; öyle ki bu çaba, bazen ahenkten ziyade ahenksizliğe yol

açmaktadır. O da, bu asırda yenilik adına şairlerin sık sık başvurdukları kelime oyunlarına birkaç gazelinde de olsa yer vermekten kendisini alamamış ve şiirinin en önemli özelliği olan, incelikle hiç de bağdaşmayan “tâk tâk urur”, “çakmak urur”, “kaltak urur” gibi kafiyeyle örülü gazeller söylemiştir.

Mevlevî muhitinde yetişen bir şair olan Esrâr Dede'nin eserlerinde, kişiliğinde olduğu gibi Mevlânâ ve Mevlevîliğin rolü büyüktür. Ondaki, Kalenderîlik, Melamilik, Hurufîlik gibi tarikatların izlerini de Mevlevîlik içinde hâllolmuş unsurlar olarak görmek gerekir. O da, diğer Mevlevî şairler gibi sanatını halkı irşat etmek için bir araç olarak kullanmamıştır. Bu sebeple onu, mutasavvîf şairlerle aynı kategoride değerlendirmek mümkün değildir. Bir ayağı daima Galata Mevlevîhanesi'nde olan Esrâr Dede de, şiirlerinde zaman zaman rintçesine coşar, zaman zaman maddî aşk vadilerinde dolaşır, zaman zaman da Mevlevîliğe bağlılığını ve tasavvuf neşvesini coşkunun bir üslupla dile getirir. Esrâr, “harâb”, “meczûb” bir hâlde geldiği Mevlânâ dergâhında feleklerin bile habersiz olduğu bir nükte bulunduğunu; “hüzün kulübesi” gibi olan gönlünün burada “safâ bahçesi”ne döndüğünü söyler. Çünkü o dergâh bir mutluluk hanesidir:

Dergâh-ı Mevlevîye denir hâne-i neşât
Her gûşe-i harâbesi kâşâne-i neşât (G. 130/1)

Esrâr'ın, Mevlânâ ile ilgili değerlendirmelerinde, ona karşı beslediği aşırı sevgiden ve diğer dinlerle uğraşmış olmasından kaynaklanan farklı görüşlere rastlanmaktadır. Ayrıca şiirlerinde diğer dinlerle bilhassa Hristiyanlıkla ilgili unsurların fazlalığı da dikkati çekmektedir. *Dîvânı*'ndaki 11. gazel, onun *İncil*'in yanında *Tevrat*'ı da okuduğunu göstermektedir. On dokuz beyitlik bu gazelde, diğer peygamberler ve onlarla ilgili kıssalara, bilhassa Hz. İsa ve İncil'e temas edildikten sonra; Hz. Muhammed'in herşeyi değiştirdiği, *İncil* şarihi Luka'nın elinde kalemiyle şaşırıp kaldığı, her yerin baştan sona nurla dolduğu vs. anlatılır. Bu gazel, onun bu dinlerle ilgili bilgilerinin sıradan bir şairden oldukça fazla olduğunu göstermektedir.

Esrâr Dede herşeyden önce lirik bir şairdir. Bu, onun tasavvufî şiirlerine bile bir coşkunluk, bir akıcılık kazandırmıştır. Şiirin safası âşıkane bir gazeldir, diyen Esrâr Dede; kendisine aşkdan başka ne amel ne de mezhepten sorulmasını ister:

Tefhîm-i sırr-ı dehr için Esrâr telâşî ko
Şîrin safâsı bir gazel-i âşıkânedir (G. 75/9)

Zâhid Esrâr perîşân-ı muhabbetdir ana
Aşkdan gayrı ne a'mâl u ne mezhebden sor (G. 53/7)

Esrâr Dede, aşkı Fuzûlî gibi genellikle acı ve hüznün yönüyle ele almıştır. Onun, sevgilinin ardından döktüğü gözyaşlarını, yalnızlığını, aşk yolunda çektiği cefaları anlattığı beyitler, *Dîvân*'ındaki en güzel kısımları oluşturur. Bu tarz söyleyişin şairin mizacına daha uygun düştüğü anlaşılmaktadır. Kendisini aşk ülkesinde sitem çekenlerin şahı olarak niteleyen Esrâr'a göre aşkın safası gamdadır; çünkü züht ehlinin namaz ve orucu gibi âşığa da gam vaciptir:

Gamsız gönül kalır ise bir an helâk olur
Ben anlamam safâ dil-i mesrûrdan mıdır (G. 78/4)

Ehl-i zühdün salât u savmı gibi
Âşıkâ âh âh vâcibdir (G. 76/3)

Esrâr ise, gam ve dert konusunda oldukça şanslıdır. Allah tarafından ne zaman bir dert hâsıl olsa, onun hüznün dolu gönlüne meyleder. O, ta Elest Meclisi'nde bir elinde kadeh bir elinde şarapla haşrolmuş, beşikte bile sevgilinin aşkı ona huzur vermemiş, mektepte iken gam defterini ezberlemiş, gençlikte ise aşk derdi belini bükmüş, Yakup gibi gözyaşları döktürmüştür (G. 193). Esrâr, bu hâliyle âşıklar defterinin baş süsü olmuştur. Buna karşılık Esrâr, Fuzûlî gibi çektiği dertlerden zevk alır. Hatta gam ve elemle o derece kaynaşır ki vuslatı bile unuttur:

Şâdım ki gam u elemle yâr oldum men
Hûn-ı cigerimle bâde-hâr oldum men
Hicrân ile ol rütbede me'lûfum kim
Müstagnî-i vuslat-ı nigâr oldum men (R. 116)

Fakat şair, zaman zaman sevgilinin vefasızlığı, bitmek tükenmek bilmeyen cefaları karşısında isyan eder:

Bilmem bu ıztırâb nedendir neden neden
Gönlüm neden harâb nedendir neden neden
Kat'-ı alâka mı ya tegâfûl mü maksadın
Hem işve hem itâb nedendir neden neden (G. 201/1,6)

Bazen bu isyan şairin ölümü istemesine kadar gider. Çünkü onun harab vücudunun, ne gam kabul edecek ne de derdini söylemeye yetecek gücü kalmıştır. Bu duygularıyla Fuzûlî'yi hatırlatan Esrâr'ın aşkı onunki gibi Platonik değildir. O, Fuzûlî'den farklı olarak acıdan zevk almasını, aşk yolunun inişli çıkışlı yolunu aşmanın bir gereği olarak görür. Onun bütün arzusu bu engelleri aşıp sevgilisine kavuşmaktır.

Esrâr Dede, klasik şiirin soyut güzelliğini Nedîm'de olduğu gibi bazen

somutlaştırarak dile getirir. 47. gazelinde o, güle benzettiği sevgilisinin başını, ayaklarını, elbiselerini açtırarak âşiklarına “gül-bûse”ler veririr:

Yâr atdı libâsını açdı ser ü pâsını
 Çâk etdi kabâsını açıldı gül-i ümmîd
 Öpdüm bu gice ben de ol gonceyi gülşende
 Tâ gül-bün-i gerdende açıldı gül-i ümmîd (G. 47/4, 5)

Bir gazelinde de, Nedîmane bir tarzda sevgilisinden aldığı buseleri anlatır:

Girdim ki şebistânına yatmış o siyeh-mest
 Aklım dağılıp zülf-i perîşânını öpdüm
 Mestâne nigâh etdi dedi kim nedir âşık
 İhsân dedim gûşe-i dâmânını öpdüm
 İzn oldu henüz bûseye bâ-hatt-ı hümâyûn
 Sultân-ı cemâlin hat-ı farmânını öpdüm (G. 180/2-4)

Esrâr da, gelenekte olduğu gibi maddi aştan İlahî aşka ulaşır. *Dîvân*'ındaki tamamıyla maddi aşkın işlendiği şiirlerin yanında, tasavvufi aşkın anlatıldığı beyitler de önemli bir yer tutar.

Hayata daha çok Mevlevihane penceresinden bakan ve içe dönük bir şair olan Esrâr Dede, diğer divan şairleri gibi din-tasavvuf, aşk konularından fırsat buldukça meyhane, şarap, bezm gibi konulara yönelerek rindane duygularını dile getirir. Fakat içe dönük bir şair olması sebebiyle, onun şiirlerinde eğlence meclislerinin coşkulu havasından ziyade, şarap, bezm gibi kavramlar subjektif şekilde tasvir edilmekle yetinilmiştir.

Esrâr Dede'nin *Dîvân*'ında tabiatla ilgili unsurlar, birkaç bahar, gece, gül ve şafak tasvirinden öteye geçmez. Bunların da çoğu, klişeleşmiş, subjektif tasvirler olmakla birlikte, aralarında “psikolojik” olarak nitelendirebilecekler dikkati çeker. Birkaç da, devrinin sosyal hayatına ışık tutabilecek orijinal tasvire rastlanmaktadır. Bir gazelde, temmuz ayında yanıp kavrulan tabiat bir tablo hâlinde gözümüzün önünde canlandırılır (G. 25).

Sonuç olarak, divan şiirinin kendisini tekrara başladığı bir dönemde eser veren Esrâr Dede; yazdığı lirik, içten şiirleriyle klasik Türk edebiyatında kendisine yer edinebilmiş bir şairdir. O, oldukça geç bir yaşta Mevleviliğe intisap ederek eser vermeye başlaması ve üç yıl gibi kısa bir sürede kalıcı eserler ortaya koyabilmesi, Şeyh Gâlib'le olan yakın dostluğu, lirik şiirleri ve Mevlevi şairler için önemli bir kaynak olan

tezkiresiyle, devrinin üstat şairleri arasına girememekle birlikte yaşadığı sırda kendisini tanıtmayı başarmış bir şairdir.

KAYNAKÇA

- Aksoy, Hasan (1979). "Esrar Dede". *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*. C. 3. İstanbul: Dergâh Yay. 105-106.
- Aksoy, Hasan (1995). "Esrâr Dede". *İslâm Ansiklopedisi*. C. II. İstanbul: TDV Yay. 432-434.
- Ali Enver (1309). *Semâhane-i Edeb*. İstanbul: İhsan Matbaası.
- Aras, N. Kemal (1986). *Esrar Dede'nin Tezkire-i Şu'arâ-yı Mevleviyyesi*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi.
- B. Mehmed Tahir (1333). *Osmanlı Müellifleri*. C. 2. İstanbul: Matbaa-i Âmire.
- Babinger, F. (1927). *Die Geschichtsschreiber der Osmanen und Ihre Werke*. Leipzig: Otto Harrassowitz.
- Bağdatlı İsmail Paşa (1945-1947). *Keşf el-Zünûn zeyli*. 2 C. İstanbul: MEB Yay.
- Banarlı, N. Sami (1977). *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi*. 2 C. İstanbul: MEB Yay. 290.
- Baykara, Rusuhi (1939-1940). *18'inci Asır Şairlerinden Mehmet Esrar Dede'nin Hayatı, Tasavvufî, Edebî Şahsiyeti ve Eserleri*. Mezuniyet Travayı. İstanbul: İstanbul Üniversitesi.
- Bloch, E. (1928). *Catalogueder Manuscripts Persian de la Bibliotheque Nationale*. Vol. 1. Paris. 61.
- Çelebi, A. Hâlet (1957). *Mevlâna ve Mevlevîlik*. İstanbul.
- Ergun, S. Nüzhet (1932a). *Şeyh Gâlib*. İstanbul: Kanaat Kütüphanesi.
- Ergun, S. Nüzhet (1932b). "Şeyh Gâlib'in Şu'arâ Tezkiresi". *Atsız Mecmua* 16: 91-94.
- Ergun, S. Nüzhet (1945). "Esrâr Dede". *Türk Şairleri*. C. 3. İstanbul: Ülkü Basımevi. 1344-1352.
- Esrâr Dede (1257/1841). *Dîvân-ı Belâgat-unvân-ı Esrâr Dede Efendi*. İstanbul: Takvim-i Vekayi.
- Esrâr Dede. *Tezkire-i Şu'arâ-yı Mevleviyye*. Süleymaniye Kütüphanesi, Hâlet Efendi Mülhâkı. No.109.
- Fatîn Dâvûd (1271). *Tezkire-i Hâtimetü'l-Eş'âr*. İstanbul.
- Fihrisü'l-Mahtûtâtî't-Türkiyyetü'l-Osmâniyye* (1987). C. I. Kahire. 154.
- Flügel, Gustaw (1865). *Die Arabischen, Persischen und Turkischen Handschriften Kaiserlich-Königlichen Hofbibliothek*. Vol. II. F. 412.
- Genç, İlhan (1986). *Esrar Dede Tezkire-i Şu'arâ-yı Mevleviyye*. Doktora Tezi. Erzurum: Atatürk Üniversitesi.
- Genç, İlhan (2000). *Tezkire-i Şuarâ-yı Mevleviyye*. Ankara: AKM Yay.
- Gibb, E. J. W. (1967). *A History of Ottoman Poetry*. Vol. 4. London. 207-211.

- Gölpınarlı, Abdülbaki (1955). *Dîvan Şiiri XVIII. Yüzyıl*. İstanbul: Varlık Yay.
- Gölpınarlı, Abdülbaki (1967). *Mevlânâ Müzesi Yazmalar Kataloğu*. C.1-2. Ankara: MEB Yay.
- Gölpınarlı, Abdülbaki (1983). *Mevlâna'dan Sonra Mevlevîlik*. İstanbul: İnkılâp ve Aka Kitabevi.
- Hafız Hüseyin Ayvansarâyî (1281). *Hadîkatü'l-Cevâmî'*. C. 2. İstanbul: Matbaa-i Âmire.
- Horata, Osman (1998). *Esrar Dede, Hayatı, Eserleri, Şiir Rünyası ve Dîvânı*. Ankara: KB Yay.
- Horata, Osman (2000). "Esrar Dede'nin Lügat-i Talyân Tercümesi". *Türkbilig, Türkoloji Araştırmaları* 1: 73-80.
- Horata, Osman (2007). "Şeyh Galib'in Esrar Dede Mersiyesi veya Bir Şairin Serenadı". *Edebiyat ve Dil Yazıları: Mustafa İsen'e Armağan*. Ankara. 283-289.
- Horata, Osman (2015). *Has Bahçede Hazan Vakti XVIII. Yüzyıl: Son Klasik DönemTürk Edebiyatı*. 2. bs. Ankara: Akçağ Yay.
- İstanbul Kütüphaneleri Türkçe Yazma Dîvanlar Kataloğu* (1965). C. III. İstanbul: MEB Yay. 870-873.
- Kasır, H. Ali (1983). "Türk edebiyatında Fütüvvetnameler ve Esrar Dede'nin Fütüvvetnamesi". *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, H. İpekten Armağanı*: 107-130.
- Kasır, H. Ali (1996). *Esrâr Dede, Hayatı, Edebî Kişiliği ve Dîvânı'nın Karşılaştırmalı Metni*. Doktora Tezi. Erzurum: Atatürk Üniversitesi.
- Kazıcı, Ziya (1988). "Ahîlik". *İslâm Ansiklopedisi*. C. 1. İstanbul: TDV Yay. 540-542.
- Kerametli, Can (1975). *Divan Edebiyatı Müzesi*. İstanbul: Eko Yay.
- Kocatürk, V. Mahir (1964). *Büyük Türk Edebiyatı Tarihi*. Ankara. 519.
- Kutluk, İbrahim (1948). "Şeyh Gâlib ve As-Sohbetü's-Safiyye". *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi* III (1/2): 21-47.
- Mehmed Süreyya (1308). *Sicill-i Osmanî*. 3 C. İstanbul.
- Mehmed Tevfik (1290). *Kâfile-i Şu'arâ*. İstanbul.
- Muallam Naci (1308). *Esâmî*. İstanbul: Mahmut Bey.
- Muallim Naci (1303). "Esrâr Dede". *Mecmua-i Muallim* 20: 76-79.
- Ocak, A. Yaşar (1992). *Osmanlı İmparatorluğunda Marjinal Sufilik: Kalenderîler (XIV-XVII. Yüzyıllar)*. Ankara: TTK Yay.
- Pakalın, M. Zeki (1946). *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: MEB Yay.
- Şeyh Gâlib. (1252). *Dîvân-ı Şeyh Gâlib*. Kahire: Bulak.
- Tuman, M. Nail. *Tuhfe-i Nâ'ilî*. Milli Kütüphane. Yz. B.611. 42.
- Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi* (1981). "İhsan Mahvî". C. 4. İstanbul: Dergâh Yay. 347.

- Uzluk, Şerafettin (1989). “Galata Mevlevîhanesi ve Şeyh Ahmed Celâleddin Baykara Dede Efendi”. 3. *Millî Mevlâna Kongresi Tebliğler, 12-14 Aralık 1988*. Konya: Selçuk Üniversitesi Yay. 297-300.
- Yüksel, Sedit (1980). *Şeyh Gâlib Eserlerinin Dil ve Sanat Değeri*. Ankara: İş Bankası Yay.

DĪVĀN-I ESRĀR

Tenkitli Metin

KASİDELER

1*

DĪVÂN-I ESRÂR-I MEVLEVÎ **

NA'T-I NEBÎ***

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Ey kitâb-ı 'ilminiñ bir harfi dīvân-ı hikem
'Aql-ı küll 'indinde¹ tıfl-ı nev-sebak-ı ħ'ân-ı hikem

On sekiz bin 'alemiñ ümmü'l- kitâbından seniñ²
Güyyâ bir deste evrâk-ı perîşân-ı hikem

Rûh-ı 'ulyâya kemâl-i ma'rifet taḥşîline
Âsmân-ı nüh-ı kibâb oldu debistân-ı hikem

Çâr azdâd-ı muḥalsamdan edip fazlın 'ayân
Rütbe-i ḥadd-i³ kemâle erdi erkân-ı hikem

Şâddır ol kâleb-i bâkî-nümâ fânî-edâ
Kim edip ifnâ-yı şüret oldu insân-ı hikem

Noḡta-i ḥarf-i vefâdır⁴ zât-ı aşḥâb-ı vefâ
Nüşâ-i maḥlûbdur eṭvâr-ı rindân-ı⁵ hikem

Noḡtadır ammâ özü mecmû'a-i taḥkîkdir
Zâtıdır ser-levḫa-i tevḫîde 'unvân-ı hikem

Noḡta kim sırr-ı derûn-ı ârif-i âgâhdır
Hep aniñ tefsîridir düşvâr u⁶ âsân-ı hikem

---

* 1 S1 1b, S2 1b, S3 1b, İ 2b

** S3; Dīvân-ı Esrâr-ı Mevlevî Ḳuddise Sırrahu S1; Dīvân-ı Belâgat-'Unvân-ı Mevlevî Esrâr Dede Ḳaddesa'llâhü Te'alâ Esrârahu S2; -İ

*** S3; -İ; Na'tu'n-Nebî 'Aleyhi'ş-şalâtü ve's-Selâm S1; Na't-ı Ḥazret-i Faḫr-ı 'Âlem Şalla'lâhü 'Aleyhi ve-Sellem S2; Na't-ı Nebî 'Aleyhi'ş-Şalâtü ve's-Selâm İ

¹ 'indinde: 'indine S1

² Seniñ: Saña S1

³ ḥadd-i: ḥadd ü S1

⁴ Vefa: şafâ S1

⁵ eṭvâr-ı rindân-ı: eṭvârından S1

⁶ u: - S2, S3, İ

“Kenz-i lâ-yefnâ”¹ dil-i ‘arîfededir kim aşkıdır
‘Aşk ism-i zât-ı zât esrâr-ı irfân-ı hikem

Defter-i zâtıñdan² ancak evvelîn ü âhirîn
Nokta-i vâhid görüp eylerler i‘lân-ı hikem

Ma‘rifet ol râzda hayretle kaldı mu‘terif³
‘Aql-ı kül taḥkîk edince oldu hayrân-ı hikem

Zerre-i mihr-i cemâliñdir ‘uḳûl-i enbiyâ
Ḳatre-i baḥr-i kemâliñdir bu ‘ummân-ı hikem

Bir şadef çıkdı o deryâdan ki dildir ‘âlemi
Ḥâliyâ etmekte ğark-ı dürr ü⁴ mercân-ı hikem

‘Aql ol deryâ kenârında ḥazef-pâre yatur
Mevcâsâ ḥıyre-ser-fehm-i perîşân-ı hikem

‘Aqlını bir şey şanıp idrâkine şarf eyleyip
Oldu bî-çâre ḥakîm ol rehde nâdân-ı hikem

Ba‘zısı ğark-ı ḍalâl ba‘zı necâta erdiler
Çün hücum etdi cihân-ı dîne tûfân-ı hikem

Keştîsi kalb-i selîm ü nâḥudâsı Nûh-ı cân
Olmalı kim kat‘ ola bu bahr-i cûşân-ı hikem

‘Aşkıdır her râh-ı⁵ nûruñ müntehâ-yı menzili
‘Aşkıdır maṭlûb-ı ḥâl ü⁶ ḳâl-ı ‘irfân-ı hikem

‘Aşksız rûşen degil ma‘nâ-yı ḥikmet ey ḥakîm
Şu‘le-i dil-sûzdur şem‘-i şebistân-ı hikem

¹ “Kenz-i lâ-yefnâ”: “Kanaat tükenmez bir hazinedir.” (Hadis-i Şerif)

² zâtıñdan: zâtıñdır S2

³ mu‘terif: ma‘rifet S2

⁴ dürr ü: dürdür S1

⁵ Râh-ı: reh-i S1, S2

⁶ ḥâl ü: ḥâl-i S1, S3, S2, İ

‘Aşkdan bî-behreler ‘allâme-i¹ devrân iken
Oldular görmez misin meftûn-ı tuğyân-ı hikem

Olmasa mihr-i haqîkat leyle-i zulmânidir
Âftâb-ı fazl dolsa hâveristân-ı hikem

‘Aşk ‘aşk ammâ huşulü ol şehiñ destindedir
Kim derinde çâker-i ‘irfân Süleymân-ı hikem

Olmayanlar müntesib dergâhına me’yûsdur
Ehl-i cem‘ ü neşre hep andandır ihsân-ı hikem

Ṭâlib-i işrâk-ı mihr-i² ma‘rifet olduñ ise
Eyle mişkât-ı nübüvvetden fûrûzân-ı hikem

Eyle nîsân-ı sirişki ‘aşk-ı Ahmed’le nisâr
Tâ ki deryâ-yı dil olsun gevher-efşân-ı hikem

Öyle Aḥmed kim lisân-ı şıdk-ı cümle enbiyâ
Öyle Aḥmed kim me‘âl-i nuṭk-ı pîrân-ı hikem

Feyziniñ dil-zindesi Hızr u Mesîḥ-i cāvidân
Teşne-i cām-ı peyâmı âb-ı hayvân-ı hikem

Fazl fazlıñdan³ kemâl aldı edip tekmiñ-i nefis
Ma‘rifet bâbında şâkird⁴ idi Luḡmân-ı hikem

Hükümün Eflâṭun kabûl etmezse bi’llâh ‘adl⁵ olur
Bir ğabiyyü’z-zihn küll-i⁶ nâbe-sâmân-ı hikem

Nuṭkunuñ her nüktesi mecmû‘a-i cümle ‘ülüm
Dürr-i yektâ-yı hadîsi hâşıl-ı kân-ı hikem

---

¹ ‘allâme-i: ‘ulemâ-i S1

² mihr-i: mihr ü S1

³ fazlıñdan: fazlıñdan S1

⁴ şâkird: şâkirdi S1

⁵ ‘adl: ‘add S1, S2, S3

⁶ küll-i: kevn-i S1

Çār mecmū'a kitāb-ı na'tına beytü'l-kaşîd
Çār unşur bir rubā'î medh-i sulţān-ı hikem

Nazra-i ihsânına merbûţ şühûd-ı ma'rifet
Cünbiş-i ebrûsuna merhûn bürhân-ı hikem

Çāker-i dil-h'âhı hall-i 'ağd-i esrār-ı 'ülüm
Ġamzesiniñ bende-i fermānı fermān-ı hikem

Halka-i gîsûsuna ma'tûf illā hüy-ı 'aşk
Ebruvānı medd-i bi'smi'llāh-ı furqān-ı hikem

La'liniñ İlyās bir bîmār-ı ihyā-kerdesi
Çeşmine maḥkûmdur 'İsî-i devrān-ı hikem

Sāḥa-i tevḥîdde el-ḥaḫ zebān-ı enṭaḫı
Dest-i Ḥaḫ'da seyf-i meslûl-i dirahşān-ı hikem

Sāye-i bî-sāye-i zāt-ı ḥudāvend-i ḥakîm
Maḫhar-ı ḥāşş-ı vücûd-ı Ḥālik-i¹ cān-ı hikem

Olsa daḫı sāyesi hep ḫudsiyān yaġmalayıp
Eyler idi zülfüne 'ıtr-ı gül-efşān-ı hikem

Zıll-i envārı 'uyûn-ı ġaybiyāna sürmedir
Şaḫs-ı ḫudsi sāyesi mir'āt-ı çeşmān-ı hikem

'Aşkıniñ aşüftesi aşḫāb-ı temkîn-i kemāl
Ḥüsnünüñ dîvānesi 'aql-ı cihānbān-ı hikem

Ey şehenşāh-ı rusûl-'asker ḫıdîv-i lâ-mekān
Zāt-ı pâkiñ zîb-ı taḫt u tâc-ı dîvān-ı hikem

Süllem-i mi'râcınıñ yek-pāresi² taḫşîş-i zāt
Defter-i i'câzınıñ her ḫarfi Ḳur'ân-ı hikem

¹ Ḥālik-i: Ḥālik ü S1

² yek-pāresi: yek-pāyesi S1, S3

Ṭōb-ı teşri' ile çevgân-ı hikem¹ maḥkûm sañâ
Evvel ü² âḥir seniñdür şaḥn-ı meydan-ı hikem

Ḥüsnünüñ Dāvūd olup bir na't-ḥ'ân-ı muḥlisi
Şu'be-gîr-i vaşfiñ idi ol dem elḥân-ı hikem

Bunca sâl aḳdem 'idād-ı³ āsafânından idi
Enbiyâ vü evliyâ⁴ nükte-şümārân-ı hikem

Maṭlebim iḥsândır yoḥsa degil ḥaddim benim
Vaşfını ḥâlâ ederken her⁵ süḥan-dân-ı hikem

Ḥāme-i Mecnûn-edâ bir bü'l-'aceb dîvānedir⁶
Hem siyeh-mest-i muḥabbet hem ğazel-ḥ'ân-ı hikem

Dürr ü⁷ gevher-pāş olur dökdükçe eşk-i çeşmini
Ağlamaḳdandır aña feyz-i firāvân-ı hikem

'Ācizim ḥāmem gibi ğüftāra yoḳdur ḳudretim
Lākin oldum dest-i iḥsânında ğüyân-ı hikem

Pes hezārân 'aciz ile Esrār-ı işkeste⁸-ḳalem
Etdi bu na'tı o⁹ şāḥu'ş-şadr-ı dîvân-ı hikem

---

¹ hikem: aḥkem S1

² Evvel ü: Evvel-i S1

³ 'idād-ı: 'idād u S3, S2, İ

⁴ Enbiyâ vü evliyâ: Evliyâ vü enbiyâ S1

⁵ her: bir S1

⁶ dîvānedir: dîvāndır S1

⁷ ü: -S1, S3, İ

⁸ işkeste: şikeste S1

⁹ o: vü S1, S3, İ

2*

NA‘TU‘N-NEBÎ ‘ALEYHÎ‘Ş-ŞALÂTÜ VE‘S-SELÂM**

mef‘ülü fâ‘ilätü mefâ‘ilü fâ‘ilün

Sâkî kaçan qarābesini mey-nişār eder

Bezmi¹ ‘ukūs-ı neş’esi nakş u² nigār eder

Ol meclis içre mihr kadeh-der-beğal gezer

Zühre nevā-yı çengini āhenge ‘ār eder

Bir cām esīridir gönül ol bezmde velī

‘Aşkıñ havādışı baña ‘arz-ı humār eder

Dil bir siyeh gulāmı olup pīr-i bādeniñ

Her şeb emelle encüm-i hasret-şümār eder

Deşt-i talebde Ka‘be-i maşşüddur deyü

Rüyün tehīce ğarğa-i gird-i³ ğubār ederGördüm bu hālını dil-i⁴ şeydā-yı pür-ğamıñSordum bu nā-tüvān niçün āh u⁵ zār eder

Feryād edip dedi ki maḥabbet esīriyim

Gıtdikçe cevr-i yār beni nālekār eder

Bilmem me‘āl-i ‘aşk nedir līk neyleyim

Bir ıztırābı var beni ol bī-ķarār eder

Oldum hevā-yı zülf ile ser-geşte serserī

Āḥir beni bu tül-i emel şermsār eder

* 2 S1 2b, S2 3a, S3 1b, İ 3b

** S1, S3; Na‘t-ı Şerīf-i Dīġer Şalla‘lāhü S2; Dīġer Na‘tu‘n-Nebī ‘Aleyhi Efđalu‘ş -Şalavāti ve‘s-Selām İ

¹ Bezmi: Bezm S1² u: -S2, S3³ Gird-i: girdi S1⁴ Dil-i: dil ü S1⁵ u: -S3, İ

Ey dil¹ bırak telâşî rızâ-dâde ol hemân
Neyleirse ‘âşîka yine âlemde yâr eder

Var âstâne-i şeh-i “levlâk”^{e2} ‘acz ile
Çok nâ-murâdı luţfu anîñ kâmkâr eder

Bî-çâre-perver oldu cenâb-ı ‘inâyeti
Nâ-çâr u nâ-tüvânlar³ i’tibâr eder

“Levlâk”-i⁴ şem’-i hüsnü anîñ bahş edince nûr
Eflâke nüh kıbâbını pervanevâr eder

Hükm-i celâl-i hâşşî şu denlü ki hâk ile
İdbâr-ı pîşegâni bütün hâksâr eder

Lâkin cemâli ‘âmmeye şöyle şümülû var
Dehre şefâ’at etse bütün iktidâr eder

Merdûd-i semt-i rahmet iken dîv-i güm-rehi
Hâlâ şefâ’ati yine ümmîdvâr eder

Ol Hâzret-i Celîl ki kahr-ı⁵ celâl ile
Husrev dedikleri saña dünyâyı dar eder

Ol Hâzret-i Cemîl⁶ ki nûr-ı cemâl ile
Küfrü niğâh-ı rahmeti îmânvâr eder

Fehm eyledikçe menzile-i mazhariyyetiñ
Müsâ gulâmı olmasını ihtiyâr eder

Ol sırr-ı “men-re’âni”⁷ ile cilveger iken
‘îsâ ‘ubûdiyetle aña iftikâr eder

---

¹ dil: -S1

² “levlâk”: Hadis-i kudsi. “Sen olmasaydın âlemleri yaratmazdım.”

³ nâ-tüvânlar: nâ-tüvâneye S1

⁴ “levlâk”: Hadis-i kudsi. “Sen olmasaydın âlemleri yaratmazdım.”

⁵ kahr: kâdr S2

⁶ Hâzret-i Cemîl: Âyet-i Cemîl S2, S3, İ; Âyet-i Celîl S1

⁷ “men-re’âni”: Hadis-i şerif. “Beni rüyasında gören aslımı görmüş gibidir.”

Beyne'r-rusül Cenâb-ı Huda ism-i pâkini
Yâd etse kendi nâmı ile hem-ķarâr eder

Ĥarf-i lebi me'âline maĥv olsa bir goñül
Ser-çeşme-i ĥayâtı maĥall-i ķarâr eder

Yüz gösterince ĥazret-i maķşûd 'âşıkân¹
Elbet anıñ cemâlini âyîne-dâr eder

Subĥ-ı bahâr-ı baĥtı gülistân-ı ĥandedir
Her kim ki derd-i 'aşkı ile âh u² zâr eder

Bir kîmyâ-naẓardır o ĥurşîd-i feyz kim
Ĥâke nigâh eder zer-i kâmil 'ayâr eder

Ey dâverî-i mülk-i "arefnâk"^{e3} müştâķil
Ĥâmem egerçi gevher-i na'tıñ nişâr eder

Lâkin kemâl-i vaşfına 'aczi bedîd olup
Bî-çâreñi de kendi gibi eşk-bâr eder

Ey maẓhar-ı taĥıyyet-i kül v'ey ĥudâ-pesend
Vaşfında herkes 'aczi ile i'tizâr eder

Hejdeh hezâr 'âleme faĥrin 'aceb midir
Evvel seniñle Ĥazret-i Ĥaķķ iftiĥâr eder

Pek tîrelendi ķaleb ü ķalb-i⁴ elem-zede
Hicrân u ĥam ikisini de⁵ dâĥ-dâr eder

Şad el-amân zâtına düşdü kerem bugün
Ancaķ dil-i füsürdeye⁶ luţfuñ medâr eder

---

¹ 'âşıkân: 'âşıkâne S1

² u: -S3, İ

³ "arefnâk": Hadis-i şerif. "Ya Rab! Seni zatına yakışır şekilde bilmedik."

⁴ ķalb-i: ķalem-i S2

⁵ ikisini de: ikisi de S1

⁶ füsürdeye: mürdeye S1

Eyle¹ nazar ki bir nigeḥ etseñ eger dile
Cem'iyet-i sivâ o ʃarafdan firâr² eder

Esrâr-ı Mevlevî-i perîşân-ı zâra bak
Gelmiş ʃapuñda luṭf u kerem ḥ³âstgâr eder

Ey ʃâleb-i ḥarâb u eyâ ʃalb-i ḥâksâr
Elbet sizi de luṭfu³ anıñ baḥtyâr eder

3*

DER-NA'T-I ŞÂH-I VELÂYET 'ALÎ KERREMA'LLÂHÜ VECHEH**

mefâ'ilün fe'ilātün mefâ'ilün fe'ilün
Vücüd-ı câmi'-i vaḥdet 'Alî Veliyyu'llâh
Ḥaḳîḳati şeref-i "lâ-ilâhe illâ'llâh"⁴

Veliyy-i vâlî vü ülâ zuhûr-ı zât-ı Hudâ
Kitâb-ı na'tını tefsîre geldi "bi'smi'llâh"⁵

'Aceb vücüd-ı muḳaddes 'acîb zât-ı kerîm
Ki Ḥaḳḳ anıñla olur dâ'imü'z-zamân hem-râh

Resîm-i ʃarż-ı ḥaḳîḳat ḳadem-nih-i tecrîd
Tebettü'l-âver-i tefrîd ehl-i beytu'llâh

'Alî ki ʃismet-i 'âlem anıñ elinden⁶ olur
'Alî ki dest-i zarûret anıñladır kütâh

'Alî ki nûr-ı ʃıdemdir 'Alî ki 'ayn-ı kerem
'Alî ki bedr-i etemdir 'Alî ki mihr-i ilâh

¹ Eyle: Öyle S2

² firâr: ʃarâr S1

³ luṭfu: luṭf-ı S1

* 3 S1 3b, S2 4a, S3 4a, İ 4b

** S1, S3; Na't-ı Şâh-ı Velâyet Ḥazret-i 'Alî Kerrema'llâhü Vecheh S2; Der-Na't-ı Şâh-ı Velâyet 'Alî Kerrema'llâhü Vechehu ve Rażıya Anh İ

⁴ "lâ-ilâhe illâ'llâh": Kelime-i Tevhit. "Allah'tan başka ilah yoktur."

⁵ "bi'smi'llâh": Kur'ân-ı Kerîm, Fatiha Suresi, ayet:1. "Allah'ın adıyla..."

⁶ elinden: elinde S1

‘Alî ki ‘âşık¹ u ma‘şûkdur ‘Alî aşkıdır
‘Alî ki ‘aşkına ‘âşıkdır ismine agâh

‘Alî ki şâh-ı müzâhir sipâh-ı² vaḥdet-i mülk³
‘Alî ki şanıña eşyâ çağırdı⁴ “ṭale beḳâh”⁵

‘Alî maḳâm-ı nihâyetde evvel etdi zuhûr
Bidâyet oldu aña intihâ-yı menzilgâh

‘Alî ki ‘âleme maḳz-ı maḥabbet olmuşdur
‘Alî ki⁶ şu‘le-i dildir ‘Alî ki ḥüsn-i⁷ nigâh

Şafâ-yı ḥâlet-i ḥübândır ‘Alî her dem
Nigâh-ı ‘âşık-ı ḥayrândır ‘Alî her gâh

‘Alî bu ‘âleme göstermeyeydi dîdârıñ
Cihâna doğmaz idi hiç âfitâb ile mâh

O fâ‘izü’l-keremiñ medḥini eder eşyâ’
Şenâsına açılır her zebân u her efvâh

O şevket-i melekûtu nişân u maḫzar-ı mülk
İki cihânda şeh-i ‘izz ü devlet-i fûrû-câh

Cihân ḡulâmiñ⁸ olursa ‘aceb midir çünki
Yazıldı şânına menşûr-ı “men enâ Mevlâh”⁹

Veliyy-i vâlî vü ūlâ sipihr-i mihr-i kemâl
‘Aliyy ü ‘âlî vü¹⁰ a‘lâ veliyy-i tâc u külâh

¹ u: -S1

² sipâh-ı: sipâh u S2, S3, İ

³ mülk: mekân S1

⁴ çağırdı: çıkardı S1, İ

⁵ “ṭale beḳâh”: Arapça bir söz. “Allah ömrünü uzun etsin.”

⁶ Ki: -S1

⁷ ḥüsn-i: ḥüsn ü İ

⁸ ḡulâmiñ: ḡulâmın S2,S3

⁹ “men enâ Mevlâh”: Hadis. “Ben kimin velisiysem, bu Ali de onun velisidir.”

¹⁰ vü: -S2

O nūr-ı çeşm-i Muḥammed o çeşm-i nūr-ı rüsül
O berķ-i ẓūr-ı tecellî o şu'le-i ser-i rāh

O nūr-ı evvel¹ ü āḫir o bâṭın u zāhir
Mine'l-ebed ile'l-ābād ol ḥaḳīḳate² şāh

'Alî'dir ekber ü kübrā 'Alî 'aliyyü'l-'azîm
'Alî mu'în-i şevāb u 'Alî şefî'-i günāh

Zebān-güşā-yı senāsıdır ol şehiñ dā'im
Faḳîr-i Mevlevî-i Esrār-ı zār-ı bî-geh ü gāh

Ġulām-ı mürşid-i Rûm 'abd-i ḥānedān-ı kerem
Fütāde-i³ reh-i evlād u āl-i Ḥazret-i Şāh

Be-ḥaḳḳ-ı nūr-ı cemāl-i e'imme-i⁴ evlād
Be-ḥaḳḳ-ı pertev-i bedreyn-i āsumān-penāh

Be-ḥaḳḳ-ı mu'tekifān-ı ḥuzūr-ı ehlü'l-beyt
Be-fazl-ı müntesibān-ı maḥabbet-i dergāh

Celālet-i nazarıñ dūr kıлма üstümden
Kerāmet-i kerem et yā 'Alî veliyyu'llāh

4*

NA'T-I ŞĀH-I DİĞER**

mefā'ilün fe'lātün mefā'ilün fe'ilün
Doğunca nūr-ı tecellî-i zü'l-celāl-i 'Alî
Ziyā vü çeşme-i şühüddur⁵ düşer cemāl-i 'Alî

¹ evvel: evveli S1

² ḥaḳīḳate: ḥaḳīḳat-i S1

³ Fütāde-i: Üftāde-i S1

⁴ e'imme-i: şemse-i S2

* 4 S1 4a, S2 5a, S3 4b, İ 5a

** S2, S3; Na't-ı 'Alî 'Aleyhi't-Taḫıyyeti ve't-Teslîm S1; Dîğer Na't-ı 'Alî Raẓıya'llāhü 'Anhü ve Kerrema'llāhü Vecheh İ

⁵ şühüddur: şühüd S2

Hudâ Hudâ diyerek sîneden fiğân kopar
Edince çeşm-i dili cilvegeh hayâl-i 'Alî

Hezâr vâşıl-ı¹ dergâh-ı qurb olan zâtın
Me'âl-i ma'lebidir rûz u² şeb vişâl-i 'Alî

Ne kevkebe³ ne celâlet ne ma'rifetdir bu
Cihâna gelmedi gelmez bile mişâl-i 'Alî

Vücûd-ı pāk-i Muḥammed'le⁴ hem-ḥaḳîḳatdir
O sırra cümleden aḳrebdir ittişâl-i 'Alî

Olunca "rûḫike rûḫı"⁵ cenâb-ı 'ünvânı
Kemâl-i Aḫmed-i muḫtârdır kemâl-i 'Alî

Çekince ṭabl u 'alem lâ-mekâna bir kerre
Fezâ-yı arşı tutar⁶ ḡulḡul-i düvâl-i 'Ali

Siyeh ḡulâmı şehensâh-ı cümle 'âlemdir
Cihân u cân olup bende-i Bilâl-i 'Alî

'Aceb mi bendelik ile ederse faḫr Esrâr
Ezelden oldu ne devlet ḡulâm-ı âl-i 'Alî

Göñül kim Mevlevî-i Rûm'a⁷ Şems bendesidir
Başında sâye-i taḫḳîk-i perr ü bâl-i 'Alî⁸

Beyân olur mu o sırr-ı Hudâ ki söyleyeyim
Şıḡar mı mışra'-ı taḫrîre şerḫ-i ḫâl-i 'Alî

Me'âl-i vaşfını tefsîre 'âlem 'âcizdir
Kelâm-ı Haḳḳ ile hem-nüktedir maḳâl-i 'Alî

---

¹ vâşıl-ı: vâşıl u S1, S3

² u: -S1, S2, İ

³ Kevekebe: kevkeb İ

⁴ Muḥammed'le: Muḥammed'de S1

⁵ "rûḫike rûḫı": Arapça bir söz. "Senin ruhun benim ruhumdur."

⁶ tutar: utar İ, S3

⁷ Rûm'a: Rûm S2

⁸ 'Alî: -S1

5*

NA'T-I PİR-İ DEST-GİR 'ALEYHİ'T-TESLİM**

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

'Aşka bitmez belâdır iştîyâk
Derddir maḥzâ devâdır iştîyâk

Tâ ezelden 'âşık-ı nâ-kâmdan¹
Şanma bir laḥzâ cüdâdır iştîyâk

Vaşl u faşl ile tükenmez neş'esi
Bir nihâyetsiz şafâdır iştîyâk

İbtidâniñ intihâsı andadır
Hem vücûda ibtidâdır iştîyâk

Ma'nîsinden ma'nî-i âḥer çıkar
Ma'ni-i ma'nî-nümâdır iştîyâk

Ṭüṭiyâdır dîde-i bînâlara
Miss-i ḳalbe kîmyâdır iştîyâk

Nûr-ı çeşm-i 'İbn-i 'Ümrânîdir ol
Ṭür'da nûr-ı hüdâdır iştîyâk

Ehl-i 'aşkıñ nâzenîn-i ḥüsn ile
Etdigi 'ahde vefâdır iştîyâk

Şimdilik ser-rütbe-i iḳrârda
'Âlem-i ḥaşr-i fenâdır iştîyâk

Şûret-i tekmîle gelmez söylesem
Bir tükenmez mâ-cerâdır iştîyâk

---

* 5 S1 4b, S2 5b, S3 5b, İ 5b

** S3, İ; Na't-ı Pîr-i Dest-gîr 'Aleyhi't-Taḥıyyet S2; Na't-ı Dest-gîr Ḥazret 'Aleyhi's-Selâm S1

¹ nâ-kâmdan: nâ-kâmda S1

Bende-i Monlâ-yı Rûm Esrâr ile
Tâ ezelden âşnâdır iştîyâķ

Şems-i 'âlem-tâb Mevlânâ¹ Celâl
Kim ħapusunda gedâdır iştîyâķ

Âftâb-ı² bî-zevâl-i ma'rifet
Zerresinden hod-nümâdır iştîyâķ

Sâye-i 'izzet-me'âbında anıñ
Faķr-ı devlet-intimâdır iştîyâķ

Zâtına 'uşşâķ ile 'âşık olup
Sâlik-i ħayret-fezâdır iştîyâķ

Âteş-i 'aşķ ile şüret kesb edip
Bir büt-i la'lîn ħabâdır iştîyâķ

Sürħ ħaftân ile ħûn-ı eşkden
Bir ħayâl-i dil-rübâdır iştîyâķ

Ĥüsñ ü³ 'aşķıñ beynini faşl etmege
Bir niġâhından yañadır iştîyâķ

Ĥadrini gevher-şinâs-ı⁴ cân bilir
Bir dür-i 'âlem-bahâdır iştîyâķ

Her ħalebde mâye-i taĥşîldir
Her ħayırdâ mübtedâdır iştîyâķ

Mevlevîye irş ile mevrûş olan
Nûr-ı zevķ-i Muştafâ'dır⁵ iştîyâķ

Zât-ı Monlâ'dan erer 'âşıklara
Sırr-ı şâh-ı evliyâdır iştîyâķ

---

¹ Mevlânâ: Mevlâ S1

² Âftâb-ı: Âftâbı S1

³ ü: -S1, S2

⁴ şinâs-ı: şinâsın S1

⁵ Muştafâ'dır: Muşaffâ'dır S1

Râh-ı Şiddîkiyyede ser-mâyedir
Zevk-i izhâr-ı rızâdır iştiyâk

Kâkül-i ham-der-ham-ı dildârdan
Cilve-i “şemsü’đ-đuḥâ”dır¹ iştiyâk

Cânımı mevşül-i feyz eyle amân²
Cân u dilde hep sañadır iştiyâk

6*

NA‘T-I CELÂLÛ‘L-ḤAḤḤI VE‘D-DÛN**

müfte‘ilün müfte‘ilün fâ‘ilün
‘Aşḡ ki³ odur ḡilkat-i Monlâ-yı Rûm
Dil ki odur himmet-i Monlâ-yı Rûm

Zât u şifât ‘âlem-i emr ü zühûr
Ḥâzret-i hû Ḥâzret-i Monlâ-yı Rûm

Zâtı⁴ zühûr eylemeden ‘âlemi
Tutmuş idi şöhret-i Monlâ-yı Rûm

Hecde hezâr ‘âleme müstevlîdir
Velvele-i heybet-i Monlâ-yı Rûm

Rûm u⁵ ‘Acem Hind ü ‘Arab ser-te-ser
Doldu bütün şevket-i Monlâ-yı Rûm

Aḡlas-ı çerḡe ġalebe eyledi
Salḡanat-ı devlet-i Monlâ-yı Rûm

¹ “şemsü’đ-đuḥâ”: Kur‘ân-ı Kerîm, Duhâ Suresi, Ayet:1. “And olsun güneşe ve onun aydınlığına.”

² amân: hemân î

* 6 S1 5a, S2 6b, S3 6a, İ 6a

** S2; Na‘t-ı Cenâb-ı Celâlû‘l-Ḥaḡḡı ve‘d-DÛn Celle Celâlühü ve ifâza ‘Aleynâ S1, S3, İ

³ ki: -S1

⁴ Zâtı: Zâtımı S1

⁵ u: -S2

Ermez idi maṭlebine âşîkân
Olmasa ger raḥmet-i Monlâ-yı Rûm

Ḥaḳḳ anı peygâ-m-ber-i ‘aşḳ eyledi
Meşnevî¹dir âyet-i Monlâ-yı Rûm

Ma‘nî-i Ḳur‘ân’a olur âşnâ
Güş-zen-i şoḥbeṭ-i Monlâ-yı Rûm

Nüh felege şevḳ ü ṭarab bahş eder
Şeşsene-i ‘âdet-i Monlâ-yı Rûm

Etdi neyi¹ hem-nefes-i Cebre’îl
Bir niğeh-i² rağbet-i Monlâ-yı Rûm

Mülket-i Rûm’uñ şehi Mañşûr’dur
Tâ³ çalınır nevbet-i Monlâ-yı Rûm

İsteyen âzâdelik⁴ etsin özün
Vaḳf-ı reh-i ḥidmet-i Monlâ-yı Rûm

Mâ’ide-i ‘İsî’ye etmez dimâğ
Ṭabla-ḥor-ı ni‘met-i Monlâ-yı Rûm

Eyledi müstağni-i Ḥızr-ı ḥayât
Sâlikini şerbet-i Monlâ-yı Rûm

Maḥv u⁵ beḳâyı iki cām eylemiş
Sermedî-i⁶ ‘işret-i Monlâ-yı Rûm

Sâḥa-i ḥalvetkede-i ‘aşḳdır
Dergeh-i cem’iyyet-i Monlâ-yı Rûm

---

¹ Neyi: beni S2

² Bir niğeh-i: Menzilgeh-i S1

³ Tâ: Ne S1

⁴ âzâdelik: âzâdlık S1

⁵ u: -S1, S2

⁶ Sermedî-i: Sermede S1

Luḡfuña muḥtâcdır Esrâr-ı zâr
El-meded ey Ḥâzret-i Monlâ-yı Rûm

7*

NA'T-I DİĞER**

fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün
'Aşq kim mazhar-ı Mevlânâ'dır
Hânedân-perver-i Mevlânâ'dır

"Ez-ezel tâbe-ebed" ehlu'llâh
Cümlesi çâker-i Mevlânâ'dır

Şeref-i ṭâli'-i 'âlîsine baq
Şems-i dîn aḥter-i Mevlânâ'dır

Âyet-i çâr-sebak ser-tâ-ser
Ma'ni-i defter-i Mevlânâ'dır

'Arş-ı Raḥmân deyü meşhûr olan
Ḳubbe-i aḥzar-ı¹ Mevlânâ'dır

Âhlar var ki derûnumda benim
Yâdgâr-ı der-i² Mevlânâ'dır

Çerḫe Esrâr n'olur nâz etse
Sâ'il-i ber-der-i Mevlânâ'dır

---

* 7 S1 5b, S2 7a, S3 6b, İ 6b

** S1, S3; Na't-ı Dîğeri-ı Ḥâzret-i Pîr S2; Der-Na't-ı Dîğeri-ı Ḥâzret-i Pîr İ

¹ aḥzar-ı: ḥâzret-i S1

² der-i: -S1

8*

NA‘T-I DİĞER-İ PİR-İ MEVLEVİ CELLE CELĀLÜHU VE ẔUDDİSE SİRRAHU**

mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

Bu mülküñ kār-fermāsı Celālü‘d-dīn-i Rūmī‘dir

Bu devriñ feyz-baḥşāsı Celālü‘d-dīn-i Rūmī‘dir

Bu ‘ālī ümmetiñ millet-i pür-ferr ü iḳbālīñ

Cemāl-i dīn ü dünyāsı¹ Celālü‘d-dīn-i Rūmī‘dir

Ḥuşūşā merz-büm-ı Rūm’uñ ‘arz-ı mülk-i Yūnān’ıñ

Müsellemdir ki dārāsı Celālü‘d-dīn-i Rūmī‘dir

“Hüve‘l-evvel” velāyātı “hüve‘l-āḫir”² kerāmātı

Sözün ülāsı uḫrāsı Celālü‘d-dīn-i Rūmī‘dir

Olup ismi Celāl ism-i Celāl’in mazḫarı oldu

Her esmāniñ müsemması Celālü‘d-dīn-i Rūmī‘dir

Vücūdu berzaḫ-ı³ ‘uzmā zuhūru maḥşer-i⁴ esmā

Ḥudāniñ sırr-ı kübrāsı Celālü‘d-dīn-i Rūmī‘dir

‘Ulūm-ı ḥāşş-ı mi‘rāc-ı vişāl-i Aḫmed’iniñ hep

Verāşet ile yek-tāsı Celālü‘d-dīn-i Rūmī‘dir

Maḫām-ı Aḫmedīde ḫātemiyyetle mü‘eyyedir

Sebaḫdāş-ı “ev ednā”sı⁵ Celālü‘d-dīn-i Rūmī‘dir

Muḫammed bir ledün āyīnesidir lā-mekān içre

Anıñ tūṭī-i gūyāsı Celālü‘d-dīn-i Rūmī‘dir

* 8 S1 6a, S2 7b, S3 7a, İ 6b

** S1, S3; Na‘t-ı DİĞER-İ ḤAZRET-İ PİR Ü DEST-GİR S2; DİĞER-İ MEVLEVİ CELLE CELĀLÜ‘D-DİN-İ ẔUDDİSE SİRRAHU İ

¹ dīn ü dünyası: dīn-i ebnāsı S2² “Hüve‘l-evvel”, “hüve‘l-āḫir”: Kur‘ân-ı Kerîm, Hadîd Suresi, Ayet: 3. “Q, Allah ilktir ve sondur.”³ berzaḫ-ı: pür-rūḫ S1⁴ maḥşer-i: mazḫar-ı S1⁵ “ev ednā”: Kur‘ân-ı Kerîm, Necm Suresi, Ayet: 3. “Bu suretle o, (peygambere) iki yay kadar yahut daha yakın oldu da.”

Mübeşşer oldu İncîl içre âyîñ-i¹ semâ'ından
Mesîhin remz ü² ĩmâsı Celâlü'd-dîñ-i Rûmî'dir

İşitsinler düşenler derd-i 'aşka müjdeler olsun
Zamânıñ Hızır u³ 'İsâ'sı Celâlü'd-dîñ-i Rûmî'dir

Bütün ğark etdi deryâ-yı hayâta dehri nutkuyla
Cihânıñ 'ayn-ı ihyâsı Celâlü'd-dîñ-i Rûmî'dir

Nedir ma'nâ-yı "bi-ş'nev" istimâ' et sırr-ı Qur'an'ı
O lafzıñ noқта-i bâsı Celâlü'd-dîñ-i Rûmî'dir

Hudâ'nıñ 'äleme ħurşîd-i feyz ü luţfunuñ gūyâ
Dem-i şubĥ-ı tecallâsı Celâlü'd-dîñ-i Rûmî'dir

Anuñçün raķş eder dervîş-i Mevlâyî gibi eflâk
Sirâc-ı 'arş-ı a'lâsı Celâlü'd-dîñ-i Rûmî'dir

Cemî'-i evliyânıñ "ez-ezel tâbe-ebed"⁴ ħâlâ
Ale't-taĥķîķ mevlâsı Celâlü'd-dîñ-i Rûmî'dir

Şaķın Mansûr'u feyz-i Mevlevî'den bî-ĥaber şanma
"Ene'l-Ĥaķķ"ıñ⁵ da ma'nâsı Celâlü'd-dîñ-i Rûmî'dir

İki 'âlemden el çekmiş ğarîb ü bî-nevâ Esrâr
Hemân dâ'im temennâsı Celâlü'd-dîñ-i Rûmî'dir

¹ âyîñ-i: âyîne vü S1; âyîñ ü S3, İ

² ü: -S2

³ u: -S1

⁴ "ez-ezel tâbe-ebed": Farsça söz. "Ezelden ebede kadar."

⁵ "Ene'l-Ĥaķķ": Hallâc-ı Mansûr. "Ben Hakk'im."

9*

KAŞİDE DER-NA‘T-I HAZRET-İ PİR CELLE CELĀLŪHÜ**

mefā‘ilün fe‘ilātün mefā‘ilün fe‘ilün

Hudā‘dan oldu hüveydā Celāl celle celāl

Göründü ‘āleme Monlā¹ Celāl celle celāl²Vücūdu ism-i³ müsem māya sığmaz ‘ālem-i zātHaķīkat-i dil-i⁴ dānā Celāl celle celāl

Zuhūr etmese ‘ālemler etmez idi zuhūr

Heme ‘avālime⁵ ihyā Celāl celle celāl

Defīne-i güher-i hāşş-ı vahdet-i esmā’

Künüz-ı zāt-ı müsem mā Celāl celle celāl

Ne cem‘ ü farķ⁶ ne rümüz-i künüz ne ‘ālemBeyān olunmadı⁷ a‘lā Celāl celle celāl

Eger ki şürete girseydi zāt-ı ğaybu‘I-ğayb

Görürdü dīde-i bīnā Celāl celle celāl

Mekānı ğayb-ı hüviyyet maķāmı ĳurb-ı vişāl

Şühūd-ı ķāfina ‘anķā Celāl celle celāl

Ĝalaţdır ey dil anı vāşıl ittiḫāz etmek⁸

Kime vişāl eder āyā Celāl celle celāl

Odur odur heme maķşūd-ı evvel ü āhir

Cihāna maţleb-i aķşā Celāl celle celāl

* 9 S1 6b, S2 8a, S3 7b, i 7a

** S1,S3, İ; Na‘t-ı Dīĝer-i Hāzret-i Pīr S2

¹ Monlā: Monlā-yı S1² celle celāl: celle celālühü S2³ İsm-i: İsm ü S2, S3⁴ dil-i: dil ü S1⁵ ‘avālime: ‘āleme S1⁶ cem‘ ü farķ: cem‘-i zevķ S1⁷ olunmadı: olunmadan S1, S3, İ⁸ etmek: etdin S1

Müdir-i dâ'ire-i nokta "kâf u¹ nün"²-fermâ
 Kadîr-i kudret-i eşyâ Celâl celle celâl

Der idim âdem-i tahkîkdir bu ekvâna
 Gireydi şürete hâşâ Celâl celle celâl

Sağîr işitdi semâ'ından ibtidâ İdrîs
 İşâret etdi "refa'nâ"³ Celâl celle celâl

Ġarîk-i kuzüm-i kahr etdi Nüh ağzından
 Edince dehre ser-â-pâ Celâl celle celâl

O nûru taşır idi⁴ cebhesinde İbrâhîm
 Görürdü âl-i Yehüdâ⁵ Celâl celle celâl

Cemâli nûr-ı hüdâ oldu ibn-i 'İmrân'a
 Şu'â-ı Tûr-ı tecellâ Celâl celle celâl

Muħakkaħ oldu ki Sînâ'da gâh gâh gelip
 Olurdu hem-dem-i Mûsâ Celâl celle celâl

Celâlet ile gelip zâhir etdi Fir'avn'a
 'Aşâyile yed-i beyzâ Celâl celle celâl

Simâ'-ı nağme-i Sâlmûs etdi kim Dâvûd
 Görünür idi ol eşnâ Celâl celle celâl

Anıñla muħyî-i mevtâ olur idi 'İsâ
 Cinân-ı cân-ı Mesîhâ Celâl celle celâl

Hezâr sâl muħaddem zuhûr-ı devletini
 Mesîh eyledi İmâ Celâl celle celâl

---

¹ u: -S1

² "kâf u nün": *Kur'ân-ı Kerîm*, Bakara Suresi, Ayet: 117. "O bir şeye hükmetti mi ancak ol der ve o da oluverir."

³ "refa'nâ": *Kur'ân-ı Kerîm*, Bakara Suresi, Ayet: 63, 93 vd. "Tur'u da (tepenize inicek bir durumda) üstünüze kaldırmıştk."

⁴ taşır idi: taşırđı S2

⁵ Yehüdâ: Yehüd S1

Ḥaḳîḳatidir¹ anîñ maḳşad² âferînişden
Me'âl-i dürre-i beyzâ Celâl celle celâl

Anîñla kimseler olmadı hem-dem ü³ hem-pâ
Maḳâm-ı ḳurbda yek-tâ Celâl celle celâl

Cenâb-ı Aḥmed-i muḥtârı kim bilirse⁴ bilir
Verir bu nükteye ma'nâ Celâl celle celâl

Şifât u⁵ zât ile ârâste ḥakîm-i celîl
Ḳadîr ü ḳâdir ü dâñâ Celâl celle celâl

'Acîb⁶ ḳudret-i yek-tâ ḡarîb ḳuvve-i⁷ maḥz
Metîn neş'e-i peydâ Celâl celle celâl

Ḥakîm-i dehrîye işbât-ı ḳudret etmek için
Göründü ḳuvve-i Mevlâ Celâl celle celâl

Ne zât-ı pāk idi⁸ "leyşe ke-mişlihi şey'ün"⁹
Beyân olunmadı aşlâ Celâl celle celâl

Ḳıyâş etme saḳın zâhir oldu ekvâna
Cihâna gelmedi ḥâlâ Celâl celle celâl

Bir 'aks idi¹⁰ görünen pertev-i cemâlinden
Derûn-ı Şems'de gūyâ Celâl celle celâl

Doğunca mefḥar-i¹¹ âfâk-ı Şems-i Tebrîzî
Anîñla oldu hüveydâ Celâl celle celâl

---

¹ Ḥaḳîḳatidir: Ḥaḳîḳatdir S1

² maḳşad: maḳşadı S2, S3

³ Hem-dem ü: hem-dem-i S2

⁴ Bilirse: bilir S2

⁵ Şifât u: Şafâ-yı S2

⁶ 'Acîb: 'Aceb S1

⁷ ḳuvve-i: ḳuvvet-i S2

⁸ Ne zât-ı pāk idi: Ne zât ne pāk ider S1

⁹ "leyşe ke-mişlihi şey'ün": *Kur'ân-ı Kerîm*, Şûrâ Suresi, Ayet: 43. "Onun (benzeri olmak şöyle dursun) benzeri gibisi dahi yoktur."

¹⁰ İdi: eder S1

¹¹ mefḥar-i: mu'ciz-i S2

Ne añlaşıldı¹ bu ‘âlemde ne o ‘âlemde
Bu lafz kaldı hemânâ² Celâl celle celâl

Mişâl-i nây derūnum dolup bir³ âteşle
Zebânım eyledi gūyâ Celâl celle celâl

Sözü o söyledi dervîş-i Mevlevî yokdur
Kelâm-ı âşık-ı şeydâ Celâl celle celâl

Şükür ki devletimiz şâmil oldu bu devre
Kerâmet etdi tamâmen Celâl celle celâl

Mecâl kalmadı inkâra bir münâfıkda
Celâl eyledi zîrâ Celâl celle celâl

Bir⁴ ‘âli-câh hudâvende bendeyiz Esrâr
Ki oldu nâmına⁵ tuğrâ Celâl celle celâl

10*

KAŞİDE DER-NA‘T-I ŞEMS-İ TEBRİZİ**

mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün
Şafağ geydirdi al tennüre hurşid-i şeker-rîze
Felek girdi hâlâvetle⁶ semâ‘-ı tîz-der-tîze

Nümâyân oldu Gül-gün-ı şafaqla mihr-i şîrîni
Binince husrev-i mâh-ı şabâhat⁷ esb-i Şeb-dîze

¹ añlaşıldı: anlamıştı S1

² hemânâ: hemân S1

³ bir: -S2

⁴ Bir: Bu s2

⁵ nâmına: nâmını S1

* 10 S1 7b, S2 9b, S3 8a, İ 8a

** S1, S2, S3; Kaşide-i Na‘t-ı Hâzret-i Şems-i Tebrizî İ

⁶ hâlâvetle: celâdetle S2

⁷ şabâhat: şâhib S1, İ

Dikip göz süzen-i müjgân geçdi sine-i çerhe
 Kumâş-ı mihri¹ muhtâc etmedim² ta'kîd ü tirîze

Yapışdı târ-ı mihre pençe-i hûnîn-i ibri'l-hak
 Felek bî-dâd için aldı eline şu'leden nîze

Degil çeşm-i sefid-i zâr şeh-r-âyîn-i derd oldu
 Aşıldı ebrû-yı tāk-ı nigāha gevher āvîze

Şabāhu'l-'aşk hurşîd-i şabāhat mäh-ı hayretdir
 Sefîd-i dîde Şems'i şormadan meh-tâb-ı Tebrîz'e

Bütün zerrât-ı hayret şubh-ı dîdâr-ı tecallâdan
 Olurlar ter-cevâb şu'le-i çeşme-i hâlet-engîze³

Ki ey dîde yeter bu âteş-i seyyâle-i cûşîş
 Meded şemşîr verdiñ pençe-i hûnîn-i Cengîz'e

Felekde pençe-i hûnîn-i zerrîn-hâme-i Kudret
 Çeker her şubh tuğrâ ism-i⁴ nûr-ı Şems-i Tebrîz'e

Ne şems ol lem'a-i envârdır şubh-ı şeb-i feyze
 Ne şeb nûr-ı siyâh ism-i Celâlî-i seher-hîze

Ne Şems ol nûr-ı ğaybu'l-ğayb eflāk-i hüviyyet kim
 Şühûd-ı zât olur her dîde-i hayrân-ı gül-hîze

Desem Şems âfitâb-ı dîde-i zerrâtına hakdır
 Zuhûru mazhar oldu hâne-i çeşm-i dil-āvîze

Cihânda perde-i şeb-gün-ı keşret kat kat olmuşdu⁵
 Taqip tîğ-i hidâyet ile etdi rîze-ber-rîze⁶

¹ Mihri: mihr S1

² Etmedim: etmedi S2

³ hâlet-engîze: celâlet-engîze S1; celâlet şür-engîze

⁴ ism: resm S1

⁵ olmuşdu: olmuşdur S1, S2

⁶ rîze-ber-rîze: rîze rîze i

'Uluvv-i şevketinden bir 'alemdir mehçe-i hürşîd
Dikildi şubh-ı iqbâlinde fark-ı kubbe-i tîze

Başında devlet-i îmân olurdu nūr-ı cūdundan
Kemîne zerresi gevher olaydı tâc-ı Pervîz'e

Düşeydi lem'a-i germ-i vişâli Kays-ı hicrâna
Çekerdi düzağ-ı 'aşk âh-ı serd-i¹ ğıbta pâyîze

Devâm-ı gönce-i ârâyişi görmezdi bād-ı tünd²
Eger reng-i nigâh-ı feyz verse faşl-ı ber-rîze

Gül-i eş'âr-ı mihre³ şekker-i kām oldu⁴ na'tıñla
Dolup şemsiyye-i gül hoşka-i çerh-i hoş-âmîze

Hayâ-i vaşfîñ ile ğarka-i nūr-ı 'arağ oldum
Dönüp mestâne fikrim zerre-i kem-kadr-i nâ-çîze

Efendim maṭlebi dervîş-i aşkıñ cūd u⁵ ihsândır
Huşûşâ çâkeriñ Esrâr-ı şeydâ-yı belâ-hîze

Gül-i kurş-ı cemâliñ haqqı için merhamet eyle
Seher nūr-ı nigâhın düş olursa çeşm-i gül-bîze

Gözüm nûrunla rûşen eyle zîrâ semt-i maṭlûbu
Dü çeşmim tîrelendi kudretim yok fark u⁶ temyîze

Meded şâhim meded oldum zebûn-ı pençe-i zâlim
Derûnum çâk çâk etmek diler nefsi-i⁷ pür-istîze

Be- haqq -ı ism-i Mevlânâ beni maḥrûm-ı feyz etme
Nitekim hürmet eyler Pîr ism-i Şems-i Tebrîz'e

---

¹ serd-i: sırra S1

² tünd: tünde S1, tîze S2

³ mihre: mihr S1

⁴ oldu: olaydı S1

⁵ u: -S1, S2, İ

⁶ u: -S1, S2

⁷ nefsi-i: nakş-ı S1

11*

NEŞİDE-İ MEVLEVİYÂNE**

fe'îlâtün mefâ'ilün fe'îlün

Elif elfî nemeddir ey reh-vār

Kuşanan doğru eylesin ikrār

Be bu biñ bir güne işāretdir

Ki olur hizmetinde leyl ü nehār

Te tamāmī o hizmetiñ teslīm

'Adedi deh rızādır eyle şümār

Şe Şevākıb Menākıbı oğusun

Nev-niyāz-ı ʔariḳa-i Hünkār

Cim celāl eyleme¹ celāl edene

Tā görüne saña cemāl-i nigār

Ha ḫelāl olmağ ister iseñ nān

Hizmet et kendin eyleme bī-kār

Hı ḫilāfet nihāyet-i hizmet

Hora geḫse² zuhūr eder ey yārDal def ü³ nāy ile semā' eyleSīne-güyān u⁴ zār ol devvār

Zāl zevḳ-i ʔariḳat ey dervīş

Şoḫbet-i pīr ile olur her bār

Re rūsūma ri'āyet eyleyeñ

Zāhir ü bāḫımı olur muḫtār

* 11 S1 8a, S2 10b, S3 10a, İ 8b

** S1, S2, S3, İ

¹ eyleme: eyle İ² geḫse: geḫdi S1³ ü: -S2⁴ u: -S2

Ze zamānı geçirme sa'y eyle
Olma ehl-i kemālden bīzār

Sin semā'ın 'ayān olur sırrı
Maḥv u¹ fānī olursañ ey huşyār

Şın şikāyet edip cefālardan
Deme şunda şu var bunda bu var

Şad şabır ile kim hicāb açılıp²
Görüne yār³ maḥv ola aġyār

Ḍat Ḍalāletdir ehl-i tevḥīde
İkilige bu yolda olma dūçār

Ṭı ṭaleb kıl kemāl erbābın⁴
Ḳulu ol ḥidmetinden⁵ eyleme 'ār

Zı zulümdür me'āsiniñ aşlı
Kendüye ġayra eyleme āzār⁶

'Ayn 'ilm-i ledünniden⁷ ders al
Ya'nī var Meşnevī oġu hem-vār

Ġayn Ġālib Dedem⁸ olup ḥaġġā
Dersi ben andan almışım Esrār

Fe fenāya verip bütün varım
Oldum ol āstānda bir seg-i ḥār⁹

---

¹ u: -S1, S2

² açılıp: açılır S2

³ yār: yār u S3

⁴ Erbabın: erbābıñ İ

⁵ ḥidmetinden: ḥidmetinde S1, S2

⁶ āzār: zār S1

⁷ ledünniden: ledünnidir S1, İ

⁸ Dedem: dīdem S1

⁹ ḥār: ḥavātır S1

Ƙaf ƙudūmun ŧadāsını diñle
Ki eder Ƙaƙƙ'a zıkr ü¹ istiğfār

Kef külāh-ı nemed ne a'lādır
Ki anıñ ŧāhibi olur ħünkār

Lām lāf urmazam ħaƙīƙatdir
Mevlevī baħşıdır bu dār u² diyār

Mim Monlā-yı Rūm'dur pīrim
Meşnevīsi gibi kerāmeti var

Nūn nāya ƙulaƙ urup³ diñle
Ne imiŧ sırr-ı Ƙayder-i Kerrār

Vāv varlıƙ⁴ ƙadar günāh olmaz
Ĝaflet etme birāder ol bīdār

He hüve o heves yolunu urur
Maṭlebiñ ğayr olmasın zinhār

Lām-elif "lā"yı maħv eder⁵ "illā"
"Leyse fi'd-dārı ğayrihi deyyār"⁶

Ye yazıp ħāme-i ŧikeste-raƙam
Bu da iħvāna oldu bir āŧār

---

¹ ü: -S1

² u: -S2

³ urup: verip S1

⁴ varlıƙ: varını S1

⁵ eder: edip S2

⁶ "Leyse fi'd-dārı ğayrihi deyyār": Cüneyd-i Bağdâdî'ye isnat edilen bir söz. "Evde (kâinata) ev sahibinden (Allah'tan) başkası yoktur."

12*

KAŞİDE**

mef̄ülü fā'ilätü mef̄'ilü fā'ilün

Dervîş olunca 'âlem-i kübrâ-yı istivâ

Elf-i vücūdudur saña ma'nâ-yı istivâ

Ser-tâbe-pây mazhar-ı nūr-ı siyâh olan

Gerdün-ı devr-i zâta olur cây-ı istivâ

Mağsūd olan vücūd-ı haqîkîdir 'ârife

İşbât etdi rişte-i "illâ"-yı¹ istivâ

'Âşık ki nūr-ı Şems'de mağv-ı vücūd ede

Şâyestedir külâhına peydâ-yı istivâ

Yazmış kenâr-ı hırkaya âdâb-ı faqrı hep

Haţt-ı sebizle maţla'-ı garrâ-yı istivâ

Tennûrelerde şüret-i "lâ" da 'ayândır

Sîne-i² gayrı nefy ede tâ "lâ"-yı³ istivâ

'Âlem vücūdu sikkesi 'arş-ı berîndir

Bağ sâye şalmış üstüne Tübâ-yı istivâ

Çerh-i hidâyet üzre meh-i nev tulû' eder

Şıdğ ile sâlik etse temennâ-yı istivâ

Kendinde⁴ mağv eder yine zıll-i vücūdunu

Şubh-ı vişâl-i leyle-i isrâ-yı istivâ

---

* 12 S1 8b, S2 11b, S3 10b, İ 9a

** S1, S2, S3, İ

¹ "illâ": İspat sözü. Kelime-i tevhiddeki, "nefy" sözü "lâ" ile Allah'tan başka ilahın olmadığına, ispat sözü "illâ" ile ancak Allah'ın varlığına işaret edilir.

Kelime-i tevhidin ilk sözüne işarettir.

² Sîne-i: Sînedede S1

³ "lâ": Nefy sözü.

⁴ Kendinde: Kendiñde S1

Kâf-ı fenâda Mevlevî pervâz eylesin
Var hırkasında şeh-per-i ‘ankâ-yı istivâ

Ser-rişte-i haķikât-i ihdi's-sebîldir
Âdem yüzünde “alleme'l-esmâ”¹yı istivâ

Devletlü başı var o faķiriñ ki zâtdan
Üstüne indi âyet-i “Ṭâhâ”-yî² istivâ

Ol nûr-ı sebze bî-ser ü bî-pâ olan erer³
Bî-hûde alma başına sevdâ-yı istiva

Verseñ⁴ cihâni hâşıl olur mu tefekkür et
Feyz olmayınca devlet-i vâlâ-yı istivâ

Bir başına cihâni bütün kabzına alır
Dervîş olsa ger ‘alem-efzâ-yı istivâ

Seyr et ‘ulüvv-i⁵ şânını kim her zamân olur
Ḥurşîd-i âsumân-ı cebîn-sây-ı⁶ istivâ

Mûsî-i câna nükte-i “innî enâ”⁷ oķur
Naḥl-i sır üzre nûr-ı tecellâ-yı istivâ

Bir ḥaṭdır ammâ noķta-i zâtiñ me’âlidir
Si vü dü ḥarfe aşl olur ĩmâ-yı istivâ

Bir elfdir ki cem‘-i şü‘ûna zuhûr eder
Cem‘iyyet ile eyle temâşâ-yı istivâ

Mevlâ ḥurûf-ı âliyeyi kıldı aşikâr
Evvel-i emrde eyledi imlâ-yı istivâ

¹ “alleme'l-esmâ”: *Kur’ân-ı Kerîm*, Bakara Suresi, Ayet: 31. “Adem’e isimlerinin tümünü öğretti.”

² “Ṭâhâ”: *Kur’ân-ı Kerîm*, Tâhâ Suresi, Ayet: 31. Allah’ın veya Peygamber’in isimlerinden biri.

³ erer: eder S1

⁴ Verseñ: Versen S2, S3

⁵ ‘ulüvv-i: ‘alâ S1

⁶ cebîn-sây-ı: cebîn-âsâ ĩ

⁷ “innî enâ”: *Kur’ân-ı Kerîm*, Kasas Suresi, Ayet: 30. “Ya Musa âlemlerin Rabbi olan Allah benim ben.”

Âdem dem-i “nefahtü” elif “isteveytühü”¹
Ya’nî zuhûr-ı kâmet-i bâlâ-yı istivâ

Sırr-ı “nefahtü fîhi” dem-i Mevlevî-i Rûm
Feyziyle âdem oldu dem-i nây-ı istivâ

Dervîş-i Mevlevî desem eflâke şübhe yok
Etmiş cenâb-ı Şems aña i’tâ-yı istivâ

Mekr ü² füsûn-ı dîv-i nefesden³ emîn olur
Her kimde olsa nüshâ-i kübrâ-yı istivâ

Dervîş-i ‘aşk şeh-per-i Cibrîl’i eyledi
Tesbîh-i nûr-ı Rabbene’l-a’lâ-yı istivâ

Nûr haţţ-ı sebz-peyker-i âl-i celâldir
Envâr-ı hüsne berç-i hüveydâ-yı istivâ

Rûhu’l-emîn sidre-i fark-ı külâhıdır
Bir dil olursa Cennet-i me’vâ-yı istiva

Şâhib-ķırân-ı kevn olur çekse her kimiñ
Sultân-ı ‘aşk nâmına tuğrâ-yı istivâ

Bizden girer memâlik-i emmâre hükümüne
Geçse eline tiğ-i mücellâ-yı istivâ

Tâ Zû’l-fiķâr-ı Hayder ile hem-ğılâfdır
Bir seyfdir ki târ-ı muţaffâ-yı⁴ istivâ

Maĥv-ı fenâ-yı⁵ tâmdır aniñ neticesi
Erbâbı etmese n’ola ifşâ-yı⁶ istivâ

¹ “nefahtü ...isteveytühü”: Kur’ân-ı Kerîm, Hicr Suresi, Ayet: 29; Sad Suresi, Ayet: 72. “Onu yapıp ruhumdan üflediğimde ona secdeye kapanın, demişti.”

² ü: -S1, S2, S3

³ Nefesden: nefesinden S2

⁴ muţaffâ-yı: Muşţafâ-yı S1

⁵ fenâ-yı: fenâyı S2

⁶ ifşâ-yı: ifnâ-yı S2

Bir Mevlevî ki râstî-i âl-i Resûl ola
Mevrûşudur ‘alâmet-i hâzrâ-yı istivâ

“Hayrû'l-ümürî evsaṭuhâ”dır¹ ḫilâfete²
Beyne’s-sülûk meslek-i vâlâ-yı istivâ

Bir bî-nevâyı mülk-i Süleymân’a³ şâh eder
Olsa külâhı tâc-ı mu‘allâ-yı istivâ

Nâkışlarıñ gözünde ‘ayân olmasa bulur
El-ân zâhir ehline ma‘nâ-yı istivâ

Dest-i keremle Hâzret-i Monlâ Celâl-i dîn
Esrâr eder bu deftere imzâ-yı istivâ

13*

NEŞİDE-İ MEVLEVİYÂNE DER-VAŞF-I ĞÂLİB DEDE**

mefâ’ilün fe’ilâtün mefâ’ilün fe’ilün
O mâh-pâre edip mâh-tâb⁴ ‘âlem-i âb
Olurdu sâyesi bir serv-i sîm-i deryâ-tâb

Sipîhr-i ser-keş-i bed-râmı eyledi der-zîn
Olunca evc-i sitiğnâya ‘azme pā-be-rikāb

Bezimde mest olup kendiden⁵ geçip dildâr
Piyâle sâķiye sâķi şarāba etdi ‘itâb

¹ “Hayrû'l-ümürî evsaṭuhâ”: Hadis. “İşlerin hayırlısı ortasıdır.”

² ḫilâfete: ḫilâfetine S1

³ Süleymân’a: Süleymân S1

* 13 S1 9b, S2 12b, S3 11b, İ 10a

** S1, S3; Neşîde-i Mevleviyâne Der-Vaşf-ı Ğâlib Dede Efendi S2; Neşîde-i Mevleviyâne Der-Vaşf-ı Ğâlib Dede Efendi Hâzretleri İ

⁴ mâh-tâb: meh-tâb S1

⁵ kendiden: kendinden S1

Geçince kendiden¹ oldu şarâb-ı pes-mânde²
Habâbdan görünüp gūşe gūşe havz-ı serâb

Ruḥ-ı laṭîfine ‘aks etdi reng-i neş’e-i mey
Göründü âyine-i ‘işveden cemâl-i şarâb

Alınca destine etdi o verd-i ḥandānî
Piyâle-i ‘araḳı ‘aks-i rûyu³ baḥr-i gül-âb

Meger bu nûş-ı meye nev-bahâr imiş bâ’iş
Anûñçün olmuş o âfet bu denlü mest-i ḥarâb

Ne nev-bahâr⁴ ki teşrîfi ‘îd-i fıtra düşüp
Sezâdır eylese iftârı mey ile aḥbâb

Peyâm-ı ‘îd verip nev-bahâra bülbüller
Nevâsı oldu hem-âheng-i nây ü çeng ü⁵ rebâb

Şalâ-yı sâķî-i meclisle zümre-i rindân
Ederler elde ḳadeḥ semt-i gülsitâne şitâb

Menâr-ı serve olup şu’le-i figân-ı hezâr
Şabâḥ-ı ‘îdde⁶ gūyâ ḳabâ-yı ḳandîl-tâb

Çemende lâle vü sünbül güşâd olup etdi
Fezâ-yı gülşeni ḳandîllerle⁷ revnaḳ-yâb

Leb-i kenâr-ı felekde ḥilâl-i nev şanma
Bu cünbüşe olur engüş-t-ḥây-ı istiḡrâb

Veliyy-i⁸ ni‘metine herkes etmede tebrîk
Varıp efendisine ḳullar olmuş ‘izzet-yâb

¹ Kendiden: kendinden S1

² şarâb-ı pes-mânde: bes şarâb-mânde S1

³ rûyu: rûy-ı S2

⁴ nev-bahâr: nev-bahâra S1

⁵ nây ü çeng ü: nây çeng S1, S2, İ

⁶ ‘îdde: ‘iddir S1

⁷ ḳandîllerle: ḳandîller ile S2

⁸ Veliyy-i: Veliyyü’n- S2

Dem-i vişâldir ey dil o hâzrete sen de
Kaşîde 'arz edip elçâfın eyle isticlâb

Cenâb-ı Hâzret-i Gâlib Efendi-i zî-şân
Ki zât-ı enveridir âfitâb-ı 'âlem-tâb

Beyân olunsa eger vaşf-ı hulk u¹ ma'rifeti
Kaşîdelerle dolardı hezâr cild kitâb

Hakîm²-nişîni-i kürsî-i Meşnevî edicek
Kılır füyûz -ı nefes taraf-ı 'arşı isti'âb

Olur o âyineden cilveger kerâmet-i pîr
Anıñ lebinden eder sâlikâne 'atf-ı hitâb

Şeb-i firâkda ey kıble-cû olan 'âşık
Gel işte ka'be-i taḥkîka bundadır mihrâb

Melek-ḥişâl olur bir nigâh ile Mirrîḥ
Ederse bezmine ol tünd ü tîzi istişhâb

Haşûd ağız açayım derse ḥaqqına ol dem
Hücûm eder cigerinden dehânına³ ḥün-âb

Var ise mihr-i cemâlinden aldı feyzini⁴ mâh
Çerâğyım deyü zîrâ yemîn eder meh-tâb

Bahâ-i zâtını⁵ vaşf eylemek ne ḥâcettir
Güher-şinâslara ma'lûm o gevher-i nâ-yâb

Kitâb-ı mekrümetiñ şerḥe muḳtedir olamaz
Ne rûtbe eylese Esrâr⁶ kaşîdesin 'ıtnâb

¹ u: -S1, S2, S3

² Hakîm: Hikem S1, S2, S3

³ dehânına: dehânından S2

⁴ feyzini: feyzi S1

⁵ zâtını: vaşfını S1

⁶ Esrâr: şerâr S1

Efendim eylemesin sâyeñi başımdan dūr
Be-ḥaḳḳ -ı Mevlevî-i Şems-i Ḥazret-i¹ vehhâb

Gül-i şafâ vere naḥl-i vücūduñ ‘âlemde
Bahâr u² ‘îd olup feyziñ ile zînet-yâb³

14*

DER-VAŞF-I FAŞİH-İ MEVLEVÎ**

mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

Eyâ⁴ şehenşeh-i her dü serâ Cenâb-ı Faşîḥ
Ser-â-ser âyîne-i Ḥaḳ-nümâ Cenâb-ı Faşîḥ

Cemâl-i⁵ ‘ayn-ı tecellî-i mürşid-i Rûmî
Kemâl-i pertev-i şems-i Ḥudâ Cenâb-ı Faşîḥ

Fenâ-yı zâtını yazmaḳ beḳâyı müş'irdir
Beḳâdadır nazarıñda fenâ Cenâb-ı Faşîḥ

Sözüñde ḥâlik-i zâtü'l-belâğa bî-şübhe
Olursa maḥlas-ı pâkiñ sezâ Cenâb-ı Faşîḥ

Zebân-dirâzî-i medḥiñ benim ne ḥaddim lîk
Kemâl-i 'afvınadır ittikâ Cenâb-ı Faşîḥ

Dilimde âteş-i firḳat elimde bād-ı hevâ
Yarıp yaḳılmağa geldim saña Cenâb-ı Faşîḥ

Kerem siziñdir iki ‘âlem içre luṭf eyle⁶
Fütâdelerde ḥuşûşâ baña Cenâb-ı Faşîḥ

¹ Ḥazret-i: Ḥazret ü S2

² u: -S1

³ zînet-yâb: zevḳ-yâb S2

* 14 S1 10b, S2 13b, S3 12a, İ 10b

** S1, S3; Der-Vaşf-ı Faşîḥ Dede El-Mevlevî S2; Der-Vaşf-ı Faşîḥ Dede Efendi İ

⁴ Eyâ: Yâ S2

⁵ Cemâl-i: Cenâb-ı S1

⁶ eyle: eylen S1; eylediñ İ

Yeterdi dünya vü 'uqbāda zevk ü¹ şevk eger
Nazar edeyidi dilden yaña Cenāb-ı Faşîh

Ġulām-ı kem-teriñ² Esrār-ı bî-nevā gelmiş
Kapuñda eyleme me'yūs eyā Cenāb-ı Faşîh

---

¹ ü: -S2

² kem-teriñ: kem-terin S1; kem-teriñdir S2

MUSAMMATLAR

1*

MÜSEDDES DER-VAŞF-I HAZRET-İ ŞÂRİH**

mef'ülü mefā'îlü mefā'îlü fe'ülün

I

Ey şeyh-i şüyüh sırr-ı mine'llāh için olsun
 Şanıñda olan himmet-i her gāh için olsun
 Hâkim-nazar et Pîr-i felek-cāh için olsun
 Maḥrûm koma maḥrem et ol şāh için olsun
 Yâ Hazret-i Şâriḥ meded Allāh için olsun
 Şerḥ¹ eyle benim şadrımı bir āh için olsun

II

Sen şâriḥ-i Qur'ân-ı ḥaḳîḳatsin efendim
 Sen fâtih-i genc-i eḥadiyyetsin efendim
 Sen vâriş-i sultân-ı risâletsin efendim
 Sen sırr-ı “e-lem-neşrah”^{a2} âyetsin efendim³
 Yâ Hazret-i Şâriḥ meded Allāh için olsun
 Şerḥ eyle benim şadrımı bir āh için olsun

III

Taḥḳîḳine ḥayrân bütün kümmel-i ervāḥ
 Levḥa asılır yazdığıñ āsar olup elvāḥ
 Miftāḥ-ı beyānıñla açılır der-i Fettāḥ
 Ma'nâda bütün senden alır dersini şurrāḥ
 Yâ Hazret-i Şâriḥ meded Allāh için olsun
 Şerḥ eyle benim şadrımı bir āh için olsun

* 1 S1 10b, S2 14a, S3 12b, İ 11a

** S2, S3; Müseddes Der-Ḥazret-i Şâriḥ S1; Müseddes Der-Vaşf-ı Hazret-i Şâriḥ Dede Efendi İ

¹ Şerḥ: Şâriḥ S1² “e-lem-neşrah”: Kurân-ı Kerîm, İnşirah Suresi, Ayet: 1. “(Habibim) göğsünü senin (faiden) için (açıp da) genişletmedik mi?”³ S1'de bu mısradan sonrası 61 a'dadır.

IV

İsmâ'il olup ism-i şerîfiñ çeh-i¹ zemzem
 Hâmeñden aķar şerh olucak beyt-i mükerrerem
 Ey kıble-i 'âlem saña muhtâcdır âdem
 Kim bile nedir "alleme'l-esmâ"² kıdem ü³ dem
 Yâ Hâzret-i Şârih meded Allâh için olsun
 Şerh eyle benim şadrımı bir âh için olsun

V

Geldi saña Esrâr velî hâli⁴ diger-gün
 Aldatdı anı nefis ü⁵ hevâ eyledi meftün
 Maħcüb gözü⁶ gönülü eli boş talebi dūn
 Cibrîl gibi şerh-i şadır-ı destine merhūn
 Yâ Hâzret-i Şârih meded Allâh için olsun
 Şerh eyle benim şadrımı bir âh için olsun

2*

TERKİB-BEND⁷

fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

I

Ey mürüvvet ne demek bilmeyen âşüfte güzel
 Sa'y-i vaşlıñla gönül olmuş idi kâh-ı emel

Erdi bünyâdına seyl-âb-ı sirişkimle hâlel
 Olmadan hışt-ı lahid gerd-i reh-i⁸ semt-i ecel

Berķ-i tîğ-i⁹ nigehiñ maħv ede bāri evvel
 Eyleyem¹⁰ gūşe-i mülk-i 'ademi cāna maħal

¹ çeh-i: çü S1

² "alleme'l-esmâ": *Kur'ân-ı Kerîm*, Bakara Suresi, Ayet: 31. "Adem'e isimlerinin tümünü öğretti."

³ ü: -S2

⁴ hâli: hâl-i S1

⁵ ü: -S2

⁶ gözü: göz S2

* 2 S1 61b, S2 15a, S3 13b, İ 11b

⁷ S3, İ; Tercî'-bend S1, S2

⁸ gerd-i reh-i: kerde S1

⁹ tîğ-i: tîr-i S2

¹⁰ Eyleyem: Eyleyeyim S1

Añladım cevriñe pâyân u nihâyet yokdur
Bende de zerre kadar şabra liyâkat yokdur

II

Kıldığın gün nigehiñ âfet-i dîn ü îmân
Kâkülüñ eyledi kâlâ-yı şu'urum tâlân

Hâlime şoñra cihân halkını etdiñ handân
Ne o fitne ne bu bî-gâne teğafül el-ân

Bu tecâhüllere hep şimdi nedir bâ'ış olan
Bir gün gâraziñ katlim ise kılm fermân

Niçe bir 'aşık-ı nâ-çâra bu kec-ıavr u¹ edâ
Merhamet kanda be-hey husrev-i iklîm-i cefâ

III

Ġam-ı 'aşkıñla beni 'âleme rüsvâ² etdiñ
'Aql u³ nâmûsumu temkînimi yağma etdiñ

Aşq nâmında bir âşüfteye hem-pâ etdiñ
Reh-i küyuñ şaşırıp bâdiye-peymâ etdiñ

Süziş-i cānı dönüp nār-ı tecallâ etdiñ
Şubh-ı vaşlı şeb-i hicrānda îmâ etdiñ

"Len-terānî"yle⁴ edip şoñra yine 'atf-ı hitâb
Eylediñ 'aşığı biñ nâz ile zâr u bî-tâb

IV

Öyle mest-i elem oldum ki şu'urum yokdur
Neylesem zerre kadar şevk ü sürürum yokdur

¹ ıavr u: ıavr-ı S3, İ

² rüsva: rüsvây S1

³ u: -S1

⁴ "Len-terānî": Kur'ân-ı Kerîm, A'raf Suresi, Ayet: 143. "Beni katiyen göremezsın."

Zülf-i dildâr hevâsiyle huzûrum yokdur
Baña¹ luţf eyle deyü kudret-i zûrum yokdur

Gerçi icrâ-yı şikâyetde kuşûrum yokdur
Cevriñi çekmede bi'llâh fütûrum yokdur

Sen de bir kerre tefekkür edip inşâf eyle
Kağı 'aşık dayanır böyle cefâya söyle

V

Çeşm-i mestiñden alıp neş'e-i zehr-âb-ı gazâb
Şimdi nûş etdigimiz hûn-ı ciğerdir her şeb

Ne belâ-yı siyehe uğradı göñlüm yâ Rab
Bahtdan mı bu siyeh-rûzluğum yoğsa 'aceb

Dûd-ı âhım ile mi tîrelenir bu kevkeb
Hele bildim ne kadar olsa da nâ-ğadd-i edeb

Ne bu iş nâle vü âhiñ ne de baht-ı siyehiñ
Ancağ Esrâr'ı perişâne eden yek nigehiñ

3*

fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

I

Beni hicrân ile dil-ğaste vü zâr u giryân
Bırağıp gitdi o bî-rağm u² mürüvvet el-ân

Âteş-i kahr ediyor cism-i nizârım süzân
Lebime geldi mülâkât ümîdi ile cân

Bir tarafdan elem-i cism ü za'îf ü hayrân
Bir tarafdan da hücûm etmede za'f-ı³ hicrân

¹ Baña: Yâ baña S2

* 3 S1 62b, S2 16a, S3 14a, İ 12a

² u: -S1

³ za'f-ı: za'f u S2

Bâri yâ Rab ten-i efsürdemi bî-cân eyle
Beni hâk eyle raķibânımı ĥandân eyle

II¹

Ağla ey² dîde hemân ĥayrı ne kârîñ vardır
Giryeden ĥayrı bu ‘âlemde ne vâriñ vardır

Ağla kim elde hemân nâle vü zârîñ vardır
Ağla ağla ki o zâlim gibi yârîñ vardır

Mest ol ĥûn-ı ciger iç ki ĥumârîñ vardır
Şanma bî-çâre seniñ yâr u ararîñ³ vardır

Künc-i ĥasretde enîsiñ kederiñdir ancaķ
Saña hem-derd olan eşk-i teriñdir ancaķ

III

Düşdügüm dem reh-i hicrâna perîşân gezerim
Kendi kendimden o demden beri yoķdur ĥaberim

Bend edeli ser-i ĥîsûsuna târ-ı nazarım
Ejder-i aşķ urup pâreledi tâ cigerim

Şanma ĥandır bu gözümde dökülen eşk-i terim
Dîdeden geldi derûnumdaki zehr-i kederim

Hân mân-ı dilimi yaķdı ĥarâb etdi firâķ
Tutuşup cismimi yek-pâre kebâb etdi firâķ

IV

Çünkim ol âfet i cân dil-ber-i fettân gitdi
Güyyâ ķâleb-i zârı bıraĥıp cân gitdi

---

¹ -S1

² ey: hey S2

³ yâr u ararîñ: yâr-i vefâdârîñ S2

Zülfünü görmeyeli 'aql-ı perişan gitdi
Yüzüne bakmayalı¹ dīde-i giryān gitdi

Tākatim tāk olup şabr ile sāmān gitdi
Şeb-i ğam geldi yine mihr-i dirahşān gitdi

Sā'at-i leyle-i ğam bī-'aded efgān efgān
Bilemem neyleyeyim el-meded efgān efgān

V

'Acabā sende biraz luḫ u mürüvvet yoḫ mu
Bu cefākārlıġa semt-i nihāyet yoḫ mu

Saḅa 'āşık olana nazra-i raḫmet yoḫ mu
Yoḫsa benden daḫı ümmīd-i² şadākat yoḫ mu

Ey cefā-pīşe 'aceb fikr-i kıyāmet yoḫ mu
Ḥaste-i 'aşka bu ḫālinde de şefkat yoḫ mu

Bir ramaḫ ḫaldı ki Esrār-ı perişān gidecek
Bir nefes ḫaldı hemān cānını teslīm edecek

4*

TERKĪB- BEND**

fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

I

Āh bilsem nedir erbāb-ı dile böyle 'ikāb
Sitem ü miḫnet ü³ āmīziş⁴ ü envā'-ı 'azāb

Anlayıp mā-ḫaşal-ı ḫikmet-i mechūleyi hep
Çekmesem ḫarḫişe-i şübhe-i⁵ bī-hūde şitāb

¹ bakmayalı: bakmaya S1

² benden daḫı ümmīd-i: benden de saḅa ḫiç İ

* 4 S1 63a, S2 17a, S3 15a, 1 12b

** S1; Tercī'-Bend-i Kebīr S2, S3, İ

³ ü: -S2

⁴ āmīziş: āmīzişi S2

⁵ şübhe-i: şübhe vü S2

Tab'-ı 'ademde olup havşala-i isti'dād
Olmasa ma'nî-i "lā-yūs'el"¹ ile redd-i cevāb

O zamān rütbe-i taḥkīkde āyā ne idi²
Tesliyet-baḥş-ı dil olmağa sezā kavlı-i şavāb

Geh tecellî-i celāl ile gönül lā-ya'kıl
Gāh³ şad luḫf u cemāl ile bulur 'izz ü ḫiṭāb

Ḳaldırır mı bir ayāğ ile bizi⁴ sākî vü yā
Künc-i miḫnetde bırağır mı 'aceb mest ü⁵ ḫarāb

Vāḳıf olsañdı hele ḫāne-i esrārımdan
Bana ṭa'n etmez idiñ ḫāl-i dil-i zārımdan

II

Bir zamān 'ālem-i ervāhda şevḳ-āver idim
Cāmi'-i ğaybda ḳandîl-i ziyā-perver idim

Pertev-i nūr-ı dilim 'arşa olurdu vāşıl
Müntehā-yı şeref ü reşk-i⁶ meh-i enver idim

O hevāda baña bir şāḫib-i fermān var idi
Yok demezdim ne ki⁷ söylerse ḳabül eyler idim

İstedim seyr edeyim cümle-i mevcūdātı
Nice devr etdiğin eşyayı bilem muḫṭar idim

Vardım ol şāh-ı 'aṭā mālîk-i⁸ fermān-berime
Çünkü her emrde destūr-ı mükerrrem-ser idim

¹ "lā-yūs'el": *Kur'ân-ı Kerîm*, Enbiya Suresi, Ayet: 23. "(Allah) yaptığından sorumlu olmaz."

² idi: dedi S2

³ Gāh: Geh S2, S3

⁴ bizi: -S2

⁵ ü: - S1, S2, S3, İ

⁶ reşk-i: reng-i S2

⁷ ki: -S2

⁸ şāh-ı 'aṭā mālîk-i: şāh-ı 'iḫām bende-i S1

Eyledim zübde-i hâcâtımı bir bir takrîr
Şarḫ-ı âdâb-ı mülükâne ile söyler idim¹

Ḳudsiyân cümle bu tarzımda pesend etdi beni
Bir perî-rûy u² süḫan-fehm melek-peyker idim

Ruḫsat-ı kāmîle verdi baña ol şâhib-i cûd
Başlayam eylemege tayy-ı beyâbân-ı vücûd

III

Dedi dur söyleyeyim saña bu râzı ammâ
Etmesin tâ ki ‘abeş kâle-i şabrın yağmâ

Unudursañ bu sözü soñra ziyân eylersin
Ḳatı çok merḫale ḳaḫ’ eyleyeceksin zirâ

Her ne vâdîde³ iseñ hep ben olam⁴ maḳşûduñ⁵
Bulmasın ḳalbine yol reh-zen-i ğaflet ašlâ

Gül-i dünyâ-yı denî ile şaḳın aldanma
Gerçi çok mehlukeler var görünür cümle saña

Hîç birin eyleme ḫaḫşîl-i kemâle mâni‘
Ḳılma hem noḳḫa-i sehv ile kitâbın imlâ

Vardığında oraya tâ bulasın maḫlûbun
Evvelâ hâdî-i tevḫîkimi et râh-nümâ

Ba‘dehu bir dil-i⁶ dānāyı bulup teslîm ol
Her ne emr eyler ise cümle “ne‘am” de deme “lâ”

O vaḳit kendimi erbâb-ı vefâ şandım ben
El-amân ğâ’ile-i nefsim aldandım ben

¹ beyit: -S2. Bu beytin ilk mısrası ile sonraki beytin ikinci mısrası bir beyit yapılmıştır.

² u: -S2, İ

³ vâdîde: var dîde S2

⁴ olam: olup S1

⁵ maḳşûduñ: maḫlûbuñ S2

⁶ dil-i: dil ü S1

IV

Dedim ey şâh-ı kerem hîç ne¹ mümkün ki seni
Ben ferâmûş edeyim bulamayam bende beni

Ṭavḳ-ı fermâniñ bulmuş iken zînet ü² zîb
Ṭaḳamaz gerdenime dîv ü³ melâ'ik reseni

Ḥidmet-i dâ'ire-i cûduña⁴ bağlanmış iken
Beni döndürmege ḳâdir mi olur çerḥ-i denî

'Akla gelmez seni⁵ bu denlü bir âdem bile de
Şoñra terk eyleye dîvâne⁶ gibi bildireni

Remlsitân-ı fenâ içre⁷ ḡarîb olmaz mı
Kişi ḡurbetde ḳala añmaya ḥâk-i vaṭanı

Ağlayıp bulmaya mâtemkede-i 'âlemde
Semt-i şâdiye çeker⁸ bir dil-i şâhib-faṭanı

Etmeye kendin aña cân u gönülden bende
Unuda tâ o ḳadar etdigi 'ahd-i küheni

Degil ol ḳâ'ide-i şıdḳa⁹ muvâfıḳ eṭvâr
Ni'metiñ şâhibini añlayıp etmek inkâr

V

Şeş cihetden ḳapanıp başıma bir özge ḳafes
Dört yanın¹⁰ bağladı hem murḡ-ı diliñ dâm-ı heves

---

¹ hîç ne: nice S2

² ü: -S1

³ dîv ü: deme S1

⁴ cûduña: cûduna S2

⁵ Seni: hele S1

⁶ dîvâne: dîvâr S1

⁷ Remlsitân-ı fenâ içre: Remlsitân içre S3; Remlsitân içre şol ki S2

⁸ çeker: geçer S1

⁹ şıdḳa: şıdḳ-ı S1

¹⁰ yanın: yanın S3

Ƙaldı ol yerde biraz bŭm u ğurâb ile dŭçâr
Ya'ni tertîb-i 'anâşırdan alıp feyz-i nefes

Âteş ü âb u türâb ile çehâr-mîhhâsâ
Oldu cellâd-ı hevâ cismime¹ çok mihnet-res

Ötmedi² murğ-ı taleb³ kâfile-i hayretde
Tıkdı⁴ ot çâñına⁵ gŭş-ı diliñ âvâz-ı ceres

Çok sitem çekdi dağı varța-i ũlâda⁶ goñŭl⁷
'Ahd-i mesbŭķu unutturmağa bu vâhiye bes

Ĥ'âb-ı ğafletde Ƙala⁸ tâ ki derŭn bî-işğâl
Dolaşır dîv ü ded⁹ etrâfımı mânend-i 'ases

Ƙomağa vâdî-i¹⁰ hayretde beni ser-gerdân
Yapışır gŭşe-i dâmânıma hep ĥâr ile ĥas

Anı geçdim yine bir başka yere dŭşdü yolum
Gerçi fark eylemez idim dağı ben sâğ u şolum

VI

Tab'-ı ma'denle nebâtâtla hem-ĥâl oldum
Eriyip pŭte-i kudretde 'aceb Ƙâl oldum

Mîve-i ĥuşk u tere cilve-nŭmâ olmuş iken
Ĥayli ârâyiş-i dükkânçe-i baĥĥâl oldum

Hikmet-i Ĥaĥĥ'ı her eşyâda beyân eyleyerek
Şüret-i tŭtî-i zenbŭre girip lâl oldum

¹ cismime: cismimi S1; çeşmime S2

² Ötmedi: Olmadı S2, Oldu S1

³ taleb: taleb-i hŭş S2; tabaĥ-ı heves S1

⁴ Tıkdı: Taĥdı S1

⁵ çâñına: ĥâke S1

⁶ varța-i ũlâda: orța-i ũlâ S1

⁷ goñŭl: dağı S2

⁸ Ƙala: -S2

⁹ ded: dâd İ; dŭrt S2

¹⁰ vâdî-i: vâdin S1

Gülşen içre edicek gülle hezārān 'işret
Boyanıp rengi ile âteş-i seyyāl oldum

Bu meşeldir ki denir şimdi çenārı vü kedū
Serve taqlīd ile ser-keşlige meyyāl oldum

Şarşar-ı bād-ı hevā esdi kopardı gökden
Hāşılı nā'il-i āzādi-i yek-sāl oldum

Rūzgārın göricek böyle muhālif kārın
Yatırıp kend'özümü başka bir ahvāl oldum

Eyledim hayli zamān böyle enīn ü¹ efgān
Merhamet eyleyip inşāfa gele tā devrān

VII

Sebebi² n'oldu ki ey çerh-i felāket-mu'tād
Gül-i bahtım dahı açılmadan etdiñ ber-bād

Țutmam artık beni ebr-i kereme boğsan da
Olamaz mīve-i āmāl ile Țab'ım dil-şād

Vermediñ³ berg-i şafādan baña bir dāne ki sen
Yiyeyim⁴ seng-i sitemden anı başım āzād

Zīver-i şişe-i taḥşīne sezā ve'l-hāşıl
Olmadı⁵ gül-bün-i āmālde bir gonçe küşād

Țol budak şaldı edānī çemen-i luḥfunda
Esmedi devḥa-i iqbālīme hīç bād-ı murād

Mā-ḥaşal her ne ise cümle şavuldu dilden
Rūzgār eylemeyip kaşdıma bir dem imdād⁶

¹ ü: -S2

² Sebebi: Sebeb S1

³ Vermediñ: Vermedin S2, S3

⁴ Yiyeyim: Yiyem S2

⁵ Olmadı: Olmadan S1

⁶ S1, S2 ve S3'te sonraki beyitle sıraları değişiktir.

Bitdi gitdi ne kadar tohm-ı niyâz ekdimse
Uğradı hırmen-i¹ ümmîdime² şan hayli³ cerâd

Berķ-i ğam bāġçe-i h̄'āhīşi çün etdi tebāh
Doldurursa n'ola evc-i felegi āteş-i āh

VIII

Ben bu zu'm ile daħı çerħ ile ğavġāda iken
Muħzır-ı 'aqla uyup ħalk ile da'vāda iken

Ẓidd-ı kāmīl şanıban⁴ 'ayn-ı müsem māyı 'ayān
Ẓann-ı fāsıdde idim mazħar-ı esmāda iken

Ķābiliyyet ne gezer idi çü⁵ Mecnūn bende
'Aşķ-ı Mevlā'yı⁶ koyup h̄'āhiş-i Leylā' da iken

El uzatmışdı aña taħt-ı şerādan⁷ ħab'ım
Pertev-i nūr-ı tecellīsi şüreyyāda iken

Bu 'aceb kim yine zannımda kemāl ehli⁸ idim
Bu kadar nā-ħalef ü seng-dil-i⁹ sāde¹⁰ iken

Çok şükür Ħaķķ'a hele¹¹ daġdaġadan ħurtardı
Ne deniyim bilirim kendimi dünyāda iken

Nuţķ-ı Şā'ib bana taġdīr ile etdi tefhīm
Rūħuna ħüsn-i teveccühle temennāda iken

¹ hırmen-i: ħarmanı S1

² ümmîdime: ümmîdine S1

³ hayli: ħayl-i S2

⁴ şanıban: şandın S1

⁵ Çü: çün S2

⁶ Mevlā'yı: Mevlānā'yı S1

⁷ şerādan: serīden S1, S3

⁸ ehli: ehl S2

⁹ dil-i: dil ü S2, S3

¹⁰ sāde: şāda S2

¹¹ hele: hele ol S1, S2, S3

“Gūy-ı cevġān-ı azā der-areket mecbūr-est
 Őekve ez-gerdiŐ-i gerdūn zi-baŐiret dūrest”¹

IX

Gūzer etdim atı Őiddet ile bu meydānı
 Oldu ārāmgehim mertebe-i ayvānı

Seferimde Őūtūr ü esbe sūvār oldum ben
 Menzirim tā ki ola bārgeh-i cānānı

Yine ilāda ki rāh-ı taayyüdde² gezip
 Belledim³ ‘āıbetü’l-emr yolu erkānı

Hem-atār olduġum eŐnāda Hicāzīler ile
 Tarab u⁴ Őev ederdim neġam-ı ‘urbānı

at’ edip o ‘aabe ayli te’abler ekdim
 Getirince yerine būy-ı meh-i Ken’an’ı

Hıāb u or lezzetini zev-i riyāsetle atıp
 Őāıb-i himmet-i merdāne dedim arslānı

oŐ geirdik yine biz devrimizi nisbetle
 DolaŐırlardı daı anda odum arānı

Hele cān semt-i alāsa oradan yol buldu
 ‘Avn-i Bāri’yle alıp gitdik ucuz urtuldu

X

Taınıp iki anat⁵ eyledim andan pervāz
 Ederek cānib-i ‘ulvıye ıam deyü niyāz⁶

¹ Beyit Sā’ib-i Tebrīzī’ye aittir: “Kaza cevġānının topu hareket etmeye mecburdur. Talihten Őikāyet basiretlilik deġildir.”

² taayyüdde: taayyüdden S1

³ Belledim: Bellemedim S1

⁴ u: -S2

⁵ anat: anad S1

⁶ niyāz: nāz S1

Dest-i süflîden açıldım çözülp bend-i hevâ
Rüstâyî eline olmadı şâyeste çü bâz

'Âmeliyle alıp ol çekdi¹ te'essüf şöıra
Bilmedi kıymetini her ne olursa aña az

İşte buldum yerimi şimdi ferâh u hurrem
Bî-meşakat ederim gülşen-i dehri tek ü² tâz

Bu hevâlarda beni avlıyamaz afletde
Söyle şayyâda şaın eylemesin tül ü³ dirâz

atı yüksekden uçup tã'ir-i da'vî vü⁴ gurûr
Etdi bu nağme ile zev-i sürûda âğâz

Var mıdır sâha-i ıtlâda bir ehl-i sühan
Ki bu şöhetde benimle ola tãb'ı dem-sâz

Başımı ayda düşürdü yine kibr ü hestî⁵
Bağladı her tãrafım dâ'ıye-i ser-bestî

XI

Görücek böyle telâş ile beni ser-gerdân
Tutdu bir dâm-ı hıyel⁶ urdu hemân-dem devrân

İki tütî-i sühan-fehm ile şayd etdi beni
Peder ü mâder ile ya'nî baña verdi nişân

Çünkü hem-cins ile ülfetde olurdum mecbûr
O apânçeyle dili avladı çerh-i gerdân⁷

Ram-ı mâderden edince güzerân n'olduğunu
Söylesem söz uzanır ışsa olur bî-pâyân

---

¹ ol çekdi: çekdim S1

² ü: -S2

³ ü: -S2

⁴ vü: -S2

⁵ hestî: hüner S1

⁶ hıyel: ecel S1

⁷ gerdân: gerdün S1

Vaþan etmişdi bir eyyâm çün ol mevki'de
Çıkmaða istemeyip hayli dem oldu giryân

Hem dağı bunca 'alāyık görününce gözüne
Bildi encāmın¹ olup başına dünyā zindān

'Ahd-i mesbūku yine eyledi tekrār dürüst
LİK ibkāsı için çekdi derūnu fermān

Kesb-i 'irfāna olur mu 'acabā dil nā'il²
Kalmayıp mezra'a-i cehd ü taleb bī-ħāşıl

XII

Girdi bir şehre katı girye vü zār eyleyerek
Bu kadar cāy-ı hevilnākı güzār eyleyerek

Aldı āgūşa görüp māder-i eyyām anı
Yüz verip besledi 'in'ām-ı hezār eyleyerek

Etdi āmih̄te-i şekker-i ğaflet şiri
Kodu mehd-i kesele naķş u³ nigār eyleyerek

Meşrebiñ⁴ buldu soyunca varırak āhir-kār
Çare-cūluklar edip būs-i 'izār eyleyerek

'Uķde-i mihri aña 'ikd-i şüreyyā deyüben
Aldadı mühre-i taħdī'i nişār eyleyerek

'Āķıbet eyledi merbūt-ı kımāt-ı ārām
Perveriş-baħşī-i āgūş u⁵ kenār eyleyerek

Ya'nī efsāne-i evhām ile tıfl-ı tab'ı⁶
Eyledi şoñra firībende-i tavr u vaż'ı

¹ Bildi encāmın: Bilmedi encāmını S1; Bildi encāmıdan S2

² dil nā'il: dil ħā'il İ; ol ķābil S2

³ u: -S1,-S2

⁴ Meşrebiñ: Meşrebi S1

⁵ u: -S1

⁶ vaż'ı: vaşfi İ

...
...¹

XIII

Tā gelince kuve-i² nâṭıkaya tāb-ı kelām
Ḳābiliyyetle verince süḥana ḥüsn-i³ nizām

Şaḳladı ḥāne-i ḥāṭırda bir eyyām öyle
Vermeyip hıç eline rîşte-i takrîr-i merām

Ḥāk-bāz-ı ṭarab-ı kûçe-i lâ-ḳaydî iken
Yapışıp destine bir şaḥş hemân bi-hengām

Dedi gel gūşe-i mektebde hele seyr eyle
Ne kebüter-meniş āḥū-reviş ü kebk-⁴ḥırām

Eylemiş kâğıd-ı⁵ sipāresini bāl-i edā
Olmağa ṭā'ir-i ḥoş-lehçe-i evc-i ilhām

Cümlesi reşk-fezā-yı şaf-ı ra'nā-yı küleḡ
Gitmede menzil-i maḳşūda şühūr u a'vām

Sen ne lāyık ki ḳalıp gerd-i 'abeş-kārīde
Edesin kendüyi ālūde-i ḥāk-i evhām

Bu gürüh-ı hünere hem-sebaḳ-ı iz'ān ol
Kerem et peyrev-i pîrān-ı reh-i 'irfān ol

XIV

Sa'y ile eyleyiben noḳta-i 'ilmi tekşîr
Eyledim bir nice dem ders-i fenāyı tekrîr

---

¹ beyit: -S1, S2, S3, İ

² kuve-i: kuvvet-i S2

³ ḥüsn-i: ḥüsn ü S2

⁴ kebk-: kekb ü S1

⁵ kâğıd-ı: kâğıda S1

Ebced-i ‘aşk-ı Hicâz’a varıcağ¹ mebħaşimiz²
Varağ-ı dilde maħabbet olununca³ taħrîr

Sâde levhân ile hem-celîs-i⁴ ünsiyet idim
Silmîde eylemeyip nağş-ı sivâyı tağşîr

Hağğ-ı butlân çekilip soñra kitâb-ı emele⁵
Eyledi hûkm-i kazâ emr-i mazâyı tağyîr⁶

Oldu bir âfet-i yağmâgere ‘ağl âşüfte
Tesliyet-bağş-ı cünûn olmadı hırz-ı tedbîr

Harf-i Qur’ân gibi ma’nâda cüdâ olmaz idik
Rû-be-rû şafha-i ‘izzetde olunduğ taşîr

Vaşf-ı tîr-i müjesin rûz u⁷ şeb ezberledigim
Şaydığım olmasa ger bir bir ederdim tağrîr

‘İlm-i ma’nâyı duyup sırta olursam âgâh
Anı bir hoşça beyân eylerim “inşâ’allâh”⁸

XV

Bu kadar çekdigimiz meşğale-i renc ü te’ab
Oldu ‘ahd-i ezelî cümle ferâmûşa sebep

Unutuldu dem-i sâbıkda geçen şart-ı vefâ
Kalmadı zerre-i nâ-çizi hebâ oldu heb

Qanı ol h’âhiş-i dîrîne-i tağşîl-i kemâl
Qanı ol tarz-ı heveskârî-i tekmîl-i edeb

¹ varıcağ: var ancak S2

² mebħaşimiz: maħabbetimiz S1, S2

³ olununca: olunca İ

⁴ hem-celîs-i: meclis-i S1

⁵ emele: ile S1

⁶ tağyîr: ta’bîr S1

⁷ u: -S1, S2

⁸ “inşâ’allâh”: Kur’ân-ı Kerîm, Bakara Suresi, Ayet: 70. “Allah dilerse.”

Şimdi ser-māye-i ĩrās-ı fütür olmuşdur
‘Ālem-i dilde olan ma‘reke-i şevk ü¹ ıarab

Bulmayıp seyrimiz aķşā-yı merāma ġāyet
Bizi ġüm-rāh-ı vişāl eyledi devr-i kevkeb

Ya‘ni vādī-i taħayyürde ıalıp ser-gerdān
Reh-nümā olmadı maķşūdumuza Hızr-ı taleb

Getirir yine² źalāle daħı ġül-i evhām
Vaıan-ı aşla ıeker rişte-i peyvend-i neseb

Oldum artık³ ġam-ı hicrān ile me‘yūs-ı ġalāş
Gelmez oldu dile bu daġdaġadan fikr-i menāş

XVI

Her ne etdiyse baña nefis-i bed-āyĳn etdi
Tab‘a küfrān-ı ni‘am ıavrını telķin etdi

Mest edip şĳre-i da‘vĳ vü ġurūr ile beni
Hĳāb-ı ġargūş ile ol neşveyi tesķin etdi

Bir belā cümleye sārĳ olucaķ ġoşça gelir
O sebebden hele ġāsıd bize ıoķ ķin etdi

Lĳk mümkin ki bula semt-i necātı bu ġabĳş
Dūzaġ-ı cehli neden kendüye taġsĳn etdi

Żulm-i bĳ-pāye⁴ edip hem ıomadı aġlamaġa
Dĳdemi girye-i ġasret ile ġünĳn etdi

ıatı ıoķ cevır edip ‘ırfān-ı Huda’dan āġır
Müm iken ıalb-i sıyehķarımı⁵ sengĳn etdi

¹ ü: -ı

² Getirir yine: Getirirse S2

³ artık: āġır S2

⁴ bĳ-pāye: nā-pāye S1, S2

⁵ sıyehķarımı: hünkārımı S1

Yağdı yandırdı beni âteş-i kahr u¹ siteme²
Başıma tûde-i nâr-ı ğamı bālîn etdi

Hayf vâ-ğayf eger³ bulmaz isem rāh-ı necāt
Mutaşavver mi olur bir dağı haqqımda hayāt⁴

XVII

Bir dem olmaz ki ğam-ı hecr ile āh eylemeyem
Sīnemi âteş-i hasretde tebāh eylemeyem

Olmaya hāne-i hātırda ğubār-ı teşvīş
Ya'ni havf-ı sitem-i baht-ı siyāh eylemeyem

Berzah-ı havf u⁵ recādan beni yā Rab kırtar
Zevk ü⁶ ğam Dūzah u Firdevs'e nigāh eylemeyem

Zerrece tāb-ı tecellāya olup şāyeste
Gāh edem kendimi güm-geşte vü gāh eylemeyem

Gönlüm ol 'izzet-i⁷ cāvīd ile eyle bende
Bir dağı meyl-i hevā-yı beg ü şāh eylemeyem

Düşmeye nā'ire-i buğz u hased⁸ ihvāna
Yūsuf-ı himmeti üftāde-i çāh eylemeyem

Dil-i Esrār'a urup pertev-i mihr-i 'izzet
Sāye-i re'fet-i dü nāne penāh eylemeyem

Çavl-i taqlīdimi taḥkīk ede ehl-i taḥkīk
Meslek-i 'aşkda⁹ hem-rāh ola Hızr-ı tevfiḳ

¹ u: -S1, S2

² Siteme: sitemi S1; sitem İ

³ eger: -S1

⁴ hayāt: necāt S2

⁵ u: -S1

⁶ ü: -S2

⁷ 'izzet-i: -S1

⁸ buğz u hased: buğz-ı Huda'ya S1

⁹ 'aşkda: 'aşkımda S1

5*

MÜSEBBA**

fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

I

Yandı pervâne gibi hep per ü bālim bu gice
 Doldu endîşe-i ye's ile hayālīm bu gice
 Nîl-gün eyledi āfākı melālīm bu gice
 Devr-i zülfünde geçen gerdiş-i sālīm bu gice
 Āsiyā-yı¹ gama döndürdü o zālīm bu gice
 Neye müncerr ola² āya ki me'ālīm bu gice
 Pek yamandır sitem-i çerḥ ile ḥālīm bu gice

II

Bir yaña gā'ile-i āteş-i şevk-i aḥbāb
 Bir yaña nā'ire-i cevr-i felek sīne-kebāb
 Dūzaḥ'a cān atarım gerçi olunmaz reh-yāb
 Ne içündür bilemem bendeye biñ dürlü 'azāb³
 Oldu fikr eyleyerek ḥāne-i ten ḥāne-ḥarāb
 Neye müncerr ola āyā ki me'ālīm bu gice
 Pek yamandır sitem-i çerḥ ile ḥālīm bu gice

III

Hele çoğdan berü vāz gelmiş idim cānımdan
 'Aḳıbet aldım o meḥ-rūyu daḥı yanımdan
 Beni dūr edicek⁴ ol serv-i ḥırāmānımdan
 Titredi arz u semā nāle vü efgānımdan
 Āteş-i encüm uyandı dil-i sūzānımdan
 Neye müncerr ola āyā ki me'ālīm bu gice
 Pek yamandır sitem-i çerḥ ile ḥālīm bu gice

* S1 67a, S2 22a, S3 18a, İ 15b

** S1; Tercî'-bend İ, S3; Tercî'-bend-i Dîğer S2

¹ Āsiyā-yı: Āsiyāyı S2² ola: olacaḥ S1³ 'azāb: 'itāb S1⁴ Beni dūr edicek: Dūr edicek beni S1; Beni dūr eyleyecek S2

IV

Gerçi erbâb-ı dile cevr-i felek 'âdetdir
 Hâşıl-ı bâğ-ı şafâsı¹ elem ü² mihnetdir
 Zevk anıñdur ki perişânlığı cem'iyetdir
 Haylidendir bilirim düşmen-i celiyyetdir
 Zâhiren añlaşılın³ t̄alib-i cinsiyyetdir
 Neye müncerr ola⁴ âyâ kim me'âlim bu gice
 Pek yamândır sitem-i çerh ile hâlim bu gice

V

Beni üftâde-i çâh-ı sitem etmekde ne var
 Cüz'î 'irfânım ile müttehem etmekde ne var
 Şafha-i sînemi pür-jeng-i gam etmekde ne var
 Tab'ı bîzâr vücūdu 'adem etmekde ne var
 Âh edip hedmini kaçd eylesem etmekde ne var
 Neye müncerr ola âyâ kim me'âlim bu gice
 Pek yamândır sitem-i çerh ile hâlim bu gice

VI

Ma'rifet hakķ -ı şarîhim iken inkâr etdi
 Nev-nihâl-i dem-i taşşîlimi bî-bâr etdi
 Dâne-i 'ömrümü hep hırmen-i ekdâr etdi
 Tâkatim kalmadı artık cânıma kâr etdi
 Başıma hâşılı Esrâr giceyi dar etdi
 Neye müncerr ola âyâ kim me'âlim bu gice
 Pek yamândır sitem-i çerh ile hâlim bu gice

---

¹ şafâsı: şafâ-yı S1

² elem ü: elem derd S1; elemver S3

³ Anlaşılın: anlayışını S1

⁴ ola: olur S1, S3

6*

[MÜŞEMMEN]**

fe'ilâtün fe'ilâtün fe'lâtün fe'ilün

I

Āh kim kıydı yine tīg-i sitem cānımıza
 Җondu ğam leşkeri şehir-i dil-i vīrānımıza
 Baқmadiñ luṭf ile bu dīde-i giryānımıza
 Āteş-i derd urup hırmen-i dermānımıza
 Dūd-ı efgān yıġıldı ser ü sāmānımıza
 Җara gün doğdu yine külbe-i aḫzānımıza
 “Küfr-i zülfüñ şalalı raḫneler imānımıza
 Kāfir aġlar bizim aḫvāl-i perişānımıza”

II

Җille-i saḫt-ı firākıñla ḫarāb oldu göñül
 Nāle vü āh ile bī-ṭāḫat u¹ tāb oldu göñül
 Җadd-i ḫam-geştemi çeng etdi rebāb oldu göñül
 Sīḫ-ı tīr-i² ğamına³ yandı kebāb oldu göñül
 Düşdü sevdālara gitdikçe yebāb⁴ oldu göñül
 Hayf bī-gāne-i bīdāri vü ḫ⁵āb oldu gönül
 “Küfr-i zülfüñ şalalı raḫneler imānımıza
 Kāfir aġlar bizim aḫvāl-i perişānımıza”

---

* 6 S1 67b, S2 23a, S3 18b, İ 16b

** Müseddes S1; Tercī'-bend S3; Tercī'-bend-i Dīger S2; -i

¹ u: -S2

² tīr-i: tīr ü S1, S2

³ ğamına: ğama S1

⁴ yebāb: māt S1

⁵ bīdāri vü ḫ⁵āb: bīdāri ḫ⁵āb S2; bīdāri ḫarāb S1

III

Cāndan eyledi bîzār beni hicrān¹ elemi
 Cān atardım bulabilsem idi rāh-ı ‘ademi
 Sanma şekvā ederim çekmege derd ü² gamı
 Kim çeker lîk bu rütbe elem-i dem-be-demi
 Şaçınıñ³ şimdi bize etdiği cevr ü⁴ sitemi
 Gör esîrine bile kâfir-i bî-dîn ede mi⁵
 “Küfr-i zülfüñ şalalı raḥneler îmānımıza
 Kâfir ağlar bizim aḥvāl-i perişānımıza”

IV

‘Aqlım aldıñ beni şîvende⁶ ḳodun ey zālīm
 Fikr-i zülfüñle perākende ḳodun ey zālīm
 Böyle sevdāyile efgende ḳodun ey zālīm
 Ža‘afımla bizi ğurbetde⁷ ḳodun ey zālīm
 Nā-ümîd-i kerem-i ḥande ḳodun ey zālīm
 Dîn ü⁸ zülfüñ ‘aceb ḳande ḳodun ey zālīm
 “Küfr-i zülfüñ şalalı raḥneler îmānımıza
 Kâfir ağlar bizim aḥvāl-i perişānımıza”

V

Beni aglatmamaĝa va‘de-i peymān etdiñ
 Unudup der-‘aḳeb Esrār’ı perişān etdiñ
 Ḥayf üftādeñi⁹ ĝāyet ile¹⁰ vîrān etdiñ
 Hâtırım yıḳdın efendim beni nālān etdiñ
 Ḥānmān-ı dilimi ḥāk ile yeksān etdiñ
 Beni giryān raḳîbānımı ḥandān etdiñ
 “Küfr-i zülfüñ şalalı raḥneler îmānımıza
 Kâfir ağlar bizim aḥvāl-i perişānımıza”

---

¹ hicrān: hecr-i S1, S2, S3

² ü: -S2

³ Şaçınıñ: Şaçıñ S1

⁴ ü: -S1, S2, İ

⁵ ede mi: etdi mi S1, İ

⁶ şîvende: şūrîde S1

⁷ bizi ğurbetde: biraĝır bende S2, S3, İ

⁸ ü: -S1, S2

⁹ üftādeñi: üftādeni S2

¹⁰ ĝāyet ile: ĝāyetle S1

7*

MÜSEDDES¹*fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün*

I

Perde-i nâza çekilmişken o şûh-ı dil-rübâ²
 ılmış iken âfitâb-ı hüsnünü ebr-i³ cefâ
 Nâ-ümîd etmiş iken⁴ dîdârdan ol bî-vefâ
 üy-ı hüsnünde esip gâhîce ey bād-ı şabâ
 aldırırısın revzeniniñ perdesin benden yaña
 Gösterirısın ol cemâli⁵ âfitâbımı baña

II

Men şeb-i hasretde almışken perîşân-ı sitem
 Başıma üşmüş iken biñ dürlü derd ü⁶ ahr u⁷ gam
 Ey şabâ bilmem ne devletdir benimçün bu kerem
 aşırına doğru esip ol zâlimiñ her şubh-dem
 aldırırısın revzeniniñ perdesin benden yana
 Gösterirısın ol cemâli⁸ âfitâbımı baña

III

Bir nefes alır gehî cânım ıkıp ayrân ede
 Derd-i hicrân âleb-i⁹ meftûnumu vîrân ede
 Çün beni firat bu rütbe vâlih ü hayrân ede
 Raħm edip dersin birâz dildârını seyrân ede
 aldırırısın revzeniniñ perdesin benden yana
 Gösterirısın ol cemâli âfitâbımı baña

* 7 S1 61a, S2 14b, S3 13a, İ 17a

¹ S1; Tercî'-bend İ; Müseddes Tercî'-bend S2, S3² şûh-ı dil-rübâ: şûh-ı bî-vefâ dil-rübâ S2, S3³ ebr-i: ebr ü S2⁴ iken: -S2⁵ cemâli: cemâl-i S2⁶ ü: -S1, S2⁷ u: -S1, S2, İ⁸ cemâli: cemâl-i S2⁹ âleb-i: âlebi S2

IV

Her gice hicrânı¹ ol şūhuñ beni dil-ḥūn eder
 Çeşm-i ümmīdim yolunda şubḥa dek kanlar döker
 Men neler çekmekdeyim ḥālimi bilmez kimseler
 Merḥamet senden olur gāhīce ey bād-ı² seḥer
 Kaldırırısın revzeniniñ perdesin benden yaña
 Gösterirsın ol cemāli āfitābımı baña

V

Ol cefā-cū yüz çevirmezken baña iḥsān için
 Zülfü ile rüyunu örtmüş iken hicrān için
 Her seḥer varıp esersin ‘aşık-ı nālān için
 Çok ‘inayetler edip Esrār-ı ser-gerdān için
 Kaldırırısın revzeniniñ perdesin benden yana
 Gösterirsın ol cemāli āfitābımı³ baña

8*

TAḤMĪSĀT TAḤMĪS-İ ENĪS DEDE**

mef’ülü mefā’ilü mefā’ilü fe’ülün

I

Ey rāh-ı emel içre olan hem-reh-i Qārūn
 ‘Ālāyiş-i dünyā ile olma hele memnūn
 Mülk ister iseñ⁴ baş verip al ‘aşkını şatun
 “İksīr-i maḥabbetle eden zātını altun
 Darb ile eder cevheriniñ qadrini efzūn”

¹ hicrānı: hicrān S1

² bād-ı: bādı S1

³ ol cemāli āfitābımı: ol cemāl-i āfitābımı S2; rüyunu ol āfitābımıñ S3, İ

* 8 S1 68a, S2 23b, S3 19b, İ 17a

** S3; Taḥmīs S1; Taḥmīs Der- Ğazel-i Enīs Dede S2; Taḥmīs-i Ğazel-i Enīs Dede Efendi İ

⁴ iseñ: isen S2

II

Ey çille-keş-i ‘aşk olup nefis ile çengiñ
 Zencîre çekip eyle esîr nefis-i Fireng’iñ
 Mağv eyle derûnuñda olan keşret-i jengiñ
 “Bî-reng olur¹ reng-i maḥabbet ile rengiñ
 Gerçi görünür zâhir-i aḥvâli dige-gün”

III

Cân vermelidir bilmege esrârını ‘aşkıñ
 Mansûr ile ḳaldırmadılar dârını ‘aşkıñ
 Başlar satılır gör hele bâzârını² ‘aşkıñ
 “Seyretmedi dîde-i ḥûn-ḥârını ‘aşkıñ
 Oldu bu ḳadar ‘âşık-ı nâ-kâm ciğer-ḥûn”

IV

Şûfî reh-i dilde geçinir ‘ârif-i dâna
 Zâhid şanır olmuş naẓar-ı ‘aşk ile yek-tâ
 ‘Aḳl u ḥikem ü zühd ü riyâzetle şanır vâ³
 “Bir kerre mey-i ‘aşk ile mest olmadı ḥayfâ
 Hüşyâr geçirdi bu ḳadar ‘ömrü Felâṭûn”

V

İmdi bu sözüme eyle dilâ⁴ cân ile ıṣḡâ
 Bildiñse bu râzı⁵ ele al ‘aşk ile şaḥbâ
 Esrâr saña gizli gerek şâhid-i ma’nâ
 “Mevlâ’ya vüṣûl ister iseñ dilde Enîsâ
 Leylâ’yı serâ-perde-i ḥalḳ eyle çü⁶ Mecnûn

---

¹ olur: olup S1

² bâzârını: yârânını S1

³ vâ: o S1

⁴ eyle dilâ: eyleye S2; eyle dil ü S1

⁵ Bildiñse bu râzı: Bildiñ bu sözi S1

⁶ -S1

9*

TAHMİS-İ ĞAZEL-İ ĞĀLİB DEDE EFENDİ**

müfte‘ilün mefā‘ilün müfte‘ilün mefā‘ilün

I

Uğramaz oldu ol perī kūy-ı vefāya¹ neyleyim
 Naḥvetini füzūn² eder pāye-be-pāye neyleyim
 Kurtulamam bu rāhdan semt-i rehāya neyleyim
 “Başıma ol hümā benim şalması sāye neyleyim
 Bilmedi ḳadr-i zülfünü verdi hevāya neyleyim”

II

Tār-ı nigāhı³ beste ḳıldım idi zülfü⁴ dāmına
 Sāz-ı vefāsı gönlümüñ verdi ḥalel nizāmına
 Şimdi ṭufeyl nağmeveş pey-rev olur ḥırāmına
 “Şedd-i miyānı⁵ cilveden etdi beli⁶ makāmına
 Maşraf-ı āha⁷ sīnede ḳalmadı māye neyleyim”

III

Ḳana boyandı cān u dil ruḥların andığım gibi
 Dūzaḥ-ı hecre yanamaz cevrine yandığım gibi⁸
 Sīr-i vefāsı olmadım ḳahrına ḳandığım gibi
 “Nat‘-ı⁹ emelde ḳurduğum çıkmadı sandığım gibi
 Raḥt u bisāṭım¹⁰ ol şehe gitdi fedāya¹¹ neyleyim”

* 9 S1 69a, S2 24b, S3 20a, İ 17b

** S2; Tahmīs S1; Dede Efendimiziñ Ğazel-i Tezyīnlerine Tahmīsdir S3; Tahmīs-i Ğazel-i Ğālib Dede Efendi Ḥazretleri

İ

¹ vefāya: fenāyı S1² Naḥvetini füzūn: Naḥvetin efzūn S2³ Tār-ı nigāhı: Tārıñı S1⁴ zülfü: zülfünü S1; zülf-i S2⁵ miyānı: miyān S1⁶ beli: hevā S2⁷ āha: āh S1⁸ S1‘de sonraki mısra ile sıraları değişiktir.⁹ Nat‘-ı: Ḳat‘-ı S1¹⁰ bisāṭım: bisāṭ İ, S2¹¹ fedāya: fenāya S1

IV

Kendide münderic iken hük-m-i baқыıye-i vücūd
 Eylemek iddi'ā hemān hadd-i vişālden çı sūd
 Maḥv-ı vücūd etmeli t̄alib-i 'ālem-i şühūd
 "Etse de şeyḥ-i hoş-beyān da'vī-i vaḥdet-i vücūd
 Ugramamış güzergehi rāh-ı fenāya neyleyim"

V

Bī-hude vermez 'āşıkā naqd-i vişāli¹ pīr-i mey
 Bir kadeh ile şavdı 'āşıkı ol ḥuceste-pey²
 Sīne-be-sīne olmadıñ³ etme tehīce hāy⁴ hey
 "Tut ki nesīm-i rūḥ imiş bezm-i şafāda būy-ı mey
 Vermeyecek güşād⁵ o meh⁶ bend-i ḥabāya⁷ neyleyim

VI

Şöhreti var maḥabbetiñ bir ulu dāstān gibi
 Līk şühūd-i ma'rifet ḡayet ile nihān gibi
 Ehl-i diliñ buyurduḡu nükte bunu beyān gibi
 "Kaldı gönülde gizlice rāz-ı nühüfte cān gibi
 Gelmedi ḥarf-i maṭlebim lafz u edāya neyleyim"

VII

Olsa gulāmı çok mu Esrār gedāsı Ġālib'iñ
 Mürşid-i ṭab'im oldu bu ḥüsn-i edāsı Ġālib'iñ
 Ḥaste-i 'aşka bes bu iḥsān-ı⁸ devāsı Ġālib'iñ
 "Ḥazret-i Meşnevī⁹ dedir şerḥ ü şifāsı⁹ Ġālib'iñ
 Şarf-ı nigāh edip 'abeş şerḥ-i şifāya neyleyim"

¹ 'āşıkā naqd-i vişāli: 'āşıkāndır vişāl-i S2

² ḥuceste-pey: ḥasteyi S1

³ Olmadıñ: olmadın S2

⁴ hāy: hey S1

⁵ güşād: güşāde S1

⁶ o meh: ādeme S2

⁷ ḥabāya: fenāya S1

⁸ iḥsān-ı: iḥsān u S2

⁹ şifāsı: şifāyı S1

10*

TAHMÎS-İ ĞAZEL-İ HÜSEYİN ÇELEBİ EFENDİ**

mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

I

Zebân-ı¹ tûti-i kilkim beyân ister mi ister yâ
 Velî² âyîne-i âteş-feşân ister mi ister yâ
 O murğ-i nev-heves bir hem-zebân ister mi ister yâ
 “Göñül vaşlıñı Hünkâr'ım hemân ister mi ister yâ
 Şafâ-yâb olmağa sende³ zamân ister mi ister yâ

II

Dili mest-i⁴ maḥabbet kılmadan peymâne-i cüdu
 Beni rüsvây-ı devrân⁵ etmedir 'âlemde maḫşûdu
 Nişân olsun deyü giydirdi bu delğ-i mey-âlûdu
 “Kemâl-i 'aşğ ile⁶ dilde yanar 'âteş çıkar dudu
 'Ayân etmek için⁷ şimdi nişân ister mi ister yâ”

III

Sülûk-i rāh-ı 'aşğa ey göñül olduñ ise sâlik
 Fedâ etmekde bâş u cānıñı olmağ gerek çâpiük
 Meded hicrân ile olmazdan evvel 'aşqân hâlik
 “Neşât-ı bezm-i 'irfânda⁸ gelince nâz ile nâzûk
 O şûhuñ rāhına cānı revân ister mi ister yâ”

* 10 S1 69b, S2 25a, S3 20b, İ 18a

** İ; -S1; Sülâle-i Tâhire-i Mevlânâ Hüseyin Çelebi Ḥazretleriniñ Ğazellerini Tahmîsdir; Konya'da Post-nişân-i İrşâd Çelebi Efendimiziñ Mahdûm-ı Mükerrerleri Hüseyin Çelebi Ḥazretleriniñ Ğazellerini Tahmîsdir S3

¹ Zebân-ı: -S1² Velî: Dil S1, S2³ sende: sende S1⁴ Dili mest-i: Dil ü mest ü S1; Dili mest ü S2⁵ devrân: -S1⁶ 'aşğ ile: 'aşğa S1⁷ için: -İ⁸ 'irfânda: 'irfâna S1, S2

IV

Cefāya kı̇l taḥammül ol bütüñ teşḥirin isterseñ
 Şehā sen de cefā et ḥüsnüñüñ te'şirin isterseñ
 Nazār kı̇l da helāk et 'āşık-ı dil-g̃irin isterseñ
 "Kulüb-i 'āşıkān-ı zārınıñ ta'mirin isterseñ
 Nigāh u ğamzeden t̃ir ü¹ kemān ister mi ister yā

V

'Aceb mi ben niyāz etdikçe yārim mest-i nāz etsem
 Ḥaḳikat-pişelikle ṭab'ı rüsvāy-ı mecāz etsem
 N'ola her dil-rübāya rüy ber-ḥāk-i niyāz etsem
 "Taḥammül mülkü hedm oldu 'abeş mi keşf-i rāz etsem
 Bugün i'lān için ḥalka figān ister mi ister yā"

VI

Bütün āvāz-ı yā Rab yā Rab şeb-tā-seḥergāhım²
 Bütün ez-şubḥ³ tā-şām etdigim efgān-ı cān-kāhım
 Budur ve'l-ḥāşıl ancaḳ bā'iş-i eyvāh eyvāhım
 "Adū desti dirāz olsa⁴ seniñ dāmānıña şāhım
 Anı redd etmege bizde tevān ister mi ister yā"

VII

Göñül verdim ise ol ğamze-i fettān ü kıttāle
 Nedir ol t̃ig-i 'āteş-tāb⁵ göstermek bu meyyāle
 Hemān Esrār mı 'āşık olan zülf ü ḥaṭ u ḥāle
 "Giriftār oldu dil Rif'at bugün ḥüsnüñdeki⁶ ḥāle
 Taḳarrür⁷ etmege āyā⁸ amān ister mi ister yā"

---

¹ t̃ir ü: t̃ire İ

² Mısra vezne uymuyor / şeb-tā-seḥergāhım: şeb-tābe-seḥergāhım S2

³ ez-şubḥ: ez-şubḥ u S1

⁴ olsa: ola S1

⁵ 'āteş-tāb: 'āteşnāk S2; 'āteş-yāb İ

⁶ ḥüsnüñdeki: ḥüsnündeki S1

⁷ Taḳarrür: TaḳrİR S1;

⁸ āyā: ol yār S2

VIII

Şükür kim âl-i Mevlânâ'ya luṭf-ı Hakk olup bâhir
 Bu gûne¹ bir şerîf² ibnü'ş-şerîfi eyledi zâhir
 Görüp âsar-ı pür-şevkiñ şafâlar eylediñ vâfir
 “Bu mısra oldu hep vird-i zebân-ı gâ'ib ü hâzır
 Cihân-ı 'aşk³ böyle nüktedân ister mi ister yâ”

11*

TAHMÎS-İ MUṬARRAF ĞAZEL-İ MÛNİSÛ'L MEVLEVÎ**

mefâ'ilün mefa'ilün mefa'ilün mefa'ilün

I

“Derûnum yakdı maḥv etdi⁴ âmân bu âteş-i ḥasret”
 Baña aġyâra qarşu kec-nigâh etdikçe ol âfet
 Tüketdi ṭâkat-ı⁵ şabrım tükenmez vâdî-i ḥayret
 Yakıp başdan başa cism-i nizârım âteş-i⁶ ġayret
 “Daġıtdı sũ-be-sũ ḥâkisterim bād-ı ġam-ı firḫat”

II

“Yeter etdiñ perişân gönlüm ey âfet yeter etdiñ”
 Derûnum beyt-i ma'mûr idi hep zîr ü zeber etdiñ
 Beni aġlatdıñ aġyâr ile vardıñ ḥandeler etdiñ
 Göñül bünyâdına ey seyl-i eşk-i derd eşer etdiñ
 “Ḥarâb-âbâdımızda ḫalmadı âşâr-ı cem'iyet”

¹ Bu gûne: Bugün S1, S2

² bir şerîf: zâtü'ş-şerîf S2

³ 'aşk: 'aşka S1

* 11 S1 70a, S2 26a, S3 21a; İ 18b

** S1, S2, S3, İ

⁴ maḥv etdi: yandırdı İ

⁵ ṭâkat-ı: ṭâkat u S1

⁶ âteş-i: âteş ü S1

III

“Nice¹ def-i ğam olsun bu fenâ bezminde kim ey dil”
 Teraşşuḥ eyledikçe sāğarı ḥūn-āb olur ḥāşıl
 Olan ser-mest-i cām-i² neş’esi ḥayretle lā-ya’kıl
 Bu bezmiñ ādeti ḥūn-ı cigerle olmadır kânzil
 “Şunar zehr-āblar sākī görüldükçe mey-i ‘işret”

IV

“Hezār pāre edip lāle-şifat bağrım hezār pāre”
 Beni dil-ḥūn edip āḥir düşürdüñ deşt-i kūhsāre
 Ğamınla eylediñ bir sīne-çāk abdāl-ı āvāre
 Döküldü çeşm-i terden rüyuma³ laḥt-ı ciger-pāre
 “Gülistān-ı ğamı dāğ ile tezyīn etdiñ ey miḥnet”⁴

V

“Tuḫalım ki cihānda sen enīs ü hem-dem olmuşsun”
 Perī-meşrebligi terk eylemişsin ādem olmuşsun
 Geçip cevr ü cefādan şöhre-yāb-ı ‘ālem olmuşsun
 Şakın Esrār’a şanma ğam-gūsār u mahrem olmuşsun
 “Gerekmez Mūnis’e şimden girü kimseyle ünsiyyet”

VI

“Hezārān āferīn ey ‘āşık-ı bī-mā vü men taḥsīn”
 Ne bālā ṭab’-ı āteşnākdir ne güfte-i rengīn
 Eder her mışra’ı Esrār ‘aşkı ‘āşıkā telkīn
 Ede feyz-i cenāb-ı Pīr her dem nuṭkunu tezyīn
 “Erenler Mūnisā’yı eylesinler mazḥar-ı himmet”

---

¹ Nice: Beni S1

² cām-i: cānım S1

³ rüyuma: rüyum S1

⁴ ey miḥnet: -S1

12*

MUHAMMES-İ DİĞER**

fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

I

Nedir ey şūh-ı cefā-cū bu ferāgat sende
 Ya¹ ne lāzım bu kadar vaḥşet ü² naḥvet sende
 Ne olur olsa biraz 'āşıkā şefkat sende
 Doğrusun söyle nedir ḥaḳkıma niyyet sende
 Yok mu āğāz-ı vişāl etmege rağbet sende

II

Ediyor bu dil-i maḥzūnumu yağmā her-gāh
 Geliyor ḥāṭır-ı şūrīdeye sevdā her-gāh
 Eşkten dāğ oluyor bu dil-i rüsvā her-gāh
 Günde biñ³ fitne⁴ olur 'āleme peydā⁵ her-gāh
 Ol siyeh zülflere⁶ var iken 'izzet sende

III

Niçün 'azm eylemediñ meclis-i 'uşşākıñā⁷ āh
 Eyledik cānımızı āteş-ı ḥasretle tebāh
 Dūd-ı āh eyleye lāyık mı ruḥ-ı şubḥu⁸ siyāh
 Yoḥsa bu jāleden ol mihre fūrū-beste⁹ mi rāh
 Hīç olmaz mı 'aceb vaşlıñā¹⁰ furşat sende

* 12 S1 70b, S2 26b, S3 21b, İ 19a

** S3; Taḥmīs-i Dīger S2, İ; Taḥmīs S1

¹ Ya: Bu S1² vaḥşet ü: vaḥşet-i S1³ biñ: müdām S1;⁴ fitne: -i⁵ peydā: bīdār S1⁶ Zülflere: zülfler S1⁷ 'uşşākıñā: 'uşşākına S2, S3⁸ şubḥu: şubḥ İ⁹ ol mihre fūrū-beste: ol mihr-i mezellete S1¹⁰ vaşlıñā: vuşlata S1

IV¹

Ġarġ-ı zehr-âbe-i firġatde oduñ nâ-kâmıñ
 Bunca dem ulzüm-i ġasretde oduñ nâ-kâmıñ
 Baħr-i pür-şür-ı felâketde oduñ nâ-kâmıñ
 Nemek-âlüde cerâġatde oduñ nâ-kâmıñ
 Merġamet yok mudur ey kân-ı melâġat sende

V

Eyle Őekvâ o mehiñ cevır ü sitiġnâsından
 Belki nâdim ola bu vahşet-i bî-câsından
 Geçmez Esrâr gibi ‘âşık-ı Őeydâsından
 Söyle ol ġaste-diliñ hâme-i ġüyâsından
 Varken² ey kilik-i ġakîmâ bu belâġat sende

13*

TAġMÎS-İ ĠAZEL-İ DÂNİŞÎ ‘ALÎ DEDE**

mef’ülü mefâ’ilün fe’ülün

I

Bu sîne-i zâr³ Şems evidir
 Zaġmım⁴ ġadeh-i meh-i⁵ nevidir
 Ol bezmde⁶ ‘aşġ münzevîdir
 “Can tekye-i ġamda Mevlevî⁷dir
 Dil levġi⁷ kitâb-ı Meşnevî⁷dir”

---

¹ S1’de bu ve sonraki bent 11a’dadır.

² Varken: Var iken S1, S2

* 13 S1 11a, S2 27a, S3 22b, İ 19b

** S2, S3, İ; Taġmîs S1

³ sîne-i zâr: sîne âzâr S1

⁴ Zaġmım: Zaġm S1

⁵ meh-i: mâh-ı S2

⁶ bezmde: bezmden S1

⁷ levġi: levġ-i S1, S2

II

Âşâr-ı maḥabbet oldu zāhir
 Dört kûşe maḥabbete müzāhir
 Ḥak'dān görünüp Ḥak oldu zāhir
 “Bu gördüğün ‘ālem-i anāşır
 Bir zerrece ‘aşk pertevdir”¹

III

Oldum yine kām-yāb-ı ḥikmet
 Açıldı derūna bāb-ı ḥikmet
 Cān eyledi intisāb-ı ḥikmet
 “Dil tıflı oğur kitāb-ı ḥikmet
 Gūya ki ḥakīm-i Ġaznevī'dir”

IV

Bak ṭurfa kıyāfetine şeyḥiñ
 Diğkat kıl ‘alāmetine² şeyḥiñ
 Varlıkla rezāletine³ şeyḥiñ
 “Dil oldu ḥamākatine şeyḥiñ
 Başındaki tacı kullevidir”

V

Sirra ereyim der iseñ ey cān
 Bak ḥazret-i Meşnevī'ye her ān
 Olsun saña her sülūkuñ āsān
 “Erbāb-ı dile kemāl-i ‘irfān
 Gencine-i sırr-ı ma'nevīdir”

VI

Göñlüm evini o māh yıkmaz
 Ġam verdi edip tebāh yıkmaz
 Esrār'ı o pādişāh yıkmaz
 “Ey Dānişi top-ı āh yıkmaz
 Ḥakḳā ki ḥisār-ı ğam kavīdir”

---

¹ S1'de 3 ve 4. mısralar yoktur.

² ‘alāmetine: ‘alāmātına S2

³ rezāletine: rezālātına S2

14*

TAHMÎS-İ ĞAZEL-İ ĞAVSÎ DEDE**

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

I

Āsmān-ı lā-ta'ayyündür penāh-ı Mevlevî
 Şemsdir ol āsumānda berķ-i āh-ı Mevlevî
 Oldu kīmyā ol¹ şemsden² rūy-ı māh-ı Mevlevî³
 “Küre-i⁴ ‘aşķ-ı Hudā’dır hānkāh-ı Mevlevî
 Püte-i iksîr-i hikmetdir külāh-ı Mevlevî”

II⁵

Mevlevî rūhu'l-ķudüsdür lā-mekānı⁶ seyr eder
 Dil gibi bir ānda nüh āsumānı seyr eder
 Dīde-i ğayb-ı ser-ā-pādır nīhanî seyr eder
 “Çeşm-i zāhirini ķullanmaz me'ānî seyr eder
 Dīde-i dilden zuhūr eyler nigāh-ı Mevlevî

III

Hāzret-i Hūnkār-ı ekber ‘āşķānıñ serveri
 Var mı bir rāhıñ bu ğüne pîr-i mürşid-perveri⁷
 Sāliki⁸ bir devrde tekmīl eder menzilleri
 “Tūşesi ihlāşdır tecrīd-i dildir reh-beri
 Dergeh-i maķşūda⁹ eyler şāh-rāh-ı Mevlevî”

* 14 S1 11b, S2 27b, S3 22b, İ 19b

** S2, S3, İ; -S1

¹ ol: o S2² şemsden: şemsdir S1³ Mısra vezne uymuyor.⁴ Küre-i: Kūze-i S1⁵ S1’de bu bendin mısralarının sıralanışı 1, 4, 3, 2, 5 şeklindedir.⁶ lā-mekānı: lā-mekān S1⁷ bir rāhıñ bu ğüne pîr-i mürşid-perveri: bu rāhıñ mürşid bu ğüne-perveri S1⁸ Sāliki: Sālike S1; Sālikānı S2⁹ maķşūda: maķşūd S1

IV

Geç ‘alâyıkdan muḳayyed olma hîç bîş ü keme
 Şâh-bâz-ı ‘aşḳ inmez lâşegâh-ı ‘âleme
 Şayma māl ü mülkü mâlik ol¹ mücerred bir deme
 “Māl ta‘dād etmeden meyl eylemez māl âdeme
 Hâşılı ta‘dād-ı eşyâdır günâh-ı Mevlevî”

V

Ger maḳâmât-ı sülûka olduñ ise âşnâ
 Seyr et âyîn-i Ḥamûşân-ı fenâveş bî-şadâ
 Kîl ü ḳâli terkdir Esrâr ḥâl-i evliyâ
 “Güft-güy-ı dehrî² Ğavşî göñlüne ḳoyma saña
 Râsti nefy-i nişândır perçgâh-ı Mevlevî”

15*

MUḤAMMES**

mef‘ülü mefâ‘ilü mefâ‘ilü fe‘ul

I

Zaḥm-ı elemiñ tutdu ser-â-pây dilim
 Âteşlere yandı yine ey vây dilim
 Ortada gezer bî-ser ü bî-pây³ dilim
 Olmuş bütüñ ‘âlemlere rüsvây dilim
 Ey vây dilim vây dilim vây dilim

II

Düşdü düşeli ol büt-i ‘âyyâra dilim
 Seng-i sitemi⁴ eyledi şad pâre dilim
 Bir ‘âşık-ı üftâde-i âvâre-dilim
 Derd oldu benim başıma bî-çâre dilim
 Ey vây dilim vây dilim vây dilim

¹ ol: -S1

² dehrî: dehr S1

* 15 S1 12a, S2 28a, S3 24a, İ 20a

** S3, İ; Taḥmîs S2; -S1

³ bî-ser ü bî-pây: bî-ser pây pây S1

⁴ sitemi: sitem S1

III

Dil olduğu günden berü giryân dilim
 Durmaz gece gündüz eder efgân dilim
 Hecr¹ âteşine olmada sūzân dilim
 Dil olduğuna oldu peşimân dilim
 Ey vāy dilim vāy dilim vāy dilim

IV

Men cevır ü cefâñ ile safâmend dilim
 Kan ağlamadır şimdi şeker-ğand dilim
 Laht-ı cigerimdir baña gül-ğand dilim
 Tercî'-i figânım gibi ser-bend dilim
 Ey vāy dilim vāy dilim vāy dilim

V

Vaşf etsem eger ħâl-i diger-gün dilim
 Ħâmemle zebânımdan aqar ħûn dilim
 Esrâr ben ol 'aşık-ı meftûn dilim
 Kim oldu bu mışra baña mazmûn dilim
 Ey vāy dilim vāy dilim vāy dilim

16*

MUĦAMMES**

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

I

Şu'lelenip derd ü² ğam u³ iztırâb
 Etdi gönül mülkünü yek-ser ħarab
 Âteş-i hecr eyledi bağrım kebâb
 "Âh mine'l-'aşkı ve ħâlâtiĥî
 Aĥraqa qalbi bi-ħarârâtiĥî"⁴

¹ Hecr: Her S2

* 16 S1 12a, S2 28b, S3 24b, İ 20b

** S3, İ; Taĥmîs S1, S2

² ü: -S1, S2

³ u: -S1

⁴ "Âh mine'l-'aşkı ve ħâlâtiĥî / Aĥraqa qalbi bi-ħarârâtiĥî." Hüseyinî makamında okunan bu mısralar Mevlana'nın bir rubaisinden alınmıştır. "Âh, aşktan, aşkın hâllerinden! Gönlümü hasretiyle yaktı yandırdı."

II

Başladı bî-dāda o şāh āh āh
Hālîmi pek etdi tebāh āh āh
Kaldı hemān dilde bir āh āh āh
“Āh mine‘l-‘aşkı ve hālātihî
Ahrağa kalbi bi-ħarārātihî”

III

‘Aşk şalıp başımı ğavgālara
Verdi yine ‘aqlımı yağmālara
Hayf düşürdü beni sevdālara
“Āh mine‘l-‘aşkı ve hālātihî
Ahrağa kalbi bi-ħarārātihî”

IV

Gördüm idi bir gün o meh-peykeri
N’olduğumu bilmem o günden beri
Āteşe düşdüm gezerim serseri
“Āh mine‘l-‘aşkı ve hālātihî
Ahrağa kalbi bi-ħarārātihî”

V

Maṭlebiñ ey sākî-i mehveş nedir
Mey yerine verdigiñ āteş nedir
‘Aşk mı bu şu‘le-i ser-keş nedir
“Āh mine‘l-‘aşkı ve hālātihî
Ahrağa kalbi bi-ħarārātihî”

VI

Gün-be-gün Esrār’a bir efsün eder
Bağrını hūn eşkini ceyhūn eder
Hālîni ğitdikçe dige-gūn eder
“Āh mine‘l-‘aşkı ve hālātihî
Ahrağa kalbi bi-ħarārātihî”

17*

MÜSEDDES**

mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

I

'Aceb mi baht-ı siyâhım-çün âh u¹ vâh ederim
 Anıñ şikâyetini yâre dâd-ğ² âh ederim
 Hücüm-ı hasreti gör bense gâh gâh² ederim
 Gehî ğarîk-i taḥayyür gehî şinâh ederim
 "Gören şanır ki şafâdan semâ'-ı râh ederim
 Döner döner baqarım kûy-ı yâre³ âh ederim"

II

Benim firâkıñ ile⁴ dil-şikest olan 'âşık
 Hâyâl-i ḥüsnüñ ile büt-perest olan 'âşık
 Mişâl-i secde düşüp ḥâke pest olan 'âşık
 Fenâ-yı 'aşk ile bî-pâ vü dest olan 'âşık
 "Gören şanır ki şafâdan semâ'-ı râh ederim
 Döner döner baqarım kûy-ı yâre⁵ âh ederim"

III

Firâz-ı 'arşa çıkar âh vâhımız her şeb
 Nedir bu 'âlem-i firkatde çekdigim yâ Rab
 Bu muydu ḥilkatimizden bizim 'aceb maṭleb
 Gönül gezer ser-i kûyunda muṣṭarib kâleb
 "Gören şanır ki şafâdan semâ'-ı râh ederim
 Döner döner baqarım kûy-ı yâre⁶ âh ederim"

* 17 S1 15b, S2 29b, S3 25a, İ 21a

** S1, S2, S3, İ; Karşılaştırmaya alınmayan K nüshasında, "Âteşçibaşı İsmâ'il Hülûs Dede'nin Maṭla'-ı Ğarrâsına Olan Müseddesdir" başlığı vardır.

¹ u: -S3, İ² bense gâh gâh: ben saña gâh İ; bin segâh S2³ baqarım kûy-ı yâre: kûy-ı yâre baqar S2⁴ firâkıñ ile: firâk-ı yâr ile A2⁵ baqarım kûy-ı yâre: kûy-ı yâre baqar S2⁶ baqarım kûy-ı yâre: kûy-ı yâre baqar S2

IV

Firâkı cânıma geçdi o şüh-ı gül-bedeniñ
 Fiğânım ile pür oldu derünü meykedeniñ
 Kararı kalmadı hayfâ dil-i elem-zedeniñ
 Ne özge çillesi var [hecr]¹ semtine gidenin
 “Gören şanır ki şafâdan semâ’-ı râh ederim
 Döner döner baqarım kûy-ı yâre âh ederim”

V

Ġarîb-i kûyuñ olup ğayri mültecâ bilmem
 Yem-i firâka düşüp luţf-ı nâhudâ bilmem
 Neler çeker bu gönül söylesem edâ bilmem
 Ne hâle uğradı Esrâr-ı bî-nevâ bilmem
 “Gören şanır ki şafâdan semâ’-ı râh ederim
 Döner döner baqarım kûy-ı yâre âh ederim”

18*

MURABBA‘ÂT**

mefûlü mefâ‘îlü mefâ‘îlü fe‘ülün

I

Biz velvele-i ‘aşka düşen Mevlevîyânız
 Peymâne-keş-i mest-i² müdâm-ı dü cihânız
 Ġulġul-figen-i dâ’ire-i devr-i zamânız
 Bu şöhetimizle yine ğâyetde nihânız

II

Bir rütbede mest etdi ki peymâne-i vaĥdet
 Oldu iki mestâne mecâz ile ĥaķîķat
 Bîrûn u³ derûna⁴ eder ol neş’e sirâyet
 Ol vech ilr biz⁵ zâhir ü bâtıında ‘ayânız

¹ hecr: hicrân S1, S2, S3, İ

* 18 S1 12b, S2 30a, S3 25b, İ 21b

** S2, S3; -S1, İ

² mest-i: mest ü S2

³ u: -S1, S2

⁴ derûna: derûn S2

⁵ biz: bizi S1

III

Dil-ber felek-i cānda çıķıp devr-i zuhūra
 Bu hecde hezār ‘ālemi ğarķ eyledi nūra
 Mevlāyi olup āyīneden açdı tenüre
 Ol devr ile biz mazhar-ı devr-i deverānız

IV¹

Tā āķir-i devrānda ‘aceb genc göründü
 Naķdīne-i kām sikke-i Monlā’yı urundu
 Şāhenşeh-i ‘aşķ hırķa-i peşmīne büründü
 Bu naķş-ı semā’ ile aña reng-i nişānız

V

Esrār bizimle nesi var zāhid-ı şūmuñ
 Varsın anıñ olsun şerefi fażl-ı ‘ülümüñ
 El-ħamd ki çākerleriyiz mürşid-i Rūm’uñ
 Beyne’l-fuķarā nām veren Mevlevīyānız

19*

MURABBA’-I DĪĖER**

mef’ülü mefā’lü mefā’lü fe’ülün

I

Dildār gelip nāz ile meydān-ı semā’a
 Peymāneler ‘arz eyledi rindān-ı semā’a
 Ėurşīd gibi başladı cevlān-ı semā’a
 Vuşlat demidir ‘āşık-ı hayrān-ı semā’a

II

Ol kaddi niħāl-i țaraf-ı “vādī-i Eymen”²
 Çün şu’le-i cevvalē eder meclisi rüşen
 Şem’-i ruħuna baķ şeb-i³ deycūr Ėațından
 Pervānelik et şem’-i şebistān-ı semā’a

¹ IV: -S2

* 19 S1 13a, S2 30b, S3 25b, İ 21b

** S2,S3; Murabba’ S1, İ

² “vādī-i Eymen”: *Kur’ân-ı Kerîm*, Kasas Suresi, Ayet: 30. “Hz. Musa’ya Tur dağında sağ taraftan seslendik...”

³ şeb-i: -S1

III

Her sîne de şad âteş-i dîdar ‘alâmet
 Her gūşede biñ mihr-i tecellâ-yı hüviyyet
 Yâ hū oğur ol sūzişe hurşîd-i kıyâmet
 Reşk eyleyerek germî-i meydân-ı semâ‘a

IV

Dil cezbe-i dîdar ile dîvâneye döndü
 Çeşmim dolu kan yaş ile¹ peymâneye döndü²
 Bu cism-i nizârım yine pervâneye döndü
 Cân atsa n’olur şu‘le-i gerdân-ı³ semâ‘a

V

Kur‘ân-ı haķâyık okuyup muṭrib-i hoş-gū
 “İnnî ene”⁴ taḥķîkiñ eder nâle-i her sū
 Peymânesine atf olunur neydeki hū hū
 Esrâr budur ders-i sebaķ-ḥ‘ân-ı semâ‘a

20*

MURABBA‘-DĪĠER**

mef‘ülü mefā‘ilün fe‘ülün

I

Zann etme tehî bu hây hūyu
 Boş şanma piyâleyi sebūyu
 ‘Aksinde görüp o mâh-rūyu
 Cūş etdi döküldü âb-rūyu

¹ kan yaş ile: kan ile yaş S1

² S1’de sonraki mısra ile sıraları değişiktir.

³ gerdân-ı: giryân-ı S1

⁴ “İnnî ene”: Kur‘ân-ı Kerîm, Kasas Suresi, Ayet: 30. “Ya Musa âlemlerin Rabbi olan Allah benim ben.”

* 20 S1 13b, S2 31a, S3 26a, İ 22a

** S2, S3; -S1; Murabba‘ İ

II

Ey şiveger-i hezâr-‘işve
 Âhîr ederek hezâr ‘işve
 Olduğsa da kâmkâr-‘işve
 Şâyeste midir bu yâve-güyî

III

Lâzım bize dil-berîñ rızâsı
 Rû-zerdligin budur şafâsı
 Her ‘âşîka başkadır edâsı
 Manşûr’a yakışdı sürh rûyu

IV

Gör şevketini cenâb-ı ‘aşkıñ
 Bil kıadrini intisâb-ı ‘aşkıñ
 Kem zerre(s)i âfitâb-ı ‘aşkıñ
 Hırşîd-i felek gedâ-yı kûyu

V

Zülfüñden erişdi câna bir bād¹
 Oldum o hevâlar ile ber-bād²
 Çıkdıqça nevâ-yı âh u³ feryâd
 Sûzân eder ney-i gelûyu

VI

Göñlüm ki⁴ hevâ-yı vaşla düşdü
 Zenbûr-ı belâ başına üşdü
 Ta şâhid-i hayrete kavuşdu
 Bî-çâre unuttu ârzûyu

VII

Esrâr egerçi bî-nevâdır
 Lâkin dili menba‘-ı fenâdır
 Âgâh-ı hamûşî-i şafâdır
 Setr eyledi bâb-ı güft-gûyu

---

¹ câna bir bād: cân bir bâddır S1

² ber-bād: ber-bâddır S2

³ u: -S1

⁴ Göñlüm ki: Göñlüme S1

21*

MURABBA‘-I DÎGER**

fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

I

Nev-bahâr-ı ‘ışvede bir gönce-i ħandânsıñ
 Sâye-i zülfünde gizli çeşme-i ħayvânsıñ
 Şimdi sen şâhâ teveccüh-kerde-i devrânsıñ
 Ĥod-be-ħod fermân-ber-i¹ iklîm-i ħüsn ü ânsıñ

II²

Etdigim günden berü ‘aşkıñla terk-i ihtiyâr
 Dil gibi oldum hevâ-yı zülf-ber-ser bî-ķarâr
 Rûy-ı vaşlıñı edersin bir gün elbet âşķâr
 Ĥod-be-ħod fermân-ber-i³ iklîm-i ħüsn ü ânsıñ

III

Eylemek îmâ-yı vuşlat gerçi müşkildir saña
 Lîk me‘mûlüm budur kim⁴ ey şeh-i mülk-i vefâ
 Tâķat-i güftâra yer bulmaz raķîb-i nâbe-câ
 Ĥod-be-ħod fermân-ber-i⁵ iklîm-i ħüsn ü ânsıñ

IV⁶

Bir gül-i bî-ħârsın ey nâzenîn-i gül-‘izâr
 Arz-ı ħâl-i ‘âşıkı luţfuñla eyle der-kenâr
 İltifât etseñ n’olur aġyârdan ħavfıñ mı var
 Ĥod-be-ħod fermân-ber-i⁷ iklîm-i ħüsn ü ânsıñ

* 21 S1 14a, S2 31a, S3 26b, İ 22b

** S2; -S1; Murabba‘ S3, İ

¹ fermân-ber-i: fermânı S1² II: -S2³ fermân-ber-i: fermânı S1⁴ kim: ki S2, İ⁵ fermân-ber-i: fermânı S1⁶ IV: -S2⁷ fermân-ber-i: fermânı S1

V

Âsmândan seyr ederken rûy-ı tâbânîñ seniñ
 Düşdü mihr-i hüsnüñe¹ Esrâr-ı nâlânîñ senin
 Neylesin der-dest olunmaz taraf-ı dâmânîñ seniñ
 Ğod-be-ğod fermân-ber-i² iklîm-i hüsn ü ânsîñ

22*

MURABBA‘-I DİĞER³

mef‘ülü mefā‘ilün fe‘ülün

I

Bir dil-ber-i bî-vefāya düşdüm
 Dürlü sitem ü cefāya düşdüm
 Ğavğā uzayıp belāya düşdüm
 Eyvāh ki⁴ ibtilāya düşdüm

II

Âsūde idim ğam u sitemden
 Rāhatda idim heme⁵ elemden
 Şimdi olamam ğalāş ğamdan
 Sevdim seni pek ğaṭāya düşdüm

III

Üftādeligim o rütbedir kim
 Bilmem ne ṭavırda kendi kendim
 Ebrūsuna secde idi ḳaşdım
 Geh⁶ dāmına gāh⁷ pāya düşdüm

---

¹ hüsnüñe: hüsnüñ seniñ

² fermân-ber-i: fermânı S1

* 22 S1 14b, S2 31b, S3 27a, İ 23a

³ S2, S3; Murabba‘ S1, İ

⁴ ki: -S2

⁵ heme: hele S1

⁶ Geh: Gāh S2

⁷ gāh: geh S2

IV

Āyīne miyim ya ‘aks-i cānān
 Mir’āt-ı şafā mıyım ya ḥayrān
 Teşhīş edemem bu şırrı el-ān
 Āyine-i ḥod-nümāya düşdüm

V

Her bir niḡehi belā-yı devrān
 Her ḡamzesi biñ ḳazā-yı fermān
 Nādīde edā-nümāyı her ān
 Bir āfet-i cān-fezāya düşdüm

VI

Zülfüñ¹ görelı olup dīger-gün
 Feyzimde göründü sırr-ı Mecnūn
 Gitdikçe cünūnum oldu efzūn
 Yā Rab ne siyeh belāya düşdüm

VII

Esrār ḡarib-i pür-melālim
 Zülfünde esīr-i bī-mecālim
 Bir murḡ-ı şikeste-perr ü bālim
 Kim pençe-i ejdehāya düşdüm

23*

MURABBA‘-I DĪGER²

mef‘ülü mefā‘ilü mefā‘ilü fe‘ülün

I

Bir dil-bere bir de dil-i zāra³ nazar etdim
 Bī-çāre büyük fikrete⁴ düşmüş ḥazer etdim
 Endīşesine gerçi biraz ḥandeler etdim
 Ḳan doldu yine dīde-i giryān ne çāre

---

¹ Zülfüñ: Zülfüñü S1

* 23 S1 15a, S2 32a, S3 27b, İ 23b

² S2; -S1, S3; Murabba‘ İ

³ dil-i zāra: dildāra S2

⁴ fikrete: fikre S1

II

Ol rütbede âşüfte ki sâķī-i ħod-ārā¹
 Her mey ki verir destime² eyler beni rüsvā
 İbrāmı³ ile mest ü⁴ ħarāb eyledi ħayfā⁵
 Ne bende şabır koydu ne sāmān ne çāre

III

Göñlüm ne ‘aceb dil-ber-i cevr-ülfete düşmüş
 Herkes heves-i ‘aşķ ile ħayrete düşmüş
 Ħarf-i lebini güş edeli ħayrete düşmüş
 ‘İsā bile dil-ħastedir el-ān ne çāre

IV

Gördükçe ser-i⁶ zülfünü cüş etdi⁷ cünūnum
 Baķdım ruħuna āteş ile doldu derūnum
 Açdı gül-i gül-büsesini gerçi derūnum
 Fāş oldu velī nükte-i pinhān ne çāre

---

¹ ħod-ārā: ħod-rā S2

² destime: dostuma S1

³ İbrāmı: İbrām S1

⁴ ü: -S2

⁵ ħayfā: ħālā S2

⁶ ser-i: beni S2

⁷ etdi: etdim S1

GAZELLER

ĠAZELİYYÂT HARFÛ'L- ELİF*

1**

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

'Aşk kim ser-nükte-i mazmün-ı vaḥdetdir baña

Feyz-i enfās-ı Mesîḥî mazhariyyetdir baña

Perde-i zîbâ-yı reng-âmîz âşâr-ı mecâz

Levḥa-i evrāk-ı dîvân ḥaḳîḳatdir baña

Perdedârân-ı tesettür reşk eder tecrîdime

Şu'le-i reng-i fenâ mihrâb-ı şüretdir baña

'Aql bir tıfl-ı sebaḳ-ḥ'ân-ı ğabiyyü'z-zihnveş

Gördüğü yerde¹ 'araḳ-rîz-i ḥacâletdir baña

Şevḳ bir nûr-ı mücerreddir ki feyz-i neş'eden

Yed-be-yed der-dest olunmuş bir vedî'atdir baña

Şüret-i idrâkdan selḥ-i tefekkür eyledim

Ṭavr-ı bālâ-yı tecâhül maḥremiyyetdir baña

Fehm edip bu nükteyi geçdim vücūd u² maḥvıdan

Fikr terk-i ḳaydda bir ḳayd-ı külfetdir baña

'Âleme bî-gânelikden âşnâlık şüreti

Nâ-aşnâlık yüzünden 'ayn-ı³ diḳḳatdir baña

Şu'le-i nîlûfer-i dâğım olup tütî-i reng

Tâb-ı derd-i rûy u⁴ ḥaṭ mir'ât-ı şoḥbetdir⁵ baña

* İ; Ser-Levḥa-i Ġazeliyyât S1, S3; İbtidâ-i Ġazeliyyât Fî-Harfî'l- Elif S2

** 1 S1 16a, S2 32b, S3 28b, İ 24b

¹ yerde: perde-i S1² u: -S1³ 'ayn-ı: 'aynı S1⁴ rûy u: rûyu S2⁵ şoḥbetdir: şıḥhatdir İ

İntizârim¹ dūrî-i dildârdan² zann etme kim
Dîde-i ispîd beyâz-ı şubh-ı vuşlatdır baña

İsî-i zinde sūrūş-ı mergdir gūyâ baña
Sağm-ı istiğnâ olursam da selâmetdir baña

Mürşid-i ‘allâme-i hoş-sîret-i Tūr-ı fenâ
Hâdi-i vādî-i istiğnâ ki vaḥşetdir baña

Bu nemed-pâre külâh-ı “faḳru faḫri”³ sâyesi
Efser-i⁴ efsürdegî-i mülk ü devletdir baña

Sâlik-i meczûb-ı râh-ı Mevlevî’yim ‘ârifim
Ḥâliyâ ‘aql u cünûn nâ-cins-i şoḫbetdir baña

Secdegâhımdır cemâl-i⁵ mürşid-i dâna-yı ‘aşk
Zıllı seccâde özü mihrâb-ı vaḥdetdir baña

Eyleyen taḫşîş-i ‘aşk-ı dilber ile terk-i gayr
Çün Berehmen olsa da ehl-i sa‘âdetdir baña

‘Aşkdır heftâd u dü millet zuhûrundan ğaraż
Cümleden maṭlûb olan fehm-i maḥabbetdir baña

Ol sebebden tekye-i⁶ ‘aşkıñda abdâl olmuşum
Küfr ü îmân⁷ ‘aşk u⁸ ḫüsnuñden ‘ibâretdir baña

Ḥırқа-i şad-pâre-i Esrâr pūş-ı nîstî
Nürdan bir ḫil‘at-i tekrîm-i ‘izzetdir baña

Sâye-i ḫünkâr-ı ekberde olan cem‘iyyetim
Ġibṭa-i aşḫâb-ı cem‘u’l-cem‘-i ḫayretdir baña

¹ İntizârim: İntizâr S2

² dildârdan: dildâr ise S1

³ “faḳru faḫri”: Hadis-i şerif. “Fakirlik benim övüncümdür.”

⁴ Efser-i: -S1, S3, İ; Efsürde tâcgî-i S2; Aslı matbu nüshadan alınmıştır.

⁵ cemâl-i: hemîşe S2

⁶ tekye-i: nükte-i S1, S3

⁷ Küfr ü îmân: Küfr-i dâ‘im S1

⁸ u: -S1, S2

2*

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Yüz tütup dergâh-ı dilberden bu şeb devlet baña
Cilve-i nūr-ı nazardan verdiler hil'at baña

Ey dil-i dīvāne fikr eyle hele bir kez 'aceb
Kangı isti'dād ile erdi dem-i vuşlat baña

Yār der-i ihsān der-i luṭf u keremdir ser-te-ser
Vuşlat u¹ raḥmet 'inayet himmet ü rif'at baña

Baḥş-ı isti'dād eden erbāb-ı vaşla dostdur
Yohsa cān-ı müsta'id 'acz ü ferāğatdir baña

Sāye-i 'aşkıñda çok ihsāna mazḥar olmuşum
Sīnede deryālanan ḳanımda bir ni'met² baña

Şanma bī-dād eyledi çevrin füzün etdikçe yār
Ol cefālardan daḥı maḳşūdu hep şefḳat baña

Secde-fermā-yı sürüş olmuş iken oldum zalūm
Yār-i hicrāndan zuhūr etdi bu kec-ḥālet baña

Rabb olan ismim benim feyz-i belīdir evvelā
Verdi te'şīr-i Rubūbiyyet 'ubūdiyyet baña

Cür'asından mest iken da'vāya ḳāni' olmadım
Sāḳiyā luṭf eyle bir rıṭl-ı girān yüklet baña

Mest-i rüsvāy-ı maḥabbet olmadır kārım benim
Hem yine şāyestedir ṭa'n-ı heme³ millet baña

---

* 2 S1 16b, S2 33a, S3 29a, İ 25a

¹ u: -S2

² ni'met: ni'metdir S1

³ heme: gelip S2

Lezzet-i cāna maḥaldir bî-nemek efsāneler
Nāşih Allāh ‘aşkına verme meded şıkket baña

Var yürü ey zillet-i devlet-nümā¹ bî-māyesi
Devlet-i ‘ālem saña faqr-ı güher-kıymet baña

Ey yüzü hurşid-i şubḥ-ı devletim şimden girü
Senden özge yār ile gösterme ünsiyet baña

Dāhil-i dārü’l-amān-ı dergehiñ oldum şehā
Cevriñ ihsān u kerem ḳahrıñ büyük himmet baña

Ḥarf-i vāhid söylemek ḥaddim degil Esrār lîk
Feyz-i Mevlānā’ dan ermişdir bu cem’iyyet baña

3*

fe’ilātün fe’ilātün fe’ilātün fe’ilün
Yār peymāne be-kef mest bu şeb geldi baña
Nev-be-nev velvele-i şevḳ ü ṭarab geldi baña

Zülf-i aşüftesi dīvāneye döndürdü beni
Çeşm-i ḥāmūşunu gördükçe edeb geldi baña

Gitdi imān u² küfür ḡamze-i yağmāgerine
Ḥāşılı ḡāret-i bāzār-ı ṭaleb geldi baña

Ben gedā ol ise şeh ülfete şāyān degiliz
Bilmem āyā ‘acabā³ n’oldu sebep geldi baña

Ḥande-i zîr-i lebi şa’şa’a-i şubḥ-ı ümîd
Çeşm-i ḥ’ābîdesi şür-efgen-i şeb geldi baña

Kām-yāb olmağı da eyledim ikrar ammā
Heves-i dil dahı ḡāyetle ‘aceb geldi baña

¹ devlet-nümā: devlet-nümā-yı S1

* 3 S1 17a, S2 33b, S3 29b, İ 25a

² u: -S2

³ ‘acabā: ‘aceb S1

Nefes-i serdini gūş etdim imām-ı¹ şehriñ
Getir ol bādeyi çün āteş-i² teb geldi baña

Yürü ey h̄yāce-i³ ‘allāme melāmet eyle
Mey-i şeb-ḥor u pūşide yine seb⁴ geldi baña

Etme ta‘yīb ki⁵ Esrār-ı elem-me‘lūfū
H̄yāce bi’llāh cihān zevki⁶ ta‘ab geldi baña

4*

mefā’ilün fe’ilātün mefā’ilün fe’ilün
Rızā-yı Ḥazret-i Şiddīk’dır semā’-ı şafā⁷
Fedā-yı ‘aleme teşvīkdir semā’-ı şafā

Şafāsı ḥāşılını ‘āşıkıñ ‘ayān eyler
Mihekk-i gevher-i tevfiḳdir semā’-ı şafā

Hezār şevk ile semt-i maḥabbete her dem
Muḥibb ü⁸ münkiri tesvīkdir⁹ semā’-ı şafā

Ne denlü ğarḳı¹⁰ hücūm etse artar ‘irfānı
Fenā-yı¹¹ şaḥv ile tedkīkdir semā’-ı şafā

Hem etdi ketm-i ḥaḳīkat hem etdi vaḥdet ‘ayān
Bir özge ma’nevī tevfiḳdir semā’-ı şafā

¹ imām-ı: ammā S1, S2

² āteş-i: āteşi S1, S3, İ

³ h̄yāce-i: ḥoca-i S1

⁴ seb: hep İ

⁵ ki: -S1

⁶ zevki: zevk ü S1

* 4 S1 17a, S2 34a, S3 29b, İ 25b

⁷ semā’-ı şafā: semā’ u şafā S1, S2, S3; (S2’de gazelin hepsinde)

⁸ ü: -S1

⁹ tesvīkdir: teşvīkdir S1, S2

¹⁰ ğarḳı: ğarḳ-ı S2

¹¹ Fenā-yı: Fenāyı S2, S3

Şadâ olunduğu dem ‘âlem-i vefâya¹ varır
Elestiñ ‘ahdinî taşdıķdir semâ⁻¹ şafâ

Egerçi ma‘nî-i tevḥîd ķâle gelmez ise
Lisân-ı ḥâl ile taḥķîķdir semâ⁻¹ şafâ

Ṭaraf ṭaraf açar şükûfehâ-yı rûḥânî
Fezâ-yı sîneyi taḥdîķdir² semâ⁻¹ şafâ

‘Aceb mi olsam eger mest-i bî-şu‘ür Esrâr
Başımda neş’e-i taḥķîķdir semâ⁻¹ şafâ

Zuhûr-ı müjde-i teşrîf zât-ı Monlâ’dan
Şafâ-yı ḥâtır-ı Şiddîķ’dır semâ⁻¹ şafâ

5*

mütefâ‘ilün fe‘ülün mütefâ‘ilün fe‘ülün

Yine kâtib-i tecellî ruḥ-ı yâre çekdi tuğrâ
Yine ḥaṭṭ-ı ‘anberîni yed-i ķudret etdi imlâ

Yine zülf-i kāfiristân dil ü cānı kıldı ğâret
Yine ğamze-i Hülâğü urup etdi dîni yağmâ

Yine âh âh-ı mestân eder âsumânı nālân
Bu şadâya kevn ḥayrân bu edâya ‘aql rüsvâ³

Ne siyeh belâyimiş bu sitem ü⁴ cefâyimiş bu
Nereden dolaşdı göñlüm yine⁵ ğisûvâna âyâ

Naẓarıñ vefâ şanırdım dile âşnâ şanırdım
Meğer ol nigâh-ı ḥünî baña ķahr imiş tamâmâ

¹ vefâya: fenâya S2

² taḥdîķdir: taḥrîķdir S1

* 5 S1 17b, S2 34a, S3 30a, İ 25b

³ S1’de sonraki beyitle sıraları deĝişiktir.

⁴ ü: -S1

⁵ yine: ser-i S1

Baňa ol nigeħ ne söyler ğazab u mürüvvet eyler
Hele çāk çāk olsam edemem o rāzı ifşā¹

Ne bu ıavr-ı nāzıkāne ne bu ‘işve-i yagāne
Bu zuħūr-ı nev-edāyı saňa verdi anca Mevlā

O fiten-pesend-i fettān urup etdi bezmi tālān
Bizi kıldı pek perīŝān bu edā-yı bī-muħābā

O nigāh-ı pür-celāli yanar āteŝ oldu eyvāh
Leb-i Zü’l-fiķār-ı Ğayder ser-i cāmı öpdü ħālā

Görünür kemīne cür‘a o ķadehde mihr-i eflāk
Baňa her ŝu‘ā-ı mevci olur āteŝ-i tecellā

Ne ‘acāyib ‘aŝķmıŝ bu ne fenā-yı maħzımıŝ bu
Ki birer piyālesidir dem ü ‘aŝķ u² zühd ü taķvā

Saňa ‘aŝķ oldu Esrār eder āh u nāle vü zār
Pek uzun fütādelikdir ola dest-gīri³ Monlā

6*

fā’ilātün fā’ilātün fā’ilātün fā’ilün
Nāzenīn-i ‘aŝķa mı düş olduñ āyā ey ŝabā
Büy-ı dil-ber var seniñ nefħañde zīrā ey ŝabā

Kākül-i ħam-der-ħam-ı dildārı etdiñ tārmar
Eylediñ ‘uŝŝāķı der-zencīr-i sevdā ey ŝabā

Fetħi der-ķayd-ı nesīmiñdir seniñ bi’l-ittifāk
Gizlemiŝ ğonce dilinde⁴ bir mu‘ammā ey ŝabā

¹ o rāzı ifşā: bu rāzı ifşā S2; o zārımı inŝā S1

² dem ü ‘aŝķ u: dem-i ‘işve vü S2

³ dest-gīri: dest-gīr-i S1, S2, İ

* 6 S1 17b, S2 34b, S3 30a, İ 26a

⁴ dilinde: zülfünde S2

Gülistân-ı kudsdan almış gelir gül-bergdir¹
Feyz-i enfâs aḥz edip senden Mesîḥâ ey şabâ

Ḥâk-i pâ-y-ı Ḥâzret-i Monlâ'ya mı düşdü yoluñ
Eyledin Esrâr'ı bir nefḥayla² ihyâ ey şabâ

7*

mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ülün

Beni 'aşk eyledi ḥayrân dirîğâ
Ḳanı şabr u³ ḳanı sāmân dirîğâ

Beni 'aşk eyledi dil-ḥaste ey dil
Sen ümmîd eyleme dermân dirîğâ

Beni 'aşk eyledi âşüfte-güftâr
Desinler küfr ile îmân dirîğâ

Beni 'aşk eyledi rüsvây-ı 'âlem
Vaḳârım eyledi tâlân dirîğâ

Ḥarâbât-ı maḥabbetde yıkıldım⁴
Elimde ḳaldı⁵ bir⁶ ḥüsrân dirîğâ

Başımda şu'lelendi âteş-i 'aşk
Şu'ûrum eyledi süzân dirîğâ

Maḥabbet neş'esinden feyzi yoksa⁷
Desin Sa'dî-i Taftâzân dirîğâ

Şu'â-ı rüyunu görseydi Seyyid
Ururdu sa'yine çendân dirîğâ

---

¹ gül-bergdir: gül-bergde S2

² nefḥayla: nefḥa ile S2

* 7 S1 18a, S2 35a, S3 30b, İ 26a

³ u: -S2

⁴ yıkıldım: bıraḳdım S2

⁵ ḳaldı: ḳalmadı S2

⁶ bir: -S1

⁷ yoksa: yoḥsa İ

Arar evrāk-ı 'aql-ı İbn-i Sīnā
Bulamaz derdine dermān dirīgā

Dem-ā-dem hākiyāna¹ nāz eder yār²
Felekler çağrışır el-ān dirīgā

Havāssım tārmār etdi maḥabbet
Bozuldu³ 'ālem-i noḫşān dirīgā

Perişān hālīmi seyr eyledikçe
Baña ol büt olur ḥandān dirīgā

Yine zünnār-bend-i zülf-i yārim
Dirīgā ey Müselmānān dirīgā

O şūḫūñ eyledi ḥaṭṭ-ı siyāhı
Cihānı başıma zindān dirīgā

Göñül bir pāre āteşdir elimde⁴
Gözüm nālān⁵ zebān-güyān⁶ dirīgā

Ġamıñla şu'lelendi āteş-i eşk
Göl oldu dīde-i giryān dirīgā

Gül-i çeşmim semūm-ı eşk yaḫdı
Ḳanı ol ḡonce-i ḥandān dirīgā

Bir āteş-ḥ'iz deryādır dü⁷ çeşmim
Bulunmaz ḥaddine pāyān dirīgā

---

¹ hākiyāna: ḥāk-i pāyine S1

² yār: timez S1

³ Bozuldu: Bu zārı S1

⁴ elimde: dirīgā S1

⁵ nālān: giryān S2

⁶ zebān-güyān: zebān-güyā S1

⁷ āteş-h'iz deryādır dü: āteş-ḥ'izdir ki S1; āteş-ḥ'iz deryādır İ

Gözümden¹ maşraf-ı eşkim dükendi
Döküldü kıatre kıatre kıan dirîğā

Bu bî-dilden nedir maşşūduñ āyā
Mürüvvet ey² ğam-ı hicrān dirîğā

Ğamıñ mādām ki hem-demdir benimle
Baña zevķ ü³ elem yeksān dirîğā

Vefāñ⁴ görmedi görmez mi⁵ aşla
Seniñ Esrār-ı ser-gerdān dirîğā

Ķapuña geldim ey şultān-ı Tebrîz
Elimde rük'a-i noķşān dirîğā

8*

müstefilün müstefilün müstefilün müstefilün
Ey 'aşķ-ı 'aşķ-ı 'aşķ-ı 'aşķ ey vahdet-i bî-intihā
Ey vahdet-i lā-yenķaṭi' ey vuşlat-ı bî-intihā

Ey hūsn-i hūsn-i hūsn-i hūsn ey nūr-ı çeşm-i çeşm-i [çeşm]
Ey āfitāb-ı bî-zevāl ey ṭāl'at-ı bî-intihā

Ey 'aķl-ı 'aķl-ı 'aķl-ı 'aķl ey aşl-ı aşl-ı aşl-ı naķl
Ey mīv-vāye-i bi-hātime ey āyet-i bî-intihā⁶

Dil sürhunuñ bir noķtası cān teniniñ bir fetħası
Taħķīķiniñ bir reşħası bu hıķmet-i bî-intihā⁷

Ey āyet-i 'irfān-ı dil ey ma'nî-i Ķur'ān-ı dil
Sensin dil-i cān cān-ı dil ünsiyet-i bî-intihā

¹ Gözümden: Gözünden S1

² ey: -S1

³ ü: -S2

⁴ Vefāñ: Vefāyı S2

⁵ mi: -S1

* 8 S1 18b; -S2, S3, İ

⁶ Mısra vezne uymuyor.

⁷ Mısra vezne uymuyor.

Ey bâ'îş-i şad âh âh ey maqşad-ı ehl-i kelâm
Ey eyleyen dervîşi şâh ey devlet-i bî-intihâ

Ey zabt edip vicdânımız yağmalayıp 'irfânımız
Baş eyleyen sultânımız cem'iyet-i bî-intihâ

Maflüb-ı 'ilm-i evvelîn maqşûd-ı fazl-ı âhîrîn
Ma'lûm-ı cümle 'âlemîn ü şöhrat-i bî-intihâ

Zâhir velâkin bî-ḥafâ bâḫın u bî bî-intihâ
Gizlemez olmaz rû-nümâ maḥfiyyet-i bî-intihâ

Bir kerre zâhir 'âleme biñ kerre nâzır âdeme
Biñ kerre yüz biñ bu deme ver nefḫat-i bî-intihâ

Ey 'arifiñ feyz ü demi çün sen degilsen hem-demi
Kimdir eden yâ âdemi v'ey kudret-i bî-intihâ

'Âşıkın olduñ evvelâ 'âşıklığa ediñ şalâ
Buldu bu cân-ı mübtelâ muḫannet-i bî-intihâ

Gâhî muvaḫḫid oldu dil gâhî müşebbih oldu dil
Maflüb ikide degil ḫurbiyyet-i bî-intihâ

9*

mef'ülü mefâ'ilün mef'ülü mefâ'ilün
Kâkül degil ol kâfir şeh-bâz-ı hüma-peymâ
Gönlüm gibi anḫâyı şayd eyledi bî-pervâ

Ol ğamze-i yağmâger müjgânın¹ edip leşker
Urdu dil-i² nâlânı ḫopdu yine vâ-veylâ

Yâ Rab ne bu ḫâletler ḫopmakda ḫıyâmetler
Her sînede şad şuriş her güşede şad ğavġâ

* 9 S1 19a, S2 35b, S3 31a, İ 26b

¹ müjgânın: müjgânın İ

² dil-i: dil ü S1, S2

Her 'âşıkı bir yüzden dil-beste edip zülfüñ
Her dilde birer pîçîş her serde birer sevdâ

Yâ zülfünü zâbt eyle yâ gamze-i cellâdıñ
Halk elbet olur âşık bitsin mi maḥabbet yâ

Ol dil-ber-i 'âşık-küş kan dökmege mâ'ildir
Devrân ḥarâb olmuş kaydında degil aşlâ

Ḥayrânlıgım ol yâre ol mertebelendir kim
Her gördüğüme oldum âyîne gibi rüsvâ

Ben gizlice ol şūḥuñ luḥfuna bugün erdim
Ġavgâsını çeksinler her dil-şüde-i ferdâ

Sâķî saña n'oldu yâ çeşmiñ gibi mest olduñ
Bilmem hele ben gitdim 'aqlım olalı yağmâ

Ey muḥrib-i cân-efzâ ey tūṭî-i şekker-ḥâ
Luḥf eyle nevâ-sâz ol yetmez mi bu istiğnâ

Ey kilik-i ğazel-perdâz âḥir ederek nâle
Derd-i dil-i Esrâr'ı etdiñ mi yine ifşâ

Gevher taleb eylersen¹ var dergehine yüz sür
Kîmyâ-yı sa'âdetdir ḥâk-i reh-i Mevlânâ

10*

mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün
Göñül da'vâsına elbet nişân ister mi ister yâ
Bu kâr u zâra çeşm-i ḥün-feşân ister mi ister yâ

Gelip şahın-ı talebde 'arz-ı kâlâ-yı vücüd etsin
Yolunda müdde'iler imtiḥân ister mi ister yâ

¹ eylerseñ: eylersen İ

* 10 S1 19a, S2 36a, S3 31a, İ 27a

Saña bir dil gerek kim kı̇abil-i süknâ-yı ‘aşk olsun
O anķâ-yı îlâhî ‘âşiyân ister mi ister yâ

Niyâz etmekden özge ‘âşıkâ¹ semt-i ĥalâş olmaz
O ĥûn-rîziñ celâlinden âmân ister mi ister yâ

Heyülâ ĥod kı̇arîn-i ma’nâ² olmuş bir de ĝâfildir
Mesîĥ-ülfet olan abdâla cân ister mi ister yâ

Güşâd-ı ĝonce-i rû-püş-ı istiĝnâ için Esrâr
Çemende bülbüle her dem fiĝân ister mi ister yâ

11*

mefûlü mefâ’îlün mefûlü mefâ’îlün
Ey mûĝ-beçe-i zîbâ ey cân-ı dil-i İsâ
Şubĥ oldu ĝüneş doğdu geldi³ dem-i eklisâ⁴

Zîr-i beĝal Engelyon destinde çelîpâsı
Tâ künbed-i gerdündan geldi bu gece Yünâ

Ey ümmet-i nâ-bînâ bir şît gelir⁵ çölden
Ben gerçi Mesîĥâ’yım ta’mîd⁶ gerek Yaĥyâ

Âb-ı ruĥumuz vardır ol şerĥ-i⁷ şudür eyler
Biñ kerre dalıp çıksın nekbet şuyuna Pâpâ

Ey ümmet-i bî-me’men İncil ü ĥaber benden
“Nomen⁸ ayoş Aĥmedoş⁹ aposto purofitâ”¹⁰

¹ ‘âşıkâ: -S1

² ma’nâ: ma’nevî S1

* 11 S1 19b, S2 36b, S3 31b, İ 27a

³ geldi: geldim S1

⁴ dem-i eklisâ: dem-i kilisâ S1

⁵ gelir: -S1

⁶ ta’mîd: ta’mîdi S1

⁷ şerĥ-i: şüh-ı S2

⁸ Nomen: Nomun S1

⁹ Aĥmedoş: Aĥmedeş S1, İ

¹⁰ Misra Rumcadır. “(İncil’de) geĝen aziz peygamberin ismi Ahmed’dir.”

Büt-ḥāne-i ḥüsnünde ḥaṭ zülfü¹ eder tefsîr
İncîl yazar künc-i ḳamāmede Yoḥannā

Bir kerre o büt gelse başsa ḳadem-i pākin
Ka'be'yle² olur hem-ser beytü'ş-şanem-i Rūmā

Nāmūs-ı cedîd oldu Allāh³ bedîd oldu
Gülzār-ı tecellîdir re's-i Cebel-i Fārā

Rūḥ-ı Peder-i a'zam oldu Püser'e hem-dem
Āyîne-i ḳudretdir ser-levḥa-i Maṭıtyā

Maḥv etdi ekānımı nūr-ı nazar-ı vaḥdet
Destinde ḳalem ḳaldı 'aḳlın⁴ şaşırıp Luḳā

Rindān-ı benî-Ya'ḳūb bir cām ile mest oldu
Peymāne-i rāz oldu tîz yine dem-i Mūsā

Çıḳdı 'alem-i Aḥmed ḥaşr oldu cihān tekrār
Zünnārını işkest et ey 'ābid-i Rūmanyā

Bir nūr dolar yek-ser bir baḥr olur her yer
Ne mülk-i⁵ Ameriḳā ne mülk-i Aferiḳā

Biñ sāl muḳaddemden dīvānçe-i Salmūsî
Vaşfında edip inşā cān-ı püser-i Īşā

Tesbîḥiñi eylerdi 'ubbād heyākilde
Bā-naḡme-i Dāvūdî bā-ergun u ḳıtārā

'Aşḳ-ı Zekerıyyā'dan bir şu'le zuhūr etdi
Na't ile dolup gitdi cān u ciger-i Ḥannā

---

¹ zülfü: zülf S2, i

² Ka'be'yle: Ka'be ile S2

³ Allāh: ümmet S1, i

⁴ 'aḳlın: 'aḳl S1, i

⁵ mülk-i: mülket-i S3

Zencîr şikest oldu¹ kâküllerini yoldu
Mekke ğam ile doldu feryâd edip ‘Uzzâ

Sirr-ı eĥada Aĥmed tevĥîd-i Ğureyş oldu
İbrahim’iñ evlâdı faĥr etse ‘aceb mi yâ

Esrâr-ı faĥîrû’l-bâl iĥsânıña muĥtâcdır
Yâ Ahmed ü yâ Mahmûd yâ Seyyid ü² Mevlânâ

12*

müfte’ilün müfte’ilün fâ’ilün

Lâzım olan luĥf-ı Ğudâ’dır Ğudâ
Sa’y ü ĥaleb cümle hebâdır hebâ

Cehd ü ‘amel bir pula degmez hemân
İş bitiren³ feyz-i⁴ ‘aĥâdır ‘aĥâ

Ehl-i tene ĥavf u recâ hoş gelir
Ehl-i dile terk-i şafâdır şafâ

Bîm-i ümîd âlet-i melĥûzdur⁵
Zehr-i zuhûr şehd-i şifâdır şifâ

Rûy-ı beĥâdan getiren perdeyi
Nefĥ-i nesîmât-ı fenâdır fenâ

Rü’yet-i ferdâyı ĥo dildâra bak
Ol şanem-i mâh-liĥâdır liĥâ

Zülfüne meftûn olan bî-diliñ
Varı yoĝu cümle fedâdır fedâ⁶

¹ oldu: ol S1

² ü: -S2

* 12 S1 20a, S2 37a, S3 32a, İ 27b

³ bitiren: bütün S1, S2, İ

⁴ feyz-i: feyz ü S2

⁵ melĥûzdur: melĥûzadır İ; melĥûz durur S2

⁶ fedâdır fedâ: hebâdır hebâ İ

'Aşk u¹ melâmet baña oldu libās
N'eyler iseñ eyle şalâdır şalā

Cevr ü sitem 'ayn-ı keremdir kerem
Derd ü belā maḥz-ı devādır devā

Bende-i Monlā olan Esrār-veş
'Āleme nāz etse sezādır sezā

Mevlevî'nin ṭarz-ı semā'ı bütün
Eylediği 'ahde vefādır vefā

13*

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Āstīn-efşān-ı luṭf olmaz mı ol zālīm baña
Tiğ-i gevher-tāb göstermez mi 'iḳbālim baña

Merḥamet ḥarfin² işitmez gūşuna girmez fiğān
Derd-baḥş-ı bī-devādır böyle bir zālīm baña

Her ne dem ḥāl-i perişānım tefe"ül eylesem
Ḥande eyler gūyiya mecmū'a-i fālim baña

Maḥşer-i 'aşkında etsem arz-ı ḥāl ol şāha ger
Cümle dest-i redd³ olur elvāh-ı a'mālim baña

Mevc-i eşkimden mürekkebdir benim Esrār çün
Maḥv-ı şüret gösterir mir'āt-ı aḥvālim baña

¹ u: -S2

* 13 S1 20b, S2 37b, S3 32a, İ 28a

² ḥarfin: ḥarfiñ S2, İ

³ dest-i red: deste red S1; der-dest S2

14*

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Şakladıkça kendüsin ol meh-likā
Her tarafından oldu biñ sır rû-nümā

Sırrımı ketm eylemek kaçd eyledi
Ol sebebden tutdu dehri mā-cerā

Hem-dem oldu bir nefes zülfü ile
'Ālemi mest-i vişāl etdi şabā

Bir¹ haber yoğdur dedim dildārdan
Her tarafından geldi biñ dürlü şadā

Zerreler 'arz-ı şehādet eyledi
Kıldur ol² hürşīde bu 'arz u semā

Gāh biñ yār olsa bir ağıyār arar
Gāh biñ ağıyāra bir yār-āşnā

Ġayretinden zülfüne eyler celāl
Eylese ruhsāresin zāhir baña

Hande etse hışm eder 'uşşākına
Kim niçün eyler şafāsından baña³

Bir nigāha cān veren maħrūmken
Şüret-i dīvāra eyler merħabā

'Āşıka kaħrı celāl-ender-celāl
'Arife nāzı edā-ender-edā

Hürde-gīr-i nāz olursa el-ħazer
Hāzretinde 'ayn-ı da'vādır fenā

---

* 14 S1 20b, S2 37b, S3 32a, İ 28a

¹ Bir: Bu S2

² ol: o S1, İ

³ Beyit: -S1, S3

‘Arz-ı kâle eyleme ey hest ü nîst
Hesti vü maḥva urur şad püşt-pā

Añlasañ ma‘nî-i Allāh’ı¹ eger
Bir ʔarafdan küfr olur “illā” vü “lā”

Bir uzun efsānedir ma‘nā-yı ‘aşk
Ger taḥammül eylese lafz u edā

Zülfüne dā’im ğazel söyler idim
Sāye şalsa bu zemīne ol hümā

Çeşmini ifşā² ederdim herkese
Verse ruḥşat ol nigāh-ı fitne-zā

La’lini yok bildi ‘ālem vardır
Söyler idim añlasañ ‘āşık saña

Söyler isem bezm-i cānda söylerim
Bāde ver Esrār’a luḥf et sākīyā

15*

mef’ülü mefā’ilün fe’ülün
Düşdüm yine ıztırāba ḥayfā
Dil başladı pīç-tāba ḥayfā

Başıma çöküp seḥāb-ı hicrān
Bağdırmaz³ o āfitāba ḥayfā

Deycūr-ı sitemde kaldım eyvāh
Ermedim o⁴ māh-tāba ḥayfā

---

¹ Allāh’ı: ilāhī i

² İfşā: inşā S1

* 15 S1 20a, S2 38a, S3 32b, İ 28a

³ Bağdırmaz: Bağdır S2

⁴ o: ol S2, İ

Ma'mûr idi dil yıkıldı âhir
Yapılmadı şu harâbe hayfâ

Sevdâ beni etdi gitdi mağlûb
Kâdir degilim cevâba hayfâ

Derd-i dili söyler idim Esrâr¹
Taḥrîr olamaz kitâba hayfâ

16*

fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün
Nigehiñ girdi ḵana bî-pervâ
'Âḵibet ḵıydı cāna bî-pervâ

Ġamze² beytû'l-ḵarâm-ı rüyunda
Mey iḵer ḵana ḵana bî-pervâ

Günde biñ bî-günâhı ol zâlim
Ḷatlı eder bî-baḵâne bî-pervâ

El-vedâ' etdirir fütâdelerin³
Kâkülü din ü cāna bî-pervâ

Ḷıydı miḵrâb iḵinde kâfir-ḵeşm
Bir niḵe Müslümâna bî-pervâ

Men ser-i mü şemîmden⁴ maḵrûm
Ṭaḵılır zülfe şâne bî-pervâ

Ne cesûr oldu bu gönül yâ Rab
Secde eyler bütâna bî-pervâ

Sûz-ı hecr ile ḵekdigim yâre
Söyledim yana yana bî-pervâ

---

¹ Esrâr: ammâ S1, S3, İ

* 16 S1 21a, S2 38b, S3 33a, İ 28b

² Ġamze: Ġamze-i İ

³ fütâdelerin: fütâdeleriñ İ

⁴ şemîmden: şemîminden S2

Dedi Esrâr hoş gâzel olmuş
Ne güzel nâzikâne bî-pervâ

17*

ḤARFÛ'L-BĀ**

müstefilün müstefilün müstefilün müstefilün
Ey âsumân-ı hıyre-ser olmuşsan 'aşka münteseb
Bir âfitâbîñ şevkine sen de gezersin rûz u şeb

Bu giryeye bâ'is nedir ey ebr-i hûnî-i şafağ
Dil-hûn eden varsa yine sen de benim gibi bu şeb

Ey çerğ ben oldum bugün¹ bir âfetiñ ser-geştesi
Benden beter ser-geştesin âyâ saña n'oldu 'aceb

Dil-ğastedir 'arz u semâ 'aşkıñ elinden hâliyâ
Ḥayrettedir derd ü² devâ ḥurşîdi³ tutmuş tâb u⁴ teb

Devrâna⁵ bir kâfir-naazar fitne bırakmış ser-te-ser
Meftûn-ı târ-ı kâkülü Hind ü 'Acem Rûm u 'Arab

Bir dil-bere âşüfteyim kim mâ-cerâmı söylesem
Aḥvâlimi gûş eyleyip taḥsîn eder 'aql u edeb

'Aşkıñ 'inâyâtın⁶ görüp ehl-i ḥarâbâta⁷ bugün
Şad tevbe vü 'özr eyledi da'vâsına sa'y u taleb

* 17 S1 11b, S2 29a, S3 33a, İ 28b

** İ; Fî- Ḥarfi'l-Bâ' S1, S3; Gâzeliyyât Fî- Ḥarfi'l-Bâ' S2

¹ bugün: hele S1; -İ

² ü: -S1, S2

³ ḥurşîdi: ḥurşîd S2

⁴ u: -S1, S3

⁵ Devrâna: Dün âyîneye S2

⁶ 'inâyâtın: 'inâyetin S1

⁷ ḥarâbâta: ḥarâbât İ

Muṭrib bu ney mi sūr mu sākī bu mey mi ḥūn¹ mu
Farḡ olmadı gitdi hele maḥşer mi yā bezm-i ṭarab

Durmaz edersin āh āh feryāda açdıñ şāh-rāh
Ey ney bu meclisde yine ğavġāya hep sensin sebeb

Ey mey yeter etdiñ ḥurūş olduġ saña hep çeşm ü² ğūş
Bed-mestlik etme ol ḥamūş ehl-i dile verme ta‘ab

Sākī ḥarāb etdiñ beni mest eyleyip gitdiñ beni
Bilmem yine n’etdiñ beni āhım hevāya gitdi heb

Ey ḳāleb-i aġyār-bīn senden eyü aġyār mı var
Sensin yine perde saña olmaz ḥicāba muḥteceb

Esrār söz kīmyāyadır şanma naẓar da‘vāyadır
Fehm eylemez derd-i dili lafz u³ edā vü ḥarf ü leb

“Kün”⁴ sırrını fehm etmege āyīn-i Mevlānā’ya bak
Ġūş et şadā-yı nāydan neymiş zuhūr-ı münteḥab

18*

fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün
Dök dök ey dīdelerim eşk-i firāvānı bu şeb
Çekdi⁵ āġūşa raḳīb ol meh-i tābānı bu şeb

Bir siyeh-çerde siyeh-cāme meh-i⁶ kāfir-kīş
Baġladı kākülüne ‘aql-ı perīşānı bu şeb

Dil-i⁷ dīvāne yine bir şerer-i nāle ile
Āteşe yaġdı bütün külbe-i aḥzānı bu şeb

¹ ḥūn: çün S2

² ü: S1, S2, İ

³ u: -S2

⁴ “Kün”: *Kur‘ân-ı Kerīm*, Bakara Suresi, Ayet: 117. “O bir şeye hükmetti mi ancak ol der ve o da oluverir.”

* 18 S1 22a, S2 39b, S3 34a, İ 29a

⁵ Çekdi: Çeke S1

⁶ siyeh-cāme meh-i: siyeh cāmeli S2

⁷ Dil-i: Dil ü S1, S2

Ra'd-ı āhım felege velvele-endāz olup
 atdı birbirine nüh¹ ubbe-i gerdānı bu Şeb

Baňa cevr etmege 'ahd u yemīn etmiŐ idi
 Ol cefā-pīŐe unuttu yine peymānı bu Şeb

Sihr ile sākī-i meclis mey-i gūl-reng deyū
 oydu peymāneye hūrŐid-i dirahŐānı bu Őeb

Oldu rindān-ı hārābāt ile mest-i² rüsvā
 Hı'ace yađmāya verip kāle-i dükkānı bu Şeb

Őafa-ı dīde-i ümmīd ağardı gitdi
 Yapmadı ol meh-i nāzım dil-i vīrānı bu Şeb

Kūyuňa 'arz-ı³ niyāz etmege geldi gönlüm
 Yıma lāyık mı begim hātır-ı mihmānı bu Şeb

Gör siyeh-rūzi-i⁴ cūyende-i vaŐlıñ hālin
 Unudur Hı'zr reh-i eŐme-i hayvānı bu Şeb

Zühre raŐ eyledi ser-germ-i semā' oldu felek
 GūŐ edip nāle-i Esrār-ı ğazel-hı'ānı bu Őeb

19*

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Dergeh-i dildāra etdim intisāb

Nerd-bānımdır sipihr-i nüh-ıbāb

Bir felek-neş'e verirler her biri

Zāhir olduça Őarābımda hābāb

¹ nüh: -S1

² mest-i: mest ü S1, S2

³ 'arz-ı: 'arz u S1, S2

⁴ siyeh-rūzī-i: siyeh-rūy-ı İ

* 19 S1 22a, S2 39b, S3 34b, İ 29a

Muṭrib-i meclis o rütbe mest kim
Nağmesinde mevc urur reng-i şarāb

‘Aşq ile ben ḥüsn-ülfet eyledim
Zehr teklîf etdi oldum neş’e-yāb

Ṭā’irān-ı ḳudsi teşhîr eyledim
Ben sipih-r-i ser-keşe verdim cevāb

Ol şanem geldi derūn-ı sīneye
Şimdi ma‘mūr oldu bu deyr-i ḥarāb

Mülkünü¹ ‘arz eylese ḥāḳān-ı Çîn
Zülfüññüñ² ḥaḳḳıçün etmem irtikāb

Cān-ı³ şāfî-tıynetān Ḥaḳḳānīdir
Reng vermez şūret-i mevḥūma⁴ āb

Çeşme-i āteş-feşān oldu yine
Şu‘le-i āvāze-i çeng ü rebāb

Mevc urup bezm-i semā’-ı Mevlevî
Etdi deryā-yı tecellîler şitāb

Dil nesīm-i ‘aşq ile cūş eyledi
Cevher-efşān oldu mevc-i ıztırāb

Kā’ināt-ı ‘aşkı defter etdiler
Ḳaldı ‘alem noḳta-i şifr-ı ḥesāb

Pür-ḥayāl eyler dil-i⁵ bîdārımı
Bağlamaz dīvāneyi zencîr-i ḥ’āb

Revnaḳ-ı teşrîfine mazhar olup
Dem-be-dem çerḥe zemîn eyler ḥitāb

¹ Mülkünü: Mülkü S1

² Zülfüññüñ: Zülfünüñ S1

³ Cān-ı: Cām-ı S2

⁴ Mevḥūma: mevḥūm S2

⁵ eyler dil-i: eylerdi S1, İ

Âdem-i hâkîye bürhânım bugün
Çün pederdir¹ baña sırr-ı Bû-türâb

Âdem-i ekber medârımdır benim
Râh-ı tekrârımdan etmem ictinâb

‘Aşkdır şultân-ı Gâlib ‘âleme
İşte al benden peyâm bâ-şavâb

Sâye-i Monlâ’da ey Esrâr ben
Kâ’inâta eylerim ‘arz-ı cenâb

Bende-i Şemsü’l-Hağ-ı Tebrîzî’yim
Çâkerimdir mâh-tâb u âfitâb

20*

fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilün
Reng-i bî-rengi verip mir’ât-ı hûşe la’l-i leb
Şu’le-i idrâkdir maḥv-ı nuḳûşa la’l-i leb

Gösterir mevc-i tebessümden dür-i nâ-yâblar
Başlasa keyf-i nesîm-i meyle cûşa la’l-i leb

Sebz-püşân-ı saf-ı haṭṭıñ² olup nezzâreñe
Cennet-i yâḳûtdur gūyâ sürûşa la’l-i leb

Bâ’ iş-i te’şîr olur ḥarf-i tegâfûl ğamzeye
Rûḥdur taşvîr-i ‘îsî-i ḥamûşa la’l-i leb

Mevc-i haṭdan cezḅ eder çeşmiñ şarâb-ı ‘işveye
Kâse-i sîr-âb³ olup ol mey-fürûşa la’l-i leb

¹ pederdir: peder S1

* 20 S1 22b, S2 40b, S3 35a, İ 29b

² haṭṭıñ: haṭṭa S2; ḥaṭ S1

³ sîr-âb: sebz-âb İ

Şu'le-i âvâz-ı kılķulden alıp rengi-i sükût
Başladı Esrâr feyz-i Şems'i gûşa la'l-i leb

21*

mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün
Cihāniñ cünbişi ol ħüsn-i 'âlem-gîr içündür hep
Me'al-i güft-gü zâtında bir ta'bîr içündür hep

Menâr-ı dârdan Manşûr'a bang-ı¹ 'aşķ urdurmak
Heveskârâne ħâl-i 'âşıkı teşhîr içündür hep

Ķabûl-i derde mecbûr olduĖun² 'âlem tehî şanma
Bu ĖavĖâlar mağabbet n'olduĖun³ tefsîr içündür hep

Rümûz-ı ma'rifetden mâ-Ėaşal miğrâb vechinde
Namâz-ı penĖĖâne nükte-i tekbîr içündür hep

O şûğ ağyâr u yâriñ şıdk u kizbiñ añlamaz amma
Raķibe iltifâtı 'âşıkı tekdîr içündür hep

Bütün sa'y ü Ėalebden maķşad-ı ehl-i niyâz Esrâr
Hemân ħüsn-i tecellî-i cenâb-ı Pîr içündür hep

22*

mefâ'ilün mefâ'ilün fe'ülün
Görünce Ėamzesin⁴ mestâne-meşreb
Mesîğalar olur rindâne-meşreb

Cünûn nâ-müsta'idd-i⁵ şohbetimdir
Egerçi Ėilķatim dîvâne-meşreb

---

* 21 S1 23a, S2 40b, S3 35a, İ 30a

¹ bang-ı: -S1

² olduğun: olduĖuñ İ

³ n'olduğun: n'olduĖuñ İ

* 22 S1 23a, S241a, S3 35b, İ 30a

⁴ Ėamzesin: Ėamzesiñ S1

⁵ nâ-müsta'idd-i: müsta'idd-i S1

Şu'â-ı şem'-i ruhsâr iki perrim
Ser-â-ser şu'leyem pervâne-meşreb

Edip herkesle bir tarz âşnâlık¹
Baña gelse olur bî-gâne-meşreb

Görenler deyr-i hüsnünde² 'izârîñ
Olur şinâsî-i büt-ğâne-meşreb

Sitiğnâ sâyesinde oldum Esrâr
Felekle nâz edip şâhâne-meşreb

Yanınca şem'-i rüy-i³ Şems-i Tebrîz⁴
Olur mihr-i felek pervâne-meşreb

23*

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
'Âşıkım ahvâlîme bakmaz habîb
Hasteyim derdim su'âl etmez tabîb

Cevriñe⁵ bakmam zuhûra tâbi'im
Luţfuñ ümmîd eyler isem yâ naşîb

Dil degil nûr-ı rızâ var⁶ sînede
Mevtîmî hadd-i edeb⁷ ni'me'l-münîb

Mekteb-i Monlâ cünündur sanki dil⁸
Hüsn ü 'aşq anda iki tıfl-ı edîb

---

¹ âşnâlık: âşnâyî î

² hüsnünde: hüsnünde S2

³ rüy-i: rüyu S2

⁴ Tebrîz: Tebrîz'i S1

* 23 S1 23a, S2 41b, S3 36a, İ 30a

⁵ Cevriñe: Cevrine S2

⁶ var: -S1

⁷ edeb: 'adem S2

⁸ dil: ol î

Sırr-ı “bi-ş’nev”le¹ kulağın² delmiş
Çâker-i halka-be-güşumdur şekîb

Küçek-i terbiyye-kerdimdir cünûn
Hizmetimden feyz alır ‘aql-ı lebîb

Beyne’l-ihvân iftihârımdır benim
Sevdigim ‘âlî-neseb yâr-i hasîb

Mevc urur ruhsâresinde dâ’imâ
Nûr-ı ser-sebzânî-i âl-i habîb

Sînesi³ tûfân-ı envâr-ı şafâ
Gerdeni mir’ât-ı Esrâr-ı gârîb

Şems-i Tebrîzî dem-â-dem bahş eder
Âl-i Mevlânâ’ya biñ sırr-ı ‘acîb

Fehm kıl kandan gelir bu silsile
Yâd eder ecdâdını merd-i nesîb

Aşlıñız nûr oldu ey Mevlâyîler
Nûru nûra râci’ eyle ‘an-ğarîb

Çerhde⁴ Şemsü’l -Hâkk -ı Tebrîzî’yi⁵ gör
Zerre-i nâ-çîze olma dil-firîb

Pây-mâçân-ı niyâza dur hemân
Hoş kabûl eyler seni Pîr-i mücîb

¹ “bi-ş’nev”: Mevlana’nın *Mesnevi*’sinin ilk kelimesi. “Dinle!”

² kulağın: kulağın İ

³ Sînesi: Sîne S1

⁴ Çerhde: Çerhe İ

⁵ Tebrîzî’yi: Tebrîzî İ

24*

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Neş'e-i la'liñden¹ âteş-pâre bir ben bir ḥabâb
Reng-i² mevc ol şu'le-i dîdâra³ bir ben bir ḥabâb

Ḳadd-i sāğardır nihâl-i neş'e-i bâğ-ı şafâ
Âb u tâb ol⁴ naḥl-i âteş-pâre bir ben bir ḥabâb

Gördüğü dem 'aksini meyde olur fânî-i maḥz
Nâzır olmaz devre-i tekrâra bir ben bir ḥabâb

Şem'-i gül-püş-ı cemâle bülbül-i pervāneyiz
Cân atdık şu'le-i ruḥsâra bir ben bir ḥabâb

Ol sebük-rūḥum ki dūş-ı mevcde bār olmazam
Müncezib tâ ḳulzüm-i envâra bir ben bir ḥabâb

Yâ şarâb eyler yâ berḳ-i girye rüyün⁵ pür-'arak
Feyz-baḥş ol gevher-i şehvâra bir ben bir ḥabâb

Dîde-düz-ı intizârım ḥalka-i sāğar gibi
La'line sāğar ki iki pâre bir ben bir ḥabâb

Gerdiş-i peymâne çok sürmez ḥarâb eyler beni
Bir ḳadeḥde maḥv olan mey-ḥ'âre bir ben bir ḥabâb

Nev-be-nev her cāmda mest-i⁶ ḥarâb-ı şevḳ olup
Ḥānmān-ı neş'eden âvâre bir ben bir ḥabâb

'Âlem-i ma'nāya ol peyk-i sebük-reftâr kim
Göz ḳıpınca seyr⁷ eder ser-kâra bir ben bir ḥabâb

---

* 24 S1 23b, S2 41b, S3 36a, İ 30b

¹ la'liñden: la'linden S2

² Reng-i: Reng ü S3

³ dîdâra: dâra S1

⁴ ol: -S1

⁵ rüyün: rüyüñ S1, İ

⁶ mest-i: mest ü S1

⁷ seyr: ser İ

Cisminden edip semâ'-ı kulkul ile insilâh
Etdi mi'râc 'âlem-i esrâra bir ben bir habâb

Mest-i cām-ı 'aşkıñız Esrâr'veş ey pîr-i mey
Baş açup geldik saña ikrâra bir ben bir habâb

Şems-ğhâne gūşesinde Mevlevî dervîşidir
Pây-kübân rakş eder hem-vâre bir ben bir habâb

25*

mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün
O rütbe tâb-ı temüz etdi 'âlemi bî-tâb¹
Çekildi gevher-i yâkût içinde kalmadı âb

Çıkıp harâret ile âsumâna deryâlar
Hevâda halka-i dūd oldu halka-i gird-âb

Yapıştı hâke çü taşvîr-i kâse-i Çîñî
Konup² kenârına havz-ı tehîleriñ murğ-âb

Sirâyet eyledi mülk-i hayâle bu huşkî
Görünmez oldu Cem âyînesinde 'âlem-i âb

Zemîne nâzil olur³ yok ğubârdan ğayrı
Serâbdan mı olur yoğsa şimdi feyz-i⁴ şehâb

'Aceb ki bahre⁵ yübüset mi etdi cüş u⁶ hurüş
Cihâni ğarka-i tūfân mı etdi yoğsa serâb

---

* 25 S1 24a, S2 42a, S3 36a, İ 31a

¹ bî-tâb: tâb S1

² Konup: Tütup İ

³ olur: alur S1

⁴ feyz-i: feyzi S3, İ

⁵ 'Aceb ki bahre: 'Aceble mi cüy-ı S1

⁶ u: -i

‘Aceb ‘aceb ki ‘araḡ-rîz olup o meh-pāre
Vücūduñ eyledi endūh külçe-i sîm-āb

O rütbe āteş-i germā ki olmaz istiḡrāb
Hevā yüzünde kebūter dönerken olsa kebāb

Miṣāl-i zerre giyersin de mevc-i deryāyı
Ḥarāret-āver olur miṣl-i¹ ferve-i sincāb

Seçilmez ‘āşık ile² şimdi zāhid-i bārid
Gözünde ḡalḡ-ı cihānıñ ne eşk ḡaldı ne ḡāb

Çekildi çāh-ı Cehennem gibi su çehlerden
Hemān cefā-yı³ ‘aṡaşdan figān eder dūlāb

Cebelde dāne-i bārūta⁴ döndü dāne-i berf
Hevā-yı ḡuşḡ erimezken muḡaddem etdi türāb

Cihāna çeşme-i envār-ı Şems-i dīn Esrār
Dökülmese yaḡar idi cihānı bu teb-i tāb

26*

fe‘ilātün mefā‘ilün fe‘ilün
Şāhid-i şūḡ u şeng ya‘nī şarāb
Raḡş eder bī-direng⁵ ya‘nī şarāb

Şāf mir‘āt ya‘ni sīne-i rind
Güher-i bī-direng ya‘ni şarāb

Ol semender-sirişt ya‘ni ḡabāb
Ḳulzüm-i şu‘le-reng ya‘nī şarāb

¹ miṣl-i: miṣāl S2

² ‘āşık ile: ‘āşıkla S2

³ cefā-yı: ḡafā-yı S1

⁴ bārūta: bārūda S1

* 26 S1 24b, S2 42a, S3 36a, İ 31a

⁵ bī-direng: bī-reng S1

Künc-i muğ-beçe ya'ni Mesîhâne
Bâc-ı mülk-i Fireng ya'nî şarâb

Kârbân-ı piyâle ya'ni keyf
Maħmil-i neş'e-reng¹ ya'nî şarâb

Şu'le-i âh-ı nây ya'ni 'arâk
Eşk-i çeşmân-çeng ya'nî şarâb

Mevc-i kalyon-şikest ya'ni 'arâk
Düşmen-i cân-ı² beng ya'nî şarâb

Sırr-ı şahbâsı pür-ħabâb Esrâr
Şah-ı gevher-çeleng ya'nî şarâb

ĤARFÛ'T-TÂ*

27**

mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün
Feyyâz olalı 'aşkıma rindân-ı ĥarâbât
Oldum hele şad şükr süħan-dân-ı ĥarâbât

Ser-tâbe-ķadem dil gibi işkeste gerekdir
Olmaķ dileyen mażhar-ı ihsân-ı ĥarâbât

Yapam yapalım kaydını ķo³ şüfî-i aħmaķ
Var ol hele bir kerre de vîrân-ı ĥarâbât

Görsem n'ola cân cünbişini bâde-fürüşda
Çün muğ-beçedir mey-ħora cânân-ı ĥarâbât

Dâ'im dem eder rind olan tekye-i dilde
Her dem sürülür şevķ ile devrân-ı ĥarâbât

¹ neş'e-reng: neş'e-direng S1

² cân-ı: cân u S2

* İ; Fî-Ĥarfi't-Tâ' S1, S3; Ėazeliyyât Fî-Ĥarfi't-Tâ' S2

** 27 S1 24b, S2 43a, S3 37a, İ 31b

³ ķo: tutmuş S2

Şâbâş şemîm-i mey-i tevḥîdi duyarsan
Kimyâ-yı sa'âdet saña ḥüsrân-ı ḥarâbât

Hep sa'y ü taleb bir ḳadeḥiñ zeyline maşrûf
Ol câme müselleḡ yine pâyân-ı ḥarâbât

Deryâ-yı ḥaḳîḳat olur ol ḳatre-i dil kim
Pervâsız¹ ede ğavḫa-i 'ummân-ı ḥarâbât

Dîvânelere mâni' imiş ḳayd-ı tevessül
Ey dil saña lâzım olan îmân-ı ḥarâbât

Esrâr füyüz-ı kerem-i Şems'e ḳarînim
Feyyâz olalı 'aşḳıma rindân-ı ḥarâbât

Hep bezmimize ḥâzır ola himmeti el-ḥaḳ
Hîç var mı Faşîḫâ gibi sultân-ı ḥarâbât

28*

mef'ülü mefâ'ilün fe'ülün
Bir kerre o gül-'izârı seyr et
Ḥâl-i dil için hezârı seyr et

Çeşmimde ḥayâli rû-nümâdır
Âyîne-i intizârı seyr et

Neş'e bulamaz ğamından² özge
'Aşḳdaki ihtiyârı seyr et

Ḥaḫḫ-ı ruḫuna teveccüh eyle
Cennetde olan bahârı seyr et

Ne ğâyeti ne 'imâreti var
Gir sîneme bu diyârı seyr et

¹ Pervâsız: Pervâzsız S1

* 28 S1 25a, S2 43b, S3 37a, İ 31b

² ğamından: ğamdan S1, İ

Her turreşi maḥşer-i belâdır
Ol¹ kâkûl-i târmârı seyr et

Gel nîm-şebân kûy-ı yâre
Tâ şubḥa dek âh u² zârı seyr et

Şûfî ğam-ı ‘aşka düş de sen de
Bîdârî-i ḥârḥârı seyr et

Esrâr gibi ḥarâb-ı³ ‘aşk ol
İḥsân-ı cenâb-ı yâri seyr et

Ḥünkâr-ı kebîre bende ol da
Bu devlet-i pây-dârı seyr et

29*

mef’ûlü fâ’ilâtün mef’ûlü fâ’ilâtün
Ey ‘âkil-i sühân-dân “dîvâne-râ kalem nîst”⁴
Ma’zûrum etme bühtân “dîvâne-râ kalem nîst”

İlhâm-ı vâridim yok ḥükm-i ‘uṭâridim yok
Ḳavlimde câhidim yok “dîvâne-râ kalem nîst”

Ey kâtibân-ı ‘isyân bakmaz günâha Ğufrân
Bî-hüde yazma dîvân “dîvâne-râ kalem nîst”

Şûfî yazıp risâle ta’n eyler elil-i ḥâle
Etmiş tehî maḳâle “dîvâne-râ kalem nîst”

Ol fâzîl-ı sühânver bilmem baña ne söyler
Bilmez mi kim demişler “dîvâne-râ kalem nîst”

Şeyḥâ ‘inâyet eyle naḳşım var ise söyle
Ben görmedim risâle “dîvâne-râ kalem nîst”

¹ ol: o S2

² u: -S2, S3

³ ḥarâb-ı: ḥarâbât-ı İ

* 29 S1 25a, S2 43b, S3 37b, İ 32a

⁴ “dîvâne-râ kalem nîst”: Farsça bir söz. “Delinin kalemi yoktur.”

Ey ‘âlem-i rüsümî etme baña hücûmu
Ben bilmem o¹ ‘ülûmu “dîvâne-râ kalem nîst”

Şarf u² naḥiv me‘ânî bilmez reh-i nihânî
Etme baña beyânı “dîvâne-râ kalem nîst”

Meftûn-ı³ zülf-i yârim bir rind-i bî-ķarârım
Ḥoşdur⁴ benimle yârim “dîvâne-râ⁵ kalem nîst”

Ey şûfî-i mürâyî terk eyle bu hevâyı
Fehm eyle mâ-cerâyı “dîvâne-râ kalem nîst”

Ķadı vü şeyhü’l-islâm ‘aşkından⁶ almadı kâm
Fetvâya yazdı encâm “dîvâne-râ kalem nîst”

Ḥaṭṭ-ı⁷ cemâl-i dil-ber Ķur‘ân’dır ser-â-ser
Kâğıd baña ne söyler “dîvâne-râ kalem nîst”

Bir noķta oldu Ķur‘ân ḥâl-i ruḥunda el-ân
Da‘vâma pes bu bürhân “dîvâne-râ kalem nîst”

Esrâr ne⁸ bu aḥvâl bitmez mi tûl-i âmâl⁹
Ol çâr-ķarb abdâl “dîvâne-râ kalem nîst”

30*

fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün
Ḥazret-i ‘aşķ baña etdi nigâh-ı ‘izzet
Zulmet-i zilleti¹⁰ maḥv etdi o mâh-ı ‘izzet

¹ o: ol İ

² u: -S1

³ Meftûn-ı: Meftûnu İ

⁴ Ḥoşdur: Ḥurşîd S1, İ

⁵ dîvâne-râ: dîvâne S2

⁶ ‘aşkından: ‘aşıkdan S1, S2, S3, İ (Asıl kelime matbu nüshadan alınmıştır.)

⁷ Ḥaṭṭ-ı: Cümle İ

⁸ ne: nedir S2

⁹ âmâl: â’mâl S1

* 30 S1 25b, S2 44a, S3 37b, İ 32a

¹⁰ Zulmet-i zilleti: Zulmetde zilleti S1

Baňa üstāde-i devlet gibidir dāğ-ı derün
Mihri-ı iqbālîm olur şu'le-i āh-ı 'izzet

Şāh-ı 'aşkım¹ ki gam u derd ü elem kahr u sitem
Hep baňa memleket-i dilde sipāh-ı 'izzet

Hāşıl-ı rütbe-i vālā-yı kemāl etmek için
Çok² belā-keş³ gerek āmāde-i rāh-ı 'izzet

Ṭālib-i devlet-i eفزūn mu olurdum ğayrı
Hāşıl olsa nigeħ-i⁴ gāh-be-gāh-ı 'izzet

Halk her şubħ u mesā ṭālib-i mülk ü devlet
Men hemān [vuşlaṭıñıa]⁵ mertebe-ħ'āh-ı 'izzet

Men melāmet-zede-i zillet⁶ olursam ne ziyān
Yār haķķında cihān cümle güvāh-ı 'izzet

Eyledi bir şaneme bende beni kim devrān
Hüsni mışırının 'azizidir o şāh-ı 'izzet

Baħş eder çerħe cenābıyla 'ulüvv-i pāye
Mihri eder kulzüm-i baħtında şināh-ı 'izzet

Māyesi gevher-i iqbāl-i behā⁷ ol māhıñ
Nev-be-nev şīve-i maħşūşu⁸ güvāh-ı 'izzet

Sāye-i dā'ire-i devlet-i Hünkār Esrār
Eyledi başıma iħsān külāh-ı 'izzet

---

¹ 'aşkım: 'aşkımla S1,S2, S3

² Çok: Çün S1

³ belā-keş: belā-keşleriñ S1

⁴ nigeħ-i: nükte-i S1

⁵ vuşlaṭıñıa: vuşlaṭıñ ile S1, S2, S3; vaşlıña ĩ (Metne esas kelime matbu nüshadan alınmıştır.)

⁶ zillet: devlet ĩ

⁷ behā: bahār S2

⁸ maħşūşu: maħşūş S1

Ṭālib-i şevket-i cāvīd olan bilsin kim
Der-i Hünkār'dır el-ān penāh-ı 'izzet

31*

mef'ülü mefā'ilü mefā'ilün fa' **
Kendiñi hemān mest-i¹ mey-i gül-nār et
Ol şu'leyi² var zīb-i gül-i ruhsār et

Sıgmazsan eger dehre sıgarsın kabre
Var göñlünü ister geniş ister dar et

Degmez gāmına zevki olursa da ger³
Yokdur bu cihān zevki yürü sen⁴ var et

Dūzaḥ ocağıdır gül-i ümmīd saña
Hīç durma hemān dīdeni āteş-bār et

Sen 'aşk ile rüsvāy-ı cihānsın Esrār
Bir pāre de eṭvārımı gel⁵ hüsyār et

32*

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
Bir siyeh-zülf ü⁶ siyeh-cāme büt-i 'İsā-perest
Eyledi reng-i ḥayāliyle beni sevdā-perest

Mevceler şaff-ı cemā'at şübḥalar şaff-ı ḥabāb
Meclise āvāz-ı kulḳul vā'iz-i şaḥbā-perest

---

* 31 S1 26a, S2 44b, S3 38a, İ 32b

** Gazel rubai vezniyle yazılmıştır.

¹ mest-i: mest ü S1

² şu'leyi: şu'lemi S1

³ ger: eger İ

⁴ yürü sen: sen yürü S1, İ

⁵ eṭvārımı gel: gel eṭvārımı S2

* 32 S1 26a, S2 45a, S3 38a, İ 32b

⁶ ü: -S1, S2, İ

Câmi'-i 'aşka olur muydu imâm-ı muḳtedâ
Olmasa Ḳays-ı belâ-perver 'aceb Leylâ-perest

Ḳayret istilâ edip didârına etmem nigâh
Bî-niyâz etdi beni âḫir o istignâ-perest

Ẓidd-ı cinsiyyet görür âyînesinde neylesin
Ehl-i terke ta'ne başlar merdüm-i dünyâ-perest

Ḳible-i maḳşûdudur zevḳ-i Behişt Allâh bilir
Cezbe-i didârı bilmez şüfî-i ḫavrâ-perest

Ḳurb-ı "vescüd ve'ḳterib" dir¹ menzili Esrâr eger
Ḳiblesin buldu ise dervîş-i Mevlânâ-perest

33*

mefâ'ilün mefâ'ilün fe'ülün
Yeter ey bî-vefâ terk-i celâl et
Yeter bir kerre de 'arz-ı² cemâl et

Nasıl ḫayrânîñ³ olmayam efendim
Ele âyine al ḫüsnüñ ḫayâl et

Seniñ de bildigin şeydir maḫabbet
Ne hoş 'âlem olur fikr-i vişâl et

Geceler şubḫa dek ḳan aḫladırısın
N'olur bir kerre gel ḫâlim su'âl et

Mişâlim⁴ lafz-ı dil-berde bulunsun
Ḳudâyâ ḳâmetim 'aşḳ ile dâl et

Egerçi nâḳışım yek-pâre yâ Rab
Ġulâm-ı himmet-i ehl-i kemâl et

¹ "vescüd ve'ḳterib": *Kur'ân-ı Kerîm*, El-Alâk Suresi, Ayet: 19. "... sen de secde et, Rabbi'ne yaklaş."

* 33 S1 26a, S2 45a, S3 38b, İ 32b

² 'arz-ı: 'arz u S2

³ ḫayrânîñ: ḫayrân S1

⁴ Mişâlim: Mişâl S1

Harîm-i şüreti mesdûd eyle
 Kârîni-i sîret-i aşhâb-ı hâl et

Özümde şüret ü¹ ma'nâ bir olsun
 Melâlim hâl kıll hâlim melâl et

İki 'âlemde şâhım fahr edersin
 Vücûdun kâni'-i yek-pâre şâl et

Olur her olduğı yer şadr-ı 'âlî
 Özüñ şayeste-i şaff-ı² ni'al et

Budur reftâr-ı hâmüş-ı sühan-gû
 Zebânıñ hâme-i ter gibi lâl et

O zâlim merhamet etmezse Esrâr
 Cenâb-ı pîr-i 'aşka 'arz-ı hâl et

34*

mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilün fa' **
 'Âlemde hemân câm-ı mey-i gül-nâr tüt
 Bir³ sâkî-i gül-lehçe degil ruhsâr tüt

Sıgmazsan eger dehre sıgarsın kabre
 Sen gönlünü ister geniş⁴ ister dar tüt

Degmez gamına zevki olursa da ger⁵
 Yokdur bu cihân zevki tuçalım var tüt

¹ ü: -S2, İ

² şaff-ı: şaff u S2

* 34 S1 26b, S2 45b, S3 38b, İ 33a

** Gazel, rubai vezniyle yazılmıştır.

³ Bir: -S1

⁴ geniş: güneş S1

⁵ ger: eger S2,S3, İ

Bir yâre yaraşır¹ ‘ameliñ yoq ey dil²
Hîç yoğ ise bir dîde-i âteş-bâr tüt

Tüt halka-i bâbıñ o şehiñ efgân et
Koyverme elinden dün ü gün yalvar tüt

Sen ‘aşk ile rüsvây-ı cihân olmuşsun
Bir pâre de eṭvârını gel huşyâr tüt

Esrâr şaķın elden koma cām-ı ‘aşkı
Zemzem de gelirse eline nâ-çâr tüt

ḤARFÛ’Ş-ŞÂ’*

35**

mef’ülü mefā’îlü mefā’îlü fe’ülün
Sensin hele bu āh u figân olmağa bā’iş
Kimdir saña yâ âfet-i cān olmağa bā’iş

Ol çeşm-i süḥan-gū süḥan-ı ‘aşkı eder fāş
Tekrâr olur ğamzesi kan olmağa bā’iş

‘Anķā-menişān elsine-i ehl-i ğarazda
Şöhretleridir böyle nihān olmağa bā’iş

Fehm eyledigimdir “irci’î”niñ³ remzini āḥir
Efsürde tenim ḥāk ile yeksān olmağa bā’iş⁴

Vaşf-ı leb-i cān-baḥşıdır ol dil-beriñ Esrâr
Her bir ğazelim maḥrem-i cān olmağa bā’iş

¹ yaraşır: yâra ger S1

² dil: dil ü dîde S2

* İ; Fî-Ḥarfi’ş-Şâ’ S1, S3; Ğazeliyyât Fî-Ḥarfi’ş-Şâ’ S2

** 35 S1 27a, S2 46a, S3 39a, İ 33a

³ irci’î”: Kur’ân-ı Kerîm, Fecr Suresi, Ayet: 27. “Rabb’ine dön!”

⁴ Beyit vezne uymuyor.

HARFÛ'L-CİM*

36**

mef'ülü fā'ilätü mefā'ilü fā'ilün

Kulkuḷ terāne künc-i hezāra verip revāc

Cüş etdi selsebīl-i şurāhī-i¹ gül-mizāc

Mey-ḥānelerde na'ra-i gül-bāng-ı pīr-i 'aşk

Verdi şarāb derinde hezārān² ibtihāc

Germiyyet-i mey ile geçirdik niyāzımız

Zāhid du'ā-yı bāridine yokdur ihtiyāc

Tersā-yı mey-fürüş-ı şanem-ḥān-ı 'işveye

Rūm'uñ mülükü verse sezādır ḥarāc u³ bāc

Mey-ḥānemizden alsa eger bir kırık sıfāl

Cemşid ederdi başıña biñ 'izzet ile tāc

Bāde bu bāde muğ-beçe bu muğ-beçe yine

Taḥkīk-i mey-fürüşa ne ḥācetdir ihticāc

Esrār feyz-i bādeye zāhid demiş ki dün

Kandīl-i neş'eyi eden etsin yine sirāc

Peymāne-nüş-ı Meşnevī ol 'aşk-ı Pīr ile

Şīr ü şekerle kıl araç-ı şevki⁴ imtizāc

37*

mef'ülü fā'ilätü mefā'ilü fā'ilün

Bir pādşeh seniñ gibi bī-dād eder mi hīç

Tekrār şehīd-i ğamzeyi cellād eder mi hīç

* İ; Fī-Ḥarfī'l-Cīm S1, S3; Ğazeliyyāt Fī-Ḥarfī'l-Cīm S2

** 36 S1 27a, S2 46a, S3 39b, İ 33b

¹ selsebīl-i şurāhī-i; şurāhī-i selsebīl-i S2² hezārān: hezār İ³ u: -S1, S2⁴ araç-ı şevki: şevk-i meyi S2

* 37 S1 27a, S2 46b, S3 39b, İ 33b

Peyk-i şabâ ne hâldedir nâzenînimiz
Ol bî-vefâ güzel bizi de yâd eder mi hîç

Ben münkirim vefâsını dil-berleriñ¹ hele
Ma'şûk olanlar 'aşıkına dâd eder mi hîç

Yek-ser elinden almadan îmâni² kalesin
Ol büt esîr-i zülfünü âzâd eder mi hîç

Kayd etme yapmaga dil-i Esrâr-ı zârı sen³
Seyl-i sirişk hânemi âbâd eder mi hîç

ḤARFÛ'L-ḤÂ*

38**

mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün
Görürdü dil dem-i rindânesin kadeh-be-kadeh
Şunardı sâķiye peymânesin kadeh-be-kadeh

Beyân eder bize lâkin fesâne-i neş'e⁴
Cem'in harâb-ı şems-hânesin kadeh-be-kadeh⁵

Şarâb-ı cüşişini⁶ kat-be-kat füzün etdi
Görünce ğamze-i mestânesin kadeh-be-kadeh

Zihî kerâmet-i mey kim fûrûĝ-ı cilve eder
Çerâĝ eder dil-i peymânesin kadeh-be-kadeh

'Aceb mi muṭrib-i meclis okursa Esrâr'ıñ
Bu şi'r-i dil-keş-i rindânesin kadeh-be-kadeh

¹ dil-berleriñ: dil-berîñ S1, İ

² îmâni: îmân S2

³ Esrâr-ı zârı sen: Esrârı sen S1; Esrâr-ı zârisin S2

* İ; Fî-Ḥarfî'l-Ḥâ' S1, S3; Ğazeliyyât Fî-Ḥarfî'l-Ḥâ' S2

** 38 S1 27b, S2 46b, S3 40a, İ 33b

⁴ neş'e: neş'eyi S2

⁵ Mısra vezne uymuyor.

⁶ cüşişini: cüşunu S2

39*

fe'ilatün fe'ilatün fe'ilatün fe'ilün
Şafaḳ-ı dīde kızıl ḳana boyandı bu şabāḥ
Gül-i ḥurşīd yine¹ şeb-neme ḳandı bu şabāḥ

Zülf ḥ'āb içre meh-i leyī-i maṭlūbu görüp
Dīde ḳan çağladı Mecnūn uyandı bu şabāḥ

Ḥayli murḡān fiḡānım başına üşdü yine
Ser-i dīvāne-i ḥurşīd yuvalandı bu şabāḥ

Şaçmadı pāyımıza² çerḥ nücūm-ı gevher
Şu'le-i çeşmimi ḥurşīd mi şandı bu şabāḥ

Boşanıp seyl-i sirişkim reg-i feryādımdan
Ṭab'-ı nā-şād felek ḥayli bulandı bu şabāḥ

Doğup ol mihr-i şabāḥat ufuk-ı sīnemden
İbtidā tīḡi³ ciger ḳanına ḳandı bu şabāḥ

Görücek ḥayretimi velvele-i 'aşkımdan
Şāhidim zühre olup çerḥ uyandı bu şabāḥ

Dehr dükkānçe-i mihri açıp Esrār gibi
Cümle naḳdīne-i⁴ ḥavf⁵ aldı ḳazandı bu şabāḥ

Görücek kevkebe-i nūr-ı celāl-i Şems'i
Āftāb doğduğuna ḥayli utandı bu şabāḥ

---

* 39 S1 27b, S2 47a, S3 40a, İ 34a

¹ Yine: ne S1

² pāyımıza: pāyımıza meh S1, S3; pāyımızda meh S2

³ tīḡi: tīḡ S2

⁴ naḳdīne-i: naḳdini S2

⁵ ḥavf: ḥayf S1, S2, S3

40*

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Kim ederse pîşesin zühd ü şalâh
Her dü 'âlemde bulur feyz ü felâh

Zâhir ü bâtın cenâheyn-i sülük
Uçulur anlarla uçmaz yek-cenâh

Bil "izâ sellemtü bi'l-ma'rûf"u¹ kim
Ola şânında 'aleyküm lâ-cenâh

Câhid ü ifnâ kime kim pîşedir
Kıl ü kâli terk edip eyle şalâh

Kıl ü kâli terk edip eyle sülük
Ehl-i 'aşka hâşdır bu ıştılâh

Çeşme-i 'aşka varıp eyle vuzû'
Çünkü Esrâr "el-vuzû' hayru's-şalâh"²

ḤARFÜ'L-ḤĀ*

41**

FĀ'İLĀTÜN FĀ'İLĀTÜN FĀ'İLÜN

Hışm ile berç-i sinâna döndü ruḥ
Çeşme-i âteş-feşâna döndü ruḥ

Ḥaṭ hücüm³ etdikçe âfet-hû olup
Fıtne-i âhîr-zamâna döndü ruḥ

---

* 40 K 30a

¹ "izâ sellemtü bi'l-ma'rûf": *Kur'ân-ı Kerîm*, Bakara Suresi, Ayet:, 233. "Çocuklarınızı (başkalarına) emzirtmek isterseniz meşru surette verdiğiniz (emzirme ücretini) teslim etmek (ödemek şartıyla yine uhdenizde vebâl yoktur.)"

² "el-vuzû' hayru's-şalâh": Hadis-i Şerif. "Abdest namazın hayrıdır."

* İ; Fî-Ḥarfi'l-ḤĀ' S1, S3; Gazeliyyât Fî-Ḥarfi'l-ḤĀ' S2

** 41 S1 27b, S2 47a, S3 40b, İ 34a

³ hücüm: zuhûr İ

Surh u¹ ispîd-i ğazab-hüy-kerdelik
Pençe-i gevher-feşâna döndü ruḥ

Kākül istilâ edip her vech ile
Nūr iken kāfirsitâna döndü ruḥ

Re's-i Ṭübâ'da hümâ-yı² zülf için
Berg-i gülden âşiyâna döndü ruḥ

Deyr-i hüsne âteşi heykel ile
Gebr-beçe-i Zend³-h⁴âna döndü ruḥ

Ḥurde ḥaṭlarla kenârı naḫş olup
Bir muḥaşşî gülsitâna döndü ruḥ

Maḥv edip reng-i leṭâfet naḫşını
Nūr-ı pāk-i lâ-mekâna döndü ruḥ

Rengi mevc-i nükhet-i gülden alıp
Bülbül-i âteş-dehâna döndü ruḥ

Ḥaṭṭ-ı sebz ü⁴ ṭurre-i müşkîn ile
Ṭūṭî-i Hindüsitâna⁵ döndü ruḥ

Leḥçe-i Esrâr ederken vaşfını
Güyyiâ âb-ı revâna döndü ruḥ

Feyzi Şemsü'l-Ḥaḫ'dan almış ğalibâ
Berḫ-i âh-ı 'âşîkâna döndü ruḥ

---

¹ u: -i

² hümâ-yı: hümâyı S1

³ Zend-: -S2

⁴ Ü: - S1

⁵ Hindüsitâna: Hindüvâna S1, S2

42*

*mefâ'ilün mefâ'ilün fe'ülün*Gönül peymâneveş rindâne¹ güstâh

Hele güstâhdır ammâ ne güstâh

Şarâb u sâkiye küfr² etdi vâ'izNice sebb³ eyliyor⁴ imâne güstâhBen ol⁵ güstâh-ı peymâne-be-destem⁶

Ki oldu sâkî-i merdâne güstâh

Cenâb-ı sâkîye egri baqardın

Ço olşun meskeniñ⁷ meyhâne güstâh

Saña Esrâr cürm etdi kerem kıl

Hele güstâhdır ammâ ne güstâh

FÎ-ĤARFÎ'D-DÂL*

43**

müfte'ilün fâ'ilün müfte'ilün fâ'ilün

Gitdi zâlâm-ı 'adem erdi şabâh-ı cedîd

Mîrek-i⁸ 'aşkın yine oldu cemâli⁹ bedîd

Ol meh-i çerh-i beķâ mihr-i münevver gibi

Şevket ile 'âleme doğdu çü baht-ı sa'îd

---

* 42 S1 28a, S2 47b, S3 41a, İ 34b

¹ rindâne: rindân S2

² Küfr: küfrü S1

³ Sebb:sebt S2

⁴ Eyliyor: eyleyip S1

⁵ Ol: -S1

⁶ be-destem: perestem S1, S2

⁷ meskeniñ: meskenin S1, S3

⁸ İ; Fî-Ĥarfi'd-Dâl S1, S3; Ğazeliyyât Fî-Ĥarfi'd-Dâl S2

** 43 S1 28a, S2 48a, S3 41a, İ 34b

⁸ Mîrek-i: Mîr-i S2

⁹ cemâli: cemâl S2

Vâlid-ı mâcid aña kimdir edersen su'âl
Deyem anı muhtasar k'ola cevâbım müfîd

Menba'ı rûh-ı Peder ma'deni feyz-i nefes
Nâm-ı şerifiñ diyemem olur edebden ba'îd

'Aşkî fenâdır fenâ hüsnü beğâdır beğâ
Kâbzî¹ dil-i 'âşîka bâ'îş-i bast-ı medîd

Zâtı ehadidir ehad vaşfı 'aceb bî-'aded
Nev-şadef-i şahşıma fikreti dürr-i ferîd

Hükmü tılısm-ı garîb emri zühür-ı mehîb
'Âlemi etmekte geh zâhîr ü geh nâ-bedîd

Tîğ-i celâlet be-kef nutku hemân "lâ-tehaf"
Hecri ser-â-ser şeref kahrı hayât-ı mezîd

Çıkdı 'amâdan dü-reng pençe-zenân çün peleng
Geh tutamaz reng ü jeng gâh siyeh geh sefîd

Hande-i tıflâna bak girye-i pîrâna bak
Cilve-i seyrâna bak kâbil-i haşr oldu 'îd

'Ârife nâz u edâ 'âşîka cevr ü cefâ
Zâhide havf ü recâ 'âbide va'd ü va'îd

Sîne-i Esrâr'da çeşmi taşarruf edip
Câmı olur 'ayn 'ayn cismi olur dîd dîd

Eyledi Monlâ-yı Rûm bahşîş-i feyz-i 'ülüm
Oldu bütün merz-büm luţfu ile müstefîd

---

¹ Kâbzî: Kâbz S1; Kâbzımı İ

44*

mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

Celâl-i ğamze-i hûn-rîzden feryâd ey bî-dâd

Rüsûm-ı fitneyi etdiñ yine îcâd ey bî-dâd

Dil-i nâ-çâr rüsvây-ı hevâ-yı şevk-i cevr oldu

Cihân-ı 'aşkı etdiñ hâşılı ber-bâd ey bî-dâd

Hemîşe cilve-i tekdîr-i 'âlem vaşf-ı tavrıñdır

Ser-â-ser kûy-ı hüsnuñ oldu cevr-âbâd ey bî-dâd

Dil-i zâra¹ cefânîñ² şad hezâr envâ'ın³ öğrettiñ

Fünûn-ı 'aşkıda kıldıñ beni üstâd ey bî-dâd

Bütün⁴ semt-i vefâya cem' olup 'aşıkların her şeb

Ederler şevk ü⁵ zevk-i kahrını ta'dâd ey bî-dâd

Cefâyı 'aşıkâ 'ayn-ı eziyyet⁶ zann edersin sen

Seniñ cevriñ ise eyler beni dil-şâd ey bî-dâd

Kenâr-ı dest-i 'aşka pâ-nihâde olduğum⁷ günden

Cefâdan olmadım bir lahza hiç âzâd ey bî-dâd

Yeter Esrâr'ı dil-hûn eylediñ dürlü edâlarla

Cefâyı etdigiñ günden berü mu'tâd ey bî-dâd

---

* 44 S1 28a, S2 48b, S3 41a, İ 35a

¹ Dil-i zâra: Dil ü zâr S1

² cefânîñ: cefanın S1, S2, İ

³ envâ'ın: envâ'ın S3, İ

⁴ Bütün: Çü S2

⁵ ü: -S3

⁶ eziyyet: edeb S1

⁷ olduğum: olduğun S1

45*

mef'ülü fâ'ilätü mefâ'ilü fâ'ilün

Bir kez telatıttuf eyle be-hey nâ-meded meded
 'Uşşak-ı zâra niçeye dek dest-i red meded

Ey bî-amân 'âlemi etdiñ harâb amân
 Yokdur şehîd-i gamzeñe hadd ü 'aded meded

Yetmez mi cevri ise garaz 'uşşak-ı zârîña¹
 'Ayyūkâ çıkdı nâle vü âh u² meded meded

Ey dil ferâgat eyle saña sedd-i râh olur
 Haqqında 'âlemiñ sühan-ı nîk ü bed meded

Zevk-i fenâya bak yürü ey müdde'î yürü
 Çıkmaz vücüd ile reh-i dilden sened meded

Esrâr esîr-i³ cezbe-i 'aşk oldu sâkiyâ
 Âyâ kâmi şu câm-ı mey-i bî-'aded meded

Ey pâdişâh-ı fakr u⁴ fenâ Mevlevî-i Rûm
 Luft et be-haqq-ı⁵ Hazret-i Sultân Veled meded

46

mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

O hün-rîziñ elinden ser-te-ser 'âlem eder feryâd
 Füsünundan bütün⁶ nev'-i benî- 'âdem eder feryâd

Be-hey 'âşık-küş ü 'ayyâr-ı pür-âşüb u pür-fitne
 Celâliñden bütün bî-gâne vü maḥrem⁷ eder feryâd

---

* 45 S1 29a, S2 48b, S3 41b, İ 35a

¹ zârîña: zârîna S1, S2

² u: -S1, S2

³ esîr-i: seyr-i S1, S2, İ

⁴ u: -S2, İ

⁵ be-haqq-ı: be-faẓl-ı S1, S2, S3

⁶ Bütün: senin S1

⁷ maḥrem: maḥrûm S2

Felekde ra'd şanma āh-ı 'āşıkdan bulup te'şir
Semā' u¹ rakş ile vecde gelip çārem eder feryād

Görüp zehr-āb-ı tığ-i ğamzeden hāşıl olan zaħmım
Ṭabīb-i şiveniñ² destindeki merhem eder feryād

'Acebdır bilmeyip te'şir-i takdīr-i Hudāvendī
Felekden sille-ħ̄ārān-ı elem her dem eder feryād

Me'āl-i işreti dehriñ ħumār-ı şarfdır Esrār
Şerāb-ı telħ-i devrāniñ³ elinden Cem eder feryād

47*

mef'ülü mefā'ilün mef'ülü mefā'ilün
Eyyām-ı bahār oldu açıldı gül-i ümmīd
Pejmürdelik 'ār oldu açıldı gül-i ümmīd

Ey dāde-i ħūn-efşān yetmez mi dökersin ħan
Dildār olup ħandān açıldı gül-i ümmīd

Dost 'ālem-i āb etdi nūş-ı mey-i nāb etdi
Hem ref'-i niķāb etdi açıldı gül-i ümmīd

Yār atdı libāsını açdı ser ü pasını
Çāk etdi ķabāsını açıldı gül-i ümmīd

Gül gibi olup ħandān gül-büse eder ihsān
Sīnesi olup bustān açıldı gül-i ümmīd

Öpdüm bu gece ben de ol ğonceyi gülşende
Tā gül-bün-i gerdende⁴ açıldı gül-i ümmīd

¹ u: -S1

² şiveniñ: şivenin S3

³ telħ-i devrāniñ: telħdir anıñ S1; telħ-i devrānın S3

* 47 S1 29a, S2 49a, S3 42a, İ 35b

⁴ gerdende: gerdānda S2

Çeşmim ruḥuna nāzır yāķūt döküp vāfir
 Ƙan ağlayarak āḥir açıldı gül-i ümmīd

Men ‘āşık-ı zār oldum çok güle hezār oldum
 Tā saña dūçār oldum açıldı gül-i ümmīd

Bir bāğ ki ruḥsārıñ goncesi leb-i tārıñ
 Fetḥ eylese güftārıñ açıldı gül-i ümmīd

Şordum ne güherdir bu ne gonce-i terdir bu
 Dedi ki şekerdir bu açıldı gül-i ümmīd

Ki gonce gibi ḥāmūş ammā yine deryā-nūş
 Mestāne edince cūş açıldı gül-i ümmīd

La’li gül-i ḥāletdir yā bülbül-i vaḥdetdir
 Her neyse ‘ināyetdir açıldı gül-i ümmīd

Bülbül ne bu feryādıñ gülden mi bu bī-dādıñ
 Duysun dil-i nā-şādıñ açıldı gül-i ümmīd

Mey-ḥāne-i taķvāda gördüm mey-i¹ āmāde
 Gül gibi içip bāde açıldı gül-i ümmīd

Pejmürde idi Esrār bu ḥāṭır-ı pür-ekdār
 Esdi nefes-i aṭṭār açıldı gül-i ümmīd

48*

müstefilātün müstefilātün
 Feryād feryād o şūḥ-ı bī-dād
 Etdi dil ü cānı vaķf-ı feryād

İnşāf inşāf ey sitem-ḥ²ān²
 Bī-dād u³ bī-dād ey perī-zād

¹ mey-i: meyi S2

* 48 S1 29b, S2 49b, S3 42a, İ 35b

² Mısra vezne uymuyor. / sitem-ḥ²ān: sitem-ḥū S1, S2, S3

³ u: -S2

Allāh Allāh nedir o k̄āmet
Etdi yine şad kıyāmet icād

Şākird olamaz saña Hülāgū
Ġamzen olalı k̄azāya üstād

Ey zūlf ey zūlf nedir bu kudret
Cibrīl ucundan olmaz¹ āzād

Żabṭ edeli perī-i hayālīñ
Vīrāne-i göñlüm olmaz² ābād

Dil-ber ola da cefāya mecbūl³
'Āşık ola mı şafāya mu'tād

Ḳahr etdigine eder 'ināyet
Olur⁴ dikenīñ hayātı müzdād

Bu luṭfu görünce senden 'uşşāk
Cān vermege hīç olur mu nā-şād

Ḳurbān-ı kırışmesidir āşūb
Dil-ḡaste-i çeşmi dād u⁵ bī-dād

Esrār'⁶ şehīd ederse bes mi
'Aṭṭār'⁶ urur o çeşm-i cellād

49*

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
Etse ol büt ġam-keşān-ı 'aşķına bir nūş-ḡand
Nūş olur zehr-i sitekler ara yerde hem-çü k̄and

¹ olmaz: olımaz S2

² olmaz: olımaz S2

³ mecbūl: mecbūr S2

⁴ Olur: Oldur S1, S3

⁵ u: -S1

⁶ Esrār': Esrār İ

* 49 K 32a

Vāy aḥvāl-i dil-i 'uşşāk-ı zāra vāy vāy
Bir celāl olmuş yine ol ğamze-i fitne-pesend

Görse Esrār'ıñ bu tarz ile ğazel-ġüyālıġın
'Özr-i izḫār-ı kemāl eyler idi Şeyḫ Ḥucend

ḤARFŪ'R-RĀ*

50**

mef'ülü fā'ilätü mefā'ilü fā'ilün
Dilde ḥayāl-i yār ki fermān-revān olur
'Āşık cihān-ı 'aşqda sâhib-ķırān olur

Nā-kām-ı kām-ı 'ālem olan bī-nevā-yı 'aşq
Mülk-i dilinde pādşeh-i kām-rān olur

Bilmem nedir o 'arbede-cūy-ı fiten-pesend
Her bir esīr-i kākülü bir Ḥahramān olur

Zülfü egerçi mār-ı tılısm-ı nigāhdır
Ḥod¹ bir ṭarafda ğamzesi de dīde-bān olur

Ey naqd- ḥ'āh-ı kām bu bāzār-ı 'aşqda
Her seng-i ta'ne bir miḥeķ-i imtihān olur

Reng-i perīdesi ğül-i çeşme-i ümīdimiñ
Sākīye āb-ı rüy-ı mey-i ergavān olur

Şol feyze baķ ki şu'le-i efgān-ı 'āşıkān
Nūr-ı sirişt-i 'āliye-i ḥūriyān olur

Dāmān u ceyb-i 'āşıkı doldurdu naqd-i eşk
Bir ġün metā'-ı ḥandesi de² rāygān olur

* İ, S1; Fī-Ḥarfī'r-Rā' S3; Ğazeliyyāt Fī-Ḥarfī'r-Rā' S2

** 50 S1 30a, S2 50a, S3 43b, İ 36a

¹ Ḥod: Her S2

² ḥandesı de: ḥüsne de S2

Āyīne-ḥāne-i dile gelse o rūh-ı maḥz
Sayem bile ‘anāşıra taşvīr-i cān olur

Fehm-i ḥakīm-i münkir-i ḥaşre yeter bu kim
Her şām faşl-ı da‘vī-i āḥir-zamān olur

Versin peyāmmı aña ben maḥv-ı rāhıyım
Elbet bu meslegin de verāsın¹ bulan olur

Geldi peyām-nāmesi ammā ‘itābı var
Bal ü per-i kebūteri² āteş-feşān olur

İfşā-yı ḥarf-i bādeye dā’ir cevābı var
Murğ-ı varaḳ peren peren eyvāh- ḥ’ān³ olur

Cevr ü⁴ sitem ‘atā-yı kerem bir ‘ibāredir
‘Āşık bu rāha girdigi dem bī-nişān olur

‘Āşık nedir alāḳa vü nāzı eden odur
Hep yārdır bu mülkde ḡayrı yalān olur

Şerḥ eylesem o şūḥ ile Esrār kışşamı
Her mışra’ı hezār hezār dāstān olur

Gör dergeh-i muḳaddes-i Monlā-yı Rūm’u kim
Ḳurbānı cān-ı aḳdes-i Kerrūbiyān olur

51*

mef’ülü fā’ilātü mefā’ilü fā’ilün
Bilmem o gülfemiñ lebi taşvīr-i cān mıdır
Nev-ḥaṭṭ-ı la’li ‘İsī-i mu‘ciz-beyān mıdır

¹ verāsın: vārisin S1

² kebūteri: kebüter teri S2

³ eyvāh- ḥ’ān: eyvāh-ḥ’āh S1

⁴ ü: -S1, S2

* 51 S1 30b, S2 50a, S3 43b, İ 36b

Ol büt-perî be-şîşe-i fikr-i nihân mıdır
 Âyîne-i leţâfet-i rûh-ı revân mıdır

Vaşf-ı haţında mışra‘-ı ber-ceste söylemek
 Hârût-ı kilke âyet-i sihr ü beyân mıdır

Şad cân-ı pāk riştelerinde¹ tapîdedir²
 Kākül müdür bu dāmgeh-i kudsiyân mıdır

Ŧutdu³ cihânı velvele-i hâlet-i celâl
 Haţ zâhir oldu fitne-i âhîr-zamân mıdır

Zâhid cevân-perestlere kâfir demiş velî
 Tekfîr-i ehl-i kıble eden Müslümân mıdır

Âyâ bezimde şems meh-i sāgar-ı billür
 Mînâ-serây-ı husrev-i hâversitân mıdır

Her mey-perest meykede-i feyz-i ‘aşkıda
 Ser-mest-i cām-ı himmet-i pîr-i muğân mıdır

Her bü’l-heves o kâleye şâhib çıkar velî
 ‘Aşkıñ metâ‘ı tâ bu kadar râygân mıdır

Şimdi su’âl-i hâle ne hâcet bu hasteden
 Ağyâra karşı n’etdi ki haţır-nişân mıdır

‘Aşkıñ havâdişin⁴ baña şor eyleyem beyân
 Seyr et ki Qays fıkrası da dâstân mıdır

Mûy-ı miyân-ı nâzını şardım demiş raķîb
 Târ-ı hayâli mi ola yoĥsa yalân mıdır

Bilmem semend-i hâme-i Esrâr-ı nâ-şekîb
 Ser-hadd-i nazmı geçdi yine bî-‘inân mıdır

¹ riştelerinde: riştelerinden İ

² tapîdedir: şabîbdedir S1, S3, İ

³ Ŧutdu: şatdı S1

⁴ havâdişin: hevâsın S1

52

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Çünkü "illâ" nüktesi ikrârdan zâhir olur

Rište-i envâr-ı "lâ" zünnârdan zâhir olur

Âh u vâ-veylâ kopar dilden çün ol ser-mest-i nâz

Dest-efşân küçe-i hammârdan zâhir olur

Şarkı ğarb eyler zuhûr-ı neş'e-i 'irfân-ı 'aşk

Nûr-ı îmân cilve-i küffârdan zâhir olur

Cümle imkân u vücûbu ğarğa-i âşüb eder

Fitneler kim ol büt-i 'ayyârdan zâhir olur

Bellüdüdür hâl-i perîşânından 'aşkı 'âşıkîñ

Ķudret-i ehl-i eşer âşârdan zâhir olur

Meşnevî'yi kıble-i taḥkîk edelden rûḥuna

Ḥâlet-i feyz-i nefes Esrâr'dan zâhir olur

Büy-ı cân-ı Mevlevî ser-mest edip efkârımı

Ṭab'ıma feyz süḥan-ı 'Atṭâr'dan zâhir olur

53*

fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

Men-i şeb-gerd-i belâ ḥâlini gel şebden şor

Çerḥe peyveste olan âhımı kevkebden şor

Sînemiñ¹ yâreleri tiğ-i nigehdendir bil

Ne zehir yutduğumu gül-şeker-i lebden şor

* 53 S1 31a, S2 51b, S3 44a, İ 36b

¹ Sînemiñ: Sîneniñ S1

Kârimız neyle hebâdır bileyim¹ dersen eger
Yâ² leb-i sâkî yâhud câm-ı leb-â-lebden şor

Kû-be-kû eyleme bî-hûde³ telâş ey dil-i⁴ zâr
Çâre-i vaşlı yine şâhid-i maṭlebden şor

Ger mezâyâ-yı⁵ kavâbil ne demek bildiñse
Meh degil mihri bile var çeh-i Naḥşeb'den şor

Bu meyiñ feyzidir aḥvâl-i derûn u bîrûn
Ele al câmı da bu ḥâlet-i⁶ ağrebden şor

Zâhid Esrâr perîşân-ı maḥabbetdir aña
'Aşkdan⁷ gayrı ne a'mâl ü⁸ ne mezhebden şor

54*

mef'ülü fâ'ilätü mefâ'ilü fâ'ilün
Tâb-ı ruḥun ki 'aksini sâğarda gösterir
Mevc-i şarâbı şu'le-i ḥall-gerde⁹ gösterir

Dil-teşne-i vişâline ḥançer verir cevâb
Âb-ı ḥayâtı tâ leb-i ejderde gösterir

Gülşende 'aks edip ruḥuna rengi sünbülün
Ol mâh-tâb-ı nâzı siyeh-çerde gösterir

Bülbül çemende nâle-i 'uşşâk râst gelip
Gül devrine fiğân ederek perde gösterir

---

¹ bileyim: bilemem S2

² Yâ: Ne S1

³ bî-hûde: gel gel ki S2

⁴ dil-i: dil ü S1

⁵ mezâyâ-yı: merâyâ S1, S3

⁶ bu ḥâlet-i: bulup S2

⁷ 'Aşkdan: 'Aşıkdan S2

⁸ ü: -S2

* 54 S1 31a, S2 51b, S3 44b, İ 37a

⁹ ḥall-gerde: ḥüy-gerde S1

Geh dilde gâh dîdede alma nazır gözet
R y-ı cem l kendiği her yerde gösterir

Esr r ‘aceb ki asteden eyler dev  taleb
Zam-ı der nunu dil-i p r-derde¹ gösterir

al  cen b-ı p k-i Faia-yı Mevlev 
Feyzin² elimdeki alem-i terde gösterir

55*

mef l  f il t  mefa‘il  f il n
Çemi³ Mesih-i aiyeti⁴ aste gösterir
Cibril‘i⁵ t r-ı g mzeye v -beste gösterir

Tanzir olunsa mala‘-ı g rr -yı ebruv n
M jg nı aff-ı mıra‘-ı ber-cestede gösterir

Mey ver demek degil g razı n m-nig hdan
Tig-i cel li s ki-i bed-meste gösterir

Mir‘at-ı od-n m  mıdır ol m h-t b-ı n z
urid-i ‘aı zerreye peyveste gösterir

Her m y-ı⁶ zülfü baına biğ ser fed  iken
an etmege nig hını  yeste gösterir

Rusarı vafına g zel ‘arz eyledim dedi
Dervif-i ‘aa ba baňa g l-deste gösterir

Diller ikest edip o cef -c  af lanır
arf-ı k l h-ı n zını ikeste gösterir

¹ p r-derde: perverde S1; pederde İ

² Feyzin: Feyzi S1

* 55 S1 31b, S2 52a, S344b, İ 37a

³ Çemi: Çem S2

⁴ aiyeti: aıbeti S1, S2

⁵ Cibril‘i: Cibril S2

⁶ m y-ı: m yu S1, İ

Rûhu'l-Emîn hâme-i Esrâr'ı çeşm-i yâr
Vaḥy-âşnâyiken¹ yine dem-beste gösterir

56*

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
Şanma ey zâhid maḥabbet ḥür-ı² 'în gavgâsıdır
Âşıkıñ derd-i dili zülf-i bütân sevdasıdır

Haḫ degil gül-safḫa-i ruḫsârı üzre dil-beriñ
Maḫla'-ı ebrû-yı ḫâlet-baḫşınıñ ma'nâsıdır

'Aşḫ bir ta'bîr-i 'âlem-gîr iken ḫâlâ daḫı
Herkesiñ fehm etdiği ma'nâlarıñ bâlâsıdır

'Âşıkıñ başındaki³ sevdâ degildir baḫtdır
Sâye-i bâl-i hüme-yı devlet-i vâlâsıdır

Ey sebaḫ-ḫ'ân-ı debistân-ı ḫaleb ehl-i diliñ
Ketm ü⁴ pinhân etdiği ḫod nükte-i peydâsıdır

ḫatreler ol gevher-i nâ-yâba müstaḫraḫ olup
Zerre-i nâ-çiz o mihr-i maḫlebiñ deryâsıdır

ḫâldir mâzî vü müstaḫbel demekden de ḫarâz
'Âlemiñ maḫlûb-ı ferdâ şandıḫı ḫâlâsıdır

Bezm-i câna cân atan üftâdeniñ ma'lûmudur
Söz o bezm-i dil-keşiñ bir rind-i⁵ bî-pervâsıdır

Meclis-i şevkiñ edâ-yı ḫoş-çerâḫ-ı ḫâşşıdır
Sâḫî-i zevkiñ süḫan bir âteşin⁶ saḫbâsıdır

¹ âşnâyiken: âşnâ iken S1

* 56 S1 31b, S2 52a, S3 45a, İ 37b

² ḫür-ı: ḫür u S3

³ başındaki: başında S2

⁴ ü: -S1

⁵ rind-i: rindi S2

⁶ âteşin: âteşin S1

Mescid ü¹ mey-ḥāneyi seyr et te'emmül eyle kim
 'Āşıkıñ rüsvālığı var zāhidiñ da'vāsıdır

Söylenilmez söylenilse² fehm olunmaz neyleyim
 Bes leb-i ḥāmūşumuz bu defteriñ imzāsıdır

Her dü 'ālemde ben ey Esrār kem-ḳadrim velī
 Mevlevīniñ iftiḥārı ḳadr-i Mevlānā'sıdır

57*

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
 Deyr-i ḥüsünüde o şūḥun la'li³ cān taşvīridir
 Ḥaṭṭ-ı sebzi şaf-be-şaf rūḥāniyān taşvīridir

Şafḥa-i gül-gün-ı rüyu üzre ol çeşmān-ı şūḥ
 Pür-celāl olmuş iki⁴ şāḥib-ḳırān taşvīridir

Ol bütüñ ruḥsārını ben māha teşbīḥ eylemem
 Her kemīne lem'ası mihr-i cihān taşvīridir

Ol ḳadar tertībi var kim 'işrete mey-ḥāneniñ
 Her ḥum-ı leb-rīzi bir pīr-i muḡān taşvīridir

Pīr-i endīşem ḥamūşān-ı nazarla söyleşir
 Sanki Esrār 'İsī-i mu'ciz-beyān taşvīridir

58*

mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün
 Sāḳī beni ḥarāb u yebāb et şarāb ver
 Al gevher-i şu'urumu yāḳūt-ı nāb ver

¹ ü: -S2

² Söylenilmez söylenilse: Söylenmez söylerse S1

* 57 S1 32a, S2 52b, S3 45a, İ 37b

³ la'li: la'l-i S2

⁴ iki: iken S1

* 58 S1 32a, S2 53a, S3 45b, İ 37b

Yâ al şikeste gönümü bî-dil birağ beni
Yâhud murâdim üzre dil-i kâm-yâb ver

Gel ey tabîb-i 'işve lebiñ emdir 'aşîka
Dil-ğastegân-ı firqatiñe¹ gül-şarâb ver

Rindâ² mişâl-i mevc ser-â-pâ şikeste ol
Ma'mûr olup piyâleyi deste³ ħarâb ver

Ĥall-gerde berğ-i şu'le-i ħurşîd-i neş'eden
Çeşmimde⁴ 'aks-i ħançerine âb u tâb ver

Aç dâğ-ı köhnemi meded ey ħançer-i nigâh
Leb-teşnegî-i zaĥmıma bir⁵ cür'a âb ver

Ĥurtar bu lâ-y- ħ'ârîyi pes-mânde bâdeden
Yâ Rab fağîr-i meykede-gerde nişâb ver

Esrâr o rûtbe şakla ki sırr-ı maĥabbeti
Leb-ĥuşk-ı deşt-i⁶ ye'se peyâm-ı serâb ver

Ey âsumân-ı ma'nevî ey Şems-i lâ-mekân
Al zerre-i dilim yerine âfitâb ver

59*

mef'ülü mefâ'ilün mef'ülü mefâ'ilün
Hep kevn ü mekân 'aşık yâ Rab bu ne ħâletdir
'Ayyûka çıkar feryâd güyâ ki kıyâmetdir

Ol şüh-ı⁷ cefâ-pîşe luğf eylemiş endîşe
'Alem bu meserretle memnûn-ı şetâretdir

¹ firqatiñe: firqatine S3, i

² Rindâ: Rindân S2

³ deste: bî-deste S1

⁴ Çeşmimde: Çeşimde S1

⁵ bir: pür-î

⁶ deşt-i: -î

* 59 S1 32b, S2 53a, S3 45b, İ 38a

⁷ şüh-ı: yâr-ı S1, S3

Meclis olup âmâde ortada döner bâde
Mey- h̄âre vü dil-dâde ser-mest-i 'inâyetdir

Peymâneleri leb-rîz envâr-ı cemâl ile
Hep¹ cür'aları h̄ün-ı Manşûr-ı hakîkatdir

Her sâgar-ı ser-şârı² bir nehr-i Cinânîdir
Her rıtl-ı mey-efşânı³ bir baħr-i kerâmetdir

Her cilvesi sâķiniñ biñ nükte beyân eyler
Kur'ân-ı maħabbetden⁴ her çavrı bir âyetdir

Bir nüktedir 'aşķ ammâ tekmiñli muħâl ancak
Ser-bend-i nihâyâtı hayrân-ı bidâyetdir

Faķr 'ayn-ı ğinâ olmuş derd 'ayn-ı devâ olmuş
'Arif ikisinden de müstağnî-i ülfetdir

Mey-hâne-i 'aşķında rindân-ı kadeh-nûşa
Güstâh-revişlik hep âyine-i tâ'atdir

Âşâr-ı tecellîdir⁵ şüretde nümü-dârı
Bî-sâyeleriñ Esrâr 'isyânı itâ'atdir

60*

mef'ülü mefâ'ilün mef'ülü mefâ'ilün
Yapmak da yapılmak da mey-hânede kalmışdır
Âşâr-ı 'imâret hep vîrânede kalmışdır

Gird-âb-ı şu'ur içre ser-geştedir 'âķiller
Âzâdeligin zevķi dîvânede kalmışdır

¹ Hep: Ne İ; Yine S2, S3

² ser-şârı: ser-şâr S1, İ

³ mey-efşânı: mey-efşân S1, İ

⁴ maħabbetden: maħabbetdir S2

⁵ tecellîdir: tecellîde S1, İ

* 60 S1 32b, S2 53b, S3 46a, İ 38a

Şūfî arayıp gezme bî-hûde mesâcidde
Feyziñ eşeri şimdi hum-hânedede kalmışdır

Ol çeşm-i hamûş olmuş hem-sâye-i küfr-i zülf¹
‘İsâ bu gece gūya büt-hânedede kalmışdır

Da‘vāsını terk etsin bülbülde fedâ yoğdur
Bir nüktecigi ‘aşkın pervânede kalmışdır

Derd-i dilim ‘arz etdim güldü dedi ol kâfir
N’olmuş yine Esrâr’a efsânede kalmışdır

61*

mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün
Siyeh² pūşî-i gülşen reng-i sümbülde ‘ibâretdir
Şeb-i deycür-ı ğam sevdâ-yı kâkülde ‘ibâretdir

Hezârîñ nâlesi rüy-ı gülistâna verir ğande
Nesîm-i nûkhet-i gül âh-ı bülbülde ‘ibâretdir

Edip bir cilvede üftâde soñra eyler istignâ
Elem-ğ‘ârî-i ‘aşık bir tegâfülden ‘ibâretdir

Nikât-ı cāmî-i hüsnüñ³ kitâb-ı ğatdan aĥz eyle⁴
Ol kâl ü kâli zülfüñ hep teselsülde ‘ibâretdir

‘Abeşdir reh-neverd-i ‘aşka fikr-i pîş ü pes etmek
Reh-i âzâdegî terk-i te’emmülde ‘ibâretdir

Elâ ey küçe-gerdân-ı televvün şart-ı dervîşî
Cefâ-yı yâr ü⁵ aġyâra taĥammülde ‘ibâretdir

¹ zülf: zülfüñ S1

* 61 S1 33a, S2 54a, S3 33a, İ 38b

² Siyeh: Siyâh S1

³ hüsnüñ: hüsnün S3

⁴ eyle: eyler S2

⁵ yâr ü: yâre İ

Ne hâcet sūz-ı sâza germî-i meclis için Esrâr
Nevâsı 'işretiñ feryâd-ı¹ kulkulden 'ibâretdir

62*

mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün
Hüsnüñ daķıķasında göñül gerçi sâdedir
Dergâh-ı deyr-i 'aşķa velî ser-nihâdedir

Cezb-i nigâh-ı feyzine olşun meger düçâr
Deşt-i talebde 'âşık-ı bî-dil piyâdedir

Rindân elinden al yürü cām-ı muħabbeti
Dil şanma şimdi dil denilen cām-ı bâdedir

Nefh-i nesîm bâde-i cān-baħşı bizde gör
'İsî-i vaħdetiñ sözü tevħîd-zâdedir

Olmuş fenâ-yı 'aşķın ile mest-i bî-şu'ür
Esrâr-ı bî-medâr be-ğâyet fütâdedir

63*

mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün
Her kim ki ğam-ı dil-ber ile zâr degildir
Luţf u² kerem-i 'aşķa sezâvâr degildir

'Uryân-tenân-ı reh-i tecrîde nazâr kııl
Âşâr-ı fâzıl cübbe vü destâr degildir³

Sen cān-ı⁴ mücerredde gözet nūr-ı kemâli
'Arif dedigim şüret-i dîvâr degildir

¹ feryâd-ı: feryâdı S1

* 62 S1 33a, S2 54a, S3 46a, İ 38b

* 63 S1 33b, S2 54b, S3 46a, İ 38b

² u: -S2

³ -S2, S3, İ

⁴ cān-ı: hâl-i

Ey müdde'î nâ-ehle¹ taşavvuf mu şatarsın
Bi'llâh sefâhağdır o işâr degildir

Tenhâca harem-perver-i ma'sûğdur anlar
Erbâb-ı nazar kimseye ağıyâr degildir

Her kârı birağ mağşadını² kendiñe³ kâr et
Mağlûba eren merdüm-i bî-kâr degildir

Pâ-der-gil olur râh-revân-ı reh-i şüret
Bi-çâre reh-i cânda sebük-bâr degildir

Şeb-tabe-seher düşmen-i h'âb olsa ne çâre
Çeşm-t dil-i nâ-ťalı'î bîdâr degildir

Mest-i mey-i bî-reng siyeh-mest-i ğam olmaz
Peymâne-i ħurşîd siyekâr degildir

Germiyyet-i bazar-ı taleb yerli yerinde⁴
Ortada metâ⁵ kimse talebkâr degildir

Ol kâle gül-i rüy-ı sepeddir bize Esrâr
En efkarımız talib-i nâ-çâr degildir

Nev meslek-i efrâda giden Mevleviyânız
Kimse bize bu rehde kafâdâr degildir

64*

mef'ûü fâ'ilätü mef'â'ilü fâ'ilün
Şâğ-ı gülün hezâr hezârân ğarîbi var
Bâğ-ı mağabbetiñ bu kadar 'andelîbi var

¹ nâ-ehle: nâ-ehl S2

² mağşadını: mağşûdunu S1

³ kendiñe: kendine S2

⁴ yerli yerinde: yer yüzünde S1

⁵ metâ': metâ'a S2

* 64 S1 33b, S2 54b, S3 46b, İ 39a

Zülfü egerçi dâm-ı belâdır o âfetiñ
Hod bir tarafda gamze-i ‘aşık-firîbi var

Âvâre-i şu‘ûr u düçâr-ı cünûn eder
‘Uşşâka dürlü dürlü edâ-yı ‘acîbi var

Her teng-ğavşala eremez zevk-i himmete
Ancağ elinde bir taleb-i nâ-şekîbi var

Bilmez devâ-yı derd-i dili neyleyem biri¹
Bîmâr-ğâne-i elemin² çok tabîbi var

Esrâr’³ a hem-sürüd olamaz âh u nâlede⁴
Bâğ-ı mağabbetiñ bu kadar ‘andelîbi var

65

mefûlü mefâ’îlün mefûlü mefâ’îlün

Yâ Rab ne ‘inâyedir dildâr-ı kerem-perver
Nâz ile gelip benden bir lûle duğân ister

Ey dîde-i âteş-zâd olşun ocağın⁵ âbâd
Mercân-ı sirişkinden verdiñ aña bir ağker

Dûd içme degil kaçdı⁶ hicrân için ‘uşşâka
Güyâ o seğâb ile ħurşîd-i ruğun örter

Zann etme duğân üfler ferdâya şalıp her dem
Üftâdesîne yoğdan ser-rişteler ‘arz eyler

Lûle yerine verdim ol şûğha süveydâmı
Bir ħulzüm-i âteşdir şimdi dil-i dūd-âver

¹ biri: o biri S2

² elemin: dilimin S2

³ Esrâr’a: Esrâr S2

⁴ nâlede: nâleden İ

⁵ ocağın: ocağın S3

⁶ kaçdı: kaçd S1

Çıkdıkça duhan-ı telh gül gonce-i la'linden
Efkârımı dūdāsā başdan dağıda¹ yek-ser

Zāhid niçün içmezsın dildārın elinden dūd
Nehy etdi mi halk yāhud men' etdi mi Peygām-ber

Sen dūda bakarsın hōd mey-nūş ederim bense²
'Aşkı ile ma'zurum dil-ber severim dil-ber

Tā Bezm-i Elesti'den³ ben böylece haşr oldum
Bir elde müzāb-ı cām bir elde mey ü sāğar

Ağzımda hemān hey hey⁴ 'aqlımda degil bir şey
Destimde ayāğ-ı mey fikrimde hevā-yı ser

Mādām ki ol fettān zūlfünü eder tālān⁵
Şad maşşer olur bitmez dillerde bu gāvğālar

Gehvārede⁶ āsāyış vermedi baña 'aşkıñ⁷
Mektebde iken etdim gam defterini ezber

Başdan başa tātım maṭlūb-ı hārābatım
Her kāre bir āyetim nūh neş'eye bir maṣhar

Ey şūh cevānlıkda 'aşkıñ belimi bükdü
Ya'kūb-şifāt dīdem durmaz şeb ü rūz ağlar

Terbiyyeñi görmüşdür ey dāye-i gam hālā
Ta vaqt-i şabāvetden Esrār-ı cefā-perver

---

¹ dağıda: dağıdır S2, S3

² bense: ben S2

³ Elesti'den: Elest'den İ

⁴ hey hey: mey mey S1

⁵ eder tālān: tālān eyler S1

⁶ Gehvārede: Gehvāre S2

⁷ 'aşkıñ: 'aşk S2

66*

mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

Hezârîñ kârı eşk ile gülistâmı şuvarmağdır

Gülüñse feyz-i isti'dādı pey-der-pey şararmağdır

Dolaşma¹ kû-be-kû bî-hüde ey şüfi-i bî-idrâk

Ġaraz bir gün muğaddem haşrgâh-ı² maḥva varmağdır

Şabânîñ kaşdı³ zülf-i yâre dönmekden dolaşmağdan

O ejderhâ-yı ḥ'âb-âlüdu âḥir-kâr uyarmağdır

Olup bir⁴ küşede maḥv-ı temâşâ semt-i vahşetden

Şafâsı 'arifiñ hep 'âlemiñ zevḳin çıkarmağdır

Bakıp bilmez yüzünden rûy-ı maḥşüdu görüp Esrâr

Maḥabbet bî-tenâkus⁵ şâhid-i ma'nâyı şarmağdır

67*

mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün

Käkül ki hevâ-yı ser-i erbâb-ı cünündür

Her halkası bir maḥşer-i erbâb-ı cünündür

Käkül ki⁶ hep 'uşşâkı siyeh-baḥt-ı⁷ gam eyler

Sevdâ gibi tâc-ı ser-i erbâb-ı cünündür

Derd ortağdır zümre-i sevdâ-zedegâne

Kühsâr ki⁸ gam-perver-i erbâb-ı cünündür

---

* 66 S1 34a, S2 55b, S3 47a, İ 39b

¹ Dolaşma: Tolaşdim S1

² haşrgâh-ı: haşregâh-ı S2

³ Şabânîñ kaşdı: Şabânîñ kaydı S1; Şabâhıñ kaşdı İ

⁴ bir: -S1

⁵ tenâkus: tenâkuş S1, S3, İ

* 67 S1 34b, S2 55b, S3 47b, İ 39b

⁶ ki: -S1

⁷ baḥt-ı: baḥt u İ

⁸ ki: -S2

La'l-i lebi fikrinde olan 'âşık-ı zârîñ
Dâğ-ı dili gül-şekker-i erbâb-ı cünündür

Dîvâne gibi muhbir-i şâdık bulunur mu
Gör Kays'ı ki peygâm-ber-i erbâb-ı cünündür

Her rişte-i nüh nür-ı¹ nigeh-i sâlik-i meczûb
Zencîr gibi reh-ber-i erbâb-ı cünündür

Bir mışra'-ı ber-cestedir Esrâr bu dil kim
Zîbâyiş-i ser-defter-i erbâb-ı cünündür

68*

mefûlû fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün
Dil-ber edince perçem-i hun- h'arı tärmâr
Güyâ ki kıldı table-i 'atârı tärmâr

Bir bûy tutdu gülşeni feyz-i seher gibi
Olmuş meger ki zülf-i siyeh-târı tärmâr

Bir kez eliñden ol güzeliñ nûş edince mey
Etdim elimde hâşıl olan vâri tärmâr

Şemşîr-i "lâ-fetâ"² leb-i Aḥmed'den³ urdu bark
'Âlemden etdi düşmen-i kerrârı tärmâr

Zîr-i beğalden eylesem izhâr kâlemi
Ehl-i cihân ederdî bu bâzârı tärmâr

Sâķî bu rûtbe mest edicek neydi dil-beri
Olmuş ḥamîde kâkülü destârı tärmâr

Bed-mestî-i celâl edip çeşm-i fitne-cû
El-ḥamd etdi bezmden aġyârı tärmâr

¹ nür-ı: nür nür-ı S2

* 68 S1 34b, S2 56a, S3 47b, İ 39b

² "lâ-fetâ": Hadis-i Şerif. "Ali'den başka er yok, Zülfikar'dan başka kılıç yok."

³ Aḥmed'den: Aḥmed'iñ S1

Pey-rev olurdu Neyyir'e ammâ ki eyledi
 Hüsni-edâsı hâtır-ı Esrâr'ı tarmâr

69*

fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün
 Söylesem derdime maḥrem yoḫdur
 Gūyiyâ 'âlem ü 'âdem yoḫdur

Ser-te-ser âyinedir deyr-i muḡân
 Faḫat İskender ile Cem yoḫdur

Derd-i 'aşkı kime ta'bîr edeyim
 'Aşk varken baña hem-dem yoḫdur

Şimdilik hūn-ı¹ ciger şarf ederim
 Didede zerre ḫadar nem yoḫdur

Derd mi yoḫ nâle mi yoḫ âh mı yoḫ
 Âlet-i ḡamda benim nem yoḫdur

Ben şafâm ile saña teslîmim
 Öldürürsen de begim ḡam yoḫdur

Hayli demdir dili ḡayb etdim ben
 Sende ḫaldı hele şübhem yoḫdur

Beni ḡarḫ eyleyli baḫr-i fenâ
 Hem vücūdum ḡörünür hem yoḫdur

Kime derdim diyemem ey Esrâr
 Söylesem derdime maḥrem yoḫdur

---

* 69 S1 35a, S2 56a, S3 47b, İ 40a

¹ hūn-ı: ḫavf-ı S1

70*

mef'ülü fâ'ilätü mefâ'ilü fâ'ilün

Her dem ki meclise o büt-i bî-bedel gelir
Ol dem şarâb-ı telh bize pek güzel gelir

Bi-ıaydılık da ıayddır ehl-i tekellüfe
Terk-i emel o baıııde¹ 'ayn-ı emel gelir

Bir derdnâk söz var ise söyle zâhidâ
Efsâne açma revnaıı-ı bezme kesel gelir

Cism-i nizâr² cândan uşandırdı hod beni³
Yâ Rab o gün olur mu ki peyk-i ecel gelir

Cism-i harâb kâbil-i süknâ-yı gam degil
Bilmem ne dem bu köhne binâya halel gelir

Hüsn elde iken eyle cefâ bî-nevâlara
Kâfir seniñle söyleşecek bir maııal gelir

Takrîre muııtedir degilim derd-i sînemi
Hün-ı derûnum ağızıma nuııka bedel gelir

Besdir melâmetim baña sâkı şarâb ver
ıayd etme neyse başıma hükm-i ezel gelir

Esrâr bezm-i meyde düşüp mest-i bî-şu'ür
Geh âh u nâle geh lebime bir gâzel gelir

71*

mef'ülü fâ'ilätü mefâ'ilü fâ'ilün

La'liñ ki rinde 'âlem-i meyden haber verir
Nüş-ı meye kadeıı-be-kadeıı gül-şeker verir

* 70 S1 35a, S2 56b, S3 48a, İ 40a

¹ emel o baıııde: ehl o baıııtda S1² nizâr: zâr S1³ beni: meni S2, İ

* 71 S1 35b, S2 57a, S3 48a, İ 40b

Dilden bedîd olup eşer-i âteş-i ruḥuñ
Bir naḥl-i şu'le oldu ki bār-ı şerer verir

Aḥz u 'aṭāda cām-ı 'araḫ la'l-i dil-berin
Yākūt-ı âbdārına şāfī güher verir

Ey dil şafāda her revişin¹ cilvesin bir et
Āyīne-i maḥabbete şirket keder verir

Ġarḫ-ı² füyüz-ı ḥüsn-i nigeḫ eylemiş yine
Esrār'a pīr-i meykede-i dil nazar verir

72*

mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün
Egerçi ihtidā Tūr-ı tecelliden zuhūr eyler
Velī nūr-ı nazar 'irfān-ı Mūsī'den zuhūr eyler

Şühūd-ı 'aşḫ "beyne'l-ḳalb ve'l-idrāk" müdrikdir
İki āyīnenin remzi tesāviden zuhūr eyler

Şafā-yı şevḳidir³ dīdār-ı dildārā urur 'aksi
Ḥüsün Ḳays'ındır ammā vech-i Leylī'den zuhūr eyler

Olursañ secde-ber ḫāk-i reh-i dildāra ol sā'at
Ġubār-ı kīmyā rüy-ı temmenniden zuhūr eyler

Egerçi aşla fer'iyyet mu'aḫḫardır maḥabbetde
Velī ma'nīde Meryem feyz-i 'İsī'den zuhūr eyler

Vücūd-ender-vücūd āşār-ı te'şīr-i irādetdir
Ḳalem-ender-ḳalemdir dest-i Mā'nī'den zuhūr eyler

¹ her revişin: cilve-revişin şen S1

² Ġarḫ-ı: 'İzzet-i S2

* 72 S1 35b, S2 57a, S3 48b, İ 40b

³ şevḳidir: şevḳdir S2

Maḥabbet hey'et-i mecmu'a-i Esrār'a nakş oldu
Bu sözler cümle ol Erjeng-i Ma'nî'den zühür eyler

73*

mef'ülü fā'ilätü mefā'ilü fā'ilün

Dil mest-i ğam bir 'āşık-ı ḥāne-ḥarābdır
Laḥt-ı ciger aña gül-i şem'-i şarābdır

Reng-i ümīd-i Kāf-ı sitiġnā-nişine yok
'Ankā orada āyinedār-ı serābdır

Ḳanım ḳurutdu tā o ḳadar şu'le-i ümīd
Deryā-yı ye's-i çeşmime bir ḳatre ābdır

'Aks-i 'uluvv-i himmet açar dilde şafveti
Reng-i sipihr-i cevher-i mir'āt-ı ābdır

Tāk-ı şarābı çeşme-i ḥurşiddeden şular
Sīm-ābdārı¹ müġ-beçeniñ māh-tābdır

Zehr-āb-ı ğam verir ciger āġuş-ı dīdede
Tıfl-ı sirişke² dāyesi de bed-cevābdır

Dil-ḥānesinde eyle temennā-yı³ 'āşıkān
Rindiñ du'āsı meykedede müstecābdır

Ferdā seniñle söyleşiriz ey felek yine
Gönlüm o māh ile bu gece kām-yābdır

Āġāh-ı⁴ ṭavr-ı yār bilir bu rümūzu kim
Her dest rüy-ı müjde-res-i fetḥ-i bābdır

Sākī şarāb-ı vaşl ile sīr-āb ḳıl beni
Esrār keyf-i hecr ile ġāyet ḥarābdır

* 73 S1 35b, S2 57b, S3 48b, İ 40b

¹ Sīm-ābdārı: Sīm-ābdār S2

² sirişke: sirişk İ

³ temennā-yı: temennayı S1, S3

⁴ Āġāh-ı: Aña S1

Deryûze eyler dergeh-i Monlâ-yı Rûm'dan
Her bir 'inâyeti kerem-i bî-ħisâbdır

74*

mef'ülü fâ'ilätü mefâ'ilü fâ'ilün

Dil-ber bu bezm-i velvele-ârâya bir gelir
Ol cām-ı kām dest-i temennāya bir gelir

Tenhā nigāh eder gül-i ruħsāra çeşm-i dil
Musā bu şu'lezār-ı tecellāya bir gelir

Bikr-i¹ dilindeki dem-i² feyzi geçirme kim
Rūhu'l-Emīn Meryem-i ra'nāya bir gelir

Bir cür'asın içincedir 'aşkıñ telāşı hep
Reng-i cünün mihre-i rüsvāya bir gelir

Zevķin³ çıkar firîfte olma şafāsına
Herkes bu sürgāh-ı temāşāya bir gelir

Ey bî-vefā güzelliğñ eyyāmı tîz geçer
Neşv ü⁴ nemā o naħl-i ħod-ārāya bir gelir

Esrār nutķ-ı 'Arzî'ye kâbil mi pey-revi
Bir rind-i nükte-dāndır o dünyāya bir gelir

---

* 74 S1 36a, S2 58a, S3 49a, İ 41a

¹ Bikr-i: Meger S2

² dem-i: -S2

³ Zevķin: Zevķiñ S1, İ

⁴ ü: -S2

75*

mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

Dil şu'le-i tecellî ile pür-¹zebânedir

"Vādî-i Eymen"² içre durur bir nişânedir

Erbâb-ı feyze mevhibe-i evvelîdir 'aşk

Feryâd u nâle şoñrası nev'an bahânedir

Yâ Rab düçâr-ı 'aşkıñ olanlar hamüş iken

Meczûb-ı 'aşk olmayana iddi'â nedir

Ṭûṭî kelâmını der ü dîvâra söylemez

Şâfî dilin hıṭâbı şafâsın bulanadır

Nâşıḥ ferâgat eyle beni kendi ḥâlîme

Deryâ-nişîn-i ḥayret için nâḥudâ nedir

Bilmez hükümet-i ezeli her felek-zede

Bî-çârenîñ huşûmeti ṭavr-ı cihânadır

Endîşe etme dîgeri hep zevk ü şevke³ bak

Fikr-i me'âli kevn ü fesâdîñ⁴ fesânedir

Feyz-i şabâḥ-ı 'aşkı görenler bilir ki hep

Şâm-ı ṭalebde neş'e ḥumâr-ı şebânedir

Tefhîm-i sırr-ı dehr için Esrâr telâşı ço

Şi'riñ şafâsı bir⁵ ğazel-i âşıkânedir

---

* 75 S1 36a, S2 58a, S3 49a, İ 41a

¹ pür-; bir S1, S2

² "Vādî-i eymen": *Kur'ân-ı Kerîm*, Kasas Suresi, Ayet: 30. "Hz. Musa'ya Tur dağında sağ taraftan seslendik..."

³ zevk ü şevke: şevk ü zevke S2, S3; zevk-i şevke S1

⁴ fesâdîñ: fesadın S2

⁵ bir: bu S1

76*

fe'îlâtün mefâ'ilün fe'îlün

'Aşk kim maṭlebü'l-meṭâlibdir

Tâ ezelde¹ 'aṭâ-yı vâhibdirĠam-ı dildâr ile² geçen günler

Her biri intihe'l-merâtibdir

Ehl-i zühdüñ şalât u şavmı³ gibi

'Âşıka âh âh vâcibdir

Vâkıfân-ı rümüz-ı devr-i zühür

Her biri maṭlebinde ṭâlibdir

Luṭfu "mâ-lâ re'et ve lâ-semi'at"⁴

Ķahrı ḥod eczelü'l-mevâhibdir

Yem-i vaḥdetde ḳurtulur ĩmân

Keṣṭi-i Nūḥ⁵ baḥre rakîbdir

Vaḥdet ammâ ḥuşûs-ı mazhardâr

Gör ki 'aşḳ âdeme münâsibdir

Dest-i âdemde açılır ḳapanır

Kevn mecmû'a-i ġarâyibdir

Şân-ı âdem cihânda pey-der-pey

Söylenir bir büyük menâkıbdır

Fehm eder yoḳ me'âliñ añlar yoḳ⁶

Her biri pey-rev-i mezâhibdir

* 76 S1 36b, S2 58b, S3 49b, İ 41b

¹ ezelde: ezelden S2² dildâr ile: dildârına S1³ şavmı: şavm S1⁴ "mâ-lâ re'et ve lâ-semi'at": Arapça söz. "Görölmeyecek ve işitilmeyecek (kadar çok)."⁵ Nūḥ: nūr-ı İ⁶ yoḳ: yoḳdur S1

Hâzret-i Meşnevî'den eyle taleb
O ki maşhûb-ı dîne şâhibdir

Saňa her beyti şân-ı Monlâ'dan
Güyyiâ nüşha-i Şevâkıb'dır

Seyyidü'ş-Şârih'ine bende olur
Kim ki bu şerh-i şadra tälibdir

Reh-i Monlâ-yı Rüm'da Esrâr
Mürşidim¹ her maķâmıda Ğâlib'dir

77*

mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün
O bî-dimâğ ki 'aşkıñ şarâb ile değışir
Tecellî âteşini âfitâb ile değışir

Bulursa sūfî eger neş'esin ħarâbâtıñ²
Birer piyâlesini biñ kitâb ile değışir

Maķâm-ı raĥmet-i Ğaffâr'ı görse zâhidler
İbâdetin güneĥ ü irtikâb ile değışir

Ķâbül olunsa ħarâbâta pâdişâĥ eger
Cihâni köhne ribât-ı ħarâb ile değışir

O bî-nevâ k'ola taĥşîl-i mülk ħaydında
Şafâ-yı fakrıñı şad ıztırâb³ ile değışir

Şaķın şaķın ħaraf-ı fitneden emîn olma
Hezâr va'deyi zîrâ 'itâb ile değışir

Mecâz âteşine yansa bir gönül Esrâr
Şerâre pâresini âfitâb ile değışir

¹ Mürşidim: Mürşid S2

* 77 S1 37a, S2 59a, S3 49b, İ 41b

² ħarâbâtıñ: ħarâbâtın S2, S3

³ ıztırâb: irtikâb İ

78*

mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

Bilmem o¹ dil-berîñ bedeni nürdan mıdır
Yâhud beyâz gerdeni kâfûrdan mıdır

Verdikçe bâde sâķî ħumârım² füzün olur
Luţf eyle kim o ğamze-i maĥmûrdan mıdır

Şûfî şarâb u şâhid ile zevķe baķ bu dem
Va'd-i va'id fikri de maĥzûrdan mıdır

Ĝamsız göñül ķalır ise bir an³ helâk olur
Ben añlamam şafâ⁴ dil-i mesrûrdan mıdır

Tezyîn-i zâhir ile degildir bütûn-i⁵ ĥâl
Ĥâlât-ı bâde kâse-i faĝfûrdan mıdır

Nây-ı gülûsu nâyî-i 'aşķıñ elindedir
Ĥaķķ -ı edâ terennüm-i Manşûr'dan mıdır

Esrâr'ı ĥaşr etdi semâ' içre muţribâ
Şît u şadâ ĥudûmuna nâķûrdan mıdır

İtr-i vişâl ü nefĥa-i başt ile doldu⁶ dil
Âyâ bu feyz-i⁷ Şeyĥ-i Nişâbûr'dan mıdır

---

* 78 S1 37a, S2 59a, S3 50a, İ 42a

¹ o: âh İ

² ĥumârım: ĥumârı S1

³ ķalır ise bir an: bir an ķalırsa S1, S2, S3

⁴ şafâ: şafâ-yı S1, S2

⁵ bütûn-i: bâtın-ı S2

⁶ doldu: toldu S1, S2

⁷ feyz-i: feyz-i 'atâ S2

79*

mefâ'ilün mefâ'ilün fe'ülün

Kanı ser-geşte-i inkâr olanlar

Kanı ol münkir-i dîdâr olanlar

Bugün görsün kimedir luḫf-ı dil-dâr

Kanı 'âşıklara aḡyâr olanlar

Bugün görsün ne devletler sürerler

O şüretde faḫîr ü ḫ'âr¹ olanlar

Bugün görsün diyârında ne şehdir

Ġarîb ü bî-kes ü nâ-çâr olanlar

Bugün seg gibi ḫalsın ḫaşralarda

Bizimle düşmen-i bed-kâr olanlar

Bugün biz² yâr ile hem-meclis olduk

O bezme girmede hüşyâr olanlar

Seherde seyre geldi bâḡa cānān

Neler seyreyledi bîdâr olanlar

Edince iltifāt-ı ḫande-āmîz

Gül-i ḫandāna döndü zâr olanlar

Ne kâr-ı ḫūba mālîk oldu seyr et

Düşüp sevdâlara bî-kâr olanlar

80*

mefâ'ilün fe'ilātün mefâ'ilün fe'ilün

O ḫüb ḫıfıdır ammā vefāyı ḫüb bilir

Me'al-i ḫadr-i dil-i aḡnāyı ḫüb bilir

* 79 S1 37b, S2 59b, S3 50a, İ 42a

¹ ḫ'âr: ḫor S1² Bugün biz: Bugün ki S2, S3; Bugün İ

* 80 S1 37b, S2 60a, S3 50b, İ 42a

O pâdişâh-ı hüsün hâl-i 'aşkı öğrenmiş
 Ğulâmı¹ olmağa lâyıķ gedâyı hûb bilir

Ne çekdiğim saña takrîre muķtedir degilim
 Göñülden al haber ol mâ-cerâyı hûb bilir²

Cevân-perestlere 'âbid kıyâs-ı nefis etme
 Nazar-şinâs olan 'ârif Ğudâ'yı hûb bilir³

Felek müsâ'ade eylerse bir gün Esrâr'a⁴
 Der-i 'inâyetiñe ilticâyı hûb bilir⁵

81*

fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün
 Ğ'âce⁶ ta'n eyleme ben ser-ħoşa düşdümse eger⁷
 Gözü dil-berde olanıñ ayağı çok sürçer⁸

Ğâk-i zilletde gil-âlüd isem ey şüret-bîn
 Gel derünümde olan 'izzetime eyle nazar⁹

Günehim bir şanemiñ zülfüne bağlandım odur
 Şimdi ihvân-ı tarîķim beni tekfîr eyler

Kâfir ağlardı eger görse perîşân hâlim
 Beni bir derde düşürdü ki firâķ-ı dil-ber

Mübtelâ-yı elem-i firķat-i cānān olalı
 Zülm-i¹⁰ bî-dādı koyup hâlime devrān ağlar

¹ Ğulâmı: Ğulām S1

² -i

³ -i

⁴ müsâ'ade eylerse bir gün Esrâr'a: bir gün müsâ'ade eylerse Esrâr S2

⁵ -i

* 81 S1 37b, S2 60a, S3 50b, İ 42b

⁶ Ğ'âce: Ğoca S1, S3, İ

⁷ eger: ger S1

⁸ -i

⁹ -i

¹⁰ Zülm-i: Zülm ü S3, İ

Nâr-ı hüsrandâ görüp hâlîme hayrân olma
Vaqt olur âteşi Allâh gülistân eder¹

Ben o mestem ki bu² başımda mey-âlûd külâh
Nice Cemşîd'e eder istese bahş-ı efser

Hırka tennûre küleh³ cümle mey-âlûd idi⁴
İttifâkan baña düş oldu bugün şüfî-i har

Çok şükür eyledi ahvâline çün⁵ gördü beni
Kûçe-i meykede⁶ üftâdesi bî-pâ⁷ bî-ser

Tevbe teklîf edermiş baña güyâ ol dem
Oturup yanıma bilmem ne fesâne söyler

Bir uzun kıssa düzüp hür-ı⁸ cinân ad koymuş
Neyleyim yokdur arasında şenâ-yı dil-ber

O tehî sözlerini tûl-i dirâz eylemede
Benim ammâ yine fikrimde leb-â-leb sâgar

Bâdeden ğayrısını yâdıma alırsam eger
Yazıla defter-i 'uşşâkda nâmım ebter

Bâdedir ba'îş-i tertîb-i vücûd-ı 'âlem
Bâde oldu yine şürîş-dih-i haşr-i⁹ maşşer

Bâdedir hür-ı¹⁰ Behişt olmağa da bādî hep
Bâde-nüş etmege ol¹¹ bezmde ebnâ-yı beşer

¹ eder: eyler S2

² bu: -S2

³ küleh: külâh S2

⁴ idi: edeli S2

⁵ çün: çok S1, î

⁶ meykede: meykedede S2

⁷ bî-pâ: bî-pây S1

⁸ hür-ı: hür u S3

⁹ haşr-i: haşr ü S3

¹⁰ hür-ı: hür u S3

¹¹ ol: o S2

Bâdedir aḳdem-i ikrâm-ı Hudâ-yı mi'râc
Bâde-nûş etmege gitdi o gece Peygâm-ber

Yâr peymâne-be-kef geldi bu bezme ammâ
Kimine zehr içirdi kimine gül-şeker¹

Zâhidi mest-i gurûr 'âbidi² maḡrûr etdi
'Âşıkıñ 'aḳlını yağmâlara verdi yek-ser

Beni çirk-âb-ı melâmetde görüp ta'n etme
'Âşıkı dürlü-be-dürlü elem ü³ derde şalar

Etme ta'yîb 'azîzim ki maḡabbet ḡâli
Nice dîndârlarıñ⁴ yüzü şuyun ḡâke döker

Beni mey-ḡâneye dek eyledi püyân⁵ âḡir
Seni mescidde eden zühd ü şalâḡa mazḡar

Dost içün âh u⁶ niyâz ise⁷ ḡarâz ey şûfî
Mescidde eden zühd ü şalâḡa mazḡar

ḡaberiñ yok ki seniñ secdeleriñ mescidde
Beni bu ḡâle koyan dil-beredir ser-tâ-ser

Ya nice 'aḡf-ı nigâḡ eyleyeyim mescide kim
Künc-i mey-ḡânedede gördüm o bütü bâde içer

ḡavr-ı mestânem⁸ ile şanma şarâba ḡandım
Çeşm-i maḡmûrunu gördükçe göñül bâde diler

---

¹ gül-şeker: gül-be-şeker S2

² 'âbidi: 'âbid S3

³ ü: -S2

⁴ dîndârlarıñ: dîdârların S1, S3, İ

⁵ püyân: pâyân S2

⁶ u: -S2

⁷ ise: -S1

⁸ mestânem: mestâne S2

İhtiyârım nerede zülfünü boynuma takıp
Bî-muḥâbâ beni mey-ḥâneye her laḥza çeker

‘Ahd-nâme diledim ḥaṭṭ-ı ruḥundan Esrār
Yazdı “lâ-ted‘u me‘allâhi ilâhen âḥer”¹

82*

fe‘ilâtün mefâ‘ilün fe‘ilün
Dilde kim ârzü firāvandır
Kimi pinhân kimi nümâyandır

Geh Zelîhâ derim gehî² Yūsuf
Cümlesinden murād cānandır

Şimdi bir neş‘e var ki³ ṭab‘imda
Sîne güyâ şafâya ṭūfandır

Rakş eder meyde hem-çü ṭıfl-ı ḥabâb
Pîr-i endîşe mest ü ḥayrandır

Va‘desinden vefâ umar ‘âşık
Aldanır ol perîye insandır

Biz ki sâğar gedâ-yı nazrasıyız
Kec-nigâh etse daḥı iḥsandır

Hişşe-yâbız gehî cefâsından
O da bir iltifât-ı⁴ pinhandır

Elbet ‘uşşâka yâr Ğâlib‘dir
Şâhlar çâker-i cevânandır

¹ “lâ-ted‘u me‘allâhi ilâhen âḥer”: *Kur‘ân-ı Kerîm*, Kasas Suresi, Ayet: 88. “Allah’la beraber başka Tanrı tutup tapma.”

* 82 S1 38b, S2 61a, S3 51a, İ 43a

² gehî: geh S2

³ ki: kim S1

⁴ iltifât-ı: iltifata İ

Reng-i gül-büseler¹ ayağından
Gül-‘arağ baḡş-ı mey-perestândır

Neş’emend-i nigâh-ı raġbetiñem
Bir de la’liñ şarâbıña ƣandır

Genc-i ‘aşkıñla² oldu māl-â-māl
Şanma sīnem tehīce vīrândır

Şu’le-i ḡayret içre hem-çü sipend
Şūfī-i pāy-küb-ı raḡşândır

Vaşf-ı rüyunda söylenen mışra‘
Bir müretteb laṭīf dīvândır

Ders alır ḡāce-i cünūnumdan
‘Aḡl bir kūdek-i sebaḡ-ḡândır

‘Aşḡ-ı Şems ile bāde-nūş edenin³
Cāmı destinde mihr-i raḡşândır

Meşriḡ-ı şems-i dīndir dil-i⁴ zār
Gördüġüñ zerre ḡāveristândır

Hāliyā feyz-i Ḥazret-i Ğālib
Cān-ı Esrār-ı nābe-sāmândır

Baña her bir nigâh-ı merḡameti
Hasteye tāb mürdeye cāndır

Dem-be-dem ilṭifāt u elṭāfı
Başḡa in‘ām başḡa iḡsândır

Ser-güzeştım o şāh ile ġüyā
Ḳışsa-i mūr⁵ bā-Süleymān’dır

---

¹ gül-büseler: gül-büse S1

² ‘aşkıñla: ‘aşkıñla S2

³ edenin: idinen İ

⁴ dil-i: dil ü S1

⁵ mūr: mūrī S2

83*

mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

Ne dem ki dīde-i hūn-bāra la'liñ kūt olmuşdur
Nigāh-ı germimiz fevvāre-i yāķūt olmuşdur

Şanırlar Yūsuf-ı üftādedir çāh-ı zenaħdānda
Degildir līk hālī fitnedden Hārūt olmuşdur

Geçirmiş yaķadan bir kuzuyu¹ bu şeb iç etmiş şeyħ
Velī ol şīr-meste² kāşif-i nāsūt olmuşdur

Görüp kaddin³ nigār-ı Arnabūd'uñ fikr-i cām etdim
Kızılca bir kıyāmet koptu kim al tūt olmuşdur

'Aceb bir vesme iken bir çaķım otla tetiklenmiş⁴
Meger ya ebruvānı vezne-i bārūt olmuşdur

Şerār-ı 'aşķdan sārīdir aña feyz-i isti'lā
Ġubār-ı hāķır-ı ehl-i hüner bārūt olmuşdur

Gelir⁵ jeng-i hamūşīden küdüret tīz-güftāre
Niyām⁶ şemşīr-i cevherdāra çün tābūt olmuşdur

Yetişdir tōb edip çevgān-ı nazmı kalma yārāndan
Ki bu meydānda Esrār hāylice ur tūt olmuşdur

---

* 83 S1 39a, S2 61b, S3 51b, İ 43b

¹ kuzuyu: kuzu S2

² şīr-meste: şīr-mest S1

³ kaddiñ: kaddin S2

⁴ tetiklenmiş: teklenmiş S1, S2

⁵ Gelir: Gelip S2

⁶ Niyām: Be-nām S1

84*

mef'ülü mefâ'ilün mef'ülü mefâ'ilün

Yûf boruşun anlar kim bu 'äleme çalmışlar
Mey-ḥâne-i vaḥdetde yek başına kalmışlar

Mestân¹ ki degiller bisyâr ile etdikde
Ben çok aradım ammâ şimdilik azalmışlar

Âyîne-i sâğardan 'aksini gören diller
Deryâ-yı ḥarâbâtıñ² gird-âbına dalmışlar

Âvâre midir ey dil göz süzmesi ḥübânıñ
Şeh-bâz-ı nigâhını evvel bize şalmışlar

Hep himmet eder Esrâr erbâbına dünyâda
Gâhîce yetişmişler³ gâhîce buñalmışlar

85*

mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

Ten-i ḥâkîde kalb-i feyz-cû⁴ pejmürde olmuşdur
O bir mâhî-i ḳudsîdir ki berde mürde olmuşdur

Şeb-ı firkatde güm-reh⁵ kaldı dil ḥâl-i siyâhından⁶
Şerâr-ı aḥter-i baḥtım meger efsürde olmuşdur⁷

Ne mümkündü⁸ anı başdan çıkarmaḳ zümre-i 'uşşâḳ
Gül-i şad-berg-i ḥüsnü ğâlibâ pejmürde olmuşdur⁹

---

* 84 S1 39a, S2 62a, S3 52a, İ 43b

¹ Mestân: Mestâne S1, İ

² ḥarâbâtıñ: ḥarâbâtın S2, S3

³ yetişmişler: yetişmede S1, S3, İ

* 85 S1 39b, S2 62a, S3 52a, İ 43b

⁴ feyz-cû: feyz-ḥû İ; feyzi çün S2

⁵ güm-reh: gümde İ

⁶ ḥâl-i: -S2

⁷ olmuşdur: kalmışdır S1, S3

⁸ mümkündü: mümkündür S2

⁹ olmuşdur: kalmışdır S1

Benim müjgân-ı hûn-âlüdûma rengin nigâh et gör
O mey kim pençe-i mercân¹ ile efsürde olmuşdur

Eder ma'nî-i bî-gâneyle ülfet künc-i² 'uzletde
Ki zîrâ âşnâlardan göñül âzürde olmuşdur³

Meger olduñ o mihriñ zerre-i ihsânına mazhar
Nikât-ı nazmıñ ey Esrâr a'lâ hurde olmuşdur

86*

fâ'ilâtün fâ'lâtün fâ'lâtün fâ'ilün

Çayd-ı zülfe⁴ şol⁵ dili kim dil-ber-i eflâk urur
Başına sevdâ-yı küfr-i perçemiñ kalpağ urur

Nürdan çopşun çolu pîr-i muğân kim zâhidiñ
Alnına ser-çoş eliyle bir iki bardağ urur

Pek soğulma ef'i-i hançerden olma çâre-cû
'Akrab-i zülf-i siyehden⁶ zaħmına tiryâğ urur

Bir avuç bārüt-ı efrencidir ol kâfir-beçe
Levh-i 'uşşâkı nişangâh eyleyip tāk tāk urur

Eyleyip peykânına⁷ ammâ sengin dilleri
Şîşe-i tebhâle-i 'uşşâkına çakmak urur

Pest-şab'ânı o fitne zevçlenip⁸ eyler şakâ
Zümre-i agyâr-ı ester-sirete kıltak urur

¹ mercân: müjgân S2

² künc-i: -S1

³ olmuşdur: kalmışdır S1

* 86 S1 39b, S2 62b, S3 52b, İ 43b

⁴ zülfe: zülfüne S2

⁵ şol: şu S1

⁶ siyehden: siyehdir S2

⁷ peykânına: bî-gâne-i S1

⁸ zevçlenip: zevçlenir S1

Zâhiren ol şeh-levend¹ Esrâr'a luṭf² eyler velî
Mâr-ı tîr-âsâ lisân-ı hâl ile mızraḡ urur

87*

mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

Ne dem ki yâd-ı ruḡsârıyla³ çeşm-i hûn-feşân ağlar
Benim-çün bülbül âh eyler yürekden gonce kan ağlar

'Acâyib bülbülüm⁴ tûfân-ı gül hûn-âb-ı çeşmimdir
Degildir jâle anda hâlime hep gülsitân⁵ ağlar

Henüz ben bî-günâhı pâre pare etdi ol hûn-rîz⁶
Şaḡın kan damlıyor zann etme tiġ-i hûn-feşân ağlar

Degildir kûçesinde çeşme-sâr⁷ ol şûḡ-ı bî-raḡmîñ
Mezârında yine bir 'âşıkîñ seng-i nişân ağlar

Hemân bir ben miyim zâr u⁸ zebûnu⁹ çeşm-i kıttâliñ
Girerse pençe-i müjgâna elbet Ḳahramân ağlar

Beni çok ağladıp hâlime çok güldü o ṭıfl ammâ
'Aceb bir âfet için ol daḡı kanġı zamân ağlar

Eger taḡrîr etsem fitne-i çeşmiñ¹⁰ edip te'sîr
O kâfir mâ-cerâdan çeşm-i nûn-ı¹¹ dâstân ağlar

¹ şeh-levend; şeh-levende İ

² luṭf: -S1

* 87 S1 40a, S2 62b, S3 52b, İ 44a

³ ruḡsârıyla: ruḡsâr ile S1

⁴ bülbülüm: bülbül S1

⁵ gülsitân: bî--kesân İ

⁶ hûn-rîz: nev-ḡîzS1

⁷ çeşmesâr: çeşmsâr S1

⁸ u: -S2

⁹ zebûnu: zebûn S2

¹⁰ çeşmiñ: çeşmiñi S1, İ

¹¹ nûn-ı: pür-ḡûn S2

Benim ol bî-nevâ kim berg ü bār-ı bahtım âteşdir
Yanar hırmengehimde şu'le-i âfet-resân ağlar

Göründü ittifâkan iftirâkım mâh-ı mâtemde¹
İki derdi bir etdi dîde vü dil yan-be-yan ağlar

Cevâbımdır Hülûş'a bu gâzel kim söylemiş Esrâr
Ġam-ı haţţıñla şimdi fitne-i âhır-zamân ağlar

88*

mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün
O tıfl-ı nâz 'acâyib şîve-i reftâra mâ'ildir
Alıp göñlümü evvel şöñradan âzâra mâ'ildir

Ŧıflıdır dürr ü² gevher iledir eglencesi dâ'im
Anıñçün 'âşıkın³ ağlatmağa hem-vâra mâ'ildir

Ne hür-ı Cennet'e ne ni'mete mecbür olur 'âşık
Dil-i şeydâsı her 'âlemde bir dildâra mâ'ildir

Raķīb-ülfet olur her goncesi bu gülşen-i hüşnüñ
Teġâlük eyledikçe bülbül ü gül hâra mâ'ildir

Nice kerre bu âteş-rûlarıñ nârına yanmışken
Yine pervâne-i dil şu'le-i dîdâra mâ'ildir

Ĥarâbe-müşrif oldu dil perîler zabţına girdi
Melekler bende-i teşġiri bir seġġâra mâ'ildir

Beni de ĥ'âh-nâ-ĥ'âh etdiler ser-geşte-i rüsvâ
Göñül sevdâya sîne 'aşka⁴ dîde yâre mâ'ildir

Ne dem ki cânib-i taķdîrden bir derd olur ĥâdiş
Hemân laĥza dil-i ġam-perver-i Esrâr'a mâ'ildir

¹ mâtemde: mâtemden S2

* 88 S1 40a, S2 63a, S3 52b, İ 44a

² ü: -S1, S2

³ 'âşıkıñ: 'âşıkân S3; 'âşıkıñ İ, S1

⁴ 'aşka: 'aşķ S2, İ

Ġazelle eglenir hicrân hücûm etdikçe¹ bî-çâre
Gürûh-ı Mevlevî'niñ şab'ı çün eş'âra mâ'ildir

Çekildi ħânķâh-ı mihrde gül-bāng-ı envârı
Felek bezm-i semâ'-ı Ĥazret-i Ĥünkâr'a mâ'ildir

89*

mef'ülü mefâ'ilün fe'ülün
Dil çâker-i şâh-ı Mevlevî'dir
Üftâde-i râh-ı Mevlevî'dir

Dervîş ki şâh-ı 'âlem olsa
MuĤtâc-ı nigâh-ı Mevlevî'dir

Her řubĤ felekde mihr-i cevval
Yek şu'le-i âh-ı Mevlevî'dir

RuĤsârı² o nev-resîde mihriñ
Bedr olmada mâh-ı Mevlevî'dir

Bu 'izzet ü bu³ şerâfet-i dost
Şâyeste-i câh-ı Mevlevî'dir

Ne çağrışır on sekiz biñ 'âlem
Hep "şâle beķâhu"⁴ Mevlevî'dir

Tennûre açıp semâ' eder çerĤ
Ser-geşte-i râh-ı Mevlevî'dir

Dervîşidir âsumân o řemsiñ
Me'mûn-ı penâh-ı Mevlevî'dir

---

¹ etdikçe: etdikde Ġ

* 89 S1 40b, S2 63b, S3 53a, Ġ 44b

² RuĤsârı: RuĤsâr S2

³ bu: -S2

⁴ "şâle beķâhu". Arapça söz. "(Allah) ömrünü uzun etsin."

Esrâr'ı¹ şehâne etdiren nâz
Başında külâh-ı Mevlevî'dir

90*

mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün
Şorma o perî cevri baña yâ neden² eyler
Bilmez bunu bir³ kimse ki hâlâ neden eyler

Tel kırma vişâl isteyerek ca'd-ı⁴ bütândan
Zîrâ ki seni dil gibi bir şânedan eyler

Pervânesini görmedi mi gönçe-i şem'îñ
Bülbül 'acabâ yanmağa pervâ neden eyler

Zencîr-i kazâ mı 'aceb ol zülf-i girih-gîr
Her tutduğunu⁵ zümre-i dîvânedan eyler

Bu cevr ü⁶ cefâ tavr u⁷ ezâ ey saçı Leylâ
Âhîr seni bir 'âşık-ı dîvânedan eyler

Ur seyl-i şarâba⁸ dil-i Esrâr'ı ki sâkî
Yoğsa seni bir âh ile mey-hânedan eyler

91*

fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün
Bir dağı dil kerem-i vaşlı taḥayyül mü eder
Yâ o şeh hâne-i dervîşe tenezzül mü eder

¹ Esrâr'ı: Esrâr'a S2

* 90 S1 40b, S2 63b, S3 53a, İ 44b

² baña yâ neden: baña yandan S3; yaña yandan S1

³ bir: -S2

⁴ ca'd-ı: cevr-i İ

⁵ tutduğunu: tutduğu S1

⁶ ü: -S1

⁷ u: -S2

⁸ şarâba: şarâb S1

* 91 S1 41a, S2 64a, S3 53b, İ 44b

Eline girmiş¹ iken tîğ-i sitem ol zâlim
Cigerim pârelemekde ya te'emmül mü eder

Bî-vefâ yâre düşen 'âşîka eyvâh eyvâh
Kaşd-ı dildâra dil-i² zâr tahammül mü eder

Nîm-bismil kudu şemşîr-i sitiğnâsı³ beni
Merhametsiz kerem-i katle te'emmül mü eder

Artırıp derdimi âhîr o tabîb-i nâzım
Haste-i muhtażıra⁴ şimdi tecâhül mü eder

Üşücek⁵ pençe-i hecriñe seniñ⁶ bir hayrân
Hiç halâs etmege bir kimse tekeffül mü eder

Dâmen-i devlet-i Hünkârı tutanlar Esrâr
Gayrı şâhiñ der-i cûduna tevessül mü eder

92*

mef'ülü fâ'ilätü mefâ'ilü fâ'ilün
Şubh-ı bahâr kim 'alem-i zer-feşân çeker
Gül-bâng-ı⁷ ârzü-yı reh-i gülsitân çeker

Pâyına akdı şu gibi mevce gelip çemen
Deryâdır ol ki nezdine cûy-ı revân çeker

H'âhişker olsa kaddiñe serv-i revân bulur⁸
Cânânınñ vişâlini elbetde cân çeker

¹ girmiş: geçmiş S2

² dil-i: dil ü S1

³ sitiğnâsı: istiğnâ S2; müsteğnâsı S1

⁴ muhtażıra: muhtaşara S1, S2, S3

⁵ Üşücek: Düşücek S1; O Şehin S2

⁶ seniñ: düşeniñ S2

* 92 S1 41a, S2 64a, S3 53b, İ 45a

⁷ Gül-bâng-ı: Kâtibânınñ S1

⁸ bulur: olur İ

Cüş etdi mevc-i leşker-i encüm-şümār-ı berķ
Mîzân-ı keff-i ebre meger āsumān çeker

Baħr-i biħār lüccesi¹ tār-ı ħisāb olup²
Dünyâyı tül ü ‘arzı girān-tā³-girān çeker

Bālā-rev etmek istese ħavvās tîrini
Elbet kemānı kendüye doğru ‘ayān çeker

Mi‘rāc-ı feyze Rūhu’l-emîndir baṭ-ı şarāb
Cān-ı sebük ki ‘aşķ ile rıṭl-ı girān çeker

Geldi dehān-ı ħāme-i Esrār’a ‘aşķdan
Bir ma‘nî-i ħarîb ki ħāsîd zebān çeker

Tebrîz-i lā-mekānda Şems-i ħaķîķatiñ
Gül-bāng-ı kibriyāsını Kerrübiyān çeker

93*

mef’ülü mefā’îlü mefā’îlü fe’ülün
Yā Rab bu benim baħt-ı siyāhım ne belādır
Ĥurşîd-i cihāna nazar etsem de ħaradır

Feryād eliñden sañā yā Rab bu baħtıñ⁴
Dünyāda ‘adāveti anıñ daħı bañadır

Yā Rab ne tükenmez bu muşîbet bu melāmet
Cān yandı göñül ħalmadı cism ise fenādır

Yā Rab hele bu ħalka ne ħıldım ki⁵ dem-ā-dem
Gördükçe ħam-ı derdimi derler ki sezādır

¹ lüccesi: pîçesi S1

² olup: olur İ

³ tār: -S2

* 93 S1 41b, S2 64b, S3 54a, İ 45a

⁴ baħtıñ: miñnetiñ İ

⁵ ki: ne S1

Her lahza beni bir büte meftûn eder ‘aşk
Her sevdiğim âfet dağı mecbûr-ı cefâdır

Gezdikçe düşer silsile-i zülf-i bütâna
Yâ Rab dil-i dîvâne ne özge büdalâdır¹

Ben derd ü² cefâ çekmedeyim halka ne olmuş
Her birisi bir şüret ile ta‘ne-serâdır³

Yârân-ı tarîkat beni tekfîr ederler
Kim bir şaneme bende olup ehl-i hevâdır

Bir yañadan ağıyar yağar bir yañadan⁴ yâr
Bu âteş ile yandı gönül cümle hebâdır

Ta‘n eyleme ‘uşşâk-ı perîşâna ‘azîzim
Geldi mi seniñ başına hiç hükm-i kazâdır

Dervîş ola da düşmeye derd-i gam-ı ‘aşka
Bi’llâh anıñ sikkesi âlât-ı riyâdır

Baş koydum⁵ önünde hele ben bir şanemiñ kim
Her secdesîne dîn ile⁶ îmân fedâdır

Bir serv-ğadiñ sâye gibi pâyına düşdüm
Kim kâmeti⁷ tûbâ-yı ciñân dinse sezâdır

Ben nûr-ı Muḥammed görürüm rûy-ı şanemden
Sen söyle ki ey şüfi bu küfr ü bu ḥaḫâdır

Bu tarz-ı melâmet baña tâ hükm-i kâderdir
Men‘ eyle eger kâdir isen ‘aşk-ı ‘atâdır

---

¹ büdalâdır: belâdır S1, S2

² ü: -S1

³ ta‘ne-serâdır: ta‘ne-sezâdır S1, S2

⁴ yañadan: yandan yandan S2

⁵ koydum: kodum S1

⁶ ile: ü S1

⁷ kâmeti: kâmet-i S1

Ol şüh cefâ eylesin ancak baña dâ'im
Bu düşdü benim hişşeme takdîr-i Hudâ'dır

Etmezse baña neyleyeyim luţf-ı¹ tekellüm
Bir derd² ki bu çâresi her lahza rızâdır

Ağyârâ uyup eyledi bu bendeyi nālân³
'Aşkında ise şâdiķ olan⁴ bir bu gedâdır

Şanmâ uşanır cevr ü⁵ cefâ ile bu 'aşık
Cevri baña her vech ile ihsân-ı⁶ revâdır

Ammâ ki ne çâre demez imiş o cefâkar
Esrâr benim 'aşıkım olmağa sezâdır

94*

mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün
Bu ğavvâsân-ı 'aşkıñ gevher-i 'ummânı yoķlukdur
Ġarîk-i baħr-i tevĥîdiñ⁷ ħalâş-ı câmı yoķlukdur

Geçer heftâd u dü milletden⁸ evvel pâyede 'aşık
Târîķ-i nîstîniñ mezheb-i îmânı yoķlukdur

Bütün varlığa ħükm eyler geçer her mülke aĥkâmı
Ĥarâb-âbâd ħalb-i 'aşkıñ sulţânı yoķlukdur

Sen ey şüfî hemân var ol vücüd ile nuĥüsetde
Cenâb-ı kibriyânıñ bizlere fermânı yoķlukdur

¹ luţf-ı: luţf u S2

² derd: derde S1

³ nālân: yalân S1

⁴ olan: ola S1

⁵ ü: -S2

⁶ ihsân-ı: ihsân u S1, S2, S3

* 94 S1 42a, S2 65a, S3 54b, İ 45b

⁷ tevĥîdiñ: tevĥîdin S2

⁸ dü milletden: devletden S1

Tekellüf ber-ţarâf ey şeyh sen vaz'-ı taşalluf kıl
Sühân-dânân-ı maḥvîñ fazl ile 'irfânı yoğluğdur

'Acâyib mezhebe zâhibdir erbâb-ı hağîkat kim
Şalât ile zekâtı şavm ile ħurbânı yoğluğdur

Ĥayât-ı¹ câvidânı maḥv-ı maţlûb ile ĥaşıldır
Mesîhâ-meşrebânıñ nefḥa-i Raḥmân'ı yoğluğdur

Vücüd bir zûlmet-i bî-ĥadd ü pâyândır ki tahtında
Olur cûşân âb-ı Ĥızr-ı câvidânı yoğluğdur

Müzâhirden bedîd olmuşdur amma bu tecellîyât
Görünmezler vücûda anların a'yânı yoğluğdur

Dem-â-dem mevc-ĥîz olmağdadır maḥşûlüm
Men-i² zârıñ ĥuşûlât-ı dil-i vîrânı yoğluğdur

Meded âgâh ol ey derd-i hestîye düşen nâ-ċâr
Bu derdiñ ċâresi yoğdur hemân dermânı yoğluğdur

Durup peymânçe-i ĥiđmetde dergâh-ı niyâzında
Baña feyz -i cenâb-ı Ĥâzret-i Dîvânî yoğluğdur

Egerçi ĥayli gevher ĥaşıl etdim şi'r ü inşâda
Velî Esrâr-ı zârıñ defter ü³ dîvânı yoğluğdur

Olur herkes der-i cûdunda bir elţâfına mażhar
O şâh-ı kâm-rânım bendeye iḥsânı yoğluğdur

Cenâb-ı devlet-i Sulţân Semâ'î'niñ şafâsıyla
Bütün dervîş-i Esrâr'ıñ dem-i⁴ devrânı yoğluğdur

---

¹ Ĥayât-ı: Ĥayâtı S1

² Men-i: Ben-i S2

³ ü: -S2

⁴ dem-i: dem ü S1, İ

95*

mef'ülü fâ'ilätü mefâ'ilü fâ'ilün

Gelmiş o bî-vefâ sebep-i hayretim şorar
Bilmezlenir de nâle-i pür-hasretim şorar

Gâhîce garķ-ı lücce-i hayret olunca ben
İbrâm-ı nâz edip țaraf-ı fikretim şorar

Cevr eyleme meded¹ baña ey nâ-ğudây teres
Mağşerde Haķ saña bu benim zilletim şorar

Günde hezâr kerre gelir derd-i bî-dirîğ
Güyâ seniñ eliñde n'olur hâletim şorar

Bunca zamândır âh ederim ol sitem-gerim
Ne merhamet bilir ne de keyfiyyetim şorar

Zâlim harâb eder dil-i Esrâr'ı cevri ile
Şoñra gelir de hațır-ı bî-minnetim şorar

96*

mef'ülü fâ'ilätün mef'ülü fâ'ilätün

Ol ğamzeler dem-â-dem kıanıma girerler
Şehr-i dili yıkarlar ehl-i dili kırarlar

'Aşık hemîşe nâlân dil-berde zann u² bühtân
Bî-gâneler vişâle teklîfsiz³ ererler

Bülbül nedir figânıñ gülzâr-ı hüsn ü anıñ
Zâğân-ı behmen âhîr güllerini dererler

---

* 95 S1 42b, S2 66a, S3 54b, İ 46a

¹ meded: -S2

* 96 S1 42b, S2 66a, S3 55a, İ 46a

² u: -İ

³ teklîfsiz: tekellüfsüz S2

Miḳdârî¹ ehl-i Ḥaḳḳ 'îñ yoḳ 'indlerinde ḥalkîñ
Ḥaḳ'dan ibâ ederler ḥalka göñül verirler

Esrâr 'aceb mi aḡyâr eylerse² ḥaḳḳım³ inkâr
Ben böyle etdim iḳrâr 'aşıḳları yererler

97*

fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün
Râh-ı pür-bîmde sa'y et der-i yâre er er
Ḳat'-ı menzil ederek baḡr baḡir hem ber ber

Âstân-ı deri⁴ ḥâkiñe yüzüñ pâ-mâl et
Eylesiñ ḥâk-i reh-i dil-beri eşk-i ter ter

Oldu peyveste-i eflâk siḥâm-ı düdum
Nîl-gün oldu felek hem hedef-i me'ser şer

Şîve-i "naḡnü ḳasemnâ"⁵yi⁶ tefekkür ḳıl kim
'Aḳıbet zillet ü ḥüsrâna olur müncer cer

Girse 'uşşâḳ eger nâra gülistân olur
'Aşḳ eder "berd ü selâm"⁷ vermez aña ol⁸ ḡar ḡar

Berḳ-ı ḡâḫif gibi var mebd'e'ine eyle sefer
İstiḫâlât-ı nefesdir yola⁹ müste'ḡar ḡar

Bâb-ı ḡayretde edip keff-i yed-i men' ü 'atâ
Bî-ḡaraz ḳur'a devâm eyle dolaşma der der

¹ Miḳdârî: Miḳdâr-ı S2

² eylerse: eyler S3, İ

³ ḥaḳḳım: ḥaḳḳımı S1

* 97 S1 42b, S2 66a, S3 55a, İ 46a

⁴ deri: der-i S1, İ

⁵ "naḡnü ḳasemnâ". *Kur'ân-ı Kerîm*, Zuhruf Suresi, Ayet: 32. "Dünya hayatında onların geçimliklerini biz taksim ettik."

⁶ ḳasemnâyı: ḳasemnâ tâ S1

⁷ berd ü selâm". *Kur'ân-ı Kerîm*, Enbiya Suresi, Ayet: 69. "Ey ateş! İbrahim'e karşı serin ve selamet ol."

⁸ ol: -S1

⁹ yola: böyle S2

Armağân eyledi gör mürçe pây-ı melâhı
Etdi pâyına Süleymân'ıñ anı ol¹ zer zer

Çok tetebbu' ede gördüm niçe diğkat etdim
Oldu tekrâr-ı hürûf olmadı mükerrer rer

Oldu maḥbûb-ı enâm olduğu-çün rûy-i zerd
Fi'l-meşel 'âşık-ı ḥasret-zedeye beñzer zer

Servere ser vere gör sırra erem dersẽ eger
Serseri gezme ser-â-ser bu serâyı ser ser

Cümleye ḥayr şanıp gör dü cihânda ḥayrı
Mün'adim ola cihândan dile tâ maḥşer şer

Rûzgâra dayanıp etme bürütüñ ber-bâd
Ede ber-bâd esip vârin ecel² çün şarşar

Güzer eyler felek-i aḫlasa çün süzen-i âh
Siper olmaz aña vermez felek-i aḫzar zar

Er ḥuzûrunda olur gevher ile seng 'ayân³
Âdem'ıñ kadrini mîzân-ı nazarla tartaḫar

Baḫma nâ-maḥreme çeşm-i dil ile ki kapanır
K'ola pûşide muḥâzî-i ḥarâm manzar zar

Şecer-i Sidre vü Tübâ kad-i⁴ dildâra göre
Serv-i âzâde göre⁵ mişl-i şanevber 'ar'ar

Ne kadar olsa müzeyyen yiñe bu köhne 'arûs
Olur erbâb-ı kemâle göre lâğar ğar

Gül gibi gülse gerekdir o cemâl-i ḥandân
Ki ola hecr-i gül-endâm ile nîlûfer fer

¹ ol: dil S1, i

² ecel: açıl i

³ 'ayân: 'ayâr S1

⁴ kad-i: kad ü S1

⁵ göre: gör S1

Germ-rev ol reh-i 'aşk içre soğuk tütma¹ yürü
Gör ki serdlikde² sefil oldu ve müstaḥḳar ḳar

Girmese āteşe āhen³ ola mı pür-cevher
Seyf-i ḳāṭı' ola mı dögmese āhenger ger

Eyle taṭhîr-i derûn tā ki ola ḳalb selîm
Yevm-i "lā-yenfā'û"⁴ da⁴ anı ṭaleb eyler ler

Ādemiñ ḥāki vü aḥcârı dür ü misk ü⁵ güher
Ḳalb gevher gerek anda olamaz ḥam mermer

Bezm-i merdāne er ister giremez māde āña
Rezm-i merdānda çok kerre zene döner ner

Eyle merdān-ı rehe bendeñi yā Rab hem-rāh
Rāh-ı āsān⁶ ten-i şābir dil-i sevdāver ver⁷

Leb-i yāḳūtuna öykündüğü çün yāriñ la'l
Ṭaş olup ḳaşḳatı ḳaldı ediben gevher her

Her kimiñ mebbe'ine⁸ rûḥu ede 'avd u 'urûc⁹
Şanma Esrār anıñ cism-i laṭîfiñ¹⁰ yer yer

---

¹ tütma: durma S2

² serdlikde: sertlikde S2

³ āhen: dehen İ

⁴ "lā-yenfā'û": *Kurân-ı Kerîm*, Enfâl Suresi, Ayet: 158. "... daha evvelden iman etmiş ve imanında bir hayır kazanmış olmayan hiçbir kimseye (o günkü) imanını asla faide etmez."

⁵ ü: -S2

⁶ Rāh-ı āsān: Rāh-ı āstān S1

⁷ sevdāver ver: sevdādır der S1

⁸ mebbe'ine: meydānna S1

⁹ 'urûc: ḥurûc S1

¹⁰ laṭîfiñ: laṭîfin S3

98*

mef'ülü fâ'ilâtün mef'ülü fâ'ilâtün

Yā Rab sirişk-i dīde zehr-i çekīde midir

Yā ejdehā-yı¹ qahrıñ sūrāhı dīde midir

Gül-naḥle-i ümīdim efsürde etdi yek-ser

Bād-ı semūm-ı āhım āteş vezīde midir

Ruḥsarı zerd fāmım her kim görse der kim

'ilm-i belādan ayā bu bir çekīde midir

Bağ pençe-i müjemde berç-i sirişk-i pür-tāb

Bir qanlıñ elinde tīg-i keşīde midir

99*

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

'Aşık elbet mescid ü mey-ḥānede tenhā gezer

'Aşk ile hem-pā² olan her yerde bī-pervā gezer

Bī-nevādır sāyesi seyrinde Cibrīl-i naẓar

Ol hümā-sāye bu günlerde qatı bālā gezer

Cümle bī-ser-māyelerde qaldı güyā bu metā'

Şimdi bāzār-ı maḥabbetde quru da'vā gezer

Cām-ı maḥv u nīstīniñ gerdişin seyr eyle kim

Güşe-i mey-ḥānede bir düdmān 'anqā gezer

Şāh-ı faḫra³ efseriñ keff-i niyāz-āsā⁴ açıp

Küçesinde şad hezār İskender ü Dārā gezer

* 98 S1 43b, S3 55b, İ 47a

¹ ejdehā-yı: ejderhā-yı S1, S3, İ

* 99 S1 43b, S3 56a, İ 47a

² hem-pā: hebā S1³ faḫra: faḫr S1, İ⁴ niyāz-āsā: niyaz-āsān S1

Mest olmaqdır ruḥ-ı dildāra bakmaḡdan ġaraz
Bādedir maḡsad velī elden¹ ele mīnā gezer

Oldum Esrār ol büt-i āşüfteniñ āşüftesi
Nāmım ol ġünden berü dilden dile rüsvā gezer

100*

VE LEHU ḲADDESA'LLĀHÜ RŪḤAHU**

mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün
Geldi² seḡerī bezm-i çemen seyrine³ dildār
'Arz eyledi çün şubḡ celī-şa'sa'a dīdār

Sedd etdi ḡacāletle felek revzen-i mihri
Ol 'āli-cenāb göstericek şu'le-i ruḡsār

Ḥurşīd-i şafaḡ bismīl-i ġaltīde-i ḡündür
Her şubḡ anı ḡurbān eder ġamze-i ḡün-ḡ'ār

Feyz-i nefesi bülbulün āvāze-i çepçap⁴
ġül-büseleriñ ḡandesı revnaḡ-dih-i ġülzār⁵

ġül-bün içine murġ-ı şeb-āvīz mişāli
Ebr-i şafaḡa eylediler mihrde⁶ ber-dār

Her ġonce birer şu'le-i feyz-i dil-i āġāḡ
Her lāle birer lüle-i⁷ ser-çeşme-i envār

Rūḡ-ı mütecessid⁸ ġibi mīnā ġörününce
Şandım ki Mesīḡ eyledi bir devre-i⁹ tekrār

¹ elden: aldı S1

* 100 S1 43b, S2 67a, S3 56a, İ 47a

** S3; Ve Lehu Ḳuddise Esrāru Rūḡahu S1

² Geldi: Geldi mi S1

³ seyrine: seyrāna S1

⁴ çepçap: çehçeh S2

⁵ Mısra vezne uymuyor.

⁶ mihrde: mührede S1

⁷ lüle-i: -S2

⁸ mütecessid: müseccid S1

⁹ devre-i: düze-i S3, İ

Hod mâye-i te'sir bu feyziñ eşeridir
Lâyık mı demek gülşene âyîne-i âşâr

Teşrifiñ ile gönce-i dîdâr açıldı
Her tarh-ı çemen oldu bir âyîne-i Esrâr

Her gūşe perî-ḥâne-i ḥübân-ı¹ nigârîñ
Her sâyede biñ 'âşık-ı ḥayret-zedesi var

101*

VE LEHU ḲUDDİSE RŪHAHU**

mef'ülü fâ'ilätü mefâ'ilü fâ'ilün

Dil-ber edince perçem-i ğaddarı tärmâr
Güyâ ki kıldı ṭabla-i 'atṭarı tärmâr

Bir bŷy ṭutdu gülşeni feyz-i seḥer gibi
Olmuş meger ki² zŷlf-i siyeh-tarı tärmâr

Bir kez³ elinden ol güzeliñ nŷş edince mey
Etdim elimde ḥâşıl olan vâri⁴ tärmâr

Zîr-i bağalinden eyleşem izḥâr ḳâlemi
Ehl-i cihân ederdı bu bâzârı⁵ tärmâr

Sâḳî bu rütbe mest edicek neydi dil-beri
Olmuş ḥamîde kâkül-i destârı tärmâr

Bed-mestî-i celâl edip çeşm-i fitne-cü
El-ḥamd etdi bezmden ağyârı tärmâr

¹ ḥübân-ı: cüyân-ı İ

* 101 S1 44a, S3 56a, İ 47b

** S3; -S1, İ

² ki: ki zâr S2

³ Bir kez: Hergiz S2, İ

⁴ vâri: vârimı S1

⁵ bâzârı: zârı S1

Pey-rev olurdu Neyyir'e ammâ ki eyledi
Hüsni ü edâsı hâtır-ı Esrâr'ı târmâr

ḤARFÛ'Z-ZÂ*

102**

mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

Cihânda kâdr-i vaşl-ı yâri mehcür olmayan bilmez
Harîm-i kurbu câ etmiş iken dür olmayan bilmez

Şafâ-yı la'l-i nâb-ı sâkî-i mey-hâne-i vaşlı
Ser-â-ser¹ pertev-i bâdeyle pür-nür olmayan bilmez

Kabûl ü² tîrd-ı dergâh-ı talebde hâl-i 'uşşâkı
Temennâ keçkûlü redd ile meksür olmayan bilmez

Dehân-ı şerha-i zaḥma zebân-zed oldu bu mışra'
Nigeh zehr-âbını muhtâc-ı kâfur olmayan bilmez

Şadâ-yı rişte-i âşâr-ı nâḥun-dest-i cezbemden
Ne ḥurde nağmedir hem-hâl-i sanṭür³ olmayan bilmez

Zuhûr-ı ḥande-i nîm-i leb-i dil-berdeki zevki
Çekip peymâne-i âzârı maḥmûr olmayan bilmez

Zuhûr-ı vecd-i 'aşka münkiriñ ta'nın 'aceb tütma⁴
Bu sırrı⁵ geşteğân-ı Vâdî-î Tûr olmayan bilmez

Egerçi terk-i ser erbâb-ı 'aşka 'âdet olmuşdur
Velî bir nükte var ol rehde Manşûr olmayan bilmez

* İ; Fî-Ḥarfi'z-Zâ' S1, S3; Ğazeliyyât Fî-Ḥarfi'z-Zâ' S2

** 102 S1 44b, S2 67b, S3 57b, İ 47b

¹ Ser-â-ser: Ser ser S1

² ü: -S1, İ

³ sanṭür: sūtür S1

⁴ tütma: etme S2

⁵ Bu sırrı: Bu sır S3; Sırrı S2

Vücūduñ nūr edendir vākıf-ı sırr-ı cemāl-i dost
Yanıp pervaneāsā mülhık-i nūr olmayan bilmez

Vücūduñ ‘ayn-ı zevk et şüretā hecri tıutup Esrār
Bilir erbāb-ı dil zevkinde mesrūr olmayan bilmez

103*

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün
Olmadı fikret bu vādī içre dāmen-gīrimiz
‘Ālem-i imkāna sıgmaz hey’et-i¹ taqđirimiz

Evvel-i evveldeki bir neş’eden terkīb olup
‘Aks-i mir’āt-ı irādetdir yine taşvīrimiz

Bir bölük dīvāneyiz maḥkūmumuz olmuş cünün
Rište-i efkārımız olmaz bizim zencīrimiz

‘Arz-ı mülk ü² māla bakmaz ṭab‘ı vaḥşet-pişemiz
Olsa ḥāliş maḥabbetle olur teşhīrimiz

Tiğ-i ḥūn-riz-i kazādır āh-ı āteş-bārımız³
Şu‘le-i dāğ-ı derūndur cevher-i şemşīrimiz

İn ü ān Esrār’a perde olmaz illā bir zamān
Olmasın rāh maḥabbetde hemān taḥsīrimiz

104*

mefūlü fā‘ilātü mefā‘ilü fā‘ilün
Şerḥ-i kitāb-ı ‘āleme bir metn-i muḥkemiz
Lafz-ı ṭalebde ma‘nī-i maṭlūb-ı ādemiz

---

* 103 S1 44b, S2 68a, S3 57b, İ 48a

¹ hey’et-i: heşt S1

² ü: -S1

³ āteş-bārımız: āteş-pāremiz S3; āteş-tābımız S2

* 104 S1 45a, S2 68a, S3 57b, İ 48a

Ġaybiyye-i 'ademde¹ zühür-ı muḳaddemiz
Bî-nâmlıḳda Şöhret-i Ādem'den aḳdemiz

Baḫr-i fenâda ğarḳa-i müstehlek olmuşuz
Biz Nüh ile bün-i yem-i vaḫdetde hem-demiz

Tahkîk edince Ḥaḳḳ aradan ḳılır² naḫar
Pîçide mısra'-ı nigeḫ-i ṫavr-ı mübhemiz

Dîvâneyiz ki tefriḳamız 'ayn-ı cem'dir
Gördükçe târ-ı kâkül-i dildârı dirhemiz

Nür-ı 'inâyet oldu bize Şu'le-i 'itâb
Me'mür olursaḳ emr-i 'acizle mükerremiz

Çeşm-i semâ'-ı maḫv-ı temâşâ edip bizi
Baḫr-ı nigâh-ı Şems'de gird-âb-ı Şeb-nemiz

Biz Mevlevî ğürühuyuz Esrâr kevnde³
'İrfânımızla zâhid ü rinde müsellemez

Dâmân-ı tâb-ı Şems'e Őarıldık bu yolda hep
Düş-ı hevâda zerre-i nâ-çizden kemiz

105*

mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün
Göñülde cezbe-i dîdâr-ı dildâr artar eksilmez
Cihân-ı cândır bu feyz-i envâr artar eksilmez

Benim baḫt-ı siyâhım revnaḳ-ı ğülzâr-ı 'aşḳımdır
Zühür-ı ḫaṫla reng ü zîb-i ruḫsâr artar eksilmez

Cihân-meŐrebdır ol büt nâ-⁴Őinâs-ı ḳadr-i merdümdür
Anıñçündür raḳîb-i nâ-be-hencâr artar eksilmez

¹ 'ademde: 'Ādem'de S1

² ḳılır: ḳalır S1, S2, S3, İ

³ kevnde: gözde S2

* 105 S1 45a, S2 68b, S3 58a, İ 48a

⁴ nâ-: -S1

Niçün tehdîd edersin vâ'izâ erbâb-ı 'işyânı
Dem-â-dem rahmet-i erzân-ı Ğaffâr artar eksilmez

Hezârân¹ la'li ihyâ şad hezârân² çeşmi katl etse
Yine küy-ı ğamında bunca bî-mâr artar eksilmez³

Dem-i ülfet zamân-ı hazzla ğâyet müttefiğlerken
Nazar-nâ-âşnâya dâ'im estâr artar eksilmez

Eger zerre meveddet mâye-gîr-i aşl-ı sohbetse
Taḥâlûf vâki' olmaz luḫf-ı hem-kâr artar eksilmez

Telaḫḫî-kerde-i ğaybımdır ey Esrâr bu mışra'
Cihânda bendegân-ı râh-ı Hünkâr artar eksilmez

106*

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
Berf-rîz olsa elem dehre⁴ yine gülşen biziz
Hâr-ı ğamdan ḫâliyâ âsüde-pîrâmen biziz

Nutḫumuzda ma'ni-i rüşen gibi olduk 'ayân
Kârbân-ı nazm içinde büy-ı pîrâhen biziz

Vuşlat-ı 'İsî-i câna kayddır cism-i nizâr
Ülfet-i bâlâmıza mâni' olan süzen biziz

Hey⁵ 'aceb şeb-perver-i hicrân-ı küy-i yâr iken
Şem' der-dest-i sürâğ-ı "vâdi-i Eymen"⁶ biziz

Cem' ü farkın nüktesin bizden görür ehl-i yaḫîn
Şimdi rûy-ı kâ'inâta dîde-i rüşen biziz

¹ Hezârân: Hezârın S3, İ

² hezârân: hezârın S3, İ

³ -S1, S3, İ

* 106 S1 45b, S2 68b, S3 58a, İ 48b

⁴ dehre: dehr S1

⁵ Hey: Ey S1

⁶ "vâdi-i Eymen": *Kur'ân-ı Kerîm*, Kasas Suresi, Ayet: 30. "Hz. Musa'ya Tur dağında sağ taraftan seslendik..."

Dil gibi hadd-i sürâğ-ı kudsdür nâsütumuz
Nâzır-ı nüzhetgeh-i lâhût olan revzen biziz

Dest-i pür-şür-ı cününüñ zâr u ser-gerdâniyız
Mevc-i cüy-ı eşkden zencîr der-gerden biziz

Bir tılısm-ı feyzdir Esrâr her bir mışra'ım
Gevher-i vâlâ-bahâ-yı tab' için maḥzen biziz

107*

fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün
Ne Süleymân ne Selîm'in kûluyuz
Ḥâzret-i Rabb-i Raḥîm'in kûluyuz

Ḥusrev-i 'âleme yok minnetimiz
Öyle bir şâh-ı kerîmiñ kûluyuz

'Ârif-i ehl-i fenâ çâkeriyiz
Sâlik-i merd-i 'adîmiñ kûluyuz

Bendelik eyler iseñ kendinedir¹
Şanma biz ḥür-ı² na'îmiñ kûluyuz

Güher-i kâbiliyet 'âşıkıyuz
Añlama kim zer ü şîmiñ kûluyuz

Muḥdisât ister ise yok olsun
Cândaki feyz-i kadîmiñ kûluyuz

Câhil-i münkire derseñ ḥar u ḥük
Ârif-i sırr-ı 'alîmiñ kûluyuz

---

* 107 S1 45b, S2 69a, S3 58b, İ 48b

¹ kendinedir: kendine S2

² ḥür-ı: ḥür u S3, İ

Pādşāhāne-¹edāyız Esrār
Ya'ni Hünkār-ı 'azīmiñ k̄uluyuz

108*

mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün
Ṭarīk-i Eymen ile kũhsāra dek gideriz
Ḥayāl-i yār ile dīdār-ı yāre dek gideriz

Şoğuk raķīb ile biz bũlbũl-i ŧitā-zedeyiz
Nesīm-i āh ile ammā bahāra dek gideriz

Dũ dīde k̄an dökerek vādī-i maḥabbetde
Ezelde gönlüm alan ŧīvekāra dek gideriz

Seniñle dest ü girībān u dāmen-ender-kef
Dilā k̄arārḡeh-i aḥz-ı sāra dek gideriz

Benim ki sīnem açıp cānım ağızıma aldım
Ḥayāt-ḥāne-i būs u kenāra dek gideriz

Biziz o taḥta-niŧinān-ı baḥr-i ḥayret kim
Sevād-ı maḥv denir bir kenāra dek gideriz

Biz ol nesīm-i seḥer-ḥīz-i āh vāhız kim
Verā-yı perde-i zũlf-i nigāra dek gideriz

Maḥabbeti giderek ḥadd-i 'aşka bālīg edip
Nihāyet 'ālem-i ḥüsne k̄arāra dek gideriz

Egerçi tākāt-ı reftār k̄almadı ammā
Yüz üstüne yine ol ğam-güsāra dek gideriz

Belā-yı cānımızıñ intihāsı yoķ hayfā
Egerçi derd-i ten ile mezāra dek gideriz

¹ Pādşāhāne: Pādişāne S2

* 108 S1 46a, S2 69b, S3 58b, İ 49a

Fenâ-yı ‘aşk ile bî-pâ vü dest olduk ki
Vücūd-ı nâmı añılmaz diyâra dek gideriz

Misâl-i t̄ob bu meydânda olmuşuz gal̄tân
Dönüp dolaşarak ol şeh-süvâra dek gideriz

Sülûk-ı maḥvîmızı ḥârice çıkarmayarak
Nihân-ḥâne-i pâyân-ı kâra dek gideriz

Gören şanır bizi pā-der-gil-i ḥarâbatız
‘îmâret-i ezel-i pâyâra dek gideriz

O şâh-bâz-ı fenâyız ki lâ-mekân içre
Kerûbiyân-ı beḳâyı şîḳâra dek gideriz

Bu âh u nâle ki vardır derûnda Esrâr
Göñül göñül diyerek kûy-ı yâre dek gideriz

Kemîne çâker-i aşḥâb u âl-i Aḥmed olup
İleşmeyiz ṭaraf-ı çâr-yâre dek gideriz

‘Alî’yi Ḥazret-i Şiddîḳ’dan ayırmayarak
Bu yolda Ḥayder ile yâr-ı ḡâra dek gideriz

Çehâr-yâriñ olup pey-revi girip cem’e
Resûl-i pür-kerem-i Kirdgâr’a dek gideriz

Biziz o nâle-i şeb-gîr-i ‘aşk-ı Aḥmed kim
Ḥarîm-i ḥâşş-ı Ḥudâvendgâr’a dek gideriz

109*

mefâ’ilün mefâ’ilün mefâ’ilün mefâ’ilün

İşitdim ki seni ḡayra sevildi ey mürüvvetsiz

Göñül şimdi sitem ḳadrini bildi ey mürüvvetsiz

---

* 109 S1 46b, S2 70a, S3 59a, İ 49a

Eger enbîk-i müjgāndan güi-i yākut süzdüm ben
Velî hayli ciger-pārem¹ sıkıldı ey mürüvvetsiz

Gözüm yaşına şimden şöra² rahm etme³ ne hācetdir
Ki kanlu pençe-i müjgān sildi ey mürüvvetsiz

O rütbe⁴ kan yutdu dil ki⁵ fikr-i reng-i la'liñle
Humār-ı zehr-ḥandiñden ayıldı ey mürüvvetsiz

Cihān-ı derd özge 'ālem imiş böyle bilmezdim
Cefā luṭf u keremden çok sevildi ey mürüvvetsiz

Yapıp aḡyārı yıkdıñ bu cihān-ı 'aşkı kim dildir⁶
Bir ev yapmak için 'ālem yıkıldı ey mürüvvetsiz

Rakibe nīm-ḥandiñ bā'ış-i efgān-ı 'uşşākdır
Olur peyveste 'ayyūka inildi ey mürüvvetsiz

Unutduñ hayf Esrār'⁷ vefā-nā-āşnā zālim
Yolunda çekdiği hīçe şayıldı ey mürüvvetsiz

110*

mef'ülü fā'ilätü mefā 'ilü fā'ilün
Fikr-i 'izar-ı zülf ile dopdolu sīnemiz
El-ḥamd şeb-çerāğ ile pürdür ḥazīnemiz

Ḳandan gelirse seng-i melāmet gögüs gerip
Düşmez telāşa mevc gibi āb-gīnemiz

¹ ciger-pārem: cigerim yārem S1

² şöra: girü S2

³ etme: etmek S1

⁴ rütbe: denli S2

⁵ ki: kim S1

⁶ dildir: dildār S1

⁷ Esrār': Esrār S1, İ

* 110 S1 46b, S2 70b, S3 59b, İ 49b

Ṭutdum sevād-ı Hind-i ḥayālîñ metā'ını¹
Pürdür 'abîr-i zülf-i süḥanla sefînemiz

Tā za'ferāna döndü bu dil-ḥaste-i iftirāk
Reng-i neşâṭ bulmadı cism-i kemînemiz

Esrâr olup mücāvîr-i mey-ḥâne-i fenā
Şimdi Ğalaṭa'dır bizim el-ḥaḫ Medînemiz

111*

mef'ülü mefā'îlü mefā'îlü fe'ülün
Sākî ḫanı şol cām-ı şarāb-ı ṭarab-engîz
Rindānı kıla mest-i ḥarāb-ı ṭarab-engîz

Sākî ḫanı şol meclisi gird-āb-ı mey edip
Ğarḫ olduğumuz 'ālem-i āb-ı ṭarab-engîz

Sākî ḫanı şol çeşmimizi² ḫana boyardı
Şad girye-i şevḫ-i mey-i nāb-ı ṭarab-engîz

Sākî ḫanı şol bāde-i 'aşḫıñda dil ü cān
Raḫşān idi emşāl-i ḥabāb-ı ṭarab-engîz

Sākî ḫanı şol va'de-i 'iḫbāl bu semte
Güldür bizi hey³ 'işve-me'āb-ı ṭarab-engîz

Āyā bu enîn ü bu figān bitmeyecek mi
Esrâr çalınmaz mı rebāb-ı ṭarab-engîz

¹ metā'ını: metā'in S1

* 111 S1 46b, S2 70b, S3 59b, İ 49b

² çeşmimizi: cismimizi S1

³ hey: ey S2

112*

mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

Göñül taqrîr-i 'aşk etme ki ol taqrîr kabûl etmez
Bu bir 'illetdir ey¹ dil yâresi ta'mîr kabûl etmez

Gehî rüy-ı kaderden cilvesi gâhî kazâdan lîk
Bu lafzıñ mübtedâ-yı vahdeti taqdîr kabûl etmez

Hayâl-i h'âba beñzer 'aşkıñ âşâr-ı tecellîsi
Velî ol şâhid-i ma'nâ hemân ta'bîr kabûl etmez

Çü nâ-mağbûtdur der-ğayd-ı 'aşk olduğda bir 'âşık
Anıñçün rişte-i temkîn tutup zencîr kabûl etmez

Kitâb-ı dilde gerçi âyet-i 'aşkı okur idrâk
Hemân elfâza sığmaz ma'nîsi tefsîr kabûl etmez

ḤARFÛ'S-SÎN*

113**

fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

Bikr-i fikre leb-i ma'nâdan erer feyz-i nefes
Veled-i qalbe² Mesîhâ'dan erer feyz-i nefes

Tîre-ten rûh olur olsa vezân bād-ı nazar
Şahn-ı Kâf'a per-i 'Ankâ'dan erer feyz-i nefes

Şîşe rû-mâl-i niyâz olmayıcağ etmez cüş
Muṭribe kulkul-i mînâdan erer feyz-i nefes

Şanma her şüret-i bî-ma'nî-i bî-idrâke
'Aşk gibi nükte-i peydâdan erer feyz-i nefes

---

* 112 S1 47a, S3 59b, İ 49b

¹ ey ey: ey S1

* İ; Fî-Ḥarfi's-Sin S1, S3; Gâzeliyyât Fî-Ḥarfi's-Sin S2

** 113 S1 47a, S2 71a, S3 61a, İ 50a

² qalbe: qalb-i S1

Büy-ı dil-ber gelir âh eylese 'âşık ğamdan
Var ise zülf-i dilârâdan erer feyz-i nefes

Na'tını¹ vird-i seḫergâh eden üftâdelere²
Hem-çü Cibrîl-i "ev ednâ"dan³ erer feyz-i nefes

Koyma peymânçe-i 'arz-ı⁴ niyâzı Esrâr
Bir gün ol şâh-ı mu'allâdan erer feyz-i nefes

Nutḫ-ı pāk ile edip Meşnevi'yi mürşid-i kül
'Âleme Ḥazret-i Monlâ'dan erer feyz-i nefes

114*

müfte'ilün müfte'ilün fâ'ilün
Luṭf-ı Ḥudâ'dır yine feryâd-res
Sa'y ti taleb cümle hevesdir heves

Âteş-i fitne olıcak şu'le ger
Hîç dayanır mı öñüne ḫâr u ḫas

Bî-sebebidir sebab-i bî-⁵fütür
Bir yola düş kim ola bî-pîş ü pes

Māye-i taḫşîl odur bi'l-fi'il
'Aşḫdan um ğayrıdan ümmîdi kes

Ser-ḫoş-ı rüsvây-ı mey-i 'aşḫ olan
Çekmedi bir vech ile bîm-i⁶ 'ases

¹ Na'tını: Na'tın S2

² üftâdelere: üftâdeler S1

³ "ev ednâ": *Kur'ân-ı Kerîm*, Necm Suresi, Ayet: 9. ""Bu suretle o, (peygambere) iki yay kadar yahut daha yakın oldu da."

⁴ 'arz-ı: 'arz u S2; ğarâz-ı İ

* 114 S1 47b, S2 71a, S3 61a, İ 50a

⁵ bî-: nâ- S3

⁶ bîm-i: bîm ü S2, İ

Sâğarı¹ peymānesi yok ortada
Neş'esi la'linden olur muktebes

'Āşîka Esrār bulunmaz hele
Dergeh-i dil-ber gibi bir mültemes

115*

fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün
Gün olur mu ki edem pāy-ı dil-ārāmı būs
Bahtım el vere mi olmayan ayakdan me'yūs

Eyle teşrîf-i kudümüñ bizi ey kaçı kemān
Muṭrib-i dil niçe bir sîne döge çün def ü kūs

Leb-i cān-perveri yādıyla o rüh-ı maḥziñ
Cān u cān cān deyü feryād edip inler nākūs

Yürü var meykede-i 'aşkda gök ser-ḥoş ol²
Bengveş sersem eder ādemi zerḳ-i şālūş

Yārdan ğayra³ nazār eylemedir 'ār aña⁴
'Āşîka yār gerek istemez 'ār u nāmūs

Var mı bu dehrde bir kaçır-ı emel⁵ kim āḥir
Ser-nigün eylemeye⁶ anı bu çerḥ-i menkūs

Olması⁷ bār-keş-i⁸ salṭanat oldu daḥı⁹ güç
Yūsuf'u eylemeden¹⁰ çāh-ı belāya maḥbūs

¹ Sâğarı: Sâğar-ı mey S1

* 115 S1 47b, S2 71b, S3 61a, İ 50a

² Yürü var meykede-i 'aşkda gök ser-ḥoş ol: Rind-meşreb ola gör meykede-i 'aşkda kim S1, S2

³ ğayra: ğayrı S1

⁴ 'ār aña: 'āray aña S1

⁵ emel: ehl S1

⁶ eylemeye: eyleye İ

⁷ Olması: Olmasın S2

⁸ bār-keş-i: tār-keş-i S2

⁹ daḥı: hey S1, İ

¹⁰ eylemeden: eylemede S2

Zer-şümārānla tezyiñ eder kendüyü dehr
Oldu āyine o pīre-zene rūy-ı menḥūs

Ehl-i dil fitne-i ‘uḡbāya bile aldanmaz
‘Aşḡ eder anları envā‘-ı mekirdeñ maḥrūs

‘Aşḡ-ı muṭlaḡdır olan cilveḡer-i rūy-ı būtan
Beni ḡann eyleme dil-beste-i ḡüsn-i maḥsūs

İttiḡādın göresin ḡüsn ile ‘aşḡıñ anda
Göñlünü eyler isen ehl-i şafāya me’nūs

İki āyīneye bir yerde teḡbül verseñ¹
İkisinden de² yine ‘aks olur ‘ākis ma’kūs

Nazm u³ neşri bitirir ḡışsa-i şāḡān-ı⁴ ḡüsn
Hele beş beytde ‘āciz gibi Firdevsī-i Tūs

ḡāl-i bālā-naḡarāna eremez teng-⁵nigeh
Hīç ‘Anḡāyile pervāz edebilsin mi ḡurūs

Rāz-ı ‘aşḡı ne bilir bü’l-hevesān ey⁶ Esrār
Etmeyince der-i ḡünkār’da tekmīl-i nūfūs

Şeş-ı Tebrīz o nūr-ı⁷ felek-i ḡaybu’l-ḡayb
Oldu her zerre-i envārına pervāne şümūs

---

¹ verseñ: versen S2

² İkisinden de: İkisinde S1, İ; İkisinden S2

³ u: -S1

⁴ şāḡān-ı: şāyān S1; şāḡāne-i S2

⁵ teng-: teng ü İ

⁶ ey: -S2

⁷ o nūr-ı: olur S1

HARFÛ'Ş-ŞİN*

116**

fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün
Luţf-ı güftârın ile gevher-i ma'nâ hāmūş
Hâlet-i būs-ı lebiñle leb-i ma'nâ hāmūş

Fitne-i maḥz nıgeh-i çeşm-i süḥan-gū senden
Güft-gūya bırağır 'ālemi gūyā hāmūş

Etdi iḳbāl-i gülü ḳahr-ı ḥazān efsürde
Oldu gülşende yine bülbül-i şeydā hāmūş

Ser-te-ser 'ayn-ı temennā vü ser-ā-ser secde
Oldu bir kūşede ḥayretle Mesīḥā hāmūş

Vaşf-ı¹ ḥüsnüñde süḥan rütbe-i ḥayretde ḳalır
Mışra'-ı kūteh-i² 'aciz ile dilāsā hāmūş

Ögreñ Esrār 'işārāt-ı rümüz-ı 'aşḳı
Maṭlebiñ eyler edā dest-i temennā hāmūş

Müterādif süḥanıñ feyziñe āsar-ı süküt
Oldu zann etme tehī Ḥazret-i Monlā hāmūş

117*

mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün
Seni ḥükm-i ezel āşüb-ı devrān etmek istermiş
Beni³ baḥtım gibi zār u perīşān etmek istermiş

Cenāb-ı sā'ıḳ-i te'sīr-i ḥüsn ü⁴ 'aşḳ 'ālemde
Bizi giryān edip ol şūḥu ḥandān etmek istermiş

* İ; Fî-Ḥarfî'ş-Şın S1, S3; Ğazeliyyāt Fî-Ḥarfî'ş-Şın S2

** 116 S1 48a, S2 72a, S3 62b, İ 50b

¹ Vaşf-ı: Ğşaf-ı S1

² kūteh-i: kütde S2

* 117 S1 48a, S2 72a, S3 62b, İ 51a

³ Beni: Benim S1

⁴ ü: -S1, S3, İ

Cemâle aldanıp izhâr-ı ‘aşk etdikçe dūr oldum
Meger cānım gibi her laḥza pinhān etmek istermiş

Ser-i çevgān-ı ‘aşka dūş olam¹ dersen eger ‘āşık
Velī deşt-i ṭalebde ḥayli ğaltān etmek istermiş

Meger sākī-i devrānıñ² füsün-ı ‘işveden³ kaçdı
Beni bir cām ile rüsvāy-ı devrān etmek istermiş

Celāl-i ğamzesinden añlaşıldı ğālibā Esrār
Ocāğ-ı fitneyi tekrār sūzān etmek istermiş

118*

mef’ülü mef’âlün mef’ülü mef’âlün
Rūyuñdaki reng-i mey bir āl niḳāb olmuş
Āşüftelik āsarı bir özge ḥicāb olmuş

Meclisleri rindānıñ⁴ ser-maḥşer-i ğavgādır
Ḳan ile dolu diller mīnā-yı şarāb olmuş

Ol rütbe leṭāfet var kim mevc-i ṭarāvetden
Gül çehre-i cānāna bir kāse gül-āb olmuş

Mey-ḥāneye dek sa’y et andan öte ser-mest ol
Bir daḥı dönüp bakma devrān ḥarāb olmuş

Ferdā neye lāzımdır cānāne gerek cāna
Yā ḳahr-ı ‘azāb olmuş ya luṭf-ı şevāb olmuş

Vaḥdetde iken ‘ālem tevḥīdī⁵ arar ādem
Deryādaki māhīler dil-bend-i serāb olmuş

¹ olam: ola S2, oldum S1

² devrānıñ: devrānın İ

³ ‘işveden: fitneden S2

* 118 S1 48b, S2 72b, S3 62b, İ 51a

⁴ rindānıñ: rindānın S3

⁵ tevḥīdī: tevḥīd S2

Dîvân-ı¹ maḥabbetde ‘aşkıñ ne ‘aceb ḥükmü
Dîvâne ile ‘âkil birlikde ḥisâb olmuş

‘Aşkıñ dil-i Esrâr’ı bir derde düşürmüş kim
Ma’mûr olayım derken bî-çâre ḥarâb olmuş

119*

mefâ’îlün mefâ’îlün fe’ûlün
Göñül ser-menzil-i maḥşûda varmış
Yine zâhid uzaqlarda ararmış

Güşâde gül gibi rindân açılısın
Ne ğam ‘âlem çemenzârı şararmış

Göñül bir ârif-i âzâdedir kim
Ser-â-ser ‘âlemiñ² zevkıñ³ çıkarmış

Ben evvel seng-i ṭa’ne zann ederdim
Meger sâķî-i vaḥdet mey şunarmış

Raķîb-i ‘âşık olmak zâhidâ güç
O gizli⁴ şâhid-i ma’nâyı şarmış

Ne mümkün ‘aks-i ma’nî-i maḥabbet
Faķîḥiñ levḥ-i idrâki kararış

Sülûk-i devr-i Mevlânâ’da Esrâr
Felekler bî-ḥaber bir nükte varmış

---

¹ Dîvân-ı: Dîvâne S1

* 119 S1 48b, S2 73a, S3 63a

² ‘âlemiñ: ‘âlemin S1

³ zevkıñ: zevkıñ S1

⁴ gizli: gizlü S1

120*

mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

Demek naqd-i¹ hayâtı 'aşk-bâzân cāna şaqlarmış
Nişār-ı bî-dirîg-i vuşlat-ı cānāna şaqlarmış

Görenler fitne-i h'ābide-i Leylî vü Mecnūn'u
Verā-yı şafha-i hātırda çok efsāne şaqlarmış

Pey-ender-pey gelen peykān-ı cevri ketm eder mi dil
Aña ger āšnālık eylese bî-gāne şaqlarmış

Huşūmu māt açmazdan şatranc-ı şohbetde
O şāhı gūşe-i naṭ'ı dile ferzāne şaqlarmış

Maḥabbet germ iken 'arz-ı hulūşa hîç maḥal yokdur
Bu rengin giryeyi 'āşık dem-i hicrāna şaqlarmış

Buyurmuşsuz ki va'd-i vaşl edip hātır-nişān eyle
O ümmīdi daḥı bu bende gūstaḥāne şaqlarmış

Hayāl-i rüy-ı dil-ber dīdesin pür-hūn eder diller
Şafā-yı cām-ı leb-rīzi meh-i tābāna şaqlarmış

Şıkşdıрмаk hünerdir gālibā 'aqlında² ol ḥāli
Raḳīb deyübilemem nīzesiñ āyā ne şaqlarmış

Huş-āyende yine bir nev gāzel tarḥ eylemiş Esrār
Ki dest-āvīz istiḳbāl için yārāna şaqlarmış

121*

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Ağlamaqdan dīdede ḳan ḳalmadı ḳan etdi cūş
Bir ḳuru çeşme idi³ ol bunca 'ummān etdi cūş

* 120 S1 49a, S2 73a, S3 63a, İ 51b

¹ naqd-i: 'aḳd-i S1

² 'aqlında: 'aḳlda S1

* 121 S1 49a, S2 73b, S3 63b, İ 51b

³ çeşme idi: çeşmeyidi S3, İ

Bü'l-'aceb dîvânedir¹ çeşmim ki zencîrin çekip
Zâr u² giryân u³ hurûşân dest-efşân etdi cûş

Âhuvân-ı çeşm-i hûbâna edip ü rem-gerdelik
Zülfüne mecnûn gözüm zencîr-cünbân etdi cûş

Dîde kâbil mi seni gördükçe giryân olmasın
Bir bahîrdir gördü dîdârın hurûşân etdi cûş

Çeşm-i ümmîdim bakıp rûyuna ağlar kef-feşân
Şan şabâha karşı iki pîr-i hayrân etdi cûş

Rûyuña karşı bakıp ağlar isem 'afv eyle kim
Dîde gördükçe seni yandı gönül cân etdi cûş

Milket-i ma'mûr-ı ümmîdim hârâb etdiñ harâb
Çeşm-i âteş-hîz-i tennûr oldu tûfân etdi cûş

Şanma ben etdim bu feryâd u⁴ fiğâmı hod-be-hod
Hânkâh-ı sînede 'aşk-ı fakîrân etdi cûş

'Âşıkın hâliñ harâb etdi de ey Esrâr-ı zâr
Şoñradan göñlünde yârin rahm u ihsân etdi cûş

122*

mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün
Sülûkumda ederdim gerçi 'aql u⁵ zühdümü der-pîş
Beni benden ayırdı neyleyem ol 'aşk-ı kâfir-kîş

Eger yek⁶ kaître şekker-nüş-ı vaşl-ı yâr-i râh olsam
Urur zenbûr-ı gavğâsı 'aķîbinde hezârân nîş

¹ dîvânedir: dîvânede i

² u: -S1, S2

³ u: -S2

⁴ feryâd u: feryâdı S2

* 122 S1 49b, S2 73b, S3 63b, İ 51b

⁵ u: -S2

⁶ yek: bir S1

Bu râhîñ ibtidâ vü intihâsı bî-nevâlıkdır
Anıñçün behremend-i feyz olmaz 'âkıbet-endîş

Merâm-ı 'âşıkân maḥv olmadır 'aşkında çün yâriñ
Hemân olsun gehî bî-ḥod gehî bî-hûş gehî bî-ḥ'îş¹

O rûḥ-ı maḥzîñ oldum eyle ümmîd-i der-âgûşuñ
Eger ümmîd-i merhemden geçersen ey dil-i pür-rîş

Ġulâm-ı Mevlevî'sin çâr-zarbıñ sırrını fehm et
Yeter artık yeter bād-ı bürüt ile hevâ-yı rîş

Ķalender-meslekân-ı 'aşk ile hem-demde eylersin²
Nedir bu sūd u ziyân-ı bazâr-ı³ kayd kim pā-bîş⁴

Bıraḳ sevdâyı fikr-i⁵ tecribeyle gelme bu bezme
Bizimle âşnâ olduñsa⁶ etme ḥâlimiz teftîş

Şükür kim terk-i aḥbâb etdigim günden berü Esrâr
Ḥarâb oldu ser-â-ser kişver-i ma'mûre-i teşviş

Durursun⁷ pây-mâçân-ı rızâda şıdḳ ile her dem
Olunca müste'id iḥsân-ı Mevlânâ'ya ey dervîş

123*

mef'ülü fâ'ilätü mefâ'ilü fâ'ilün

شاهها بساز مر حمتی بر کدای خویش

بنماجن مر ده رخ جانفزای خویش⁸

¹ bî-ḥ'îş: bî-ḥûş S1

² hem-demde eylersin: eylersin hem-demle S1; hem-demle eylersin S2

³ sūd u ziyân-ı bazâr-ı: sūd bā-ziyân S1, S2; sūd u bā-ziyân S3

⁴ pā-bîş: nā-bîş S1, S2

⁵ sevdâyı fikr-i: sevdâ-yı fikri S2

⁶ olduñsa: olduñ S1

⁷ Durursun: Durursan S2

* 123 S1 49b, S2 74a, S3 64a, İ 52a

⁸ بنماجن-S1

خاك ره توييم بروی وچشم وچان
لطفی بکن دریغ مدار پای پای خویش

دوش از جمال او بجلال بر سید دل
ینکار مو . بداد زلف دوتای خویش

می از خصال دست تو بابد بهای جود
مطرب زجام عشق توداردنوی خویش

ای پادشاه حسن چو اسرار کدای تست
شاهها بسازمر حمتمی برکدای خویش

124*

mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün

Elimde cāmı şanma cānib-i ḥammārdan gelmiş
O bir nūr-i ilāhī'dir ki dest-i yārdan gelmiş

Lebimde āh āhım feyz-i Ḥaḳ ḥurşīd-i muṭlaḳdır
Anıñ her biri bir Mañşūr'dur kim dārdan gelmiş

Gülistān-ı derūnumda göñül şanma ne ḥündür o
Henüz bülbül olup mecrūḥ-ı dest-i ḥārdan gelmiş

Yorulmuş gül gül olmuş ruḥları şordum nedendir bu
Meger ol bī-mürüvvet ḥāne-i aḡyārdan gelmiş

* 124 K 51a

HARFÛ'Ş-ŞAD*

125**

mefûlü fâ'ilätü mefâ'ilü fâ'ilün

Bezm-i ıarabda eylese ol şüh-ı şeng rakş

Eyler fezâ-yı nağmede kânün-ı çeng rakş

Vecd-i huruş 'âşıka bî-ihdiyârdır

Gird-âb-ı mevce düşmese etmez neheng rakş

Âhım semâ'-hâne-i eflâkı doldurup¹Hurşid ü mâh u zühre eder bî-direng² rakş

'Âşık terâne eylese şevk-i cünündan

Tâ hâne-i³ gülüda eder pâleheng rakş

Bezm-i felekde almış iki câm destine

Etmekde rüz u şeb bu cihân-ı dü-reng rakş

Şüfîniñ istikâmeti bî-mâyelikledir

Dîvâne olmayınca eder mi hadeng rakş

Cevlân edip bu nev gâzel Esrâr fikrimi

Güyâ felekde eyledi 'İsâ be-çeng rakş

HARFÛ'D-ĐĀĐ*

126**

mefûlü fâ'ilätü mefâ'ilü fâ'ilün

Etmaz dimâğ bûd u ne-bûd âşnâ-yı feyz

Veremez vakit tefekkür-i ğayra şafâ-yı feyz

* İ; Fî-Ĥarfi's-Şad; Fi's-Şad S3; Ğazel-i Fî-Ĥarfi's-Şad S2

** 125 S1 50a, S2 74b, S3 65a, İ 52a

¹ Mısra vezne uymuyor.² eder bî-direng: ederdi direng S1³ hâne-i: hâme-i İ

* İ; Fî-Ĥarfi'd-Đâđ S1; Fi'd-Đâđ S3; Ğazel-i Fî-Ĥarfi'd-Đâđ S2

** 126 S1 50a, S2 74b, S3 66a, İ 52b

Müsî-i cāmı rā'î-i cism ü cevāriḥ et
Versin Şu'ayb-ı 'aşq saña tā 'aşā-yı feyz

Feyz-i nefesden al nazar-ı 'aşkı dem-be-dem
Dilden zuhūr ede nağamāt-ı nevā-yı feyz

Pîr-i muğāna var taleb-i cām-ı himmet et
Birkaç kadeḥde zāhir olur mā-verā-yı feyz

Mey-ḥānelerde secde-ber ol pîr-i bādeye
Küfr et vücūd-ı ğayra budur muḳtezā-yı feyz

Esrār 'ināyetin dile Ḥünkār-ı ekberin
Pîş-i derinde ol gece gündüz gedā-yı feyz

ḤARFÜ'Ṭ-ṬĀ*

127**

müstefilün müstefilün müstefilün müstefilün
Yağmāya verdi 'aqlımı bi'llāh yek-ser zülf ü ḥaṭ
Hiç şübhe yok bir gün beni dīvāne eyler zülf ü ḥaṭ

'Älemde da'vāsı gezer dilden dile düşmüş gider
Şad fitne vü şūriş şalar kişver-be-kişver zülf ü ḥaṭ

Yā dāğ u¹ süsen lāledir yā sünbül içre jāledir
Yāḥud kelefle ḥāledir ey² mäh-ı enver zülf ü ḥaṭ

Nūr-ı siyāh-ı lā-mekān ğaybiyye-i 'aynü'l-'ayān
Bir sāyedir ki dāmeni 'arşa ber-ā-ber zülf ü³ ḥaṭ

* İ; Fî-Ḥarfi'ṭ-Ṭā' S1, S3; Fi'd- Dāḍ S3; Ğazeliyyāt Fî-Ḥarfi'ṭ-Ṭā' S2

** 127 S1 50a, S2 75a, S3 67a

¹ u: -S2

² ey: ol S1

³ ü: - S1

Rahm eyle halka ey şabâ tahrikine etme heves
Her halkasında bağlamış şad şür-ı mahşer zülf ü¹ haṭ

Ta'rîf-i illâ hû eder ol halkalarla 'âşıkâ
Sırr-ı hüviyyetden edip tahkîk-i mazhar² zülf ü³ haṭ

Her sâye-i pîrâmeni bûy-ı leṭâfet ma'deni
Her şubḥ eder bir vech ile dehri mu'aṭṭar zülf ü⁴ haṭ

Cibrîl-i zinde-dem gibi feyz-i nefes âyetlerin
'Uşşâka yek-ser mû-be-mû etdirdi ezber⁵ zülf ü haṭ

Esrâr'a ḳasdı pek yamân ḥavfım budur vermez âmân
Tuğyân edip bir gün hemân eyler mükedder zülf ü haṭ

128*

fâ ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
Allâh Allâh ḥayli tuğyân etdi haṭ
'Ârız-ı dildârı pinhân etdi haṭ

Milket-i envâr iken ruḥsâr-ı dost
Geldi âḥir kâfiristân etdi haṭ

Ṭıfl iken 'uşşâkına ol âfeti
Etdigi cevre peşimân etdi haṭ

Zülf ile hem mezheb-i âşûb olup
Küfr-i yâra çokdan imân etdi haṭ

Leşker-i fitneyle etdikde hücûm
Kişver-i ḥüsnü perîşan etdi haṭ

---

¹ ü: -S1

² mazhar: zühür S1

³ ü: -S1

⁴ ü: -S1

⁵ ezber: ebr İ

* 128 S1 50b, S275a, S3 67a, İ 52b

Nev-ķumāş-ı ħüsnü mebzûl eyledi
Ûlfet-i dildârı erzân etdi ħaṭ

Şerḥ edip metn-i kitâb-ı ‘ismeti
Râh-ı teng-i vaşlı âsân etdi ħaṭ

Şevķ-i ruḥsâr ile eylerken ħurûş
Fikret-i Esrâr’ı ħayrân etdi ħaṭ

Feyz-i Şems’i mâh-ı Keşmîr ‘arz edip
Şâm-ı zülfü ħâveristân etdi ħaṭ

Ĥalkâsından hüy-ı gül-bang ‘arz edip
Ĥazret-i Ĥünkâr’a Ĥmân etdi ħaṭ

129*

mef’ülü fâ’ilätü mefâ’ilü fâ’ilün

يا من احاط علمك كلالك المحاط
اياك نستعين بك اهدنا الصراط

لا ملجأى فقط من الغم يا صنم
حتى اذا وددت لنا يحصل انشاط

استوعب الهموم جهات الفو ادقد
استمشر فان مع العسر الا نبساط

يا من اعم نعمة دارالفنائ قد
خص بدار الاخرة النزل و السمات

* 129 S1 50b, S2 75b, S3 67a, İ 53a

قلب العبيد حين اضطر سيدي
وسعه بسطة و بسطة مع البساط

روحي يطير مرة الا بقى الرmq¹
حني تحجئي بيت حزين بالا حنباط

يا ايحا الجلال عليك توسلى
ارحم بدمع عبدك اذ سال كا لخياط

130*

mef'ülü fā'ilätü mef'ülü fā'ilün
Dergāh-ı Mevlevî'ye denir hâne-i neşât
Her gūşe-i harābesi kâşene-i neşât

Yārin cemāl-i neş'e-i ser-mestiyle reng-i 'aks
Eyler habāb-ı mevci şanem-hâne-i neşât

Bezm-i gamında mest-i harābım seniñ velī
Etdiñ dil-i şikestemi peymāne-i neşât

Semt-i behişt-i neş'eye mūyun şırātveş
Çün tār-ı şu'ledir reh-i mey-hâne-i neşât

Zühdüñ verāsı müşmir-i mestī-i 'aşqdır
Bir hūşe oldu sübha-i şad-dāne-i neşât

Sākī şarāb-ı vaşlı tegāfülle mest eder
Söyler leb-i piyālesi efsāne-i neşât

Hīç farq olur mu hānde-i mīnā-yı bādeden
Bezm-i şafāda nāle-i mestāne-i neşât

¹ عيطير عيطير

* 130 S151a, S2 76a, S3 67b, İ 53a

Tâb-ı şarâb-ı şu'le-fürûz-ı şafâyı gör
Her bir habâb-ı mevcesi pervâne-i neşât

Esrâr'ı¹ nîm-ḥandesi rüsvây-ı mest edip²
Olmuş hücum-ı şevk ile dîvâne-i neşât

ḤARFÛ'L-'AYN³

131**

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
Geldi dehre etdi gitdi Ḥazret-i Monlâ semâ'
Ol zamânın vâlih ü ḥayrâmdır ḥâlâ semâ'

Ḥalkı ser-mest-i teğâfûl eyleyip tenhâ gelip
Âḥir-i meclisde etdi yâr bî-pervâ semâ'

Şüfî-i pîçide-dâmen zâhid-i pâ-der-gili
Râh-ı cânda⁴ eylemez kendisine hem-pâ semâ'

Bezm-i cem'ül-cem'-i Aḥmed'e eder şubḥ u mesâ
Cümle ervâḥ-ı ricâl-i ṭâmmetü'l-kübrâ semâ'

Şu'le-i âh-ı derûn-ı Mevlevî'den bâl açıp
Oldu bir şeh-bâz-ı ḳuds-i âsumân-peymâ semâ'

Şeş cihetten zîmmetin⁵ ibrâ için ser-mest olup
Tâ ḥuzûr-ı yâre çıkdı bî-ser ü bî-pâ semâ'

Ḥükm-i "bi-ş'nev" dersine destinde ḥâlâ muṭribiñ
Ḥallini Monlâ-yı Rûm'dan etdi istiftâ⁶ semâ'

¹ Esrâr'ı: Esrâr S1, İ

² edip: eder S2

³ İ; Fî- Ḥarfi'l-'Ayn S1, S3; Ğazeliyyât Fî- Ḥarfi'l-'Ayn S2

** 131 S1 51a, S2 76a, S3 68a, İ 53b

⁴ cânda: ḥarâbında S1

⁵ zîmmetin: zîmmetiñ S2

⁶ istiftâ: istiğnâ S1

Nâydan emr-i¹ “ecībū dā’iya’llāh”² gelmese
Etmez idi enfūs ü³ āfaka istīlā semā’

Şu’le-i āvāz-ı ney āvāze-i “innī enā”⁴
Mūsī-i hayret-zede-dil vādī-i Sīnā semā’

Müjde-i teşrīf-i Monlā vaḥy olup Mi’rāc’da
Farz oldu ehl-i⁵ derde ol gece gūya semā’

Oldu⁶ envār-ı tecellī meclise Esrār bu şeb
Şüphe yokdur etdi rūh-ı pāk-i Mevlānā semā’

132*

fā’ilātün fā’ilātün fā’ilün
Çün o şems-i lā-mekān eyler semā’
Zerreveş mihr-i cihān eyler semā’

Cezb-i ‘aşka a’lā vü ednā koymuş
Āsmān u ḥākdān eyler semā’

Çeşmim āteş-ḥīz bir tūfān kim
Şu’le-i cevvalē şan eyler semā’

Bir zamān⁷ āteş-feşān feryād-künān
Bülbül ü⁸ gül bāgbān⁹ eyler semā’

Devr eder peymāneyi tıfl-ı ḥabāb
Şu’le içre hinduvān eyler semā’

¹ emr-i: remz-i S2

² “ecībū dā’iya’llāh”, *Kur’ân-ı Kerîm*, El-Ahkâf Suresi, Ayet: 11, “Allah’ın davetçisine icabet edin.”

³ ü: -S2, S3

⁴ “innī enā: *Kur’ân-ı Kerîm*, Kasâs Suresi, Ayet: 30, “Yâ Musa âlemlerin Rabbi olan Allâh benim ben.”

⁵ ehl-i: -S1

⁶ Oldu: Doldu S2

* 132 S1 51b, S2 76b, S3 68a, İ 53b

⁷ Bir zamān: Pür-zenān S2, S3

⁸ ü: -S2

⁹ bāgbān: bāğ-ı cihān S2

Dolanır pîrâmenim eṭfâl-i eşk
Ṭarf-ı beyti ḳudsiyân eyler semâ‘

Sîh-i nâya Cebre’îl murğ-ı kebâb
Şu‘le-i nağmeyle şan eyler semâ‘

Dil tapîde olsa feyz-i ‘aşk ile
Pây-kübân keff-zenân eyler semâ‘

Ney cüdâlıkdan şikâyet eyleyip
Ağlar Esrâr ‘âşıkân eyler semâ‘

Menkıbe-ḫ’ân olsam ‘aşk-ı Şems’den
Ḥâme-i gevher-feşân eyler semâ‘

133*

fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün
Âsmânda zerre-veş mihr ile mâh eyler semâ‘
Tekye-i ‘aşkında güyâ berç-i âh eyler semâ‘

Zâhid-i ḫuşka müyesser olsa ḫüsn-i istimâ‘
Yüz sürüp dergâhına bî-iştibâh eyler semâ‘

Şeş cihetden seyr edip mevc-i bihâr feyzini
Şems-i rüyundan yaña tâb-ı nigâh eyler semâ‘

Pîrine rabṭ u¹ tekâbülle bulurlar² zevḳini
Üns-i dil ḫâşıl eden bâ-intibâh eyler semâ‘

Bü’l-‘aceb dîvândır cem‘iyyet-i Monlâ-yı Rûm
Şüret-i faḳra girip dervîş ü³ şâh eyler semâ‘

Bir dem andan ḫâli olmaz nüktedânân-ı zuhûr
Müntehî-i ‘aşk şanma gâh gâh eyler semâ‘

* 133 S1 52a, S2 77a, S3 68a, İ 54a

¹ u: -S1

² bulurlar: bulur S1

³ ü: -S1

Mehbiṭ-i feyz-i cenâb-ı ‘aşkıdır Esrâr dil
Mevlevîāsâ tecellî-i ilâh¹ eyler semâ‘

Sırr-ı Mevlâ ‘ayn-ı Monlâ’dan nümüdârım olup
Lerze-i şevkimle ser-pâ² secdegâh eyler semâ‘

134*

mefûlü mefâ’ilün fe’ülün
Bir dil ki olursa nâzı cāmî‘
Bir nâz ki hep niyâzı cāmî‘

Ol menzile pâ-nihâdedir ki
Her cilvesi imtiyâzı cāmî‘

Mihrâb-ı cemâle secde-âver³
Eṭvârı bütün namâzı cāmî‘

Hem secde vü hem terâne eyler
Mescid yine süz u⁴ sâzı cāmî‘

Dîbâce-i nâza baqdım Esrâr
Zeylinde süḥan niyâzı cāmî‘

135*

fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilün
Ey muṭî‘-i emr-i Ḥaḳ ve’y cümle ekvâna⁵ metâ‘
Beyt-i aḥzâna vere teşrîfiñiz nûr u⁶ şu‘â‘

---

¹ ilâh: aña S1

² ser-pâ: ser-â-pâ S2

* 134 S1 52a, S2 77b, S3 68b, İ 54a

³ secde-âver: secde eder S1

⁴ u: -S2

* 135 S1 52a, S2 77b, S3 68b, İ 54a

⁵ ekvâna: ekvân S2

⁶ u: -S2

Kîmya-yı vaşlıña ersin bu alb-i mis-‘ayār
Tā defîne ola mülk-i dilde aqtār u¹ biā‘

Hāk-i pāyın ūiyā-yı eşm-i cān edip şehā
Aılıp gūş-ı dilim etsin kelāmın istimā‘

Rūh-ı pā-der-gil füyūzunla edip pervāz-ı uds
Cezbe-i şeviñle bulsun cism-i hāki irtifā‘

Şu‘le-i seyyāle-i reftārını eyle ‘ayān
ara-i deryā-yı envārın ola bezm-i semā‘

A lebiñ "innā fetaħnā"² nüktesi etsin zuhūr
‘Aşık-ı dil-besteler de eylesinler intifā‘

Ben hayāl-i rūh-ı kākül-pūşunu etdim avāf
Ka‘be-i kūyuna varsam yok benim-ün musteā‘

Dürr-i nukundur ulüb-ı ‘aşıkāna şeb-erāğ
Tācir-i kālā-yı vaşlıñ istemez ğayrı meta‘

Pertev-i ruhsārınıñ her zerresi bir māh olup
Vācib oldu etmemek ‘aş-ı bütāndan imtinā‘

‘Ayn-ı cem‘a³ eyler ol gül-nahl-i istignā-ırām
Eyleyip her şubh nev arh-ı şafālar itirā‘

Nīm-şeb ol meh ıkıp hālvetgeh-i ibdā‘dan
Tiregī-i keşret-i mevhūmu eyler indifā‘

Şūfiyā cām-ı sebük-reftār ile tahfif olur
Yār-ı destār-ı girānından olan derd-i şudā‘

Şākiyā bir cām-ı hestī-süz ver şūfiye kim
ayd u bend-i sübha vü destār ile ılsın vedā‘

¹ u: -S2

² "innā fetaħnā": *Kur‘ān-ı Kerīm*, Fetih Suresi, Ayet: 1. “Biz hakikat sana apaşıkār bir fetih yolu atı.”

³ cem‘a: cem‘ S1

Güşe-i mey-hānede gel cem'a yek-rengān ile
Cilveger olmaz cemā'atde ḥayāl-i ictimā'

Münkirān-ı zevk-i dervīşān olan ṭā'anlar
Ḥūy-ı zıştıyle ederler seg gibi dā'im nizā'

Kārına ehl-i vuḳūfuñ kec-nigāh etdikçe şeyḥ
Kūr u¹ dūr olmaḳdadır bulmaz şafā-yı 'ittılā'

Cāhil-i Bū-Cehl-meşreb bendini eyler helāk
Münkir-i nūr-ı Muḥammed ḳahr olur bulur zıyā'

Mevlevī dervīşi bir zevk-i mücerreddir ki hep
Buldular tār-ı ḳuyūd-ı mā' u² menden inḳıṭā'

Ġarḳa-i nūr-ı şafā-yı Şems-i Tebrīzī olup
Dā'imā rūşen-dilān Esrār ederler intifā'

ḤARFŪ'L-ĠAYN*

136**

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Rūh-ı maḥzım ḥākdan-ı şūrdan³ ḳıldım ferāḡ
Mīhr-i bālāyım şeb-i deycūrdan ḳıldım ferāḡ

Lā-mekān reftār-ı 'aşḳım nerdübānımdır şecer
Ben o Mūsā'yım ki ḳayd-ı Ṭūr'dan ḳıldım ferāḡ

Şu'le-i ḥurşīd-efşān-ı çerāḡ-ı sūzişim
Āteşim ki çeşmesār-ı nūrdan ḳıldım ferāḡ

¹ u: -S1, S2

² u: -B2, İ

* İ; Fī- Ḥarfi'l-Ġayn S1, S3; Ġazeliyyāt Fī- Ḥarfi'l-Ġayn S2

** 136 S1 52b, S2 78a, S3 69b, İ 54b

³ şūrdan: şūrīden S1

Tâ siyasetgâh-ı ğamzende olan ğod-küşteyi
Dâr u¹ ğîr-i da'vi-i Mansûr'dan kıldım ferâĝ

Ğamze-i ħûn-rîzden kıat'-ı nazâr ğod-küşteyim²
Luţf-ı kaşşâb u ser-i³ sâtûrdan kıldım ferâĝ

İttiĥâdım müste'iddir cezb-i rûĥ-ı muţlaķa
Ķayd-ı bend-i kıaleb-i mecbûrdan kıldım ferâĝ

Şaĥşımıñ terkîbi envâr-ı nazardır ser-te-ser
'Ayn-ı 'aynım dîde-i mestûrdan kıldım ferâĝ

Ol da bilmez şimdi Esrâr'ıñ ne derde düşdüĝün
Çok zamândır ki dil-i meksûrdan kıldım ferâĝ

137*

müstefilün müstefilün müstefilün müstefilün
Güller açıldı sînede oldu ciger çün dâĝ dâĝ
Şâdân-dil-i miĥnet-zede şimden girü dâĝ üstü bâĝ

Açdı⁴ çün ol zîbâ⁵ gülü âvâre etdi bülbülü
Çetr-i ĥümâyûn kâkülü kıurdu güle müşkîn⁶ otaĝ

Ol miski⁷ her kim şemm eder kâm-ı dile bu zamm eder
Müşk-i Ħaţây'ı zemmeder bir bûya 'aţf etmez dimâĝ⁸

Ey dil nedir sende bu ĥâl kendin rikâb-ı şâha şal
Ħüsnüñ kıuşat şorgüc-mişâl saĝ ol yanında çün solaĝ

¹ u: -S1

² ğod-küşteyim: ğod-küşte kim S2

³ kaşşâb u ser-i: kaşşâb-ı dehr-i S2

* 137 S1 53a, S2 78b, S3 69b, İ 55a

⁴ Açdı: Açıldı S2

⁵ ol: -S2

⁶ müşkîn: miski S3, İ

⁷ miski: müşk S2

⁸ dimâĝ: nigâĥ S2

Ġamla girân olmâ uyan la'l-i lebiñden iste cân
 'Īsâ'yı yanında bulan dil-ḥaste hîç¹ olmaz mı sağ

Dil oldu ġamdan şād şād ey dil-ber-i 'Īsî-nihād
 Şimden girü ḳahr-i² fu'ād dünyā ḳadar benden ıraġ

Hep ḳaşvet-i³ ḳalbi sürüp def-i ḳalām eyler şehā
 Şeb-ġîr olunca dürr-i nuṭḳun bezmde çün şeb-çerāġ

Ol dil-ber-i 'āşık-nevāz ġāh nāz eder ġāhî niyāz
 Gerçi verir sūz u⁴ ġüdāz ammā bizi eyler çerāġ

Yek-renglerle⁵ hem-dem ol bî-renglik taḥşîl ḳıl
 Çün perdedir⁶ ol Ḥazrete reng-i siyāh u surḥ u āġ

'Āḳil ḳāpudan ṭaşrada durmuş ne yüzle ṭa'n eder
 Görmez mi kim bezme girer dīvāneye olmaz yasāġ

Ey mîr-i ferzāne-şifāt sürdüñ piyāde üzre at
 Esrār'ı etdiñ ḳîş ü māt şāhım sen ol devletle sāġ

ḤARFÜ'L-FĀ*

138**

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Ḥaṭṭ-ı rüy-ı dil-beri teşbîh-i meh-tāb etdi zülḫ
 Nev-bahār-ı şubḥ-ı ruḥsārı siyeh-tāb etdi zülḫ

Ġüyyā bir düdmān pervānedir her ḥalkası
 Şem'-i ruḥsāra perîşān oldu pür-tāb etdi zülḫ

¹ hîç: bağ S1

² ḳahr-ı: ḳahr u S2

³ ḳaşvet-i: ḳaşveti S1

⁴ u: -S2

⁵ Yek-renglerle: Yek-rengle S1, S2, İ

⁶ perdedir: perde'i S2

* İ; Fî- Ḥarfi'l-Fā' S1; Fî'l-Fā' S3; Ġazeliyyāt Fî-Ḥarfi'l-Fā' S2

** 138 S1 53b, S2 79a, S3 70a, İ 55a

Küfrünü āyīne-i ĩmāna 'aks etdirdi tā
Şüret-i hāmūş-ı 'İsā'yı be-mihrāb¹ etdi zülf

Fitnessinden bezm-i ğam deryā-yı eşke ğarķ olup
Halka-i cem'iyet-i 'uşşāķı gird-āb etdi zülf

Perde-i eşk ile tarķ-ı levķ-i hayret eyleyip
Nāzenīn-i ğamzeniñ naķşını dürr-i nāb etdi zülf

Berķ-i şems-i hüsñü bī-āram² edip mir'āt-ı ruķ
Sāye-i mevc-i haķı deryā-yı sīm-āb etdi zülf

Gūyiyā bir haķ mürādif nev-ğazel inşād edip
Hem-çü Esrār 'arz-ı berg-i sebz-i aħbāb etdi zülf

139*

mef'ülü fā'ilätü mefā'ilü fā'ilün
Tōb tōb dağıldı³ rüyuna kākül taraf taraf
Gūyā⁴ döşendi gülşene sünbül taraf taraf

Rindānı yek-ser etdi ğazel-h'ān pāy-küb
Bezm-i tarabda nağme-i kulķul taraf taraf

Efsāne-i maħabbeti tül ü dirāz edip
Åşüfte etdi gülşeni bülbül taraf taraf

'Uşşāķı birbirine ķatar her nigāhda
Ĝavĝā-yı fitne-zād-ı teĝāfül taraf taraf

Sīnemde cā-be-cā açılıp⁵ pāre pāre dāĝ
Nev nev⁶ yetişdi lāle ķaranfil taraf taraf

¹ be-mihrāb: mihrāb S2

² hüsñü bī-āram: hüsñünü āram S1

* 139 S1 53b, S2 79a, S3 70a, İ 55b

³ Tōb tōb dağıldı: Tütup aĝları S2

⁴ Gūyā: Gūyiyā S2

⁵ açılıp: açılır S1

⁶ Nev nev: Nev-be-nev S2

Bülbül metâ'-ı vuşlaṭ ile kām-yāb olup
Gülzāra geldi kāfile-i gül ṭaraf ṭaraf

Ḥarf-i vefāya olmadı gitdi düçār dil
Dīvān-ı¹ ḥüsnü etdi tefe"ül ṭaraf ṭaraf

Ḳaldı hevā-yı zülf ile Esrār bī-mecāl
Başdan dağıldı fikr ü² te'emmül ṭaraf ṭaraf

140*

fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün
'Ābid-i sīm ü zeriñ mezheb ü³ āyīnine yūf
Ḥaşmet ü salṭanat u efsar-i zerrīnine yūf

Dīn ü ĩmānını ḥüsrān ile tebdīl etmiş
Zāhidiñ ḥasret-i ĩmān olan dīnine yūf

Sūfiyā biz o⁴ gürūhuz ki ezelden ebede
Demişiz her dü cihān māzī vü peşīnine yūf

Ey çemen lāle vü nesrīnine dil aldanmaz
Yürü ey bāğ-ı bahār revnağ-ı nesrīnine yūf

Bülbülā gūşe-i bāğ ma'reke ile doldu
Hem saña hem gülüñe hem gülü⁵ taḥşīnine yūf

Vā'izā vaşf-ı cinān⁶ u leb-i kevşer etme
Şus be-hey ehl-i ṭama' ḥūruna yūf 'īnine yūf

Lezzet-i bü'l hevesāndır bize şunma şāķī
Ba'd zi-in cām-ı mey ü bāde-i la'līnine yūf

---

¹ Dīvān-ı: Dīvāne S1

² ü: -S2

* 140 S1 53b, S2 79b, S3 70a, İ 55b

³ ü: -S2

⁴ o: -S2

⁵ gülü: gül-i S2

⁶ cinān: cān S1

Benim ol ‘âşık-ı sūzân ki düşüp âteşine
Yana Cibrîl-i vişâle dedim¹ âyinine yûf

‘Ârifiñ ismini ta‘rîf eder şu‘bede-bâz
[Budur]² ey ehl-i cihân çeşm-i hayâl-bînine yûf

‘Ârif oldur ki bütün kevn ü³ mekândan geçip ol
Diye her gördüğünüñ⁴ şüret-i rengînine yûf

Şâ‘ir Esrâr gibi nuṭkuna ‘âmil ise de
Yoḥsa şüfî ise de sübḥa-i pervînine yûf

ḤARFÛ‘L-ḲÂF*

141**

fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün

Şîve-i ḥüsnünü⁵ dil-berde ḳodu cilve-i ‘aşḳ
‘Âşıkı cevr ü cefâlarda ḳodu cilve-i ‘aşḳ

Şâni‘-i muṭlaḳı göre eyledigi ḥilḳate⁶ baḳ
Şun‘ ile cism-i muşavvirde ḳodu cilve-i ‘aşḳ

Zulmet içre⁷ yaradan âb-i⁸ hayâtı ne ‘aceb
Zîr-i gîsû-yı mu‘anberde ḳodu cilve-i ‘aşḳ

Vaşl u faslıñ giderek nâz u⁹ niyâza yetirip¹⁰
Heçr ile vuşlatı bir yerde ḳodu cilve-i ‘aşḳ

¹ dedim: ü dem-i S2, S3

² Budur: Bu edâ-yı S1, S2, S3, İ (Matbu Divan esas alındı.)

³ ü: -S2

⁴ gördüğünüñ: gördüğünüñ S1, S3

* İ; Fî- Ḥarfi‘l- Ḳâf S1, S3; Ğazeliyyât Fî-Ḥarfi‘l- Ḳâf S2

** 141 S1 54a, S2 80a, S3 71b, İ 56a

⁵ ḥüsnünü: ḥüsnü S1

⁶ ḥilḳate: ḥikmete S2

⁷ içre: içinde S2

⁸ âb-i: âb u İ

⁹ nâz u: nâz-ı S2

¹⁰ yetirip: bütün S2

'Âşıka sanki cemâl ârife âşâr-ı kemâl
 ahr ile lufunu bir yerde¹ odu cilve-i 'aş

Pîr-i mey-hâneyi gör kim nazarı 'ayn-ı kerem
 Feyz-i bâdeyle gönüllerde odu cilve-i 'aş

Hele 'aş olsun ey Esrâr bu zemîn-i neve kim
 Rûhdur rişte-i miştarda odu cilve-i 'aş

Mevlevî meslegini feyzini bâlâ etdi
 Vecd ü² 'irfânı ber-â-berde odu cilve-i 'aş

142*

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
 Tâ ezelden olmuşum şeydâ-yı 'aş
 Şanma kim oldum bugün rüsvây-ı 'aş

Şad kıyâmet opsa olmam huşyâr
 Şöyle mest etdi beni şahbâ-yı 'aş

Pîş-rev-i hâmuşîye pey-rev olup
 Perde-i efgânı utmaz nây-ı 'aş

Cism ü cân u dil aña hep perdedir
 Şûret ü³ ma'nâ degil ma'nâ-yı 'aş

Eşk-i zâhid gevher-i ümmîddir
 Lîk olmaz lü'lü'-i lâlâ-yı 'aş

Etdi hafâ şân-ı zühdü târmâr
 Doğdu hurşîd-i cihân-ârâ-yı⁴ 'aş

Añlaşınca nükte-i garrâ-yı hüsn
 Oldu 'âlem maşşer-i gavgâ-yı 'aş

¹ ahr ile lufunu bir yerde: ahrına lufu eyler perde S1, S3, İ; ahrına lufu ile dîde S2 (Matbu *Dîvân* esas alındı.)

² ü: -S2

* 142 S1 54b, S2 80a, S3 71b, İ 56a

³ ü: -S2

⁴ -ârâ-yı: livâ-yı S1, S3

Dilde bŷy-ı¹ zŷlf-i kâfir var iken
Sâkin olmaz fitne-i ğavĝâ-yı ‘aşk

Eyledi² bezm-i semâ‘-ı Mevlevî
Sîne-i Esrâr‘ı hŷy hâ-yı ‘aşk

Sâye-i Monlâ Celâlŷ‘d-dîn‘e gel
Tâ cemâlin³ ‘arz ede mevlâ-yı ‘aşk

Baħr-i nŷr-ı Ŗems-i Tebrîz etdi cŷŖ
Oldu her bir zerre bir deryâ-yı ‘aşk

143*

mef‘ŷlŷ mefâ‘lŷ mefâ‘lŷ fe‘ŷlŷn
Ey kâkŷlŷ⁴ sevdâsı belâ-yı⁵ ser-i ‘âŖık
V‘ey derd ŷ⁶ ĝamı bâ‘iŖ-i ĝavĝâ-yı ħalâ-yık

Ey reng-i ruħu pertev-i sŷz-ı dil-i ManŖŷr
V‘ey ħarf-i lebi Ťŷr‘daki Ŗu‘le-i bârık

Ser-riŖte mi verdiñ yine zŷlf-i siyehiñden⁷
Zîrâ ki uzatmıŖ sŷzŷ erbâb-ı alâ-yık

Dil-ħastegî-i ‘aşka ne Risto⁸ ne Felâṭŷn
Derd ehlidir ancaħ yine ol ħikmete ħâzık

İdrîs-i sebaħ-ħ‘ânı henŷz ħ‘âce-i ‘âŖıkñ
İlyâs o debistânda bir tıfl-ı mŷrâhiķ

¹ bŷy-ı: -S1

² Eyledi: Eyledim S2, İ

³ cemâlin: cemâlin İ

* 143 S1 54b, S2 80b, S3 72a, İ 56a

⁴ kâkŷlŷ: kâkŷl-i S1, İ

⁵ belâ-yı: belâ S1

⁶ ŷ: -S2

⁷ siyehiñden: siyehden S1; siyehinden S2, S3

⁸ Risto: Aristo S1

Fırkatde de vuşlaṭda da kūy-ı ğam-ı ‘aşka
Giryān gelir zār gider sâbık u¹ lâhiķ

Ḳayş’iñ olamaz āyīne-i himmeti ‘Azrā
Leylā’niñ olur derd-i seri kışsa-i Vāmıķ

Bir özge edā kim reviş-i ḥurde-fürüşān
Rindān ile zühhād ile her yerde muṭābık

Seyr eyle nedir ḥaşr-i zuhūrāt-ı ḥakīmā
Eyle iki āyīneyi bir yerde mülāşık

Vā’iz seniñ olsun yine mescidde cemā’at
Besdir baña mey-ḥānede bir yār-i muvāfık

Zāhid özünü baḥr-i me’ānī şanır ammā
Bī-çāre ki² ḳalmış ḳuru da’vāda bulanık

Dil şark-ı tecallāda görür şems-i hüdāyı
Artık aña lâzım mı meṭālī’le³ meşārık

Esrār benim çeşm-i çerāğ-ı dil-i⁴ zārım
Mihr-i şeh-i Tebrīz’den olmuşdur uyanık

144*

mefūlü fā’ilätü mefā’ilü fā’ilün

İmkāna sığmaz ‘ālem-i ḳurb-ı ḥarīm-i ‘aşķ
Ḳayd-ı şuverde olmaz aniñçün nedīm-i ‘aşķ

Meftūn-ı zūlf-i dil-ber olursañ⁵ gönül gibi
Her dem gelir meşāmm-ı şafāya nesīm-i ‘aşķ

¹ u: -S1

² Bī-çāre ki: Bī-çāregi S2

³ meṭālī’le: müṭala’a-i S2

⁴ dil-i: dil ü S1

* 144 S1 55a, S2 81a, S3 72a, İ 56b

⁵ olursañ: olursan S2, İ

Feyz-i cemâli rüy-ı gül-efşân-ı şubh-ı cân
‘Ayn-ı celâli kâkül-i ‘anber-şemîm-i ‘aşk

‘Aşk olsun ol gönül ki ezelden olup¹ gelir
Perverde-i ‘inâyet ü luţf-ı ‘amîm-i ‘aşk

‘Âlem gulâm-ı şîve-i eţvâridir² bütün
Sultân-ı kâ’inât olur ‘abd-i kadîm-i ‘aşk

Kevn ü mekân maşşer-i âşûba döndürüp
Bî-hüde kalmadı hele sa’y-i ‘azîm-i ‘aşk

Esrâr garça-i kerem olduñ³ hamûş ol
Ta’dâd olur mu bahşîş-i tab’-ı kerîm-i ‘aşk

145*

mef’ülü fâ’ilâtü mefâ’ilü fâ’ilün
Dildir mekân-ı menzile-i lâ-mekân-ı aşk
Sıgmaz vücûd-ı fikret ü vehme cihân-ı ‘aşk

Beñzin şarardıp⁴ ‘âşıkı dil-hûn eyledi
Zâhir olunca câna ruḥ-ı gül-feşân-ı⁵ ‘aşk

Kevn ü mekân cümle dolar el-amân ile
Bir kez olursa tîğ-be-kef kahramân-ı ‘aşk

Ol şeh gelip gehîce⁶ gedâ-yı garîbine
Vîrân-ı⁷ sînede dil olur mîzbân-ı ‘aşk

Hep ḥasretü’l-mülûkdur ol nân-ı ḥuşklar
Ey kâse-lîs ṭable-ḥor-ı âstân-ı ‘aşk

¹ olup: alıp İ

² eţvâridir: eţvâr ider S1, S3, İ

³ olduñ: olduñsa S2

* 145 S1 55a, S2 81b, S3 72b, İ 56b

⁴ Beñzin şarardıp: Beñzin şararıp İ

⁵ ruḥ-ı: -S2

⁶ gehîce: gice S2

⁷ Vîrân-ı: Vîrâne S2

‘Âlem kitâb-ı na‘tına Esrâr bir varağ
Sığmaz kaşide vü ğazele dâstân-ı ‘aşk

146*

mef‘ülü fâ‘ilätü mefâ‘ilü fâ‘ilün
Bezme gelince yâr piyâle be-dest-i ‘aşk
Mey-ğâne oldu sâha-i bezm-i elest-i ‘aşk

Haşriñ şadâ-yı sûrunu kulkulle başdırır
Dâmen-keş-i kıyâm olamaz ħire mest-i ‘aşk

Teklîf ederse cāmını Cem etmez iltifât
Şol mey-ğoruñ ki kâsesi oldu şikest-i ‘aşk

Seyl-i havâdiş uğrayamaz semtine yanar
Ĥurşîdi¹ pâygâh eder âteş-nişest-i ‘aşk

Şâyân gördü ħüsn-i zuhûra o neş’eyi
Oldu cenâb-ı ħüsn ser-â-pây hest-i ‘aşk

Derd ü belâyile gir o şahrâ-yı fitneye
Bî-ğam geçilmedi reh-i bālâ vü pest-i ‘aşk

Mihri cemâl-i Şems deyü düşdü mest olup
‘İsâ’yı süzen eylemedi pây-ı pest-i ‘aşk

Esrâr matbah-ı kerem-i Mevlevî’ye bak
Kerrübiyânı eylemiş âteş-perest-i ‘aşk

147*

fâ‘ilätün fâ‘ilätün fâ‘ilün
Âh kim cismim ħarâb etdi firâğ
Yetdi artık câna tül-i iştiyâğ

* 146 S1 55b, S2 81b, S3 72b, İ 57a

¹ Ĥurşîdi: Ĥurşîd S2

* 147 S1 55b, S2 82a, S3 72b, İ 57a

Cânıma kaçd eyledi şimdi cefâ
Çün tükendi kâr ı cism-i¹ çâr-tāk²

Çerhde kām almağa fırsat bulup
Eyledi derd ü elemle ittifāk

Ḳaddimi etdi dü-tâ hicrân-ı yâr
Şanma baş egdim saña ey nîli³ tāk

Fırkat-i dil-berde oldumsa zebûn
Ser-fürû etmem saña ey pür-şikāk

Şimdilik ülfetdeyim hicrân ile
Birbirimizle edip şad irtifāk⁴

Gâh raḥm u geh tesellî eyleyip
Gösterir gâhî teḥallûf geh vifāk

Gâh der ki ben seniñle dâ'imim
Gâh der ki pek qarîb oldu firāk

Gâh der vuşlaṭ yaqındır çekme gam
Gâh der ki sen bu sevdâyı biraḳ⁵

Ağlasam râzî degil misin deyip
Eyler olduñ baña isnâd-ı nifāk

Hep peşîmanlık şikâyet 'add eder
Âh eylersem kaçâ-yı ittifāk

Ḥâşılı oldum esîr-i bend-i hecr
Etdi ḥâlim pek mükedder⁶ iftirāk

¹ cism-i: çeşm-i S2

² -tāk: dāk S1

³ nîli: nîl S2

⁴ irtifāk: ittifāk S2

⁵ biraḳ: buraḳ S1

⁶ mükedder: firāk S1

Söylesem takrîre sığmaz çekdiğim
Şad fiğân u¹ dād elinden ey firāk

Her yüze taṭbîk etdim gönlümü
Etdi āḫir derd ü² ğamla³ inṭibāk

Derd-i hicrânım ‘acâyib ḫâldir
Şanmazam ḫâşâ ki dildârı uzak

Ġarḫa-i baḫr-i vişâl olmuş firāk
Gezdirir her yaña mevc-i iştiyāk

Añlamak ister iseñ bu nükteyi
Hey’et-i mecmû‘a-i Esrâr’a bak

148*

fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün
Gâh olur⁴ ol rütbede ḫâlim ḫarâb eyler firāk
Kim olup nâdim yine benden ḫicâb eyler firāk

Âh u⁵ feryâdımdan ol zâlim bile inşâf edip
Gâh olur geh kendü kendüye ‘itâb eyler firāk

Düşmenimken raḫm edip ḫâl-i⁶ dil-i⁷ nâlânıma
Dem-be-dem ol şūḫ-ı bî-raḫme ḫiṭâb eyler firāk

Jâleyi gülden cüdâ etmekle şanma ğadr eder
Ol ḫarâbı nūr-ı çeşm-i âfitâb eyler firāk

---

¹ u: -S1, S2, İ

² ü: -S2

³ ğamla: ğamdan İ

* 148 S1 56a, S2 82b, S3 73a, İ 57b

⁴ olur: -S1

⁵ u: -S1, S2

⁶ ḫâl-i: ḫâl ü S1

⁷ dil-i: dil ü S2

Sūziş-i hecri yaşım gird-âb-ı âteş-ḥîz edip
Çeşmimi¹ deryâ-yı berķ-i şu'le-tâb eyler firâķ

Hecr olur bir yüzden 'ayn-ı ittiḥâd erbâbına
Mevc-i eşk-i bülbülü baḥr-i gül-âb eyler firâķ

Bir şerâr olmaz o baḥr-i sūzişe nâr-ı caḥîm
Lâzım olsa dūzaḥa bi'llâh 'azâb eyler firâķ

Yâr ile geldikçe yâda 'âlem-i âb etdigim
Gönlümü gird-âb-ı mevc-i ıztırâb eyler firâķ

Girye-i ḥayret o rütbe mevc-ḥîz-i intizâr
Dîde-i ümmîdi² tūfân-ı serâb eyler firâķ

Ġâlibâ cem'-i³ yekûn etmek diler hicrânını
Defter-i ümmîdin⁴ Esrâr'ın ḥisâb eyler firâķ

149*

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
'Aqlımı aldı⁵ benim derd-i firâķ
Eyledi mecnûn-ı şeb-gerd-i firâķ

Gâh yakdı gâh aldı cânımı
Âteş-i hicrân dem-i serd-i firâķ

Bister-i ḥâr oldu künc-i ḥârḥâr
Ey nizâr-ı⁶ zâr-ı rû-zerd-i firâķ⁷

Yâr ile mînû-nişîn-i vaşl iken
Atdı a'râfa beni ṭard-ı firâķ

¹ Çeşmimi: Çeşm S1

² ümmîdi: ümmîd S1

³ cem'-i: cem'an S1

⁴ ümmîdin: ümmîdiñ S2, İ

* 149 S1 56b, S2 83a, S3 73b, İ 57b

⁵ aldı: yakdı S2

⁶ nizâr-ı: nizâr u S1, S3, İ

⁷ b: Zâr zâr ey dil derd-i firâķ S2

Pâre pâre eyledi mağz-ı serim
Dâğ-ı ğamda şemme-i verd-i firâk

Herkesiñ yâr ile hoş bâzârı var
Minnet Allâh'a benim ferd-i firâk

Çille-i Esrâr'a rûh-ı Kayş'dan
Geldi âvâz-ı zihî merd-i firâk

150*

mef'ülü fâ'ilätü mefâ'ilü fâ'ilün

Âhım tükendi¹ sâz-ı figâniñ kararı yok
Bitdi maqâmı nağme-i cânıñ kararı yok

Maflûbu hâzır oldu yine dil pür-iztirâb
Bildim ki 'aşk-ı perrâniñ² kararı yok³

Gerçi bizi hücum-ı fenâ etdi bî-şadâ
Ammâ derûnda⁴ âh-ı nihâniñ kararı yok

FÎ-ĤARFÎ'L-KÂF*

151**

fâ'ilätün fâ'ilätün fâ'ilätün fâ'ilün

Neş'e-ğ'âh-ı⁵ aşk dâ'im derd-nüş olmak gerek
Sâlik-i râh-ı fenâ bî-ğ'îş ü hüş olmak gerek

Ĥod-be-ğod mümkün midir kesb-i vuķuf-ı sırr-ı cām
Çok zamân mest-i sebû-yı mey-be-düş olmak gerek

* 150 S1 56b, S3 73b, İ 58a

¹ tükendi: tüketdi S1, S3

² perrâniñ: perreniñ S1

³ Mısra vezne uymuyor.

⁴ derûnda: derûnumda S1, S3, İ

* S1, S3; Ğazeliyyât Fî-Ĥarfi'l-Kâf S2

** 151 S1 56b, S2 83a, S3 74a, İ 58a

⁵ -ğ'âh-ı: -ğ'âhi S1

Hâr-hâşâk-ı sivâdan dîdeyi hıfz etmege
Şu'le-i âh-ı dehâni rûy-pûş olmak gerek

Şem'i¹ ol bezm-i gamın yâ şem'ine pervâne ol
Bâri ateş olmadınsa şu'le-pûş olmak gerek

Dil gibi bir maḥrem-i esrâra hem-dem olmadan²
Güft-güy-ı harf-i maṭlebden³ ḥamûş olmak gerek

Ka'be-i vaşlıñ ḥarâretle⁴ muğaylânzârınıñ
Sâliki⁵ bî-ḳayd münkir-nîş ü⁶ nûş olmak gerek

Âdemiyetden ğarâz âyîne-i dîdâr olup
Bî-muḥâbâ secde-fermâ-yı sürüş olmak gerek

Pek de şûret verme sırr-ı "aḥsenü't⁷-taḳvîm"^e⁸ kim
Bilmem ammâ mâ-verâsı bî-nuḳûş olmak gerek

Deşt-i dilden bir ğubâr oldu bedîd varsa yine
Şâh-ı ğamdan hedm-i⁹ cân için cüyüş olmak gerek

Neş'e-i 'aşkı dilinde¹⁰ hıfz edip sâĝar gibi
Meclis-i aĝyârda penbe-be-ĝüş olmak gerek

Mey gibi meclis saña Esrâr olursa münḥaşır
Ol zamân ḳulḳul-nevâz u¹¹ pür-ḥurüş olmak gerek

¹ Şem'i: Şem' S1

² olmadan: olmadıñ S2

³ maṭlebden: maṭlebdir S2

⁴ ḥarâretle: -S1

⁵ Sâliki: Sâlik-i S1

⁶ ü: -S2

⁷ "aḥsenü't-: "aḥsen-i S2

⁸ "aḥsenü't-taḳvîm": *Kur'ân-ı Kerîm*, Tîn Suresi, Ayet: 4. "Biz insanı en güzel şekilde yarattık."

⁹ hedm-i: hem-dem S1, S3

¹⁰ dilinde: dilinden İ

¹¹ -nevâz u: -nevâz-ı S2

152*

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Hün-ı eşki bâde-i nâb eyledik
 Bezm-i ğamda 'âlem-i âb eyledik

Cânı atdık derd-i dil deryâsına
 Şanma kim biz bîm-i gird-âb eyledik

Başladık vaşf-ı leb-i mey-günuna
 Kâ'inâtı mest-i bî-tâb eyledik

Söyleşirken pertev-i ruhsârını
 Meclisi pür-nûr u¹ pür-tâb eyledik

Bü'l-'aceb âteş-perestânız ki hep
 Şu'legâh-ı hüsne pertâb eyledik

Ṭurre-i müşkînden² açdık sözü
 Kışsayı gitdikçe itnâb eyledik

Sebz kaftânıyla kaddiñ seyr edip
 Fikr-i keyf-i luṭf-ı sebz-âb³ eyledik

Tâb-ı zülfe 'aks eden al ruḥun⁴
 'Ayn-ı teşbîh-i şafaḳ-tâb eyledik

Luṭfunu Esrâr ḳahrından görüp
 Sâye-i zülfünde⁵ meh-tâb eyledik

---

* 152 S1 57a, S2 83b, S3 74a, İ 58a

¹ u: -S2

² müşkînden: müşkîninden S2

³ sebz-âb: sîr-âb S1

⁴ ruḥun: ruḥun İ

⁵ zülfünde: zülfünde S2, S3

153*

mef'ülü fâ'ilätü mefâ'ilü fâ'ilün
 Mihrâb-ı rüyuña¹ edeli ser-fürü seniñ
 Dil vaşf-ı zülf ü hattın okur mü-be-mü seniñ

Keyfiyyet-i cevâb-ı lebiñ kimse duymadı²
 Vaşfında etdiler bu kadar güft-gü seniñ

'Âşık olanı etme mu'âtab tefekkür et
 Ol dil-firîb 'ışve seniñ ârzü seniñ

Hurşid-i âsumân yere geçdi hicâbdan³
 Olduğa meh-cemâliñ ile rü-be-rü seniñ

Kimden kime nümâyiş-i tavr-ı tegâfülün
 Âyine-i cemâl seniñ reng ü⁴ bû seniñ

Deryâ-yı âteş-i elem Esrâr'ı garķ eder
 Dökdükçe râh-ı firķatine âb-ı rü seniñ

154*

fâ'ilätün fâ'ilätün fâ'ilün
 Pādşāhım 'āşıķa ihsān seniñ
 Gerçi kim 'isyān benim gufrān seniñ

Ben hele hayretde kaldım arada
 Ğam seniñ vuşlaķ seniñ hicrān seniñ

Zülfünüñ her müyu ey zībā sanem
 Oldu⁵ yüz biñ mü'miñe bürhān⁶ seniñ

---

* 153 S1 57b, S2 84a, S3 74b, İ 58b

¹ rüyuña: rüyuna S2, S3

² duymadı: demedi S2

³ hicâbdan: hicâbından İ

⁴ ü: -S2

* 154 S1 57b, S2 84a, S3 74b, İ 58b

⁵ Oldu: Olmadı İ

⁶ bürhān: ĩmān S2

Mest-i cām-ı ‘aşk olursan şūfiyā
Mescid ü mey-ḥānede meydān seniñ

Maḥşer-i ğavġāya döndü kūy-ı dil
Olduġum ġün ḥüsnüne ḥayrān seniñ

El-ḥazer her bü'l-heves zann etmesin
İddi'ā-yı ‘aşkıña āsān seniñ

Ḥārḥārīnla ḥarāb olmuş idim
Ġonçe iken ey gül-i ḥandān seniñ

Küfr-i zülfün ḳasd eder gerçi hemīn
Līk ey zālīm yine īmān seniñ

Ey felek dil-ḥūnun olmuşdur yine
Ġālibā Esrār-ı ser-gerdān seniñ

Bu cevāb-ı Mūnisā’dır kim demiş
Tende ey ‘aşk cān seniñ cānān seniñ

ĠAZEL-İ Bİ-MAḤLAŞDIR*

155**

fe‘ilātün mefā‘ilün fe‘ilün

Bir ‘acāyib şarābı var dehrīñ
İçene ihtisābı var dehrīñ

Pür-ḫarabdır bu şeb var ise yine
Zühreye intisābı var dehrīñ

İ‘imād eyleme neşātına sen
Bir de bir ġün¹ ḥarābı var dehrīñ

* S1, S3

** 155 S1 57b, S2 84b, S3 74b, İ 59a

¹ Bir de bir ġün: Bir ġün görür S1

Ârzü-perverâne¹ şekker-i² kām
Çāšnī-i 'itābı var dehrîñ

Son deminde fenāsını işidip
Ḥaylīce ıztırābı var dehrîñ

Adını anmaz idim ammā n'edem³
Bir söze intisābı var dehrîñ

Nutḳ-ı Aḥmed'le aşlı pāke çıkar
Bir güzelce cevābı var dehrîñ

156*

fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün
Ey nesīm-i seḥer ey rūḥ-ı⁴ revān hoş geldiñ
Dil-i bīmārıma verdiñ yeni cān hoş geldiñ

Şubḥ-ı feryādıma gül-cāme-i ḥünīn-i şafaḳ
Getirip ḥil'at-i nev nāle-künān hoş geldiñ

Geldi ḥün-pāşī-i eşkiñle bu bāğa revnaḳ
Hele ey dīde-i gül-berg-feşān hoş geldiñ

Merḥabā eylediñ iḥyā dil-i⁵ güm-geştemizi
Yetdiñ imdādıma ey āh u fiğān hoş geldiñ

Ḳurtarır dest-i gelū-gīr-i elemden diyerek
Muntazırdım saña ben ḥayli zamān hoş geldiñ

Yūsufistān edip külbe-i aḥzān-ı dilim
Baña ey ḳāfile-i būy-ı nişān hoş geldiñ

¹ -perverāne: pervāne-i S2

² şekker-i: sükker-i S2

³ n'edem: n'edeyim S2

* 156 S1 58a, S2 84b, S3 75a, İ 59a

⁴ rūḥ-ı: -S1

⁵ dil-i: -S1

Bāreka'llāh benim mihr-i cihān-ı 'aşkıım
Levḥaşa'llāh tecellī-i 'ayān hoş geldiñ

'Ālemi eylediñ āşüfte-edā-yı vuşlat
Oldu pür-şevk ü ıarab cān-ı¹ cihān hoş geldiñ

Etdiñ 'uşşākıñı müstağrak-ı feyz-i eltāf
Olmadıñ hem-dem-i bezm-i digeñan hoş geldiñ

Feyz-i Monlāyile Esrār'a verip bāde-i şevk
Lebime ey ğazel-i şu'le-beyān hoş geldiñ

157*

fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün
Bu göñül dā'imā yebāb gerek
Kār-ı 'aşık hemān ḥarāb gerek

Zerrece şevk-i ḥüsnü isteyenıñ
Sīnesinde bir āfitāb gerek

Gelir ol² mest-i³ nāz bezmine līk
Ḥün-ı dilden şarāb-ı nāb gerek

Her göñül derd-i 'aşkı⁴ çekemez
Aña rindān-ı kām-yāb gerek

İ'timād-ı⁵ emānet-i sırra
Sālik-i kâbil-i ḥitāb gerek

Cevr-i yāriñ nihāyeti olmaz
Añı ne fikr ü ne ḥisāb gerek

---

¹ cān-ı: cān u S2, S3

* 157 S1 58a, S2 85a, S3 75a, İ 59b

² ol: -S2

³ mest-i: mest ü S1

⁴ 'aşkı: 'aşkıım S1, S2; 'aşkıñı S3

⁵ İ'timād-ı: İ'timād etme İ

Vâşıl-ı kırbet¹ olmağa Esrār
Der-i Monlā'ya intisāb gerek

Pādşāhān-ı dehre nāz etsiñ
Mevlevīde biraz cenāb gerek

158*

mef'ülü mefā'ülü mefā'ülü fe'ülün
Gird-ābı şarāb olmalıdır 'ālem-i ābıñ
Keştisi rebāb olmalıdır 'ālem-i ābıñ

Māhisi dalıp şu'le-i keyfe çü semender
Bī-gāne-i āb olmalıdır 'ālem-i ābıñ

Ol şu'le-i seyyāleye baksın baṭ-ı sāğar
Murğ-ābı kebāb olmalıdır 'ālem-i ābıñ

Seyr etmege sāhillerini dīde-i mestiñ²
Peymāne-i tāb olmalıdır 'ālem-i ābıñ

Müstehlikini sāhil-i feyze çıkarır mevc
Ġavvāsı be-ḥ'āb olmalıdır 'ālem-i ābıñ

Huşyār-ı Felāṭūn daḥı olsa ḥum-ı feyzi
Leb-rīz-i serāb olmalıdır 'ālem-i ābıñ

Peymāne gedā yapılamaz³ evvel emirde
Sākisi ḥarāb olmalıdır 'ālem-i ābıñ

Ne mevc-i ḥurūşān-ı demi şaymalı Esrār
Ne cāmı ḥisāb olmalıdır 'ālem-i ābıñ

¹ kırbet: kırbıyyet S2

* 158 S1 58b, S2 85b, S3 75b, İ 59b

² mestiñ: mesti S1, S2, S3

³ yapılamaz: yapılmaz S1

FÎ-HARFÎ'L-LÂM*

159**

müstefilün müstefilün müstefilün müstefilün
 Gevher saçıp bezme¹ seher doldu leb-â-leb jâle gül
 Kattı 'araqla gül-şeker mînâ-yı mâl-â-mâle gül

Ebre düşüp berç-i şafağ jâle ne renge girdi² bak
 Güyâ muқтаttar gül-'arağ doldurdu cām-ı ala gül

Bülbül olup yâ Rab-zenân görmüş tecellîden nişân
 Her şâhdan etmiş 'ayân bir âteş-i cevvalê gül

Güyâ çemenler bütkede sırr-ı Mesîhâ ser-zede
 Dönmüş hele her güşede bir âzerî timşale gül

Şâh-ı şabâ verdi³ selâm üşkûfeler etdi kıyâm
 Eyle çemenzâra hırâm ol şâhı istikbâle gül

Oldu çemende rû-nümâ mazmûn-ı âşâr-ı şafâ
 Bir nev-ğazeldir güyiyâ lafz-ı redîfi lâle gül

Fikr-i ruhuñla dil eger dolsa n'olur laht-ı ciger
 Dökdü⁴ bir avuç berg-i ter tüt⁵ keçkül-i abdâla gül

Ol bir şeh-i âlî-cenâb bu bir ğarîb-i dil-ğarâb
 Bir vech ile gelmez şavâb bülbülle hasb-i hâle gül

Geh nâz edip mestûr olur ârâyişe⁶ mağrûr olur
 Bilmez şoñun⁷ mecbûr olur çend-rûze⁸ bir iğbâle gül

---

* S1, S3; Ğazeliyyât Fî-Harfi'l-Lâm S2

** 159 S1 58b, S2 85b, S3 76b, İ 59b

¹ bezme: bezm-i S1

² girdi: döndü İ; düşdü S2

³ verdi: verdim S1, S3, İ

⁴ Dökdü: Döndü S1

⁵ tüt: tûp İ; -S2

⁶ ârâyişe: her işe S1

⁷ şoñun: iken S2

⁸ -rûze: -rûz S1, S2

Bülbül yeter zâr eyleme Esrâr'ı bîzâr eyleme
Bî-ḥüde isrâr eyleme gûş etmez âh u nâle gül

160*

fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün
Gitdiñ ammâ ey şâh-levendim tîz gel
Beni çok yollara baqdırma efendim tîz gel

Gel gel ey rûh-ı revân-baḥş-ı dil-i¹ nâ-çârım
Ḥasteyim bister-i hicrâna dōşendim tîz gel

Seni görmeyeli bu dîde-i ḥûn-efşânım
O kadar ağladı kim ben de begendim tîz gel

Belimi bükdü beni ḥâke düşürdü firḫat
Dest-gîr ol meded ey serv-i bülendim tîz gel

Bilirim va'd-i² vefâ eyledigiñ gerçektir
Lîk yok şabra mecâl 'işve-pesendim tîz gel

Yağmadan³ baḥr ü beri âteş-i âh-ı Esrâr
Keştî-i nâza süvâr ol da efendim tîz gel

161*

mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün
Daḥı hicrân u gam yetmez mi yâ ey nâzenînim gel
Felekler oldular bîzâr-ı feryâd u⁴ enînim gel⁵

---

* 160 S1 59a, S2 86a, S3 76b, İ 60a

¹ dil-i: dil ü S1

² va'd -i: va'de İ

³ Yağmadan: Yağmadañ S3

* 161 S1 59a, S2 86b, S3 76b, İ 60a

⁴ u: -S2

⁵ gel: tîz gel S1

Dağı yetmez mi cāna yetdi envā'-ı keder artık
Cihānı tıtdı her şeb şīt-i¹ efġān-ı hazīnim gel²

Beni ol rütbe ġam maḥv u nizār etdi ki³ hecristle
Ḥayālāsā görünmem vaqt olur ey⁴ ḥurde-bīnim gel

Nüzül-i berķ-i firķat def'aten yaķdı ḥarāb etdi
Kül oldu hecr ile pülād iken ķalb-i metīnim gel

Göñül bir yerde ben bir yerde ġarķ-ı ķulzüm-i ḥayret
Dayandıķ ḥadd-i ye'se ķalması re'y-i rezīnim⁵ gel

Beni āzürde eyler⁶ ġāh ġam geh nāle-i ḥasret
Daġılsın şevķ-i vaşlınla başımdan ān u⁷ ĩnim gel

Firāķ-ı şohbeñinle cāndan ancak ramaķ⁸ ķaldı
Āmān gel ey Mesīḥā la'l-i i'cāz-āferīnim gel

Dil-i bī-tābımı vaķf-ı niyāz-ı şubh u şām etdim
Var ise ġüşuna ermez şadā-yı vā-peşīnim gel

Ciger ķapķara yandı tīrelendi baḥtına döndü
Beni şeb-gerd-i sevdā eyledi ey meh-cebīnim gel

Seniñle bir zaman olmuş iken hem-dem mürüvvet mi
Bıraġıp⁹ ġitdigin dem derd ü¹⁰ ġam olşun karīnim gel

Ser-i āzādemi şayd etmek için eyleyen dil-ber
Şikenc-i kākülünü yollarım üzre kemīnim gel

¹ şīt-i: şīt ü S1, ĩ

² gel: tīz gel S1

³ ki: kim S1

⁴ ey: -S2

⁵ rezīnim: zerrīnim S2

⁶ eyler: etdi S2

⁷ u: -S2, ĩ

⁸ ramaķ: bir ramaķ S2

⁹ Bıraġıp: Bıraķıp S2

¹⁰ ü: -S2, S3

Bütün virāndır aq̄tār u biq̄ā'-ı vādī-i sīnem
Senindir eyle ma'mūr ey şeh-i rüy-ı zemīnim gel

Dili ortaya aldı düşmen-i sevdā vü¹ derd ü gam
'Acāyip bī-kesim yoq̄dur ḥalāşa bir mu'īnim gel

Tenim āteş kesildi ḥaste-i tāb-ı firāq oldum
Ḥakīmā merd iseñ tut nabz-ı dest-i āteşinim gel

Degil sen² defter-i ma'lūmunu Loqmān-ı gayb eyler
Hele eyle³ tetebbu' illet-i q̄alb-i ḥazīnim gel

Ser-ā-ser dāğ-ı ḥasret gonce-i ye's ile⁴ memlūdur
Ḥırām-ı nāz edip seyr eyle şāhım nev-zemīnim gel

Qudūmuñla dil-i Esrār'ı teşrīf eyle sultānım
Mürüvvet vaq̄tidir ey dil-rübā-yı dil-nişīnim gel

162*

mef'ülü fā'ilätü mefā'ilü fā'ilün
Ol şā'irim ki ḥüsn-i bütāndır ḥayāl-i⁵ dil
Her gece fikr-i zülf iledir q̄l ü⁶ q̄āl-i dil

Yādıma gelse gamzene sāğar gedālığım
Ḥün-ābe-i cigerle dolar cām-ı al-i dil

Ağyār eliyle 'āşka olmaz müsā'ade
Ol şāha nā-resīde çıkar 'arz -ı ḥāl-i dil

Pīr oldu derd-i 'aşq-ı cevānān ile begim
Hīç Qahramān-ı çeşme dayansıñ mı Zāl-i dil

---

¹ sevdā vü: sevdā-yı S1

² Degil sen: Diñle sen S1

³ Hele eyle: Ḥälleyyle S1

⁴ ile: eyleme S1

* 162 S1 59b, S2 87a, S3 77a, İ 60b

⁵ ḥayāl-i: ḥayāl ü S1

⁶ ü: -S3, İ

'Arz-ı cemâl etmedi bir kerre neyleyim
Ây îne oldu gerçi ser-â-ser mişâl-i dil

Mir'ât-ı inbisât iken fikr-i tâb-nâk
Şad pâre etdi berķ-i¹ cemâl-i celâl-i² dil

Hayret-nişîn etdi beni fikretim gibi
Emvâc-ı inķilâb-ı celâl ü cemâl-i³ dil

Âhımla eyler idi ber-â-berce 'azm-i dost
Yoķdur ne çâre bâr-ı elemnden mecâl-i dil

Eyler fezâ-yı levha-i eş'ârımı dahı
Feryâd-ı zâr u maħşer-i hayret melâl-i dil

Ben⁴ ara yerde tu'me-i şemşîr-i î⁵ ü ân⁶
Gıtdikçe çerħi kînever eyler cidâl-i dil

Gündüz raķîb ile gezip ol mihr olmadı⁷
Pertev-gedâ-yı vaşlı bir aħşam hilâl-i dil

Şi'r ü ğazelle ħârice çıķmadı çâre ne
Müħr-i lehimde ķaldı cevâb-ı⁸ su'âl-i dil

Esrâr ehl-i hayrete ħaşş⁹ ışılâħı var
Her bî-ħaberle söyleşilir¹⁰ şanma ħâl-i dil

---

¹ berķ-i: berķ-i tâb-ı S1

² cemâl-i celâl-i: celâl-i cemâl-i İ

³ celâl ü cemâl-i: cemâl ü celâl-i S1, S3, İ

⁴ Ben: -S2

⁵ î: âyîn S1

⁶ ân: ân beni S2

⁷ gezip ol mihr olmadı: gezdı ol mihr oldu S1

⁸ cevâb-ı: cevâb u S1, S2, S3

⁹ ħaşş: ħâşıl S1

¹⁰ söyleşilir: söyleşir S2

163*

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

'Aşk bir esrârdır ketm ü hafâ mümkün degil
Şânına şâyân naql-i mâ-cerâ mümkün degil

Kesb ile taḥşil isti'dād-ı 'aşk etmek¹ muḥâl
Olmayınca şive-i dād-ı Hudâ mümkün degil

Ṭül-i² dâmeden girân-reftâr olan pâ-der-gile
Himmat-i çâpük-revî-i reh-nümâ mümkün degil

Muntazır bir fitne her bir ḥalkasında zülfünüñ
Devr-i çeşminde hele def'-i belâ mümkün degil

La'li³ ḥakkı-çün ederdim⁴ 'azm-i gülzâr-ı 'adem
Gülşen-i pür-dâğ-ı hicrânın fedâ mümkün degil

Yâ Mesîḥ-i çeşme yâ Hızır-ı ḥaṭa muḥtâcdır
Ḥaste-i hicrânına ğayrı devâ mümkün degil

Ḥaşr olur âḥir⁵ ser-i rāhında ammâ neyleyim
Güşe-i çeşmiyle atf-ı merḥabâ mümkün degil

Şu'le-i berķ-i tekellüm ḥande-i gül-püş-ı nāz
Ṭāb u reng-i bezm-i ğayr aşlâ baña mümkün degil⁶

Kılsa şad pâre bütün a'zâmı şemşîr-i celâl
Ġamze-i cellâddan kat'-ı recâ mümkün degil

Olma ey şüfî teḥî ḥāk-i reh-i rüşen-dilân
Kür-ı mâder-zâda luṭf-ı ṭuṭiyâ mümkün degil

---

* 163 S1 60a, S2 87b, S3 77b, İ 61a

¹ etmek: -S2

² Ṭül-i: Ṭavr-ı İ

³ La'li: La'l İ

⁴ ederdim: ederdi S1

⁵ âḥir: âşık S1, S2, S3

⁶ -S1, S3, İ

Ṭarz-ı bî-cây-ı riyâ şūfîyi eyler mashâra
Bezm-i 'irfânda nazardan ihtifâ mümkün degil

Eşk-i deryâ-ḥîz-i çeşm ü âh-ı âteş-bîz-i dil
Bizde bundan ğayrı hîç âb u hevâ mümkün degil

Güft-güy-ı¹ ehl-i maḥv eşrâk-ı dille etdiler
Şu'le-i âvâzına bâd-ı şabâ² mümkün degil

Ḳulzüm-i güftâr olmaz mevc-ḥîz her nefes
Mışra'-ı âteş-feşân bâd-ı hevâ mümkün degil

Bürde³ olmuş perde-i⁴ himmet nuḳûş-ı mâ-sivâ
İltifât-ı sâlik-i râh-ı fenâ mümkün degil

Mevlevîye meşreb-i maḥv ol ḳadar⁵ mecbûl kim
Nev-niyâzında bile ḳayd-ı sivâ mümkün degil

Terk-i dâreyn eylemek Esrâr için bir şey midir
Āstânından⁶ velî olmaḳ cüdâ mümkün degil

164*

mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün
Misâl olur mu hîç ebr-i⁷ bahâra deryâ-dil
Ne ân ki pey-rev olan rüzgâra deryâ-dil

Ederdi raḫl-ı girân şarâb-ı ḥ'âba bedel
Taḥammül eylemese ger ḥumâra deryâ-dil

¹ Güft-güy-ı: Güft-güyu S3

² şabâ: şadâ S2, S3

³ Bürde: Perde S1, S2

⁴ perde-i: bürde-i S2

⁵ ol ḳadar: olmaḳtadır S2

⁶ Āstânından: Āstânından S2

* 164 S1 60b, S2 88a, S3 78a, İ 61a

⁷ ebr-i: evvel S1

Hirās-ı¹ zūdî-i tūfān-ı ğam nedir bilmez
Hemiŝe āh çeker cūybāra deryā-dil

Sevād-ı nazma bakıp rüy-ı baħr-i kâğıdda
'Aceb mi mā'il olursa kenāra deryā-dil

Ŗarāb-veŝ² ħaber-i mā-cerā-yı³ va'di verip
Sorunca neş'e gibi intizāra deryā-dil

Getirdi cūŝiŝe āb-ı ħayāt-ı cām-ı meyi
Riyā-yı ħuŝka añı buldu çāre deryā-dil

Bu şi'r-i terde yaz⁴ Esrār vaşf-ı rindānı
Maħāl degil mi dūr-i ābdāra deryā-dil

165*

mef'ülü mefā'ülü mefā'ülü fe'ülün
Dildār edicek va'de-i yā-hüy-ı Sitānbul
Teng oldu yine başına her sūy-ı Sitānbul

Yāriñ ħademi başdıĝı yer olmasa anda
Bir daħı harām idi⁵ baña büy-ı Sitānbul

Her semtine baħsam görünür āteŝ-i hicrān
Dūzaħ baña her kūçe vü her küy-ı Sitānbul

Bir āh edene biñ kez eder ħayf-ı melāmet
'Aŝıĝ-keş olur nāŝıħ-ı⁶ bed-küy-ı Sitānbul⁷

Gelmez mi 'aceb ol gül-i ħandān daħı Esrār
Gülmez mi bu günlerde yine rüy-ı Sitānbul

¹ Hirās-ı: Hirāsa S1

² Ŗarāb-veş: Ŗeb rüz S1

³ mā-cerā-yı: mā-cerāyı S1, S2, S3

⁴ yaz: yazar S1

* 165 S1 60b, S2 88a, S3 78a, İ 61b

⁵ idi: etdi S1

⁶ nāŝıħ-ı: tā ŝubħ S1

⁷ S1'de 4 ve 5. beyitler 71a'dadır.

HARFÛ'L-MÎM*

166**

fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

'Aşıkım 'aşıq-ı hayret-zede-i dîdârim

Şüfiyim şüfî-i beytü'l-ḥaram-ı esrârım

Öyle bir 'aşıkım ey dil ki hemân ma'sûḡum

İkimiziñ arasıñda beni şanma varım

Şüfî-i zühd-perest ile 'adû-yı maḡzım

'Aşıq-ı dil-ber ile cân u göñülden yârim¹

Çok uzak vâdîleriñ seyriñi etdim geldim

Sâkiyâ bir iki mey ver ki zebûn-ı² zârım

'Âlem-i 'aşqda her şubḡ u mesâ devr ederim

Yok³ kararım ser-i kârımda yine bî-kârım

Gerçi çekdim başıma hırka-i ḡ'âb-âlûdu

Şubḡ-ı ikbâl gibi lüḡfuñ ile bîdârim

Deşt-i ḡasretde şaḡın yanıma gelme ey Ḳays

Yaḡarım âteş-i âḡımla seni ḡam-ḡ'ârım

Feyz alır türbet-i Ferhâd benim 'aşkımdan

Rûḡ-ı Mañşûr ile hem-pây-ı sürâḡ-ı dârim

Şüfî ser-mâye-i dürr-i kelimât-ı Ḥaḡḡ'ım

Bilemezsin beni şimdi ki ḡarîb Esrâr'ım

* İ; Fî- Harfi'l-Mîm S1, S3; Ğazeliyyât Fî- Harfi'l-Mîm S2

** 166 S1 71a, S2 88b, S3 78b, İ 61b

¹ yârim: varım S1² zebûn-ı: zebûn u S1³ Yok: Bu S1

167*

mef'ülü fâ'ilätü mefâ'ilü fâ'ilün

Bî-pîş ü pes bulundu reh-i dilde sür'atim
 Hayretde kaldı rāh-revān-ı maḥabbetim

Bildim ki sa'yimiz hep 'ināyet esīridir
 Tā ḥadd-i i'tirāfa varıp bitdi¹ ḡayretim

Şāh-ı sitem-keşān benim mülk-i 'aşkda²
 Haṭṭā çekerdı Ḳays beyābānda rāyetim

Köhne sifāl-i mey var iken yoḡdur ey göñül
 Āyīne-i Sikender ü Cemşīd'e raḡbetim

Her bir ḥabāb-ı bādeye olşun başım fedā
 Gitdikçe şu'le-i mey ile germ-ülfetim

Başıma çıkdı şu'lesi tā sūz-ı sīnemiñ
 Sulṭān-ı 'aşk verdi külāh-ı irādetim

Esrār'a ḡamze-i sülḥan-efzāsı dūş olup
 Ḥamūşī-i taḥayyüre ḥasr oldu şoḡbetim

168*

mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

Seniñ 'aşkıñla sulṭānım be-ḡāyet derdnāk oldum
 'ināyet eylemezsen işte bi'llāhi helāk oldum

Benimle iddi'ā-yı şirket eyler 'aşk-ı³ dil-berde
 Anıñçün cismim⁴ ile ḥaşm-ı cān-ı iştirāk oldum

---

* 167 S1 71a, S2 89a, S3 78b, İ 61b

¹ bitdi: yetdi S1, S3; neydi İ

² 'aşkda: 'aşkımda S1, İ

* 168 S1 71b, S2 89a, S3 78b, İ 62a

³ şirket eyler 'aşk-ı: şirket-i 'aşk eyler İ

⁴ cismim: çeşmim S2

Ser-i zülfüñ¹ rakîbiñ dest-i nâ-sâzında gördükçe
Cününüm ber-ter oldu gayretimden çāk çāk oldum

Semend-i nâz ile² bir kerre pā-māl olmadım³ gitdi
Reh-i 'aşkıñda⁴ ey şîrîn süvārım gerçi hāk oldum

N'olur bir şerh-i şadr ile şafā-yāb etse Esrār'ı
Tārîk-i Mevlevî'de hāk-i pāy-ı sîne-çāk oldum

169*

müstefilün müstefilün müstefilün müstefilün
Derd-i dile⁵ bî-gāne vü mahrem güler ben ağlarım
Özge belā kim hālime 'ālem güler ben ağlarım

Hîç kimseye olmuş degil böyle belā-yı bü'l-'aceb
Kim beytü'l-⁶aḫzān-ı dilimde ğam güler ben ağlarım

Çeşmim⁷ gül-i dūzah-nejād eşkim şerār-ı fitne-zād
Zevkim⁸ ğamımdır ağlasam nālem güler ben ağlarım

Gül⁹ gibi hūn-seyyāleyim gül-berg-i āteş-jāleyim
Cānāne-meşreb 'āşıkım 'işvem güler ben ağlarım

Nāz u niyāza vaqt yok¹⁰ ḫayrān olur görse gözüm
Ancaḫ hemān ol dil-ber-i gülfem güler ben ağlarım

Nādīde bir dīvāneyim başdan başa efsāneyim
Hicrānımın aḫvāline mātem güler ben ağlarım

---

¹ zülfüñ: zülfün S3

² nâz ile: nâzına S2

³ olmadım: oldum S1

⁴ 'aşkıñda: 'aşkımda S3

* 169 S1 71b, S2 89a, S3 79a, İ 62a

⁵ dile: -S1

⁶ beytü'l-: beyt-i S2

⁷ Çeşmim: Çeşm S1, S2, İ

⁸ Zevkim: Zevk S1

⁹ Gül: Gün S2

¹⁰ vaqt yok: yok vaqt İ

Sâz-ı cünün āgāz eder efġānıma dem-sâz olur¹
Her naġme-i eyvāha zîr ü bem² güler ben ağlarım

Naġl-i ümīde el şunar ħandān ol³ giryān men
Eşnā-i ekl-i dānede Ādem güler ben ağlarım

Dil sīnede bir baġr-i ħūn Esrār bī-şabr u sükūn
Gerçi gül-i zaġm-ı derūn her dem güler ben ağlarım

170*

mefūlü mefā'ılün mefūlü mefā'ılün

Bilmem bu dil-i rüsvā dīvāne midir bilmem
Ümmīd-i vişāl eyler mestāne midir bilmem

Ser-mest-i⁴ ħarāb etdiñ ey ġamze beni ħālā
Her mevc-i niġāhiñ bir peymāne midir bilmem

Sen 'işvede yek-tāsın mişliñ hele yok ammā
Ol fitne de ħāliñde bir dāne midir bilmem

Her ġüşede şad mestān şad ħulġule⁵ şad destān
Yā Rab dil-i āşüfthem mey-ġāne midir bilmem

Her künc-i ħarābātda bir genc-i muṭalsam var
Bu sīne-i pür-şurum vīrāne midir bilmem

Luṭf etmege 'ahd etmiş Esrār'a o kāfir-ġū
Yoġsa yine maġşūdu efsāne midir bilmem

¹ olur: eder S2

² zîr ü bem: āh rüyum S2

³ ħandān ol: ħandān S1; dil S2, S3

* 170 S1 72a, S2 89b, S3 79a, İ 62a

⁴ Ser-mest-i: Ser-mest ü S1

⁵ ħulġule: ġulġule S2, S3

171*

mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün
 Sebeb teğâfüle ey bî-vefâ nedir bilirim
 Vişâl- ḥ'âhlara bir baḥānedir bilirim

Yeter o âfeti vaşf eylediñ yeter vâ'iz
 Ben ol füsünger-i dil-keş edâ nedir bilirim

Hebâ-yı mâye-i zühde¹ sebebdır 'arz-ı na'îm
 Fesâda bâ'ış olan evvelâ nedir bilirim

Cinân u² ḥür içündür namâziñ ey şūfî
 Seniñ de maṭlebiñ ey kec-edâ nedir bilirim

Egerçi müdde'im-i 'aşḡ-ı yârda Esrâr
 Velî me'al-i reh-i³ müdde'â nedir bilirim

172*

fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün
 Şimdilik bî-nişâbdır göñlüm
 Neş'esiz bir şarâbdır göñlüm

Aramızda cemâl-i dil-ber ile
 Bir mu'allâḡ ḥicâbdır göñlüm

Kendi kendin fedâya mâ'ildir
 Hayli bir pîç-tâbdır göñlüm

Güyyiâ bir cerîde-i efkâr
 Hele pek nâ-şavâbdır göñlüm

Büy yok neş'e-i vefâsından
 Sâḡar-ı bî-şarâbdır göñlüm

---

* 171 S1 72a, S2 90a, S3 79b, İ 62b

¹ zühde: -S1

² u: -S2

³ reh-i: rehde S1

* 172 S1 72a, S2 90a, S3 79b, İ 62b

Ol bütüñ ƙahrı ile gūyā¹ kim
Bir künişt-i ƙarābdır göñlüm

Reh-i ƙayretde ye's ü² ümmīde
Pāre-i ıztırābdır göñlüm

Der-i Monlā'ya düşdü zār u nizār
Tālīb-i intişābdır göñlüm

Umarım feyz-yāb olur Esrār
Bende-i āfitābdır göñlüm

173*

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
Evvelā derken ben ol āvāre göñlüm neyleyim
Şimdi bir derd oldu ben nā-çāra göñlüm neyleyim

Cānıma tīr-i sitem cānāndan gelmekde līk
Hep aña oldu siper şad pāre göñlüm neyleyim

Derdden ārām yok vaşf-ı dil-ārām³ etmege
'Aşƙ derler düşdü bir efkāra göñlüm neyleyim

Cilve-i pīşīnden fikr-i pesīne⁴ bakmayıp
Düşdü gitdi ol büt-i 'ayyāre göñlüm neyleyim

Ben talebkār-ı vefā ol ise ƙoşnūd-ı cefā
Uymadı bir vech ile Esrār'a göñlüm neyleyim

---

¹ gūyā: gūyiyā S1

² ü: -S2

* 173 S1 72b, S2 90b, S3 80a, İ 63a

³ dil-ārām: dil-ārā S2

⁴ fikr-i pesīne: fikrin ise S1

174*

*mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilün fâ' (fe'ul)*¹
 Halvetgeh-i eflâkda rûhu'l-ğudsüm
 Dergâh-ı "arefnâk"²da² rûhu'l ğudsüm

Pervâzgehimdir dil-i Kerrübî-nişân³
 Künc-i ğafes-i ħâkda rûhu'l-ğudsüm

Nuğkumda 'ayân u ma'nî-i pâk-ı cânım
 Bu sîne-i şad-çâkda rûhu'l-ğudsüm

Ben âyet-i 'aşkıım bilemez fehm-i şağıl
 Ben tãrem-i idrâkda rûhu'l-ğudsüm

Rûh-ı 'arağ-ı füyüz-ı bâlâ-ğizim
 Peymâne-i eflâkda rûhu'l ğudsüm

İ'câz-ı lehimde 'İsî-i lâhütum
 Bıkr-i ħıred-i pâkde rûhu'l-ğudsüm

Mağz-ı sühanım perde-i elfâz içre
 Bu ħâme-i çâlâkda rûhu'l ğudsüm

175*

mef'ülü fâ'ilätü mefâ'ilü fâ'ilün
 Ey nâ-tüvân-ı nağra-i âzârı olduğum
 Mest-i ħarâb-ı ğamze-i ħün-ğ'ârı olduğum

Âyîne-i cisim mi⁴ desem yoğsa 'aşğ mı
 Ħayrân-ı feyz-i cezbe-i dîdârı olduğum

---

* 174 S1 72b, S2 90b, S3 80a, İ 63a

¹ Gazel rubai vezniyle yazılmıştır.

² "arefnâk": Hadis-i şerif. "Ya Rab, Seni zatına yakışır şekilde bilmedik."

³ Mısra vezne uymuyor.

* 175 S1 72b, S2 91a, S3 80a, İ 63a

⁴ cisim mi: cismi S1, S3; cismini İ

Zünnâr-ı bend-i 'aşkına ta'lîm-i küfr eder
Ber-dâr-ı târ-ı zülf-i siyehkârı olduğum

Derdâ ki çerh-i çârıma çıktım figân ile
'İsî-i çeşmi¹ görmedi bîmârı olduğum

Hayfâ o² bî-mürüvvete te'sîr etmedi
Şeb-tâ-şabâh zâr u³ elem- h'ârı olduğum

Dilde meger hayâli ile hem-nişîn imiş
Her sū peyâm-cūy u⁴ talebkârı olduğum

Esrâr'a gam mı var ne kadar bî-nevâ isem
Besdir⁵ bu rehde⁶ nisbet-i Hünkârı olduğum

176*

mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün
Ġubâr-ı dergeh-i Monlâ-yı Rûm'a rûy-mâl oldum
Düşüp hâk-i harâbât⁷ oldum ammâ kîmyâ buldum

Gülistân-ı şafâdır külbe-i aḫzân-ı dil şimdi
Ḥazân-ı zühd-i huşkâsâ beni zann eyleme şoldum

Beni tîĝ-i nigehtir⁸ katl eden hâcet ne şemşîre
Celâl-i ğamze-i hûn-rîze karşı ölmeden öldüm

Seniñ âvâre-i 'aşkın olaldan hep budur hişsem
Ġamiñla derd hâşıl etdim ammâ bilmezim n'oldum

¹ çeşmi: cismi S1, S2

² o: ol İ

³ zâr u: zârî S2

⁴ u: -S1

⁵ Besdir: Budur S2

⁶ rehde: dîde İ

* 176 S1 73a, S2 91a, S3 80a, İ 63a

⁷ harâbât: -S2

⁸ nigehtir: nigehten S2

Dü çeşm-i hûn-feşânım gonce-i handâna beñzetmiş
‘Acâyib iltifâta mażhar oldum ağladım güldüm

Beni ol rütbe dil-hûn etdi kim bir cām için sākî
Elinde¹ sāğar-ı leb-rîze karşı hûn ile doldum

177

mef’ülü mefâ’lîlü mefâ’lîlü fe’ülün
Ol âfet ile etdigimiz demleri andım
Hicrân ile şeb-tâ-seher² âteşlere yandım

Doldurdu bütün ceybimi³ dāmânımı hûn-âb
Yād-ı ruḥ-ı alıyla kızıl kana boyandım

La’l-i leb-i cān-baḥşını fikr eyledim ammā
Bi’llāh efendim hele cānımdan uşandım

Ayā ne humār idi girān-ḥ’ābî-i ye’sim
Kim nīm-i şeb-i ğamda bu âteşle uyandım

Āsüdeligim verdi hevā şūr u⁴ belāya
Bir ḳulzüm-i āsāyiş idim ḥayf bulandım

Şardı der ü dīvār-ı tene⁵ âteş-i hicrân
Dūzaḥ bu⁶ firāk olduğuna şimdi inandım

Sākî baña teklîf-i şarāb eyleme mestim
Besdir bu ki ben şimdi ciger ḳanına ḳandım

Āh eyler iken yādıma geldi dem-i Mecnūn
Dīvāneyi gül-bāng-ı maḥabbet ile andım

---

¹ Elinde: Elde S1

² şeb-tâ-seher: şeb-tābe-seher S2, İ

³ ceybimi: cebimi S1, S3

⁴ u: -S2

⁵ dīvār-ı tene: dīvārına bu S2, İ

⁶ bu: -S1

İkrâr verip hânkeh-i pîr-i¹ belâda
Elfî nemed-i derdi şadâkatla kuşandım

Ser-mâye-i 'aqlım reh-i hicrânda tükendi
Kârım bu ki Esrâr biraz âh kazandım

178*

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
Şâh-ı faqrım tâc-ı² istiğnâ külâhımdır benim
Bu 'abâ tennûre zerrîn bârgâhımdır benim

Mevlevî abdâliyım 'abd-i kadîm-i Hayder'im
Cebhe-i Şâh-ı Velâyet secdegâhımdır benim

Men ki bir ser-mest-i bed-hûy-ı şarâb-ı gayretim
Câm-ı bâde düşmen-i istîze- h'âhımdır benim

Gayrı³ bilmem Murtaẓâ'nın çâker-i dergâhıyım
Hem emîrim hem imâmım hem de şâhımdır benim

Sâye-i âl-i 'abâda bî-niyâz-ı 'âlemim
Maṭlebim hep hâṭır-ı⁴ bî-iştibâhımdır benim

Mâlik-i gencîne-i iksîr-i hâk-i zilletim
'İzzet-i 'âlem menûṭ-ı yek-nigâhımdır benim

Zaḥm-ı sînemdir leb-i ḥandân-ı faqrım dâ'imâ
Âb-ı rûyum girye-i bî-gâh gâhımdır benim

Ser-fürû etmek şarâb-ı şâhid-i mey-ḥâneye
Şimdi rûkn-i⁵ a'zam-ı âyîn⁶ ü râhımdır benim

¹ pîr-i: pîr ü S2

* 178 S1 73b, S2 91b, S3 80b, İ 63b

² tâc-ı: -S2

³ Gayrı: Gayr S2

⁴ hâṭır-ı: hâzır-ı S1, İ

⁵ rûkn-i: kün S1

⁶ âyîn: iken S1

Sîne-çāk u¹ derdnāk abdāl-ı mey-ḥ̣ārim² velī
Şanma mey içmek ʔarīkatda³ günāhımdır benim

Naḥle-i “vādī-i Eymen”dir⁴ bu cism-i lāğarım
Şu’le-i ʔūr-ı tecellī berḳ-i āhımdır benim

Şimdi ey Esrār bu cism-i muḳayyed gūyiyā
Baḥr-i sırr-ı muḫlaḳımda berggāhımdır benim

Şems-i Tebrīz’iñ kemīne bende-i nā-çīziyim
Mihr-i ‘ālem rūy-māl-i ḥāk-i rāhımdır benim

179

fe’ilātün mefā’ilün fe’ilün
Ġamzeye çeşmi nāz eder ta’līm
Naḫra-i dil-nevāz eder ta’līm

Dā’im ebrūları ‘işāretle
Ehl-i ‘aşḳa namāz eder ta’līm

Leb-i ḥāmūşu nükte-i maḥfūz
Ḥandesi keşf-i rāz eder ta’līm

‘Aşḳ-ı muḫlaḳ cemāl-i ḥūb ister
Bu ḥaḳīḳat mecāz eder ta’līm

Ḳulḳul-i şu’le-ḥīz-i sāğar-ı mey
Muḫribe sūz u sāz eder ta’līm

Sāğarıñ bī-ḥodāne secdeleri
Rinde resm-i niyāz eder ta’līm

Cümle mevcūddan cenāb-ı ‘aşḳ
Şeref-i imtiyāz eder ta’līm

---

¹ u: -S1, S2, İ

² mey-ḥ̣ārim: mey-ḥorım S1

³ ʔarīkatda: ʔarīkında S1, İ

⁴ “vādī-i Eymen”: *Kur’ân-ı Kerîm*, Kasas Suresi, Ayet: 30. “Hz. Musa’ya Tur dağında sağ taraftan seslendik...”

Şâhid-i dil maķâm-ı Maħmūd'da
Câna tarz-ı Ayâz eder ta'lîm

Ehl-i derde bu âteşin gâzelim
Cümle sūz u gūdâz eder ta'lîm

180*

mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün
Mest iken o şūhuñ leb-i ħandânını öpdüm
Bağdım ħaberi olmadı her yanını öpdüm

Girdim ki şebistânına yatmış o siyeh-mest
'Aqlım dağılıp zülf-i perîşânını öpdüm

Mestâne nigâh etdi dedi kim¹ nedir 'âşık
İhsân dedim gūşe-i dāmânını öpdüm

İzn oldu henüz büseye bā-ħaṭṭ-ı hümâyün
Sultân-ı cemâliñ ħaṭ-ı² fermânını öpdüm

Naql-i sır-ı meclis tükenince bu şeb Esrâr
Her cāmda bir sîb-i zenaħdânını öpdüm

181*

mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün
Belâ deştinde şîrân-ı neberd-i³ 'âşkı tüşkütdüm
Derâ-yı maħmil-i vaħşetle murğ-ı Qays'ı ürkütdüm

Ħayâl-i yâri tenhâ avlayıp ħam-ħâne-i dilde
Sözümden çıķmadı dürdâne-i peymânı perkitdim

---

* 180 S1 74a, S2 92b, S3 81a, İ 64a

¹ kim: ki S1

² ħaṭ-ı: ħaṭ u İ

* 181 S1 74a, S2 92b, S3 81b, İ 64a

³ neberd-i: neyyir ü S1

Gözüm ardımda aldı Şüret-i āyīneveŐ gerçi
Görüp ol¹ āfet-i devrānı kendimden geip gitdim

Menim² kālā-fürüş-ı encümengāh-ı tahayyür kim
Metā'-ı kesreti tā güşe-i vaħdetde terk etdim

Olup zer-bāf Esrār kāğıdım altun olu hāmem
Libās-ı dīger etdim nev umāŐ-ı nazmı eskitdim

182*

fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün
Yāre arŐu olup āyīne-i ħayret sīnem
Buldu bu Şüret ile vuŐlaa fırŐat sīnem

Şu'le-i ser-keş-i zaħm-ı cigerim ber-pādır³
Olmasın mı Őafa-ı Őubħ-ı ıyāmet sīnem

Yūsufistāna dönüp beyt-i Zeliħā-yı niyāz
O perī-ħāneye āyīne-i ħayret sīnem

Ĥavfım oldur ki olur genc-i derūnum peydā
Yoħsa aydım mı ħarāb olsa nihāyet sīnem

Cānımā ur cigerim tīr-i cefāyı luf et
Zaħma Őāyeste degildir bu cerāħat sīnem

Mevlevī'yim n'ola iħsānına mazħar olsam
Feyz-i Őems ile dolup nūr-ı ħaıat sīnem

Şeş cihet dā'ire-i vaħdet-i pergār-ı semā'
Ortada nota-i yek-pāy-ı iŐābet sīnem

---

¹ ol: o S2; -i

² Menim: Benim S1

* 182 S1 74b, S2 93a, S3 81b, İ 64b

³ ber-pādır: bir pāre S1

183*

fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün
 'Aql-ı pîşînim ü 'ālî güherim
 'Aşk-ı dîrînim ü aşl-ı kâdrim¹

Zâhir ü bâtına mir'ât oldum
 Bilmege görmege fikr ü nazarı

Bâ'îş-i cem'iyet-i ezdâdım
 Kudret-i kâmil-i halk-ı² beşerim³

Peykerim âyîne-i bî-jengî⁴
 Mazhar-ı maḥviyet-i ser-te-serim⁵

Berğ-i ḥâtif gibi oldum olalı
 'Âlem-i cānda durmaz gezerim

'Aşk-ı genc-i eḥadiyyetdir men
 Gizli ol gencde yek-tâ güherim

Dil bir âyîne vü⁶ men bî-ser ü pā
 Anda ğaltān güher-i mu'teberim

Kimse taḳdîr edemez miḳdârım
 Öz behāmı yine kendim keserim

Kendimi ğayb edeli nāmında
 Tarafım şorsalar Allāh derim

Kevni doldurdum aradan çıḳdım
 Cümle 'âlem eşerim bî-eşerim

---

* 183 S1 74b, S2 93a, S3 81b, İ 64b

¹ 'Aşk-ı dîrînim ü aşl-ı: Aşl-ı 'aşğ vâşıl-ı S1

² halk-ı: Ḥaḳḳ-ı S1

³ beşerim: beşirim S1

⁴ bî-jengî: beyt ki S1

⁵ ser-te-serim: ser-be-serim S1

⁶ vü: -S1, S2

Fikr ile kimse bulup fehm edemez
 Haberim men haberim men haberim

“Şadran an-şadrın”¹ erişdim bu deme
 Dile gelmem kime geldim giderim

Zann olan yerde vücūdum nā-būd
 Zann-ı Ğālib’de velī müstetirim

Fehm eden vehm eder izhārımdan
 Şoñra cān u cigeriñ pārelerim

Çadd-i dāra şarılır² ‘aşıklar
 Çünkü miñ nāz ile reftār ederim

Dilesem³ mü’mini berzağda koyup
 Kāfir-i muṭlağa ḥod rāh-berim

Şems-i Tebriz⁴ gibi bir şāha
 Bendeyim ḥusrev ü şems ü kamerim

Ḥazret-i pīr-i Celālū’l-Ḥaḫḫ’ıñ
 Dest ḥükmündeki tīğ-i ḫaderim

Nemed-i Āl-i ‘Abā ber-düşum
 Nev-niyāz-ı reh-i tāc u kemerim

İki ālemde de sulṭān oldum
 Çünkü ḥünkār külāhın⁵ çekerim

---

¹ "Şadran an-şadrın": Arapça deyim. "Gönülden gönüle"

² sarılır: sarılıp S1, S2

³ Dilesem: Eylesem S2

⁴ Tebriz: Tebrizî S1, S2

⁵ külāhın: külāhıñ İ

184*

fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

Bu gice doğmadı ol mäh meded neyleyeyim
Meded ey āh-ı seḥergāh meded neyleyeyim

Dīdeden yaş yerine āteş-i ğayret geldi
Āh meded neyleyeyim āh meded neyleyeyim

Şubḥa dek ğüşe-be-ğüşe dolaşıp ḥasretle
Çağırırım meded Allāh meded neyleyeyim

Ayırıp yārdan ağyār bu şeb rāḥaṭ edip
Yüregim yāreledi¹ vāh meded neyleyeyim

Āh kim diñlemedi² bir dem o şūḥ-ı bī-raḥm
Āh u³ feryādımı eyvāh meded neyleyeyim

Baḥtdır şīve-i takdīrdır Esrār'a bu ğam
Saña ben ey dil-i ğüm-rāh meded neyleyeyim

185*

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

'Āşık-ı⁴ ğam-ḥ'ār-ı ğüstāḥī benim
Hā'if-i eṭvār-ı ğüstāḥī benim

Ḳatl eder şahş-ı ḥayāl 'aqlımı
Tīĝ-i āteş-bār-ı ğüstāḥī benim

Āb-ı rüy-ı ser-keşāndır cūşışım
Sāĝar-ı serşār-ı ğüstāḥī benim

---

* 184 S1 75a, S2 94a, S3 82a, İ 65a

¹ yāreledi: pāreledi S1

² diñlemedi: gelmedi S2

³ u: -S2

* 185 S1 75b, S2 94a, S3 82b, İ 65a

⁴ Āşık-ı: Āşıkım S1

Pârsâlık eylesem de ‘aşrda
Şâ'im-i iftâr-ı güstâhî benim

Ġaflet-i dî-rûzumu fikr eyleyip¹
Şubha dek bîdâr-ı güstâhî benim

Himmet-i Loğman u 'Îsâ bilmezim
Bü'l-'aceb bîmâr-ı güstâhî benim

Çilleme hayf eylesin ehl-i rızâ
Merd-i hasretkâr-ı güstâhî benim

Zehr bûyum merg-i şarşardır benim
Ġonce-i gülzâr-ı güstâhî benim

Gevher-i² ümmîdini hâke şalın
Eşk-i gayret-bâr-ı güstâhî benim

Cünbişimde kalmadı rûh-ı taleb
Mürde-i bî-kâr-ı güstâhî benim

Cezb-i isti'dâd kim mâyem ile
Pey-rev-i reftâr-ı güstâhî benim

Fikrime gelmez kabûl ü red velî
Ehl-i âh u zâr-ı güstâhî benim

Eylemişler hâbs-i zindân-ı³ beden
Şimdi yâr-i ğâr-ı güstâhî benim

Zerrelerden tal'atıñ ümmîd eden
'Âşık-ı dîdâr-ı güstâhî benim

Leng ü⁴ lük-i râh-ı teslîm ü⁵ rızâ
Çâpük-i 'ayyâr-ı güstâhî benim

---

¹ eyleyip: eylesin S1

² Gevher-i: Gevheri S1

³ zindân-ı: zindân u Ġ

⁴ ü: -S2

⁵ ü: -S2

Ğonçe-i feyze dimāĝ etmem varır¹
Şemme- ħ̣āh-ı ħār-ı güstāĥī benim

Şanma bendedir bu güstāĥāne söz
Düşmen-i güftār-ı güstāĥī benim

Dün gece dil-ber nidā etdi baña
Mübrim-i eş'ār-ı güstāĥī benim

Rabb olan ismiñ tecellīsin bilen
Mazĥar-ı Esrār-ı güstāĥī benim

186*

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
Bendeyim bir zālime kendi efendimdir benim
Dā'imā cevvr-ı ħalb-i müstmendimdir benim

Gāh² luṭf u³ gāh ħahr eyler gönül ħükmündedir
Her ne eylerse 'ināyetdir⁴ pesendimdir benim

Pāyına cūlar gibi düşmek daĥı⁵ oldu muĥāl
Öyle bālā-rişte serv-i ser-bülendimdir benim

Ğayret-i 'aşķım olur māni⁴ yüzüne bakmaĝa
Cümleden ħat'-ı nazār aĝyār kendimdir benim

E'ş-şalā ey şūfiyān-ı 'aşķ gūş eden sözüm
Mey içip maĥbūb sevmek⁶ ħūb pendimdir benim

---

¹ varır: var S2

* 186 S1 76a, S2 94b, S3 83a, İ 65b

² Gāh: Gāh u S2

³ u: -S1

⁴ 'ināyetdir: 'ināyet dil-i S2

⁵ daĥı: -S1

⁶ sevmek: görmek S2

Nâm-ı temkîni cihândan kaldırırdı cüşişim
Bâ'ış-i zabtım¹ nigâr-ı hüşmendimdir benim

Nev-niyâzân-ı kemâl eţfâl-i ma'nîdir bana
Pîr-i endişem dahı şeyh-i Hucend'imdir benim

Çahramân-ı nutkum ilhâm-ı celâle² mâlikim
Mışra'-ı ber-ceste şemşîr-i perendimdir³ benim

Bilsin ağıyar-ı denî şemşîr-i hünîn-i kazâ
Şu'le-i cevval-i⁴ âh-ı bî-gezendimdir⁵ benim

Çeşminiñ⁶ mağlûbuyum ol âfetiñ yoğsa benim
Âhuvân-ı fitne şayd-ı⁷ der-kemendimdir benim

Cezbe-i 'aşkıñla gönlüm 'alemi eyler harâb
Haţtına lâkiñ zebûnum müy-bendimdir benim

Zabt eden Esrâr-ı⁸ şeydâyı cünûn-ı 'aşkıdan
Gâh o luţfuñdur ki dersin⁹ derdmendimdir benim

187*

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Bu harîm-i fakr çok¹⁰ hürmetsize oldu harâm
Hurrem¹¹ ol 'âşık ki buldu anda şadr-ı¹² ihtirâm

¹ zabtım: tab'im S1

² celâle: hâle S1

³ perendimdir: ber'inimdir S2

⁴ cevval-i: cevvale S1

⁵ bî-gezendimdir: bî-güzînimdir S2

⁶ Çeşminiñ: Çeşmimiñ S1, S2

⁷ şayd-ı: şaydı S1

⁸ Esrâr-ı: Esrâr'ı S2

⁹ luţfuñdur ki dersin: luţfuñ durur kim S2; luţfuñdur gehî dersin S1

* 187 S1 76a, S2 95a, S3 83a, İ 66a

¹⁰ çok: çün S2

¹¹ Hurrem: Harâm S1

¹² şadr-ı: şad S1

İstikâmetle gelenler âstân-ı hizmete
 Kıldı¹ meydân-ı ricâlu'llâhda² merdâne-ı hırâm

Cây-efzâdır ricâlu'llâhdır olsa³ n'ola
 Âstân-ı çille nân-ı⁴ Mevlevî kehfü'l-enâm

Şadr-ı meydân-ı edeb seccâde-i haţm oldu çün
 Ol maķâmıñ merd-i devr-i Aĥmed'e eyler kıyâm

Çâr-yâr-ı meclisü'l- "faķru faĥir"⁵in meskeni
 Ĥasretü'l-evtâddır meydânımızda dört maķâm

Ĥalka-i ism-i Celâl nefĥa-i gül-bāng-ı hū
 Ĥalka-i Kerrūbiyānda eyler 'İsā'yı be-kām

Mest-i bŷy Esrār olur rŷĥāniyān-ı ĥudsiyān
 Her seĥer erdikçe 'arşā nefĥa-i hŷdan peyām

188*

mefā'ilün mefā'ilün fe'ülün

د رین زیبا صنمخانه نشستم
 بروی عشق بی پروا پرستم

کرفتم حوری؛ چارم بهشت را
 کشیدم کاکلش بر ریش بستم

¹ Kıldı: Kaldı S1, S3

² ricâlu'llâhda: eşerde S1

³ olsa: ol S1

⁴ çille nân-ı: celle şân-ı S1; celle beyân-ı S2

⁵ "faķru faĥir": Ĥadis-i Şerif. "Fakirlik benim övüncümdür."

* 188 K 73a

زدم بر تارك ساقیش كاسه
كدوي چرخ سر كش را شكستم

ججان و جان اندر رست چپ ماند
زدست را ست نه بالا ونه پستم

چودست بردست زوجان الهی
مسیحم پای کوپ بزم مستم

بسی نالید و صد باعزرها گفت
که تادل را رها دادم زدستم

طریق مولوی دریای عشقست
دران اسرار کشتی را شكستم

189*

müstefilün müstefilün müstefilün müstefilün
Oldum uzağ ol mehveşe hayrânım eyâ neyleyim
Yandı derûnum âteşe âh etmeyip yâ neyleyim

Mehcür-ı yâr-ı mehveşim mecbûr-ı âh-ı ser-keşim
Başdan ayağa âteşim yanmazdım ammâ neyleyim

Sîne-i gavgâ-nişînim başımda sevdâ neyleyim

---

* 189 K 5a

HARFÛ'N-NÛN*

190**

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Derd-i 'aşka düş olan bir laḫza ḫandān olmasın
Zevḫ-i hecri duymayan bî-hüde giryān olmasın

İsterim çok 'āşıkı zencîr-bend-i zülf edip
Ḥāşılı günden güne cevriñe pāyān olmasın

Tevbe eyler belki mest-i bāde-i nāz olmağa
Çok zamān ol ğamze-i kāfir Müselmān olmasın

Şübḫa ber-kef vird ber-leb çeşm ber-dildārdır
Zāhid-i Ḥaḫ-gū meded āḫir şanem-ḫ'ān olmasın

Cān u ser terkin urur evvel ḫademde ehl-i 'aşḫ
Bü'l-heves bilsin bunu şoñra peşimān olmasın¹

Dāra dek pūyān u Ḥaḫ-gūyān olur şoñra varır
Bir gice bir kimse kūy-ı 'aşḫa mihmān olmasın

Zāhidiñ ber-bād eder ĩmānını bir demde hep
El-ḫazer zülf-i seḫer-ḫīzi perişān olmasın

Revzen-i ümmīdden 'arz-ı cemāl etmezse de
Rāzıyım tek düş her peykāna çeşmān olmasın

Küfr-i zülf-i dil-bere ĩmān u iḫrār eylerim²
İster ise kā'inātıñ küfrü ĩmān olmasın

Bir bütüñ āşüftesi oldum ki artık añma hīç
Kimseler Esrār'veş rüsvāy-ı devrān olmasın

---

* İ; Fî- Ḥarfî'n-Nün S1; Ğazelliyyāt Fî-Ḥarfî'n-Nün S2; Fî- Ḳāfiyeti'n-Nün S3

** 190 S1 76b, S2 95b, S3 83a, İ 66a

¹ olmasın: olur S1

² eylerim: eyledim İ

191*

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Her ne dem açsa o rûh-ı maḥz bend-i sînesin¹
Bir² tecellîzar eder ehl-i diliñ âyînesin

Sînesi şâf-ı letâfetdir inanmaz 'âşıkân
Kendi biñ va'd-i vefâ etse görürler kînesin

Güyyiâ her âhda fetḥ-i tılsım-ı ğayb eder
Dolduran naḳdîne-i 'irfân ile gencînesin

Ḥırқа-i nâmûsu ğarḳ-âb-ı ḥarâbât eyleyen
Fikr eder mi zâhid-i³ ḥuşkuñ⁴ şeb-i âzînesiñ⁵

Eyledim mecmû'a-i eş'arımı genc-i kemâl
Cem' edip Esrâr ḳân-ı tab'imîñ naḳdînesin

192*

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Peyk-i cām-ı⁶ ḥoş-ḳadem geldi cihân-ı⁷ neş'eden
Rindlere peygâm getirdi dūdmân-ı neş'eden

Her ḳadeḳkâr⁸ kām-rân-ı şadr-ı mey-ḥâne degil
Her mey olmaz muḳtebes feyz-i nihân-ı neş'eden

Degme bir rindiñ ayağı sürçer işbu rāhda
Sâḳiyâ güçdür taḳaddüm imtihân-ı neş'eden

---

* 191 S1 76b, S2 96a, S3 85a, İ 66b

¹ Sînesi: Sînesini S1

² Bir: Pür- S3, İ

³ zâhid-i: zâhidi S1

⁴ ḥuşkuñ: ḥuşk S1

⁵ âzînesiñ: âyînesin S1

* 192 S1 77a, S2 96a, S3 85a, İ 66b

⁶ cām-ı: -S1

⁷ cihân-ı: cihāna S1

⁸ ḳadeḳkâr: ḳadeḳker S1, S3, İ

Dün harâbât-ı dili seyr eyledim bir güşede
Dir tehî peymâne qalmış tâ zamân-ı neş'eden

Pîr-i bâde 'aşkına ey mey-fürüş Esrâr'a gel
Bağış-ı yek-ğatre¹ mey kıl âstân-ı neş'eden

193*

mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

Erdim hayât-ı² la'line Haq cânım almadan
Gördüm Mesîh'i mevt girîbânım almadan

'Uryân geçmişim reh-i küyundan³ ol bütüñ
Dest-i raqîb güşe-i dāmânım almadan

Gül-berg-i rüyunu eder efsürde qorqarım
Eyle ferâğat âh-ı firāvânım almadan

Hayrân-⁴hâlet eyledi naqqâş-ı nazrayı
Taşvîr-i çavr-ı⁵ zâr-ı perîşânım almadan

Mir'ât-ı mehde seyr ederim 'aks-i rüyunu
Mihir-i cemâl dîde-i hayrânım almadan

Yağmalamışdı zülf-i perîşânı 'aqlımı
Derûnuña ser-i reh-i sāmânım almadan

Luğf-ı tekellüm eyledi Esrâr-ı hasteye
Erdim hayât-ı la'line Haq cânım almadan

---

¹ -ğatre: -î

* 193 S1 77a, S2 96a, S3 85b, İ 66b

² hayât-ı: hayâl S1

³ küyundan: küyunda S1

⁴ Hayrân-: Seyrân S1

⁵ çavr-ı: çavr u S1

194*

mef'ülü fâ'ilätü mefâ'ilü fâ'ilün

Düşdüm o tıfl-ı nev-rese ben cevânken¹
Şad pâre etdi sînemi sî-pâre-ğ'ânken

'Aqlım dağıtmış idi başımdan hevâlara
Zülfü henüz zîr-i külehde nihânken²

Vaşf-ı dehâniñ eyler idim şad zebân ile
Nâ-âşnâ-yı nükte-i lafz u beyânken

Bâr-ı cefâ çeker idi düş-ı taħammülüm
Nâmım cihân-ı cânda dağı bî-nişânken

Fitne cihândan eksük olur mu o kâfiriñ
Ğamzeyle çeşmi söz bir edip hem-zebânken³

Âyîne-i cemâline olmaz ğubâr-ı⁴ ğağ
Mâdâm o mihr-i ân bu⁵ yüzden 'ayânken

Nâm-ı⁶ şarâb bu bezmde yâd olmamış idi
Esrâr-ı mest bende-i pîr-i muğânken

Asüdeyiz bu kevnde Ğünkâr-ı ekberiñ
Şems-i cemâli üstümüze sâyebânken

---

* 194 S1 77a, S2 96b, S3 85b, İ 66b

¹ Mısra vezne uymuyor. / cevânken: cevân iken S1

² nihânken: şehânken S1

³ -S2, S3, İ

⁴ ğubâr-ı: hicâb-ı ğubâr-ı

⁵ bu: -S1

⁶ Nâm-ı: Nâm u S1

195*

mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

Felâh bulmadı rāh-ı talebde benlik eden
Saña sen olduñ¹ o meslekde rāh-zenlik eden

Vücūda kâdir olur mu o şūha karşı görñül
Haṭıyla ğamzesidir bunda² mā u menklik eden

Ser-i hevā'isi elden çıkar³ hîç olmaz ise
Beden-şiken olur āḥir nefes-şikenlik eden

Humār-ı mel'aba-i beçegān-ı şeytāndır
Hevā-yı nefse uyup hāy hāy şenlik eden

Halāsa rāhat-ı 'uqbāya ermez ey Esrār
'Adū-yı nefis⁴ ile sulḥ edip düzenlik eden

196*

fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

Fikr-i pākimde bulur⁵ şūret-i lāhūt-ı sūḥan
Hırmen-i dilde olur mā-ḥaşal-ı kūt-ı sūḥan

Cevher-i tîğ-i zebānım ki kaçan berķ urur
Cūş edip mevcelenir çeşme-i yāķūt-ı sūḥan

Sīne-i hem-çünü gülüne terādūf edicek
Çāh-ı Bābil'de düzer sihrini Hārūt-ı sūḥan

Vaşf-ı ḥaṭla⁶ felege velvele şaldı tutuşup
Şu'le-i fikrim ile hırmen-i bārut-ı sūḥan

---

* 195 S1 77b, S2 96b, S3 86a, İ 67a

¹ olduñ: oldun S2

² bunda: bu yolda İ

³ çıkar: çıkmaz S2

⁴ nefis: nefsi S1, S2, S3

* 196 S1 77b, S2 97a, S3 86a, İ 67a

⁵ bulur: durur S2

⁶ ḥaṭla: ḥaṭṭıñla S1

Feyz-i 'aşkıyla hırām eylese kilik-i i'cāz
Olur erbāb-ı sūḥan dil gibi mebhūt-ı sūḥan

Gūş-ı¹ hāmūş eder 'İsā'yı şî'rim Esrār
Naķş-ı fikrimden alır feyzini lāhūt-ı sūḥan

197*

mef'ulū mefā'ilün fe'ilün
Ağyāra vefası dād olsun
Anlar daḥı ber-murād olsun

Rağmen baña luṭf eder aña yār
Sāyemde raķīb şād olsun

Mir'āt-ı cemāli göster ey zülf
Ḥayret-figen-i fu'ād olsun

Āyīne-i ḥüsn-i yārim² 'aşkıım
'Uşşāķ arasında ad³ olsun

Bir cāmedir ilticāsı zühdüñ⁴
Bu⁵ böyledir i'timād olsun

Şūfī der imiş metā'-ı fazlım
Gelsin hele ber-mezād olsun

Ḥışt-ı laḥidin ederler efser
İster ise Keyķubād olsun

Düş sāye-i iştiyāķa dā'im
Firķat saña ittiḥād olsun

¹ Gūş-ı: Dūş-ı S1; Gūş u S3, İ

* 197 S1 77b, S2 97a, S3 86a, İ 67a

² yārim: yār-i S1

³ ad: dād S1

⁴ zühdüñ: dehrñ S2

⁵ Bu: -S1

Gönlüm bu felekden aldı kâmin
Esrâr da nâ-murâd olsun

Dergâh-ı cenâb-ı Mevlevî'de
Olsun da neğam ki yâd olsun

198*

mef'ülû mefâ'ilün fe'ülün
Ol gün kanı kim¹ yanar idim ben
Pervâne-i şu'le-bâr idim ben

Ser-geşte-i âh u² zâr idim ben
Nâlem³ gibi bî-ķarâr idim ben

Üftâde idim yolunda ammâ
Derdiñ ile hâksar idim ben

Şimdi beni ğam ħarâb etdi
Pür-ğamlara ğam-güsâr idim ben

Her ân biñ iltifât ederdîñ⁴
İhsânına sermsâr idim ben

Ruhsâre-i al-ı şerme düşdüm
Zülfüñ gibi pür-vaķâr idim ben

Bir ħaste-i mevt-ħ'âh oldum
Ĝamzen gibi cân-güzâr idim ben

Mest-i nigehiñ olurdum ammâ
Çeşmiñ gibi pür-ħumâr idim ben

---

* 198 S1 78a, S2 97b, S3 86b, İ 67b

¹ kim: -S2

² u: -S2

³ Nâlem: Nâle S2

⁴ ederdîñ: ederek S2

Açılmış idi gül-i¹ ümîdim
Dür-i² ğam-ı hârḥâr idim ben

Biñ cām şunardı her nigāhıñ
Bağ ḥâle ki hüşyâr idim ben

Şimdi ne ‘aceb hevāya düşdüm
Müstehzî-i rûzgâr idim ben

Ey ‘aşk baña melâmet eyle
Üftâdeligi arar idim ben

Şâyestedir etdigin cefâlar
Ḥasret-keş-i âh u³ zâr idim ben

Esrâr’a niḳâb olur mu zülfün
Evvel aña ben şikâr idim ben

199*

mefûlû mefâ’ilün fe’ülün
Yādıma gelip firāk-ı cānān
Ḳan doldu yine dü⁴ çeşm-i giryân

Başımda esip⁵ hevâ-yı kākül
Ne ‘aql ḳodu ne şabr u sāmān

Mülk-i dili urdu leşker-i⁶ ğam
Yir ḳalmadı olmadık perişân

Hem-vâre ḥazîn ü dil-ḥarâbım
Yek-pâre şikeste-ḥâl ü⁷ vîrân

---

¹ gül: bāğ-ı gül S2

² Dür-i: Derd-i S2

³ u: -S2, S3

* 199 S1 78b, S2 98a, S3 86b, İ 68a

⁴ dü: -S1

⁵ Başımda esip: Başımdan aşıp S1

⁶ leşker-i: leşkeri S1

⁷ ü: -S1

Bir dem baña olmadıñ müsâ'id
Ey baht elinden âh u¹ efgân

Ol şâha esîr olduğum dem
Etdiñ beni mübtelâ-yı hicrân

'Ahd etmiş idiñ² vefâya ey çerh
Yûf saña eyâ güsiste-peymân

Bir âh ederim seniñçün ammâ
Vîrân olur bu tāk u eyvân

Ġaddâreligi görürsün ol dem
Ey pîre-zen-i bürîde-dâmân

Ey düşmen-i kîne- h̄'âh-ı 'âşık
Ey haşm-ı kavî-i ehl-i 'irfân

Rindân seni denî bilirler
Etdikçe sen i'tilân³ i'lân

Sâz-ı elemiñ nevâsı yokdur
Bî-hüde gider hevâya elhân

Sahrâ-yı ğamiñ verâsı yokdur
Yok yire segirtme üft-hîzân

Hoş vardır 'ilâcı derd-i 'aşkıñ
Ammâ ki be-şart-ı terk-i dermân

Nâ-kâmlığı kâmkârlıktır
Bî-cânlığıdır vişâl-i cânân

Bî-dilleri şîr-i pür-dil eyler
'Âcizleri Rüstem ü Nerîmân

---

¹ u: -S2, S3

² idiñ: idin S2

³ i'tilân: i'tilân S2

Her birisi bî-nevâlarınıñ
Başlu başıña bir ulu sulţân

Her çâkeri mülket-i dilinde
Bir pādşeh-i celîlü'l-'üvnân

Nâz etse eger gulâm u hürî
Husrevler olur öñünde lerzân

Çîn etse ebruvânıñ 'âşık¹
Başlar ğam-ı² pîç-tâba Hâkân

Müher-i lebinî³ güşâd etse
Hâtem orada şanır Süleymân

Yek nazrası Hâzret-i Celâl'iñ
Eyler nice biñ cemâle fermân

Dergâh-ı cenâb-ı Mevlevî'de
Âdem gibi dur be-pây-mâçân

Maqbûl ola tevbe vü sülûkuñ
Mebde'le me'âdı eyle seyran

İhsânını kap o şeh-süvârıñ
Sâ'ilveş olup öñünde püyân

Nâz eyle bu çerh-i leng ü lüke
Olduğça semâ⁴ içinde raqşân

'Abdâlîñim ey şehenşeh-i 'aşk
Geldim kapıña⁴ ğazel-serâyân

---

¹ Mısrada sekt-i melih vardır.

² ğam-ı: ğam u S3, İ

³ lebinî: lebi S1, S3

⁴ kapıña: kapına S2

Şâyeste-i merhametdir Esrār
Muhtâcdır eyle şâhım ihsân

200*

mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün
Felek beni ayırıp 'ākıbet efendimden
Uzak düşürdü o gül-nahl-i ser-bülendimden

Ġumūm bir tarafım aldı ye's¹ bir tarafım²
Beni hūlāşa uşandırdı kendi kendimden

Menim o ye's ile Manşūr-ı h̄'ışten ber-dār
Ki tarz-ı fitne olur turreler kemendimden

Elem³ baña bakarak öğrenir cefā tarzın
Ġam istifāde eder kalb-i müstmendimden

O rütbe derd-i firāk ile ittiḥādım var
Ki sāye ğam görünür cism-i derdmendimden

Terāne-rīz olur tār-ı çeng-i zühre-i çerḫ
O bī-ḫodāne gelen āh etse⁴ bendimden

Gehī ki ḫande-i bī-cāy-ı ye's-i ğam ederim
Felek ne⁵ zehr yuḫar reng-i nūş-ḫandimden

Kaçan sirişk-i güher-pāş⁶ berķ-i āh olurum
Ne hūnlar saçılır ḫançer-i perendimdem

Felekler el-ḫazer eyle biribirine girer
Şu'ūd-ı yek-şerer-i āh-ı bī-gezendimden

---

* 200 S1 79a, S2 99a, S3 87b, İ 68b

¹ ye's: me'yūs S1, İ

² tarafım: taraf S2

³ Elem: 'Alem S1

⁴ āh etse: āh-ı enīn S2

⁵ ne: -S1

⁶ sirişk-i güher-pāş: ser-keş gehī baş S2

Şabâ bu şehre ‘aceb uğramaz mı hîç yolun
Peyâm gelmedi gitdi o dil-pesendimden

Kalıp tılısm perî-hâne-i hayâlimde
Henûz ğazâl-i nigeħ çıkmadı pehendimden

‘Ukûl ders-i edeb fenn-i cem‘ eder taħşîl
Derîde riķ‘a-i tesvîd-i tünd ü¹ ħandimden

Ne râzdır bu ki Esrâr feyz alır² Mecnûn
Bu nev cünûn-edâ ħab‘-ı hüşmendimden

201*

mefûlü fâ‘ilâtü mefâ‘ilü fâ‘ilün
Bilmem bu ızırâb nedendir neden neden
Gönlüm neden ħarâb nedendir neden neden

‘Aşk etdi gitdi şîşe-i ümmîdimi şikest
Çeşmimde kanlu âb nedendir neden neden

Ol yâre kalmış iken³ ümîdim ne ħâldir
Andan da bu cevâb nedendir neden neden

Gönlüm şikeste kâsesi nümüdâr-ı⁴ neş’emiñ⁵
Bezm-i şafâ ħarâb nedendir neden neden

Maħlûb-ı zîb-i ħüsn ise sedd etme kâkülñ
Ĥurşîd için ħicâb nedendir neden neden

Ķat‘-ı ‘alâka mı ya teĝâfûl mü maħşadiñ⁶
Hem ‘işve hem ‘itâb nedendir neden neden

---

¹ ü: -S2

² alır: olur S1

* 201 S1 79b, S2 99b, S3 88a, İ 68b

³ kalmış iken: kalmışken S2, S3

⁴ nümüdâr-ı: mūdâr S2, S3

⁵ Mısra vezne uymuyor. / neş’emiñ: neş’eniñ S2

⁶ maħşadiñ: maħşad S1

Çeşmiñ humār-baḥşıñ edip bāde verseler
Pey-der-pey ictiñāb nedendir neden neden

La'l-i lebiñ qarışmadı çünkim piyāleye
Bu neş'e bu şarāb nedendir neden neden

Ḳātil nigāhıñ açmadı çün şerḫa sīneme
Bu zaḥm-ı zehr-i nāb¹ nedendir neden neden

Erbāb-ı 'aşka bunca ğaraz böyle tavr-ı şüh
Ver ey felek cevāb nedendir neden neden

Hep noḫta-i ḫaṭā² dolu zāyiçe-i³ emel
Āyā bu güç ḫiṣāb nedendir neden neden

Esrār ile tükenmedi gitdi ḫuṣūmetiñ
Ey çerḫ bu 'azāb nedendir neden neden

202*

mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün
Beyāz -ı gerdenin gösterse ol meh şubḫ kaçmadan⁴
Aşar deryā-yı elmās-ı sirişkim fark-ı encümden⁵

Dü çeşmim nev-bahār-ı şu'le oldu eşk-i ḫasretle
Baña bir gönce va'd etmişdi⁶ bustān-ı tebessümden

Ḳalır me'yūs künc-i āsumānda peyk-i efgānım
Geçilmez kūyuna enbüh-ı erbāb-ı tazallümden

---

¹ nāb: tāb S1

² ḫaṭā: ḫaṭ S1

³ zāyiçe-i: zāyirçe-i S1, S3, İ

* 202 S1 80a, S2 100a, S3 88a, İ 69a

⁴ kaçmadan: ḫalkmadan S1

⁵ encümden: encüminden S1

⁶ etmişdi: etmiş idi S1, S3

Hayâl-i¹ mâr-ı zülfüñ zehr-endüd etdi müjgânım
 Kumâş-ı dîde târ u² pûd edindi zülf-i kejdümden³

Getirdi Hızır-ı kılk-i sebz-pey Esrâr bu mülke
 Nesîm-i cāvidān-ı nazmı deryâ-yı tekellümden

203*

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Ey beden senden nihânım ba'd-ez-in

Pey-rev-i rûh-ı revânım ba'd-ez-in

Gülşene geldikçe zâhir olmazım

Men nesîm-i cāvidānım ba'd-ez-in

Kayd-ı cinsiyyet kesilsin aradan

Ey zemîn ben âsumânım ba'd-ez-in

Nûr-ı bâṭın reng-i zâhir ṭutmadı

Naqş-bend-i levḥ-i cānım ba'd-ez-in

Ḳat'-ı dāmân-ı ta'alluḳ eyledim

Ne miyân ne der-miyânım ba'd-ez-in

Silsile-ber-silsile Mecnūniyim

Server-i dīvānegānım ba'd-ez-in⁴

'Arşa başsam pâyımı oldu yeri

Haḳ-i pây-ı 'āşıkānım ba'd-ez-in

Kāmımı nâ-kāmlıḳdan almışım

Kām-bîn-i kām-rânım ba'd-ez-in

Beyt-i ma'mûr eylesin gönlüm ṭavāf

Dil-ḥarâb-ı dil-berânım ba'd-ez-in

¹ Hayâl-i: Cenâb-ı S1

² u: -S1, S2

³ kejdümden: gerdimden S1, S2

* 203 S1 80a, S2 100a, S3 88b, İ 69a

⁴ -S1, S2, S3

Arş u kürsî reşk etsin tab'ıma
Rûh-ı kudse âşiyânım ba'd-ez-in

Bedr-i feyz-i Şems-i Tebrîz olmuşum
Geh nihânım¹ geh 'ayânım ba'd-ez-in

Mevlevî-i Rûm bahş etdi semâ'
Şâh-bâz-ı lâ-mekânım ba'd-ez-in

Hzret-i Hâmûş'dan verdim haber
Düşmen-i lafz u² beyânım ba'd-ez-in

VE LEHU KÜDDİSE RŪHAHU*

204**

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Ey beni 'aşkıñla ser-gerdân u hayrân eyleyen
Gün yüzünü gösterip her gice nālân eyleyen

Her güzelden gül gibi 'arz eyleyen ruhsârını³
Rûy-ı hûbu naqş-ı hüsnüñle gülistân eyleyen

Bir civân-ı serv-kâmetde yine gördüm seni
Şimdi oldur hâlimi hep ye's-i hirmân eyleyen

Bir civân-ı nazenîniñ süz u sâz-ı⁴ 'aşkıdır⁵
Hânkâh-ı dilde hergün raqş-ı⁶ devrân eyleyen

Bir civân-ı gül müdür⁷ kim ruq-ı gülfâm mıdır
Dağı mest edip beni nālân u süzân eyleyen

¹ nihânım: nihân S2

² u: -S2

* İ; -S1, S2, S3

** 204 S1 80b, S2 100b, S3 88b, İ 69b

³ ruhsârını: ruhsârını S1

⁴ sâz-ı: sâzi S1

⁵ 'aşkıdır: 'aşkıdır S1, S3

⁶ raqş-ı: raqş u S3

⁷ gül müdür: gülüdür S1, S3, İ

Hey meded fâriğ gezerken uğradım bir derde kim
Çâre bulmaz¹ derdime her derde dermân eyleyen

El-âman ey tâcdâr-ı ‘ârifân Monlâ-yı Rûm
El-meded sensin bütün ‘uşşâka ihsân eyleyen

Derdime çâre olursa hazretindendir² hemân
Ey nice bî-kesleri luţfuñla handân eyleyen

Ey seniñ sırrıñ olup Leylâ’yı Mecnûn eyleyip
Ey seniñ şevkiñ olur Ferhâd’ı³ destân⁴ eyleyen

Çünkü sensin Yûsuf’u hüsn ile tezyîñ eyleyip
‘Aşk ile eşk-i Zeliḥâ’yı firāvân eyleyen

Ey nice Vâmıqlara ‘aşkıñ tecellî etdiren
Hey nice ‘Azrâlarıñ zülfüñ perişân eyleyen

Bu kuluñ Esrâr’ıñ⁵ ‘aşkıñ kat⁶ kat-ender-kat edip
Vaşlına da’vet edip ḥâk ile yeksân eyleyen

ḤARFÜ’L-VÂV*

205**

mef’ülü mefâ’lü mefâ’lü fe’ülün

Hem ‘aqlımı dağıtdı bu şeb çeşm-i süḥan-gü
Hem eyledi tenbîh-i edeb çeşm-i süḥan-gü

Hâmüş çekilir güşe-i ebrüya velîkin
Ser-fitne olur meclise⁷ hep çeşm-i süḥan-gü

¹ bulmaz: kılmaz S2

² hazretindendir: hazretinden S1

³ Ferhâd’ı: Ferhâd S2

⁴ destân: düstân İ

⁵ Esrâr’ıñ: Esrâr’a S2

⁶ kat: -İ

* İ; Fî-Ḥarfî’l-Vāv S1, S3; Gâzeliyyât Fî-Ḥarfî’l-Vāv S2

** S1 81a, S2 101a, S3 89b, İ 69b

⁷ meclise: meclis İ

Ey deyr-i ta'alluḡdan eden ūretin iṡlāk
Beñzer mi Mesīḡā'ya 'aceb çeŝm-i sūḡan-gū

Teb-lerze gelirdi nefes-i serd-i 'adūdan
Olmasa baña bādem-i¹ teb çeŝm-i sūḡan-gū

Īmānı siyehmiŝ o bütüñ zūlfüne nisbet
Esrār'a ḡaber verdi bu ŝeb çeŝm-i sūḡan-gū

206*

fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün
Ruḡ degil şu'le-i ḡün-ı dil-i bülbüldür bu
Leb degil ḡatre-i reng-i şerer-i güldür bu

Fem degil ebr-i gül-efŝān-ı bahār-ı ḡaṡına²
şadef-i gevher-i deryā-yı taḡayyüldür bu

ḡaṡ degil rīze-i ḡall-gerde zümür-rüd olarak
Cevher-i āyine-i ḡāne-i³ kāküldür bu

Ġamzesi gül-'araḡ-ı nāzdan olmuş bī-tāb
Ġonçe-i nazrada ḡoŝ reng-i teḡāfüldür bu

Ḳayd et Esrār bu müŝkīn ḡazeli defterine
Beyne'l-evrāḡ ḡonan rīze-i sünbüldür bu

207*

fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün
Gice Ḳandilli'de gök ḡandīl olup ol meh-rū
Māh-tāb eyleyerek eyledi 'azm-i Göḡŝū

¹ bādem-i: tā dem-i S1: tārem-i S2

* 206 S1 81a, S2 101a, S3 89b, İ 69b

² ḡaṡına: ḡaṡta S1

³ āyine-i ḡāne-i: ḡāne-i āyine-i S1, S2, S3

* 207 S1 81a, S2 101b, S3 89b, İ 70a

Ol şehenşâh-ı hüsün başdı kadem şevketle
Hele Beglerbegi'niñ başına devletdir bu

Boğaz içinde bu şeb mey vererek mûğ-beçeler
Etdi sâğar gibi leb-rîz bizi tâbe-gelü

Gel çelîpâ için etme beni hicrâna dūçâr
N'olur istavroza gitme bu şeb ey kâfir-hû

Şubha dek eyleyelim şevk ile zevk-i meh-tâb
Mestdir çeşm-i siyeh-meste yeter bu uyku

Tâb-ı meh-tâbı görüp hayrete düşmüş hurşîd
Gösterir göz kapayıp¹ encüm ü² mâha doğru

Meclis-i³ keyf-i 'arağ 'âlem-i⁴ dîger etdi
Rûy-ı mînâmıza 'aks eyledi hattâ mînû

Doğdu her halka-i kılkulde birer mihr-i şafâ
Meşriğ-ı nûr-ı füyûz oldu leb-i teng-i sebû

Dâ'im âğuşu olur duht-ı reziñ cilvegehi
Var ise bitdiği dem tâke şarılmış bu kedû

Feyze bağ şu'le-i germiyyeti îkâd eyler
Mevc-i tûfân-ı 'arağ her ne kadar etse gülü

Pey-rev-i bülbüle-i câm-ı 'arağ oldu hümây
Kû-be-kû kılkul-i mînâsını söyler kû kû

Meclis-i dağ u lağ⁵ u hânde-i rind ü⁶ muṭrib
Gâh düm düm tek ü geh hey hey ü gâhî hû hû

¹ kapayıp: kapıp S2

² encüm ü: encümânı S1, S2, S3 İ (Matbu nüshaya göre düzeltildi.)

³ Meclis-i: Meclisi S2

⁴ 'âlem-i: 'âlemi S2

⁵ dağ u lağ: dalğ S1, S3

⁶ ü: -î

Etdi teşrîf kudümüyla büt-i nağme-serâ
Muṭrib-i def-zeni¹ bî-tâb u mecâl-i bâzû

Yârdan saña şu peymâne ki ihsân oldu
Mihr-i dîdâr idi Esrâr şabâha karşı

Sâye-i Hazret-i Gâlib'de Boğaz içre bu şeb
Zevk-i “min-ṭaḥtihe'l-enhâr”² idi baña her sū

ḤARFŪ'L-HÂ*

208*

mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün
Yanıp dil şu'le-pâş oldukça tâk-ı çerḥ-i bālâya
Hep oldu kudsiyân pervâne ol şem'-i tecellâya

Fezâ-yı kudse doğru azm edip şâhenşeh-i aşkım
Nücüm u³ mihr ü meh şaf bağladı râh-ı temennaya

Çıkıp şeh-bâz-ı âhım lâ-mekâna eyledi pervâz
Alıp Kerrubiyânı sâye-i şeh-per-i garrâya

Felekde bir 'aceb sūr eylemiş kim gulğul-i nâlem
Yıgıldı saf-be-şaf rûhâniyân bezm-i temâşâya

Hurâm-ı nâz edip kıdd-i bülend-i âhım 'arş üzre
Pey-â-pey kıdd-i mevzûn 'arz eder bâlâ-yı Tübâya

Şehîd-i sâha-i perḥâş-ı derd-i 'aşk-ı bî-raḥmım
Aşıldı tîğ-i hûn-âlûd-ı âhım 'arş-ı a'lâya

Görünce küşteğân-ı tîğ-i çeşmiñ mülk-i câvidin
Mesîhâ da ḥayât-ı câvidânın⁴ verdi yağmâya

¹ def-zeni: defterini S2

² “min-ṭaḥtihe'l-enhâr”. *Kur'ân-ı Kerîm*, El-Beyyine, Ayet: 8. “...içlerinden ırmaklar akan Adn cennetleridir.”

* İ; Fî-Ḥarfi'l-Hâ'; Fî-Ḥafiyeti'l-Hâ' S3; Gâzeliyyât Fî-Ḥarfi'l-Hâ' S2

* 208 S1 81b, S2 102a, S3 90b, İ 70b

³ u: -S1, S2

⁴ câvidânın: câvidânın S2, İ

Beni müstağrak-ı ihsânı etdi hâliyâ dildâr
Hayâ eyler göñül maṭleb-gerî-i luṭf-ı ferdâya

Cihân bir âlet-i irşâddır vaḳit-şinâsâna
Nazar bir mürşid-i âgâhdır erbâb-ı îmâya¹

Harâbât-ı maḥabbetde nighedârân-ı temkîniñ
Edâ-yı hâmi hep bâzîçedir ‘uşşâk-ı rüsvâyâ

Seniñle ben de çendân² eyler idim hây hây ammâ
Henüz ağzım yok ey ye’s-i hıred ḥarf-i dirîğâyâ

Hümây-ı devlet ü ikbâl her dem cân atar bir kez
Şikâr olmak için çengâl-i şeh-bâz-ı sitiğnâyâ

Niyâz u³ nâz bilmez bî-vücüdân-ı fenâ-yı ‘aşk
Edâ-yı dil-berâne ‘arz eder ism ü müsemâyâ

Sühân-gûlar sühân-nâ-âşnâdır sırr-ı vaḥdetde
Ḥamûşân-ı maḥabbet söz⁴ verir mi ‘aql-ı güyâyâ

Ser-â-ser nüşâ-i tefsîrdir ḥâmûşî vü güftâr⁵
Beyân u ketm ü keşfe vâḳı‘ât-ı Hızr u Mûsâ’ya

Bakıp mecmû‘a-i taḥkîkde bu mışra‘ı buldum
Sühândan ğayrı hîç ağıyâr yok Esrâr-ı şeydâyâ

Hemân bî-dest ü pây u bî-zebân u⁶ bî-vücüd ol kim
Bu dergehde eresin feyz-i bî-pâyân-ı Monlâ’ya

---

¹ îmâya: îmâna S2

² çendân: çendâni S1

³ u: -î

⁴ söz: rûz S1

⁵ güftâr: güftârı S1

⁶ u: -S2

209*

fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

Derd-i 'aşkıñ bulamaz kimse zafer çāresine
Merhem ümmīdini қо zaḥm-ı gāmiñ yāresine

Dil-i pür-ḥūnunu 'arz etme cenāb-ı 'aşka
İltifāt etmez o şeh-bāz-ı ciger-pāresine

Yürü ey 'aql u¹ selāmet yine āşüfte-serim
Geldi ol büt dökerek zülfünü ruḥsāresine

Her ne dem ki kuşanır katlim için ol ḥūn-rīz
Tār-ı cānım taqılır ḥalka-i gaddāresine

Sīnede ḥançeriniñ zaḥmı dururken ḥālā
Cān-ı bī-gāne midir gāmeze-i ḥūn- ḥāresine

Ağlasa rüyuna ḥayrān² olanıñ ebr-i figān
Şu'leden jāle döker gonce-i nezzāresine

Düşmesin kimse Ḥudāyā o büt-i tersāniñ
Dīn yağmalayıcı ṭurre-i ṭarrāresine

Durma zaḥm içmededir gāmeze-i ḥūn-rīzi hemān
Raḥmi yok 'āşıkınıñ sīne-i şad-pāresine

Ben³ nice 'aql u sükūn üzre olam 'ālemde
Perdedir zülfü benim ile aniñ aresine

Günde biñ kez beni dil-ḥūn eder bilmem kim
'Acabā kaşdı⁴ nedir 'āşık-ı āvāresine

---

* 209 S1 82a, S2 102b, S3 90b, İ 70b

¹ u: -S2

² ḥayrān: ḥayr S1

³ Ben: Bir S1

⁴ kaşdı: kaşd S2

Germ-i şeb-tâb gibi şu'le şatardı¹ hürşîd
Bu gice bezm-i gamıñ sâkî-i meh-pâresine

Ġam mı vardır baña kim Ġazret-i pîrim² Esrâr
Eksik etmez nazar-ı luġfunu bî-çâresine

210*

müstefilün müstefilün müstefilün müstefilün
Hem-dem olursa dil-beri 'âşık-ı bî-nevâyile
Kevn ü³ mekânı doldurur na'ra-i yâ Ġudâyile

Güşu açılsa⁴ 'âşıkıñ feyz-i cenâb-ı 'aşqdan
Bâng-ı namâzı⁵ bir bilir velvele-i derâyile

Bâdeye etmem rahtımı cânıma degdi muṭribâ
Yâ nice bir edem riyâ zâhid-i kec-edâyile

Sâkî-i cân-fezâyâ bak bâde-i meh-likâyâ bak
Zevk edelim şafâyâ bak gulġul-i hüy-ı hây ile

Gitdi elimden ihtiyâr kopdu gönülden âh u⁶ zâr
Ol şeh olalı âşnâ ben⁷ gibi bir gedâyile

Hüsn ile 'aşq cilveger-i hâne-i kâlbe geldiler⁸
Etdiler âşna beni dürlü gam u belâyile

Zevk-i belâ-yı yâr imiş şevk-i gam-ı nigâr imiş
Derd ü⁹ sitem arar imiş 'aşqa düşen ziyâyile¹⁰

---

¹ şatardı: şalardı S1

² pîrim: pîriñ İ

* 210 S1 82b, S2 103a, S3 91a, İ 71a

³ ü: -S2

⁴ Güşu açılsa: Güş açılın S1

⁵ namâzı: namâzın S1

⁶ u: -S1, S2, S3

⁷ ben: biz S1, S3

⁸ geldiler: gelmediler S1

⁹ ü: -S1, S2

¹⁰ ziyâyile: şabâyile S1

Kim ki belâ-şikâr olur 'âşık-ı kâmkâr¹ olur
Pey-rev-i âh u zâr olur ğam-keş olan şafâyile

Şohbeti 'aşka hasr eder zevk-i² fenâyı fehm eder³
Târḥ-ı tekellüf eyleyip derd ile hem devâyile

Bende-i pîr-i 'aşk⁴ Esrâr-ı ğarîb-i⁵ bî-nevâ
Ḥaşr-ı niyâza dek gider bu dil-i mübtelâyile

211*

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
Şems-i 'aşka kûl olalı 'âlem-i tevḥîdde
El yuduğ aġyârdan ser-çeşme-i ḥurşîdde

Zehr teklîf eylese sâķî-i rindân nûş olur
Câm-ı mey redd eylenilmez⁶ meclis-i Cemşîd'de

Terk-i⁷ sa'y ü ictihâdñ ḥoşter ü maķbûldür
Kalmadan âşâr-ı himmet şûret-i taklîdde

Ḥurde-bîñân-ı dekâyık-perverân-ı deyr-i 'aşk
'îsî'ye sûret verirler 'âlem-i tecrîdde

Ḳayd-ı defter eyle bu nev-güfteyi Esrâr tâ
Kalmaya evrâk-ı ilkâ-kerde-i tesvîdde

¹ kâmkâr: kâm-rân S1

² zevk-i: zevk ü S1

³ eder: eden S3

⁴ 'aşk: 'aşkıdır S2

⁵ ğarîb-i: ğarîb ü S3

* 211 S1 82b, S2 103b, S3 91b, I 71a

⁶ eylenilmez: eylemez İ

⁷ Terk-i: Terk ü S1, S2

212*

mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün

'Âşık deme bir¹ 'âşıkā bî-çāre degilse
Dīvāne-i hüsniñ olup āvāre degilse

Zahm açmağa yer kalmadı ey gamze-i hūn-rîz
Çāk et dil-i pür-pāreyi şad-pāre degilse

Manşūr'a² ser-i dārda ser-rişte-i 'ulvî
Kāfir olayım turre-i tarrāre degilse

Şābāşdır ey deşt-neverd-i³ reh-i Ka'be
Secdeñ gibi sa'yiñ der ü dīvāra degilse

Bir nīm nigāh etmese de rāzıyım ammā
Teşrîfi eger hāne-i ağıyāra degilse

Olsun ser-i Kays'a kâsem ey 'âşık-ı ser-mest
Hep cevr-i felek merdüm-i hüşyāra degilse

Ser-mest-i ğam 'âşıkıyız⁴ ol muğ-beçeniñ hep
Bāri yolumuz⁵ hāne-i hāmmāra degilse

Bir būy alamaz 'aşkdan Esrār teveccüh
Feyz-i nefes-i Hazret-i 'Attar'a degilse

213*

mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

Göñül rāh-ı maḥabbetde perişān oldu gitdikçe
Yapılmak isteyen dīvāne vîrān oldu gitdikçe

---

* 212 S1 83a, S2 103b, S3 91b, İ 71b

¹ bir: -S2

² Manşūr'a: Manşūr'a da S2

³ -neverd-i: vird-i S2

⁴ 'âşıkıyız: 'âşkıyız S2, S3, İ

⁵ Bāri yolumuz: Yāri bulunmaz S1

* 213 S1 83a, S2 104a, S3 91b, İ 71b

Ben îmânım dedikçe küfr-i zülfüñ tärmâr etdi
O kâfir-i âfet ikrâr u¹ îmân oldu gitdikçe

Celâlet-pîşe cevr-²endişeliktir şan'atı³ dâ'im
Semend-i dil-neverd-i qahrı⁴ püyân oldu gitdikçe

Egerçi hançerinden cāna birkaç katre kan düşdü
Velî her katresi bir baır-i cüşân oldu gitdikçe

Olup güm-geşte-i vādî-i bî-pâyân-ı aşk Esrâr
Delîl-i himmeti ol⁵ rehde hayrân oldu gitdikçe

214*

fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün
Zehr urup sinedeki zaımmıma merhem yerine
Kāse kāse içirim hūn-ı dili dem yerine

'Ayş-ı yek-rūzesi şad sāle humār-āverdir
Qoyalım mı⁶ bu fenā bezmini 'ālem yerine

Ol bütüñ naqş-ı bahāriyye-i hūsnūñde Hudā
Bir güzel gonce qomuş gül yüzüne fem yerine

Nāleler eyleyerek luţfuna erdik āıır
Eyü şarf olmuş imiş sūziş-i nālem yerine

Qavrimız hayli pesendidedir ammā Esrār
Qomadı gitdi o âfet bizi âdem yerine

Himmet-i Hāzret-i Gālib ile bî-şübhe bu şeb
Ĝam gidip geldi yine zevq-i dem-ā-dem yerine

---

¹ u: -S2

² cevr-: devr- S2

³ şan'atı: şab'ı S1, S3

⁴ qahrı: qahr S2

⁵ ol: bul İ

* 214 S1 83a, S2 104a, S3 92a, İ 71b

⁶ Qoyalım mı: Qoyalı İ

215*

fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

'Aşk irsâl-i niyâz eyledi meh-hânelere
'Arz-ı gül-bāng-ı vefâ etmege mestânelere

Âftâb-ı nazariñ rüyunu görmüş meyden
Yüz sürer çeşme-i hürşîd şümüs-hânelere¹

Hep haķikâtlariniñ cilvesidir ermişdir
Halkı ğavġāda komaķ² irş ile cānânelere

Kimi Şîrîñ'i kimi Leylî'yi taħķik eyleyler
Aşk meydân vereli bir sürü dîvânelere

Cünbiş-i dil-beri eyle dile me'nūs Esrâr
Cilve-i hüsnü beyân eyleme bî-gânelere

216*

mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

Beni öldürdüñ ol bî-gane bî-gâne tegâfülle
N'olur hâl-i dil-i dîvâne bilmem bu tecâhülle

Edip ifşâ-yı esrâr-ı haķikâat kâtib-i Kudret
Nesîmiyât yazar ruhsârı³ üzre mevc-i kâkülle

Girip kat kat hicâb-ı nâza gül 'arz-ı cemâl etmez
Dolup gitmiş bu bāġ-ı köhne bir feryâd-ı bülbülle

Haṭ-âverlik hezârân 'aşıķ-ı dil-sûza kām verdi
Çerāġ edip çerāġân-ı ġamı bir deste sünbülle

Nevâ-yı da'vî-i Manşûr u Kays'ı añladım Esrâr
Bugün gülşende ney da'vâ-yı 'aşķ etdikçe bülbülle

---

* 215 S1 83b, S2 104b, S3 92a, İ 72a

¹ Mısra vezne uymuyor.

² komaķ: komaş S1, S2

* 216 S1 83b, S2 104b, S3 92a, İ 72a

³ ruhsârı: ruhsâr-ı yâr S2

Dilâ var âstân-ı sâğara rû-mâl-i teslîm ol
Ne işler feth olur gül-bāng-ı âteş-ḥîz kulkulle

217*

mef'ülü mefā'ilün fe'ülün
Ey kāfir-i bî-amān-ı fitne
Sūziş-figen-i cihān-ı fitne

Oldu yine gamze-i celāliñ¹
Āteş-zen-i ḥānmān-ı fitne

Ḥaṭ kişver-i ḥüsnü etdi ğāret
'Arz eyledi düdmān-ı fitne

Bezme yetişir olursa bir kez
La'l-i lebi cür'adān-ı fitne

Devrān² yaḫardı mihr-i ruḫsār
Zülf olmasa sāyebān-ı fitne

Rüstemler olur zebūn u zārī
Zūr etse o ḫahramān-ı fitne

Ol fitne-i maḫz edince 'işve
'Ayyūḫa çıkar fiğān-ı fitne

Lā'l etdi beni o çeşm-i ḥāmūş
Olduḫça fesāne-ḥ'ān-ı fitne

Güya bu ğazel degildir Esrār
Her mışra'³ dāstān-ı fitne

---

* 217 S1 83b, S2 104b, S3 92b, İ 72a

¹ celāliñ: cellādiñ S2

² Devrānı: Evrāḫı S1

³ mışra'ı: mışra'-ı S1

218*

mefâ'ilün mefâ'ilün fe'ülün
 Hemîşe luţf eder cānān hemîşe
 Velîkin şendedir noqşān hemîşe

Ser-ā-ser zevk-i¹ cāndır 'ālem-i 'aşk
 Olur sâkinleri şādān hemîşe

O 'ālemden bu 'ālem oldu merdūd
 Anıñçün bundadır şeytān hemîşe

O 'ālem Cennet-i cāvīd dā'im
 Bu 'ālem dūzaḥ-ı nīrān hemîşe

Bu 'ālem mazhar-ı küfrān her dem
 O 'ālem ğarḳa-i² iḥsān hemîşe

O ālemden eger görmezse bir şey
 Kōr olsun dīde-i nā-dān hemîşe

Bu 'ālemden eden ḳaṭ'-ı alāḳa
 O 'ālemde eder seyrān hemîşe

O 'ālem taḥtgāh-ı şāh-ı dildir
 Bu 'ālem andan ābādān hemîşe

Bu 'ālemde olanlar zār u³ maḥzūn
 O 'ālemde olur ḥandān hemîşe

Bu 'ālem deşt-i ḥuşk-ı küfr ü ḥüsrān
 O 'ālem ḳulzüm-i ĩmān hemîşe

Bu 'ālemde⁴ o 'ālemden ḥaber al
 Olurşun yoḥsa çok giryān hemîşe

---

* 218 S1 84a, S2 105a, S3 92b, İ 72b

¹ zevk-i: 'ālem-i S2

² ğarḳa-i: ḥırḳa-i İ

³ u: -S1, S2

⁴ 'ālemde: 'ālemden S1, İ; 'ālemden: 'ālemde S1, İ

219*

mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

O şüh agyāra ol rütbe eder ihsān-ı gül-būse
Ki olmuş gerden ile sīnesi būstān-ı gül-būse

Leb-i peymāne öpmüş la'l-i dildārı nezāketle
Açılmış bezm-i hūsne bir gül-i ḥandān-ı gül-būse

Bezimde neş'eden ğarḳ-ı 'araḳ olmuş gül-i ruḥsār
Olur cām-ı nigāha gül 'araḳ-rīzān-ı gül-būse

Dil-āzār olduğuyçün la'li ol ḥūn-rīziñ¹ 'uşşāḳa
Şehenşāh-ı celāl-i çeşm eder fermān-ı gül-būse

Lebiñden ārzū eyler anıñçün 'āşık-ı bī-cān
Ederler ittifāḳ anda bulunur cān-ı gül-būse

Gül-i la'liñle hem-reng olduğı-çün anda şāyāndır
Beyāz-ı gerdeninde güç olur pinhān-ı gül-būse

Tebessümle eder teklīf-i tekrār 'āşika her dem
Ḥicāb etdikçe ol dil-ber leb-i ḥandān-ı gül-būse

Olurlar gül-'araḳ içmiş gibi her būsede ser-mest
Dolaşsa meclisi peymāne-i gerdān-ı gül-būse

Cemāl-i alı² cāy-ı būselerle zeyn olup yer yer
Ederler bezm-i gül ḥūbān-ı gül-pūşān-ı gül-būse

Ḥumār-ı bī-dimāğ etmez telezzüz gül-şeker verseñ
Anıñçün şeyḫ-i nā-tab' oldu rū-gerdān-ı gül-būse

'Aceb midir ki Ḥızr-ı zindeye her laḫza nāz etse
Olan peymāne-nūş-ı çeşme-i ḥayvān-ı gül-būse

---

* 219 S1 84b, S2 105b, S3 93a, İ 72b

¹ ḥūn-rīziñ: ḥūn-rīz İ

² alı: ey S1

Sözü tıfl-ı leb-i 'âşık yarım yarım beyân eyler
Aña çün gül-'arağ irzâ' eder büstân-ı gül-büse

Gül-i bahtım açılsa la'l-i dil-berde müsâ'iddir
Benimçün tâli'imdir encüm-i tâbân-ı gül-büse

Beni müstağnî-i gencîne-i şâhân-ı dehr etdi
Girince destime bir gevher-i rahşân-ı gül-büse

Ederler 'âşık-ı¹ bülbül-şifatlar ser-fürü² elbet
Urulmuş nâme-i ruhsârına 'ünvân-ı gül-büse

Haş-ı sebz arasında nev-be-nev güller yakışmaz mı
Henüz olmuş çemenzâr-ı ruhuñ şâyân-ı gül-büse

Çerâğ-ı bezm-i ihsânıñdır ey şâhım dil-i 'âşık
Sevindirme ki oldu şu'le-efrüzân-ı gül-büse

Sütür-ı nev-zemînim gül-bün-i gülzâr-ı tab'imdir³
Ki her bir mışra'ında mevc urur tûfân-ı gül-büse

Anıñçün şi'r-i Esrâr oldu rengîni-ı hâlâvet-bağş
Ġazel teklîf eder la'l-i şeker-efşân-ı gül-büse

Cenâb-ı Mevlevî'niñ sâyesinde biñ kadar aldım
Cemâl-i şâhid-i maşşûddan ihsân-ı gül-büse

220⁴

mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün
'Azm-i sefer etdiñ dil-i nâ-çarı unutma
Gitdiñ güzel ammâ bu dil-efgârı unutma

¹ 'âşık-ı: 'âşıkı S2

² ser-fürü: serverâ S2

³ tab'imdir: tab'imda İ

⁴ 220 S1 85a, S2 106a, S3 93b, İ 73a

Gâhice uyandıkça şebistân-ı şafâda
Şol gice olan şohbet-i hemvârı unutmâ

Vardıkça şeker-ḥ̣āba girip bister-i nāza
Ne zehr ier dīde-i bīdārı unutmâ

Nūş eylediğñ demler efendim mey-i gül-reng
Bu mest-i zehir-nūş-ı elem-ḥ̣ārı unutmâ

Kāküllerini şāneye çekdike seherler
Yādına getir alb-i giriftārı¹ unutmâ

Āyīnede gördüke açan ḥaste nigāhıñ
Luṭf eyle ṭabībā men-i bīmārı unutmâ

Aḥvālimi yazdım bütün evrāk-ı dilimde
Destiñdeki mecmū'a-i nā-ārı unutmâ

Ben şabr edeyim derd ü am-ı hecriñe ammā
Sen de güzelim etdigiñ ikrārı unutmâ

Ağlatmayacakdıñ yola bağıdırmayacakdıñ
Ol va'de-i tekrār-be-tekrārı unutmâ

Hicrānıñ ile çekdigimi sen de bilirsin
Her vech ile dīdāra sezāvārı unutmâ

Yok² ṭākatı hicrānıña luṭf eyle efendim
Dil-ḥaste-i 'aşkıñ olan Esrār'ı unutmâ

221*

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
Ba'd-ez-in³ ey 'ömr isterseñ kısal ister uza
Yār ile bir dem vişālim āzdır ammā uza

¹ giriftārı: dil-efgārı İ

² yok: ber S1

* 221 S1 85a, S2 106b, S3 93b, İ 73b

³ Ba'd-ez-in: Ba'd-zi-in S1, S3

Ol adi bālāya ben pā-mālīniñ ermez eli
Dest-g̃irim ol meded ey perçem-i nev-iz uza

uret-i 'İsā da olsa rū-ı ümmīdi muāl
Eylemez te'ir-i feyz-i 'aql her asa¹ uza

Sehl olur her fen yed-i tūlāya mālīk ol hemān
Kār-ı müşil yo gibidir dehrde eli uza

Ço uzatma söyleilmez āme-i Esrār ile
Fīkr-i tanzīri bıra ey mūdde'ī artı uza

222*

fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

anma kim itilāl var bizde
Zāhidā² baka āl var bizde

Bir niārıñ dil-ārāmīdesiyiz³
'Aka dā'ir ayāl⁴ var bizde

Ser-fürü etmeziz eh ü mīre
evket-i bī-zevāl var bizde

Olmuuz bende zūlf-i dildāra
Yo alās itimāl var bizde

Evcdār-ı hümā-yı pestiyiz
Sāyeve perr ü bāl var bizde

Pür-melāliz⁵ sevād-ı zūlfünden
Ser-i sevdāya dāl var bizde

¹ asa: as S1, S2, S3

* 222 S1 85b, S2 107a, S3 94a, İ 73b

² Zāhidā: Zāhid S1

³ -ārāmīdesiyiz: -ārāmīdesiyiz S2, S3

⁴ ayāl: āl S1

⁵ -melāliz: -melāl-i S1

Gerçi âlûde-dâmeniz¹ ammâ
Yine ey dil kemâl var bizde

Mevlevîyiz cenâbımız vardır
Şân-ı Monlâ Celâl var bizde

223*

mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün
Ağyâr² kûlak tûduğunu yâr³ derinde
Hîç dur⁴ u dırâz etme olursa haberinde

Altında kalır şanma o meh va'de-i vaşlıñ
Bu tavr ile kim merd bulunmaz üzerinde

Şaklardı kuru âh ile dil girye-i 'aşkı
Mış-yaş duyulunca eşeri çeşm-i terinde

Sûzân-ı maḥabbet demege lâyık o şeh-bâz
Kim murğ-ı semender edine cây perinde

Çok fitne kôparmış geçicek leşker-i ḥüsnü
Kim gerd-i ḥaṭından bilinir reh-güzerinde

Peykân-ı⁵ belâyı dil-i ağyâra duyurma
Cânıñ⁶ gibi hıfz eyleyerek tût cigerinde

Ḥum-ḥânededen Esrâr gelir ol büt-i 'ayyâr
Hep mevc-i şafâdır görünen şûr u⁷ şerinde

¹ -dâmeniz: -dâmânız S2

* 223 S1 85b, S2 107a, S3 94a, İ 73b

² Ağyâr: Ağyâra S1, İ

³ yâr: yâre S2

⁴ dūr: tûl S1

⁵ Peykân-ı: Peykâna S2

⁶ Cânıñ: Cânın S2, S3

⁷ u: -S1, S2

224*

mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

Olup mest-i şarâb-ı nâz o dil-ber şivekâr olsa
Boyansa 'âşıkıñ her rengine ra'nâ nigâr olsa

Tekellüf ber-çarâf der-sîne et [sen]¹ bir gül-endâmı
Yine mâni' degil mir'ât-ı hâtır² jengdâr olsa

Aña bâr-ı sitemdir sâye-i Tübâ'yı yükletmek
Diraht-ı dil-keş-i âmâl-i 'âşık mivedâr olsa

Çeker fikrinde güyâ sübha-i esmayı ağlar şeyh
Miyân-ı halka-i devrinde bâri bir şikâr olsa

Hevâ-yı 'aşkda³ mahv olmak ey dil⁴ özge 'âlemdir
Çemenzâr-ı hüsünde cüy-ı eşkim ber-çarâr olsa

Ser-efrâz-ı maḥabbet eylemez taḥrîr-i aḥvâliñ
Çıkar mı lâleden büy-ı şikâyet dâgdâr olsa

Yetim-i eşk-i mazlûmân çerhe hûn-bahâ olmaz
Eger ser-çeşme-i hürşîd-i rahşân la'l-bâr olsa⁵

Ümîdi ihtirâm-ı şâhid-i mazmûndur yoḥsa
'Asâ-yı hâmeye şâ'ir dayanmaz ihtiyâr olsa⁶

O ḥükmün neşhine kim kayd eder ḥaṭṭ-ı hümâyûnu
Eger Esrâr emr-i vaşl-ı dil-ber der-kenâr olsa

---

* 224 S1 85b, S2 107b, S3 94a, İ 73b

¹ -sîne et [sen]: -sîne S1; -sîne et S2, S3, İ (Vezin gereği düzeltildi.)

² hâtır: hâşşı S1

³ 'aşkda: 'aşkıñ S1

⁴ ey dil: abdâl S1

⁵ olsa: olmaz S1

⁶ olsa: olmaz S1

225*

fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

Ey sirişkim ne çoğ¹ aқdıñ bu gice
Beni 'ummāna bıraқdıñ bu gice

Gözüm āteş bürüdü ey dil 'aceb
Zehr-i² қattāl mi çaқdıñ bu gice

Çeşmimi қan ile doldurduñ һayf³
Sāğarıñ sözüne baқdıñ bu gice

'Aksiñ 'aynımda һayālīñ dilde
Şanma yanımdan uzaқdıñ bu gice

Şu'le mi mihr-i dirahşān mısın
Cigerim⁴ āteşe yaқdıñ bu gice

Zülfüñ Esrār'ı edip dīvāne
Başına telleri тақdıñ bu gice

226*

mef'ülü mefā'ülü mefā'ülü fe'ülün

Kāküllerine ol mehiñ ey şāne doқunma
Zencīri⁵ kırar bu dil-i dīvane doқunma

Gül-berg mişāli cigerim pāreliyorsun
Ey bād-ı seher ol gül-i һandāna doқunma

---

* 225 S1 86a, S2 107b, S3 94b, İ 74a

¹ çoğ: çok S1, S2

² Zehr-i: Rehi S1

³ һayf: һayfā S1

⁴ Cigerim: Cigeri S2

* 226 S1 86a, S2 108a, S3 94b, İ 74a

⁵ Zencīri: Zencīr S2

Feryād-ı “ene’l-Ḥaḳḳ”¹ eder āvāz-ı ṭanīni
Fāş etmesin² esrārını peymāne doḳunma

Bünyān-ı nizām-ı felek ol kūy-ı belādır
‘Ālem yıķılır bu dil-i vīrāna³ doḳunma

İçdikleri hep ḥūn-ı cigerdir fuḳarānıñ
Şeyḥā kerem et ḥāṭır-ı rindāna doḳunma

Eglenceleri zūlf-i dil-ārām-ı elemdir
Diñle ne siyeh-gūndur o efsāne doḳunma

Şāhım seniñ Esrār şadāḳatlı ḳuluñdur
Luṭf eyle o dervīş-i perīşāne doḳunma

227*

fā’ilātün fā’ilātün fā’ilātün fā’ilātün
Çü vefā-ṭaleb degildiñ niçün eylediñ fesāne
Neden iḳtizā eder böyle edālar āşıḳāne

Ḳanı tevbe-i cefālar⁴ ḳanı va’de-i vefālar⁵
Ne bu ṭavr-ı nā-be-cālar be-hey āfet-i yegāne

‘Aceb eylediñ ferāmūş edip iltifāt va’din
Yine düşdü nār-ı hicrān neler etdi mülk-i cāna

Ḳanı şol seniñle gönlüm felege ederdı ṭa’ne⁶
Niçe cür’alar şaçardım bu bezimde ben cihāna⁷

¹ “ene’l-Ḥaḳḳ”: Hallâc-ı Mansur’un sözü. “Ben Hakk’ım.”

² etmesin: etmeyip S2

³ vīrāna: dīvāne İ

* 227 S1 86b, S2 108a, S3 95a, İ 74b

⁴ cefālar: cefā S2

⁵ vefālar: vefā S2

⁶ ṭa’ne: ṭa’nı İ

⁷ -S2, S3, İ

Beni hatt-ı la'l-i sebz-âb¹ o kadar ederdî bî-tâb
Nazar eylemezdim ašlâ dem-i Hızır-ı² cāvidāna

Seherî gelince bâğa gül ü³ servi⁴ etdi maḥcûb
O gül-i tebessüm-i nâz o hırâm-ı nazikâne

Büt-i kec-külâh-ı ŧen-gül⁵ baña güldü verdi bir⁶ gül
Dedi ağlama yeter gül kül olursun yâne yâne

Dile cevriñ ey sitem-ḥû⁷ kerem ü⁸ vefâdır ammâ
Beni ibtidâ ulaşdır reh-i küy-ı mey-keřāna

Söze bende yok liyâkat ki edem beyân-ı hayret
Dile gelse de nihâyet tükenir mi ol fesâne

O zamân ki başmışım ben⁹ kademi diyâr-ı 'aşka
Veririm¹⁰ başım hevâya gider ise her ne yâne

Döken idi şaff-ı sevdâ bulan idi baḥr-i ğavġâ
Başıma řopaydı¹¹ bâri o kıyâmet-i zamâne¹²

Baña derd-i yâr lâzım baña âh u¹³ zâr lâzım
Baña olmasın mülâzım yürü ey şafâ saña ne

Serimi hevâya şaldım nazarım hümâya şaldım
Ğamı çok bahâya aldım saña vermezim nişâne

¹ sebz-âb: sîr-âb S1

² Hızır-ı: Hızır u S2

³ ü: -S1

⁴ servi: serdi İ; serv S2

⁵ ŧen-gül. seniñle S2

⁶ bir: -S2

⁷ -ḥû: -ḥ'â S1

⁸ ü: -S1

⁹ başmışım ben: ben başmışım S2

¹⁰ Veririm: Verdim S2

¹¹ şopaydı: şopdu S1

¹² zamâne: o zamâne S2

¹³ u: -S2, S3

Ne şafâ idi o demler beni öldürürdü¹ ğamlar
Baña ta'ne-i sitekler urur idi dâne dâne

Seniñ 'aşkıñ ile² 'aşık dayanır cefâya yoħsa
Bir alây füsürde-diller gelemezler imtiħâna

Yine mest-i bî-şu'urum yürü baħma kec-edâma
Gideyim fütâde-ğalğan ser-i bezm-i rāstâna³

Ķuluña cenâb-ı Hünkâr ede geldi 'arz-ı dîdâr
Şeh-i 'âlem oldu Esrâr ereli ol âstâne

228*

mefâ'ilün mefâ'ilün fe'ülün
'Aceb ol dil-ber-i 'ayyâr Ķanda
'Aceb ol fitne-i bîdâr Ķanda

Döner pervâneveş her sūzgâhım⁴
'Aceb ol şu'le-i dîdâr Ķanda

Gezer şahrâları bāĝbân-ı âhım
'Aceb ol serv-i hoş-reftâr Ķanda

Şadefveş dil girîbân-çâk-i feyzi
'Aceb ol ebr-i⁵ gevher-bâr Ķanda

Aķar her semte seyl-âb-ı sirişkim
'Aceb ol Ķulzüm-i envâr Ķanda

Beni za'f-ı firâķıñ etdi bîzâr
'Aceb ol va'de-i tîmâr⁶ Ķanda

---

¹ öldürürdü: öldürdü S1

² 'aşkıñ ile: 'aşkıñla S2

³ rāstâna: dāstâna S2

* 228 S1 87a, S2 109a, S3 95a, İ 74b

⁴ sūzgâhım: sūz-ı nigâhım S1

⁵ ebr-i: ebr ü S1

⁶ tîmâr: bîmâr S1

Dolanır dâ'imâ kûyun¹ gedâlar
'Aceb ol luţfu² çok hünkâr kıanda

Humâr-ı kaht-ı vaşlıñla girânım
'Aceb peymâne-i îşâr kıanda

Şadâsı büyu yok 'aşk-ı vefânıñ
'Aceb bülbül kıanı gülzâr kıanda

Dilâ bî-baht imişsin neyleyim ben
Vişâl-i yâr ile Esrâr kıanda

229*

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
Gönlüm etdiñ vaqf-ı firķat âh âh
Etmediñ teşrif-i şoĥbet âh âh

Şubĥa dek bîdâr iken çeşm-i ümîd
Görmedi rûy-ı inâyet âh âh

Hâlimi bildiñ teraĥĥum etmediñ
Ĥayf ĥayf ey bî-mürüvvet âh âh

Ben niyâz etdikçe nâzı artırıp
Cevr ü³ zulmüñ oldu kıat kıat âh âh

Âh şubĥ u⁴ girye-i şebden baña⁵
Gelmedi gelmez ifâķat âh âh

Dil-ĥarâbım neyleyim ol şâh-ı ĥüsn
Eylemez ta'mîre raĥbet âh âh

---

¹ kûyun: kûyuñ S1, İ

² luţfu: luţf S2

* 229 S1 87a, S2 109a, S3 95b, İ 75a

³ ü: -S2

⁴ u: -S1

⁵ baña: yaña S1

Haşm-ı cânımken tabīb-i ğamzesi
Hasteyim bulmam ifākāt āh āh

Hak mu'în olsun düşen üftādeye
Haṭṭı fitne çeşmi āfet āh āh

Söylenilmez eyler aġyāra kerem
Yaḳdı baġrım nār-ı ġayret āh āh

Eyledikçe ġüşe-i nāza hūrām
Ḳopmadan Ḳopdu Ḳıyāmet āh āh

Eyler Esrār'a cefā ġayra vefā
Adını Ḳoymuş 'adālet āh āh

230*

Mİ'RÂCİYYE**

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Ey cemālîñle celālinden eşer hūrşîd ü meh
Zāt-ı pākiñ rüz u şeb temcîd eder hūrşîd ü meh

Hîdmet-i dergāhına bel¹ baġladı pîr-i felek
Kim aña oldu dü-pāleheng² kemer hūrşîd ü meh

Ġüyyiyā tîġ-i celālinden³ bu çerhe damlamış
İki Ḳatre münce mid hün-ı ciger hūrşîd ü meh

Muḡbir-i āşār-ı hikmet geh gelir ġāhî gider
Küy-ı feyzinden dü⁴ peyk-i nāme bir⁵ hūrşîd ü meh

* 230 S1 87b, S2 109b, S3 96a, İ 75a

** İ; Ve Lehu Mi'rāciyye-est S3; S3'te sonradan yazıldığı anlaşılan farklı bir yazıyla şu not düşülmüştür: "Vefâtı olan mi'rāciyye gecesı başlayıp tekmîli naşîb olmayıp şabāha qarşı hatm-i kelām ederek intikāl eylemişlerdir."

¹ bel: bil S1, S3

² dü-pāleheng: dü-pāleheng ü S2

³ celālinden: celālden rüy-ı S1, S3, İ

⁴ feyzinden dü: feyzindir ü S1

⁵ nāme bir: nāmedir S2

Sâ'il-i¹ keçkûl be-dest mâye-i ikşîr olup
 Āstāniñ hākiñe yüzler² sürer hūrşîd ü meh

Nüh felek cevlāngehi³ olsa 'aceb midir seniñ
 Ey hümā-yı rif'ātine bāl ü⁴ per hūrşîd ü meh

Dem-be-dem mi'rācını yād eyleyip 'ālemlere
 Kāse kāse bezl eder şîr ü şeker⁵ hūrşîd ü meh

231*

müstefilātün müstefilātün
 Hayfā dayanılmaz intizāra
 Kalmadı taḥammül āh u zāra

İşledi derūna⁶ zehr-i hicrān
 Oldu cigerim hezār pāre

Āhım gider⁷ mi hevāya yā Rab
 Bimez mi eşer 'aceb o yāre

Āyā daḥı ağladır mı āyā
 Kān doldu dü çeşm-i eşk-bāra

Raḥm eyle āmān hey efendim⁸
 Esrār-ı ḥazīn-i ḥāksāra

---

¹ Sâ'il-i: Sâye-i S1

² yüzler: yüz S1

³ cevlāngehi: cevlāngehiñ S2

⁴ ü: -S2

⁵ şeker: şîr S1

* 231 S2 110a, S3 96a, İ 75b

⁶ derūna: derdine S2

⁷ gider: gide S2

⁸ Mısra vezne uymuyor.

HARFÛ'L-YÂ*

232**

müfte'ilün mefâ'ilün müfte'ilün mefâ'ilün
Ey keremiñ hayât-ı nev¹ görseñe² bî-nevâları
Yandı aqıllar âteşe şu'lelenip hevâları

Doldu zemîn ile zamân velvele-i figâniyân
Oldu fekle hem-be-hem gulğul-ı vâ-velâları³

Bütkede-i⁴ cemâline vakf-i⁵ vücûd etdiler
Medrese-i haqîqatiñ h̄'âce-i muqtedâları

Kâfir-i 'aşq-ı dil-berân añlamaz 'âşıkıñ sözüñ
Güşuna yâ şanem gelir na'ra-i yâ Hudâları

Nağme-i Cebre'îl'dir nağme-i büt-perestleri
Şeşene-i Kerûbiyân velvele-i derâları

Husrev-i çerh-i ser-bülend secde-ber-i niyâz olur
Padşeh-i maḥabbetiñ nâz edicek gedâları

Dest-i gamıñ verâsı yok dehşeti çok cefâsı çok
Özge ḥaṭarlı⁶ râh imiş bilmez idim buraları

Himmatine bedel gelir ḥâşıl-ı desti ṭâlibiñ
Râh-ı ṭalebde herkesiñ erdigidir sezâları

Dil-ber-i ḥurde-biñ-i nâz dikḳat edince sa'yine
Zühdüne tevbe etdirir zâhid-i bî-vefâları

---

* İ; Fî- Harfî'l-Yâ' S1, S3

** 232 S1 88a, S2 110a, S3 96b, İ 75b

¹ nev: nûr İ

² görseñe: görsene S2

³ gulğul-ı vâ-velâları: gulğul u vâlâları S2

⁴ Bütkede-i: Bütkede vü S2

⁵ vakf-i: vâkıf-ı S1, S2, S3

⁶ ḥaṭarlı: Hızrlı S1

Hande-ber-i müzâh eder 'âşıkı bü'l-hevesleriñ
Kâfile-i maḥabbete gūşîş-i iktidâları

Cismimi nūr-ı cān eder cānımı cān-ı cān eder
Dil-ber-i dil-rübâlarıñ 'işve-i cān-fezâları

Ol¹ şeh-i rahmet-āferīn oldu ḥayât-ı mā' u² ṭīn
Çerḥe çıkar cevârihiñ gulgule-i şenâları

Vecd ü³ ḥurūş-ı 'âşıkān eyledi çerḥi der-miyān
Şu'le-feşân-ı cūş edip sīneden ejdehâları

Yādına geldi yek-be-yek cān u ġarīb ü⁴ bī-kesiñ
Yār ile bezm-i vaşlda eylediği şafâları

Fırkatımız vişâldir vaşlmız⁵ iştiyâktır
Dest-i taḥayyürümedir firkat ü⁶ merhâbâları

Ol şanem-i perī-veşiñ kışşası ḥūbdur velī
Lafz u⁷ edāya gelmez Esrār ile mā-cerâları

'Āleme bir zuhūr-ı nevdır ki cenâb-ı Mevlevī
Hep añadır ezelden 'âşıklarıñ ilticâları

233*

mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün
Rezimġāh-ı cününüñ⁸ Ḳahramān olmuşdu⁹ Ferhād'ı¹⁰
Başında derd-i āteş-zād-ı sevdâ ṭās-ı pülâdı

¹ Ol: O S1, M

² mā' u: mā' S1, S2, İ

³ Vecd ü: Vecde İ

⁴ ġarīb ü: ġarīb-i S2, S3

⁵ vaşlmız: vaşlatımız S1

⁶ firkat ü: firkat-i S2

⁷ u: -S2

* 233 S1 88a, S2 110b, S3 96b, İ 76a

⁸ cününüñ: cünündür S1

⁹ olmuşdu: olmuş idi S1

¹⁰ Ferhād'ı: Ferhād S1

‘Înân-ı esb-i t̄âkat çıkdı elden deşt-i vecdinde
Ne güçmüŝ râh-ı¹ ‘âşkîñ olmamak fenninde üstâdı

Egerçi h̄ûn-ı dilden mest-i nûş-â-nûş-ı derd oldum
Yine bezm-i ğamın yok benden özge rind-i dil-ŝâdı

Yıķılmış gönlümüñ ta‘mîriñi kayd etme sultānım
Ne lâzım öyle efsürde h̄arâb-âbâdıñ âbâdı

Elinde cāmı şerha şerha işkest oldu sâķîniñ
Görünce bezmde mest-i celâl ol şûh-ı² bî-dâdı

Humâr-ı cām elinden öyle bir âh eylemiş kim Cem
Tanîñ-i kâselerden hâliyâ gelmekde feryâdı

O gül-pûş-ı leţâfet h̄ayliden h̄ayli açılmışken
Yine zâhir girîbânında reng-i h̄ûn-ı bî-dâdı

Celâl-i ğamze-i zehr-âb-ı nigehten âb u tâb almış³
Hülâgü çeşmi Cengîz’e eder ta‘lîm-i cellâdı

O zülfe herçi-bâd-âbâd kayd etmem⁴ dil-i zârı
Fedâ olsun bu yolda zevķ-i h̄âŝŝ-ı⁵ râh-ı âzâdı

Olan meftûn-ı ğîsû-yı siyeh sevdâya katlansın
Küfürdür ba‘de-zâ ol dilde me‘mûl-i dem-i ŝâdı

Kalır nûr-ı nazarda maħv olur yek nazrada⁶ ‘âŝıķ
Görünmezler⁷ görenler bir dahı ol ‘işve-mu‘tâdı

Görünme gizlenip bir ğuşede maħv-ı temâşâ ol
Gürîzan olmasın ser-çeşme-i h̄üsnüñ perî-zâdı

¹ râh-ı: âh-ı İ

² şûh-ı: ŝûhu S1

³ almış: olmuş S2

⁴ etmem: etdim S2, S3

⁵ h̄âŝŝ-ı: h̄alâŝŝ-ı S1

⁶ nazrada: nazarda S2, İ

⁷ Görünmezler: Ki görmezler S2

Sühan bî-gānedir erbāb-ı ‘aşka bir naẓar lâzım
Mü’eşşir gör eşer hep zann u¹ efkâra olur bādî

Gürüh-ı Mevlevîyiz mest-i nüş-â-nüş-ı ‘aşkız biz
Bu cilve etdi bî-gāne bize füssāk u zühhādı

Olan mest ü² ħarābî cümleden ma‘mürdur Esrār
Ĥarābāt-ı maĥabbetdir bu bezmiñ neş’e-ābādı

Cihān dolmuş ser-ā-ser Şems-i Tebrîz’iñ cemāliyle
Naẓar gözle dolaşma bî-hude Tebrîz ü³ Bağdād’ı

234*

mefā’ilün mefā’ilün mefā’ilün mefā’ilün
Henüz ĥaṭ kaplayıp⁴ ol ğonce-leb nā-yāb olup geçdi
O gül-püşî-i istiğnā ĥayāl-i ĥ⁵āb⁵ olup geçdi

Şeb-i deycūr-ı ĥaṭdır ‘ālem-i ruĥsār⁶ şimdi hep
Egerçi sāye-i zülfünde çok mieh-tāb olup geçdi

Şabāĥ-ı maĥşer-i ĥüsne erişdi nāleñ ey bülbül
Ne çāre mevsim-i zevĥ-i gül-i şād-āb olup geçdi

Bütün ehl-i ğamiñ bezm-i elemde içdigi meylər
Benim bir kerre dīdemden gelip ĥün-āb olup geçdi

Şeb-i firĥatde fikr-i şevĥ-i ruĥsār ile aĝlarken
Ĥayāli dīdeden bir berĥ-i āteş-tāb olup geçdi

Beni teklīf-i bend-i ‘ālem-i āb etme ey sākī
O deryādan ğöñül ser-tā-ĥadem ğarĥ-āb olup geçdi

¹ u: -S1, S2

² u: -İ, S2

³ Tebrîz ü: Tebrîz’i vü S1; Tebrîz S2

* 234 S1 88b, S2 111a, S3 97a, İ 76b

⁴ kaplayıp: ĥalıp S1

⁵ ĥ⁵āb: ĥüb S1

⁶ ruĥsār: ruĥsārı S2

Görünce rüy-ı ‘aşk-ı pâki mir’ât-i dilim Esrâr
Hezârân nâbe-câ efkâr şüret-yâb olup geçdi

235*

fe’ilâtün fe’ilâtün fe’ilâtün fe’ilün

Çekdigim derdi o kâfir baña maḥbûb olalı
Çekmedi Kays-ı elem-keş bile meczûb olalı

Oldu devrân bütün gâ’ile-pervâz-ı taleb
‘Âşıkından şakınıp ḥüsnünü maḥçûb olalı

Nice kanlar dökülür çok kişi dil-ḥûn gezer
Şahn-ı meydân-ı taleb maḥşer-i âşûb olalı

Herkesi mertebesince eder âşüfte-i şevk
Güher-i ‘aşk benî-âdeme mevhûb olalı

Mest-i ḥâyret-zede-i şevk-i cemâliz¹ Esrâr
Gönlümüz meykede-i ‘aşkına mensûb olalı

Sâyesinde başıma şems-i hidâyet doğdı
Ḥazret-i Gâlib’e bir bende-i maḡlûb olalı

236*

fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilâtün fa’ilün

‘Aşk kim ehl-i dile rindânedir her cilvesi
Neş’e-i zâtıñ bilen insânadır her cilvesi

Her nigejde ‘âşıkı mest-i² ḥarâb-ı şevk eder
Sanki reng-i şu’le-i peymânedir her cilvesi

Bir bölük nâ-çarı der-zencîr-i fitne eylemiş
Neylesinler kâfiriñ efsânedir her cilvesi

* 235 S1 89a, S2 111b, S3 97b, İ 76b

¹ cemâliz: cemâliñ İ; cemâl S2

* 236 S1 89a, S2 111b, S3 97b, İ 76b

² mest-i: mest ü S1

Ser-be-ceyb-i¹ delğ-i istignā olan ehl-i diliñ
Ser-te-ser ıavr-ı ŐehenŐāhānedir her cilvesi

Bir bütüñ olduđ esīr-i² hūsnü kim Esrār biz
Neş'e-i zātın bilen insānadır³ her cilvesi

237*

mef'ülü fā'ilätü mefā'ilü fā'ilün
Yađdıñ firākıñ āteŐine cism ü cānımı
Yıđdıñ 'ināyetiñle Şükür hānmānımı

Bir bülbülüm⁴ ki mest-i⁵ cemāl-i gül olmuşum
Künc-i çemende fark edemem āŐiyānımı

Bir ser-hoŐum ki yār eliyle kadeh Şunar
Bilmem o zevğ ü demle zemīn ü zamānımı

Feryād-ı Kays u nağme-i ManŐūr'u cem' eder
GūŐ-ı hağıkat ile iŐitseñ fiğānımı

Esrār esīr-i sıhğat-i dünyā degil degil
ŐemŐir-i Őiveñ ile dök ey dōst kanımı

238*

mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün
Mest eyleyeli neş'emi Őahbā-yı Elestī
Cam-ı meye 'aks etdi 'aceb Şu'le-niŐestī

Dilden haber olmaz eŐerimden eşer olmaz
Hūsnüñ edicek ħalbi tecellige-hi hestī

¹ Ser-be-ceyb-i: Ser-müciĔ S1

² esīr-i: esīri S1

³ insānadır: inŐadır İ

* 237 S1 89a, S2 112a, S3 97b, İ 76a

⁴ bülbülüm: bülbül S1

⁵ mest-i: mest ü S1

* 238 S1 89b, S2 112a, S3 98a, İ 77a

İkbâl-i nigeḥ ḳahr-ı siyeh-pâyeme birdir
Yek-ṭarḥ ḳabûlümde ne bâlâ vü ne pestî

Cevr olsa da bir âlet-i mevḥümdur ancak
Dilden dile ‘aks etmede hep ṭarz-ı ſikestî

Berḳ i naẓar-ı ſems’e temennîdeyim¹ Esrâr
Feyzimde zuḥûr eyleyeli mihr-perestî

239*

fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün

Yâr ‘aceb ſubḥa degin aḡladığım bilmez mi
Nâr-ı ḥasretle ciger daḡladığım bilmez mi

Beni yâd etmez imiş bâd-ı ſabâ verdi ḥaber
Zülfüne ‘ahd ü² âmân baḡladığım bilmez mi

‘Aceb aḡlar mı benim yâd u³ ḥayâlimle⁴ demiş
Ḳulzüm-i ḥûn olup çaḡladığım bilmez mi

Savdı mı yâresi⁵ görmeyeli yâriñ⁶ der imiş
Yâreme zehr-i firâḳ baḡladığım bilmez mi

Hañcer-i çeşmine ben lâyıḳım aḡyâr degil
Cigerim ḳanı ile zâḡladığım bilmez mi

Fehm ü ‘irfânı kemâliñdedir Esrâr o bütüñ
Nâr-ı ḥasretle ciger daḡladığım bilmez mi

¹ temennîdeyim: temennâdayım S2

* 239 S1 89b, S2 112b, S3 98a, İ 77a

² ü: -S2

³ u: -S2

⁴ ḥayâlimle: vişâlimle S2

⁵ yâresi: yâresi yâr S2

⁶ yâriñ: ben S2; yârin S1, S3

240*

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fa'ilâtün fâ'ilâtün

Ruĥuñ âteŝiyle göñlüm hele rüsvâ oldu gitdi
Büt-i Āzer'iñ ĥuzūru bize me'vâ oldu gitdi

Baña dil-ber gör ne etdi yüzüm üzre ĥodu¹ gitdi
Hele neylediyse etdi baña ber-câ oldu gitdi²

Bu gice geldi o âfet çü ĥarâbât-ı vefāya
Edemedik 'arz-ı ĥâcet yine ferdâ oldu gitdi

Nice yanam âh u zâra göñül oldu päre päre
Dayanılmaz intizâra yazık ĥayfâ oldu gitdi³

Ne yüzüm var pek ġaribim edemem 'arz aña ĥâlim
O büt-i ĥüsün-perestim ġatı bâlâ oldu gitdi

Ĥatı mey-perestim Esrâr ġatı dîn-ŝikestim Esrâr
Hele gitdikçe göñülüm ġatı şeydâ oldu gitdi

241*

mef'ülü fâ'ilätü mefâ'ilü fâ'ilün

Gör tâb-ı meyde rüy-ı tecellâniñ 'aksini
Bir ŝu'le aldı⁴ Tūr'da cānāniñ 'aksini

Ĥaṭṭ-ı tabī'atın⁵ eşer-i 'aşġ zann eden⁶
Mevc-i serâbdan görür 'Anġā'nıñ 'aksini

---

* 240 S1 89b, S2 112b, S3 98a, İ 77a

¹ ĥodu: ĥoydu S2

² -S1

³ Mısra vezne uymuyor.

* 241 S1 90a, S2 113a, S3 98b, İ 77b

⁴ şu'le aldı: şu'lede aldı İ; şu'le oldu S1

⁵ ṭabī'atın: ṭabī'atın S1, İ

⁶ eden: edip İ

Gül-neş'e-i cemâl açılmaz taşavvura¹
Gördüñ mü meyde sāye-i mīnāniñ 'aksini

Meh-tāb-ı Tūr sāye-i mihr-i zühürdur
Seyr et cemāl içinde de Mūsā'nıñ 'aksini

'Āyīne-i 'anāşırı² mihrāba aşdılar
Bir kez görenler anda Mesīhā'nıñ 'aksini

Cibrīl görse sāyesini Cennet 'add edip³
Tübā şanır bu kāmēt-i bālāniñ 'aksini

Şāfī-dilāna eyle teķābülle ittiḥād
Kendinde seyr et 'ārif-i dānāniñ 'aksini

Ya cām-ı meyde yā ruḥ-ı dil-berde gördüler
Esrār-ı zār-ı vālih ü şeydāniñ 'aksini

242*

mef'ülü mefā'ülü mefā'ülü fe'ülün
'Āşık baña luḥf eyle cevānā demesin mi
Bī-çāre saña derdini aşlā demesin mi

Ḥāmūş-ı sūḥan-gūluğumuz söyledir⁴ anı
Tütī bize āyīne-i gūya demesin mi

Manşūr çıkıp dāra ne seyr etdi bilirken
Baş vermesine merd-i temāşā demesin mi

Hep kıldı müsahḥar bizi ol ğamze-i cādū
'Ālem yine sihr etdi Mesīhā demesin mi

Hīç kimseyi 'ālemde be-kām etmediñ ey 'aşk
Esrār saña bī-hude ğavgā demesin mi

¹ taşavvura: taşavvurda S1, S2, S3

² 'anāşırı: 'anāşır mı İ

³ edip: eder S2

* 242 S1 90a, S2 113a, S3 98b, İ 77b

⁴ söyledir: söyledi S1

243*

fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

Sâkiyâ mest-i¹ müdâm eyleseñ olmaz mı beni
 Bir nigâh ile be-kâm eyleseñ olmaz mı beni

N'olur ey 'aşk n'olur çünki esîriñ oldum
 Bâri ol şâha gulâm eyleseñ olmaz mı beni

Nâkışım gerçi reh-i 'aşkda² ey pîr-i muğân
 Mey verip bâri tamâm eyleseñ olmaz mı beni

Bağladıñ zülf-i perişâniña gönlüm âhır
 Şimdi âşüfte-nizâm eyleseñ olmaz mı beni

Ey şabâ yârdan âyâ haberiñ yok mu meded
 Bir de memnün-ı peyâm eyleseñ olmaz mı beni

Dil-berâ peyk-i şabâ gibi bir 'ayyârıñ var
 Gâhi dil-şâd-ı selâm eyleseñ olmaz mı beni

Meşnevî sırrını Esrâr'a verip ey şeh-i 'aşk
 Maḥrem-i feyz-i Hüsâm eyleseñ olmaz mı beni

244*

mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

Cemâl-i yâr göründü celâl maḥv oldu
 Firâk gitdi gönülde³ vişâl maḥv oldu

O⁴ büt keremler ile⁵ vârimı elimden alıp
 Ziyân u sūd degil ihtimâl maḥv oldu

---

* 243 S1 90b, S2 113b, S3 98b, İ 77b

¹ mest-i: mest ü S1

² 'aşkda: 'aşka S1

* 244 S1 90b, S2 113b, S3 99a, İ 78a

³ gönülde: gönülden S1, S2

⁴ O: Ol S2

⁵ ile: eyler İ

Beyân-ı hüsnüñ ederken dehânını andım
Edâ bulunmadı harf-i maḳâl maḥv oldu

Nigâh-ı âyîne¹ kıldım şafâ-yı ḥayret ile
Hemân âyine gördüm mişâl maḥv oldu

O mihr-i ma‘rifetiñ şiddet-i zuhûrundan²
Nazar-gedâlık ederken ḥayâl maḥv oldu

Baňa ḳalaydı³ ḥırîdâr-ı derdiñ olmaz idim
Dil aldı verdi ne çâre mecâl maḥv oldu

Fenâ-yı ‘aşḳ ile Esrâr şöyle mestim ki
Fikir tükendi süḥanda me‘âl maḥv oldu

Ne zât-ı pāk idigin fehm edince Monlâ‘nıñ
Beyân-ı vaşl u⁴ vişâl ittişâl maḥv oldu

245*

mef‘ülü mefâ‘ilü mefâ‘ilü fe‘ülün
Kûy-ı dile bilmem yine bir velvele düşdü
Başdan başa cân mülketine zelzele düşdü

Bezm-i elemiñ ḥaylice âsâyişi varken
Nâ-gâh o bed-mest-i celâlet gele düşdü

Derd-i dil-i Mecnûn’a ‘aḳıl etdi teraḥḥum
Şol ḡayret-i lâ-şey gibi kim Nevfel’e düşdü

Üftâde vü⁵ ḡalṭân olarak râh-ı elemde
Ser-küçesine ‘âşîḳ-ı bî-dil hele düşdü

¹ âyîne: âyîneyi S2

² zuhûrundan: zuhûr eden S1

³ ḳalaydı: ḳaldı S1

⁴ vaşl u: vaşl-ı S1

* 245 S1 91a, S2 114a, S3 99a, İ 78a

⁵ vü: -S2

Hayretde iken derd-i dilim söyledim Esrār
Mecmū'a-i şî'rim yine elden ele düşdü

246*

mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün
'Aceb firqatle zār oldum enīs-i hayretim gitdi
Kıatı zilletle h̄ār oldum cenāb-ı 'izzetim gitdi

Perişānım firāk-ı zülf-i şeb-gūna olaldan düş
Dağıldı 'aqlım elden rişte-i cem'iyetim gitdi

Meger ādemle ülfet¹ eylemezmiş geldigim yerden
Hemān-dem ol perī-dīdār u² hūrī-ṭa'latım gitdi

Celīs-i dūn ararmış bezmine dünyā vü mā-fihā
Kemāle erdik ammā yanlarından³ rağbetim gitdi

Cihānda merd-i şāhib-zāt kadriñ kimse bilmezmiş
Bilir vardır deyü hayfā ki bunca dikkatim gitdi

Kalıp nā-dān arasında hemān bir pula degmezmiş
Şaçıp bī-hūde bunca gevher-i māhiyyetim gitdi

Meger erbāb-ı 'irfān zann olan hayvānmiş⁴ cümle
Tehī-bād-ı hevā bunlarla vaqt-i şohbeṭim gitdi

Külāh u hırka ile bir alay hır-meşrebān⁵ gördüm
Helāk-ı hayf hayf oldum elimden rādetim⁶ gitdi

Bi-ḥamdi'llāh geldi intibāh ammā neden şöra
Birāz vaqt ol gürūh içinde vaqt-i fırsatım⁷ gitdi

* 246 S1 91a, S2 114a, S3 99a, İ 78a

¹ ülfet: o ülfet S2

² u: -S2, S3, İ

³ yanlarından: yanlarında S2

⁴ hayvānmiş: cevānmiş S1

⁵ -meşrebān: -meşrebin S1

⁶ rādetim: kudretim S2

⁷ vaqt-i fırsatım: vaqt ü rāhatım S1

Henüz ĩmānı yokdur da'vī-i 'irfān eder cāhil
Ne sırdır bu dūşündükçe Hūdāyā fikretim gitdi

Baňa gösterme şüret bāḫnında fitneler gördüm
Cihāndan göz yumarsam şanma dilden hiddetim gitdi

Şaḫın sen de bu şüret gitmeyince maḥrem olmazsın
Göründü şāhid-i sīret o dem ki şüretim gitdi

Felekden nefret etdim 'āşık-ı vaḥşet-güzīnim ben
Dehirde kimse ile ḫalmanı ünsiyetim gitdi

Saňa vü hem seniñ aşḫābına ma'lūm olsun kim
Tüketdim ba'd-zi-in bāzārı¹ ḫayd-ı şirketim gitdi

O rütbe bāde-i² ḡayretle ser-mest-i girānım ki
Bu menzilden göçerdim līk tāb u ḫāḫatım gitdi

Ben abdāl-ı fenāyım iltizām-ı resm-i dehr etmem
Fenā-yı 'aşḫ ile fikr-i rūsūm-ı 'ādetim gitdi

Gedādan şāhı farḫa gelmedim tevḫīde me'mūrum
Ġarīḫ-i vaḫdet-i maḫzım hevā-yı keşretim gitdi

Kimi devletle fāḫir kimi zilletle ḫicāb eyler
Şükür ol ḫālime kim ḫayd-ı³ faḫr u devletim⁴ gitdi

Tarīḫ-i faḫrda icmal ü tafşīlim bulup Esrār
Göñülde tenglik ḫalmanı tende vüs'atim gitdi

Bugün men sāye-i Hūnkār'da sultān-ı faḫr oldum
Şaḫın dervīşlikde şanma mülk-i şervetim gitdi

¹ bāzārı: bāzār S2

² bāde-i: bār-ı S2

³ ḫayd-ı: ḫayd u S1

⁴ devletim: zilletim S2

Rızâsı kapusunda bir garîb-i Mevlevî'yim ben
Anıñ hükümünde elden ihtiyârım¹ kudretim gitdi

247*

mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün
Aşkıñ bugün ihsâmı be-tarz-ı dîger oldu
Zehr-âb-ı melâmetleri hep gül-şeker oldu

Cân meclisiñi kapladı bir zevk ki² hâlâ
Ol zevk zühûr eyledi şimdi³ beşer oldu

Pertev-figen oldu çün o âyîne-i a'yân
Ol feyz-i hayât-ı siyer oldu şuver oldu

Gâh zîr-i 'amâdan görünüp şems-i haqîkat
Her zerrelere⁴ bir şanem-i mähber oldu⁵

Dîdârına ol rütbede vaqf oldu gönül kim
Ser-tâ-çadem âyîne-i fikrim⁶ nazar oldu

Oldu şerer-efşân o meh-tâb-ı şabâhat
Meclis bu gice feyz-nümâ-yı seher oldu

Efkâr-ı gamı etdi perîşân ser-i kâkül
Şanma gam-ı 'âlem bize yek mû kadar oldu

Meh-pâre gibi câm-ı 'araç bezmi dolandı
Şan meclisimiz mażhar-ı devr-i çamer oldu

Dōst geldi gönül bezmiñe sen mest yaturken⁷
Ey 'aşık-ı bî-çhod hele görseñ neler oldu

¹ ihtiyârım: ihtiyâr-ı S2

* 247 S1 91b, S2 115a, S3 100a, İ 78b

² ki: -S2

³ şimdi: -i

⁴ zerrelere: zerreler S1, İ

⁵ -S1

⁶ fikrim: fikr-i S2

⁷ yaturken: yatarsın İ

Sen varın iletđiñse¹ beni eyleme taĥķir
Bu bezme teĥi gelmesi de bir hūner oldu

Ma'zūr ola ey sākī-i mestāne bu aĥşām
Bezminde kebāb-ı cigerim² mā-ĥazar oldu

Mey-ĥāne gibi var mı 'aceb cāy-ı selāmet
Sākīnleri āsūde-ser-i³ ĥayr u şer oldu

Bir yerde baña neşv ü⁴ nemā gelmedi illā
Tāk-i dilim ol bāğda pūr-berg ü ber oldu

Mey-ĥorlara ta'n etmez idi kimse velākiñ
Ėavğāya sebep şeyĥdeki kec-nażar oldu

Yār eyledi aĥyār ile germiyyet-i ũlfet
Ĥayfā giderek ĥırmen-i şabra şerer oldu

Etdi nice demler beni ĥayrān bu ĥayret
Ĥyīne-i dil ĥarķa-i gerd-i⁵ keder oldu

Sevdā-yı maĥabbetle gezip ĥayli zamānlar
Esrār-ı belā-keş nice yıl der-be-der oldu⁶

Ĥĥir erişip kāfile-i Mevlevīyāna
Ĥzāde-ser-i berzah-ı rāh-ı ĥaţar oldu

Gāh eyledi yek-reng gehī eyledi bī-reng
Ėün himmet-i Ĥünkār baña rāh-ber oldu

Müstehlik olup faķr u fenā baĥrine düşdüм
Ne ķayd-ı dīĥer ķaldı ne ĥod fikr-i ser oldu

¹ varın iletđiñse: varın aldıñsa S1

² cigerim: ciger-i İ

³ -ser-i: -S1

⁴ neşv ü: neşv S2

⁵ gerd-i: gerd ü S1, S2, S3

⁶ -S1

Ol mazhar-ı feyzim ki o hırşîd-eşerim ki
Her seng-i melâmet nazarımda güher oldu

Müstağniyim ol sâyede ben efser-i Cem'den
Başımda külâh-ı nemedi tâc-ı¹ zer oldu

'Ankâ-yı fenâyım uçarım mülk-i bekâya
Bu hırka-i şad-çâk baña bâl ü per oldu

Ser-çeşme-i Şemsü'l-Hağ-ı Tebrîz'e varanlar
İksîr bulup mâlik-i genc-i güher oldu

248*

müstefilün müstefilün müstefilün müstefilün
Ey Mevlevî ey Mevlevî diñle şadâ-yı "bi-ş'nev"²
Ey feyz- h'âh-ı Meşnevî diñle şadâ-yı "bi-ş'nev"³

Dîvânevâr hâmüş ol da'vâyı ko bî-hüş ol
Başdan ayağa güş ol diñle şadâ-yı "bi-ş'nev"³

Gör âlem-i ma'nâ nedir sırr-ı dil-i dâna nedir
Bil feyz-i Mevlânâ nedir diñle şadâ-yı "bi-ş'nev"³

Sırr ı 'Alî'ye vâkıf ol dil ka'besinde 'âkif ol
Nokta rümüzün 'ârif ol diñle şadâ-yı "bi-ş'nev"³

Ol tıfl-ı ebced-hân-ı 'aşk aña nedir bürhân-ı 'aşk
Çün okuna dîvân-ı 'aşk diñle şadâ-yı "bi-ş'nev"³

Monlâ yüzünden zü'l-minen etdi tecellî-i sühân
Âgâh ol sırr u 'alen diñle şadâ-yı "bi-ş'nev"³

Vahy-i Hudâ'dır Meşnevî şer'-i beğâdır Meşnevî
Hağ'dan şadâdır Meşnevî diñle şadâ-yı "bi-ş'nev"³

¹ tâc-ı: tâc u S1

* 248 S1 92a, S2 115b, S3 100b, İ 79a

² "bi-ş'nev": Mevlana'nın *Mesnevî*'sinin ilk kelimesi. "Dinle!"

³ -S1

Dersin olursa Meşnevî keşf ola fetḥ-i ma'nevî
Rûşen olur gönülün¹ evi diñle şadâ-yı “bi-ş’nev”i

Bildiñse de² verme ḥaber aġyârdan eyle ḥazer
Ḥâl-i³ dile eyle nazar diñle şadâ-yı “bi-ş’nev”i

Mes’üldür sem’ u başar da’vâ eder gûş u⁴ nazar
Ḥaġķını ver ey bî-ḥaber diñle şadâ-yı “bi-ş’nev”i

Öğrenmeden da’vâyı ḳo anlatmaġa ġavġâyı ḳo
Taḥşîle baġ sevdâyı ḳo diñle şadâ-yı “bi-ş’nev”i

Nefsi riyâzet-pîşe ḳıl bir kez şoñun endîşe ḳıl
Kendiñi şîr-i bîşe ḳıl diñle şadâ-yı “bi-ş’nev”i

Gitme bu yolda leng ü⁵ lük eyle ‘ibādât-ı sülük
Dilden gide şirk ü⁶ şükük diñle şadâ-yı “bi-ş’nev”i

Neymiş bilir misin ‘aceb bu rāh-ı pāk-i münteḥab
Eyle şadâķatla ṭaleb diñle şadâ-yı “bi-ş’nev”i

ġayra nazar etme hemān ol Meşnevî’den ders-ḥ’ān
Nefse esîr olma āmān diñle şadâ-yı “bi-ş’nev”i

Lāzım saña ‘ilm ü ‘amel rûbeh gibi etme ḥıyel
Ḳılma fesāneyle cedel diñle şadâ-yı “bi-ş’nev”i

Feyz al reh-i Şiddîķ’den mest ol mey-i⁷ taşdıķden
Düşme şaķın tevfiķden diñle şadâ-yı “bi-ş’nev”i

Eslāfa uy eyle devām miḥrāb-ı ‘aşķı ḳıl maķām
Ta Meşnevî olsun imām diñle şadâ-yı “bi-ş’nev”i

¹ gönülün: gönül S1

² Bildiñse de: Bildiginden S1

³ Ḥâl-i: Ḥâl ü S1

⁴ u: -S2

⁵ ü: -S2

⁶ ü: -S2

⁷ mest ol mey-i: mest-i mey ol i

Ol mürşid-i hayy dur saña kıl Meşnevî'ye iktidâ
Zâhir olur rāh-ı hüdâ diñle şadâ-yı “bi-ş’nev”i

Țut Meşnevî dānın sözün sür pâyına dā'im yüzün¹
Maḥv eyle anda kendüzün diñle şadâ-yı “bi-ş’nev”i

Ey merd-i rāh-ı Mevlevî giydiñ külāh-ı Mevlevî
Ol rāz-²h'āh-ı Mevlevî diñle şadâ-yı “bi-ş’nev”i

Ülfeti cāhillerle kes rüsvālīga etme heves
Besdir bu pendim saña bes diñle şadâ-yı “bi-ş’nev”i

Vaḳtini³ zāyi' eyleme hem türrehāt söyleme⁴
Cehlini şāyi' eyleme diñle şadâ-yı “bi-ş’nev”i

Bu reh ma'ārif rāhıdır 'ārif bu rāhiñ şāhıdır
Derviş söz āgāhıdır⁵ diñle şadâ-yı “bi-ş’nev”i

Taḥsîl edersiñ ma'rifet⁶ bulduñ erenlerden şıfat
Ḥaḳ'dan olurşun mültefed diñle şadâ-yı “bi-ş’nev”i

Başka şafâdır 'ilm-i cān taḳrîre gelmez pek nihān
İster iseñ olsun 'ayān diñle şadâ-yı “bi-ş’nev”i

Nūr-ı hüviyyetdir o söz mihr-i ḥaḳîḳatdir o söz
Bir başka şöḫbetdir o söz diñle şadâ-yı “bi-ş’nev”i

İstersen ey merd-i sa'îd Allāh ile güft ü⁷ şifîd
Ol Meşnevî'den müstefîd diñle şadâ-yı “bi-ş’nev”i

---

¹ yüzün: -S1

² rāz-: rāh- İ

³ Vaḳtini: Vaḳti S1, S3

⁴ Mısra vezne uymuyor.

⁵ āgāhıdır: āgāhdır S1

⁶ ma'rifet: mu'arrif S1

⁷ ü: -S1, S2

Bir ‘ārife kul et özün andan ayırma hiç yüzün
Diñler iseñ Esrâr sözün diñle şadā-yı “bi-ş’nev”i

Monlā Celālū’ddīn-i Rūm bahş eyledi feyz-i¹ ‘ülüm
Doldu bütün bu merz-büm diñle şadā-yı “bi-ş’nev”i

249*

mefā’ilün mefā’ilün fe’ülün
Tenim olsun o şāhıñ hāk-i rāhı
Olur belki güzergāh-ı sipāhı

Gicem² rüşen cemālīñden velākin
Şeb etdi gündüzüm zülf-i siyāhı

Ne zerķī³ hırķa kaldı ne ‘imāme
Görünce pür-şiken tarf-ı külāhı

Selāsilden rehā ister mi bu dil
Şikenc-i künc-i kāküldür penāhı

Nigāh-ı⁴ ğamzesi dil-düz hānçer
Niyāmi⁵ cāngāhım cāygāhı

Vezīrī kıt’adır⁶ endāmı ammā
Cemāli mülk-i hüsñüñ pādişāhı

Dile yarlık berāti hüsñ-i hāttı
Kaşı imzā lebidir⁷ mihr-i şāhī

¹ feyz-i: feyz ü İ

* 249 S1 93a, S2 116b, S3 101a, İ 80a

² Gicem: Gice İ

³ zerķī: zevķ-i S2

⁴ Nigāh-ı: Nigāhı S1

⁵ Niyāmi: Be-nāmı S1

⁶ kıt’adır: -S1

⁷ imzā lebidir: imzāsıdır S2

Cemâli nûru¹ çerhe şu'le şaldı
Hicâb-ı ebre koydu mihr ü² mâhı

N'ola da'vâ-yı 'aşk etdiyse Esrâr
Dü çeşm-i hûn-feşânıdır güvâhı

Cenâb-ı Mevlevî⁷'niñ sâyesinde
Değişmez efsere köhne külâhı

Ben ol hünkâr-ı ekber bendesiyim
Ki hâlâ lâ-mekândır tahtgâhı

Cihetden bi-cihâtı eyler işbât
Semâ⁴-ı Mevlevî⁷'niñ intibâhı

Yağar her güşede biñ şem'-i didâr
Gürûh-ı 'aşıkânıñ âh u vâhı³

250*

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
Yâr-i gül-püşun hayâli gönümü şen eyledi
Sîne-i pür-dâğ dâğım cümle gülşen eyledi

Eşk-i seyyâlim döküldükçe bütün eţrâfımı
Serv ü⁴ bîd ü⁵ lâle vü gül-nâr u süsen eyledi

Kârbân-ı âh geldi cümlesi meş'al-be-kef
Küy-ı dilde kondu zulmet gitdi rüşen eyledi

Deşt ü⁶ kühsâr dolup her sū hezârân şu'leler
Nür-ı⁷ esrâr ile çün vâdî-i Eymen eyledi

¹ nûru: nûr-ı S2, S3

² ü: -S1, S2, S3

³ âh u vâhı: âh vâhı S3; âh âhı S2

* 250 S1 93b, S2 117a, S3 101b, İ 80a

⁴ Serv ü: Serve S1, İ

⁵ ü: -S1

⁶ ü: -S2, İ

⁷ Nür-ı: Rümûz-ı S1

Râhiyân¹ herkes bir a'lâ menzili cây etdiler
 Hı̄'āce² künc-i hāne-i dervīši mesken eyledi

Sīnede tīr-i sitem sūrāhlar açdı velī
 Cānib-i nūzhetgeh-i dīdāra revzen eyledi

Mekr deyü nefsdan anlar ki bulmuşdu³ hālāş
 [Kim]⁴ olardanbir dil-i āgāhı me'men eyledi

Hāḫḫ edip kendisini pinhān bu iki lafz için
 Bunca farḫ u keşreti hep mā ile men eyledi

Yoḫdur ehl-i ittihād içre teḫālūf mū ḫadar
 Hı̄d-perestāne bu şūr u şerri sen ben eyledi

Maḫvda bir mūy olur zencīr-i ḫayd-ı rāh-rev
 Gör ki 'İsā'yı bile pā-beste-sūzen eyledi

Hı̄ḫm-i īmān-ı rızāda⁵ ictihād-ı pīr-i 'aşḫ
 Tār-ı medd-i lāyı zūnnār-ı Berehmen eyledi

ḫayd-ı dāigerden hālāş oldum deyü faḫr etdi şeyḫ
 Kendisin bī-çāre kendisine reh-zen eyledi

Kisve-i mevhūm-ı heybetden⁶ o kim 'uryān olur
 Āb u⁷ gilden cism-i⁸ cānın pāk-dāmen eyledi

Bezm-i cem'u'l-cem'den aḫz eyleyen feyz-i maḫāl
 Bir sözünü biñ söze cem'-i müberhen eyledi

---

¹ Râhiyân: Râhbân S1

² Hı̄'āce: Hoca S1

³ bulmuşdu: bulmuşdur S1

⁴ Matbu nüshaya göre düzeltildi.

⁵ rızāda: rızādır S1

⁶ heybetden: heyetden S1, S3

⁷ u: -S2

⁸ cism-i: cism ü S1, S2

Nâvdân-ı hâme-i Esrâr'dan iksîr aķıp
Kîmyâ-yı feyze her bir beyti maħzen eyledi

Zer ü gevher doldu aķtâr u¹ biķâ'-ı sîne hep
Nûr-ı Şemsü'l-Haķķ-ı Tebrîz anı ma'den eyledi

251*

mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün
Derdâ ki beni ol büt-i mehveş ķodu gitdi
Geldi dil-i bî-tâba bir âteş ķodu gitdi

Geh silsile-i zülfü geh ebrû-yı kemânı
Gönlümde hezârân keş-â-keş ķodu gitdi

Maħmûrum amân ver mey-i la'liñ dedim ol dem
Peymâneme zehr-âbe-i² bî-ġîş ķodu gitdi

Gönlümü çerâġ etdi ocaġını şen etdi
Âh nâmına³ bir şu'le-i ser-keş ķodu gitdi

Şad ġonce-i dâġ ile edip sînemi tezyîn
Güyâ baña bir levħ-i mûnaķķaş ķodu gitdi

Luţfu bu ķadar oldu bu şeb muţrib-i cânın
Güşumuza bir naġme-i dil-keş ķodu gitdi

Derd ü ġam u ķahr u sitem ü hecr ile ķaldım
Bir gönlümü aldı yerine beş ķodu gitdi

Bî-ķayd içelim bâdeyi şimden girü Esrâr
Ol şâh adımız 'âşık-ı⁴ mey-keş ķodu gitdi

---

¹ u: -S1

* 251 S1 93b, S2 117b, S3 101b, İ 80b

² zehr-âbe-i: zehr-i S2

³ nâmına: nâme-i İ

⁴ 'âşık-ı: hele S2

252*

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Cân geldi ağzıma hasretle cânân gelmedi
Bir nefescik kaldı ol 'İsî-i devrân gelmedi

Başıma bunca felâketler getirdi firqati
Etdi gitdi derd ü gam gönlümü vîrân gelmedi

'Azm-i küy-ı yâr edip ümmîd-i¹ büy-ı zülf ile
Kanda kaldı bilmem 'aql-ı nâbe-sâmân gelmedi

Çünkü cânân elvedâ' etdi ber-â-ber gitdi rûh
Şanki ol demden berü bir şüretim cân gelmedi

Mevc-i seyl-âb-ı sirişk üzre olup iki habâb
Çıkdı gitdi eşk ile bu çeşm-i giryân gelmedi

Ğonce-i ümmîdimiñ hûn-ı cigerdir jâlesi
Şu'le doldu çeşmime ol verd-i hândân gelmedi

Za'f-ı hasretle hilâle döndü cism-i lâğarım
Geçdi bu mehde yine ol mâh-ı tâbân gelmedi

Gönlümü aldı ber-â-ber gitdi ammâ neyleyim
Hâlimi ğâyet ile etdi perîşân gelmedi

Bilmedim insânım aldandım yemin ü 'ahdine
Oldu benden ol perî âhîr gürîzân gelmedi

Hey ne bî-bahtım² ki baqđım³ cümle dîvân-ı ğama
Vaşlma dâ'ir meded bir fâl-ı çespân gelmedi

Hayf unuttu 'aşık-ı mehcürünü ol bî-vefâ
Bir peyâm-ı dil-nişîn Esrâr'a el-ân gelmedi

* 252 S1 94a, S2 118a, S3 102a, İ 80b

¹ ümmîd-i: ümmîdi İ

² Hey ne bî-: Hey yine S1; Hey besî İ

³ baqđım: yandım S1

253*

fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

'Acabā ol şanem-i mäh-liķā gelmez mi
 Kaddimi bār-ı firāk etdi dü-tā gelmez mi

Gelirim deyü hezār 'ahd ü yemîn etmiş idi
 'Acabā hâţırına va'd-i vefā gelmez mi

Haber-i yār degil bŷy bile gelmedi hayf
 Yoĥsa bu semtlere bād-ı şabā gelmez mi

Hecr ile şŷret-i bī-rŷĥ gibi kaldım āh
 Ben kulun hâţırına hīç şanemā gelmez mi

Hasret-i āl ruĥuñla müteġayyir oldum
 Rŷy-ı ŷmmīdimize reng-i şafā gelmez mi

Böyle bī-gāne edā hayli muĥāl idi¹ saña
 Va'diñ Esrār ile yādiña eyā gelmez mi

254*

mef'ŷlŷ fā'ilātü mefā'ilŷ fā'ilün

El-ĥamd kim Ĥudā beni cāndan ayırmadı
 Cism-i nizārı rŷĥ -ı revāndan ayırmadı

Çokdan mekānım olmuş idi āstān-ı dost
 Ol lā-mekān beni bu mekāndan ayırmadı

Hayli mŷkedder olmuş idim fikr-i hecr ile
 Kıldı kerem vişāl-i 'ayāndan ayırmadı

Her nesneden ayırdı beni ĥayret-i fenā
 Ammā seniñ kapuñda amāndan ayırmadı

---

* 253 S1 94b, S2 118b, S3 102b, İ 81a

¹ idi: etdi S2

* 254 S1 94b, S2 118b, S3 102b, İ 81a

Kaşd etmiş idi hecr ile tekdîrime felek
Dostuñ kabûlü zevk-i cinândan ayırmadı

Ol bî-nişâne reng-i nişân-rüy-püş olup
Rengi hasenden 'aşkı nişândan ayırmadı

Hem eyledi maḥall-i der-âgûş kıddini
Hem ḥançer-i helâki miyândan ayırmadı

Luṭf-ı kelâmı semt-i raķîbe tüketmedi
Düşnâm-ı 'âşıkânı zebândan ayırmadı

Dehriñ¹ dağıtdı meclisini sâķî-i ezel
Câm-ı vefâyı dürd-keşândan ayırmadı

Gitdikçe mest-i bâde-i cüd u² 'atâ edip
Esrâr'ı bezm-i pîr-i muğândan ayırmadı

Oldum olalı şübḥa-şümâr-ı maḥabbeti
Silk-i 'adâd-ı Mevleviyândan ayırmadı

255*

mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün
Ebrûñu görüp kıdd-i dü-tâ yâdıma geldi
Müjgâna bakıp tîr-i cefâ yâdıma geldi

Kâkül diyerek serde hevâ yâdıma geldi
Âh eyledim ol laḥza şabâ yâdıma geldi

Feryâdım erişmiş o mehiñ küyuna ḥaķķâ
Zîrâ yine envâr-ı vefâ yâdıma geldi

İmdâdıma erdi yine bir âh-ı şerernâk
Germiyyet-i ser-bezm-i liķâ yâdıma geldi

¹ Dehriñ: Dehre S2

² u: -S2

* 255 S1 95a, S2 119a, S3 102b, İ 81b

'Aşk 'âşık u¹ ma'sûku bir etmiş ki dedim Kays
Kays Leylâ'da olan hüs n ü bahâ yâdıma geldi

Dil derler idi var idi bir mest-i cünūnum
Mecnūn denilen² bûdalâ yâdıma geldi

Ağlatdı beni fetret-i yârân-ı zamâne
Yek-rengî-i ihvân-ı şafâ yâdıma geldi

Bir âh-ı hazîn etdi bugün³ bezmde⁴ bir mest
Hep çekdicegim derd ü belâ yâdıma geldi

Ne kayd-ı 'ibâdet kudu ne fikr-i melâmet
Dün verdiği sağrâk-ı 'atâ yâdıma geldi

Gördükçe külâhında haç-ı Mevlevîyânı
Şâhâne nedir perr-i hümâ yâdıma geldi

Mecmû'a-i hayretde okurken gâzelini
Esrâr-ı perişân-edâ yâdıma geldi

256*

mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün
Allâh harîm-i hazretine reh bağısladı
Hem-derd ile şad âh-ı sehergeh bağısladı

Aldı fütâde gönlümü bî-dil kudu beni
Şoñra yerine bir dil-i âgeh bağısladı

Kim men' eder 'atıyye-i 'aşkı fakîrden
Sultân-ı 'âlem olsa n'olur şeh bağısladı

¹ 'âşık u: 'âşıkı İ

² denilen: dîdemde S1, S2, S3; dîde İ

³ bugün: bir gün S1

⁴ bezmde: bezminde S1

* 256 S1 95a, S2 119b, S3 103a, İ 81b

Efrād-ı¹ Mevlevî'ye o hem-pâlık etdi hem
Kendi rehinde kendini hem-reh bağışladı

Câh-ı vücūduñ içre dile mülk-i vaḥdeti
Mışır 'Azîzi Yūsuf'a çeh bağışladı

İhsân-ı şems-i 'aşk ile Esrâr'a bî-dirîğ
Meh-pâre-i cemâlini ol meh bağışladı

257*

fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün
Tîğ-i çeşmiñ² olup cefâ³ kılıcı
Cânıma kıydı ol cefâ kılıcı

Ḳanını⁴ dökme içün 'uşşâkıñ
Nıgeh-i fitnesi şalâ kılıcı

Lebi⁵ Ḳanımi dökmege teşne
Ġamzesi Ḳatlime rızâ kılıcı

Gör o ḳurbânı olduĝum ĝamze
Oldu şimdi dile fedâ kılıcı

Dünyeden rişte-i 'alâḳayı hep
Ḳat' eder def'aten ibâ kılıcı

Der-i vaşlıñda ol şeh-i ḥüsnüñ
Kesr-i ümmîdini recâ kılıcı

Reh-zen-i⁶ fitne tîğ-i ebrûsu
Çeşmi⁷ ḳat'-ı reh-i ḳazâ kılıcı

¹ Efrād-ı: İkrâr-ı S2

* 257 S1 95b, S2 119b, S3 103a, İ 82a

² çeşmiñ: çeşmi S2

³ cefâ: cefâ-yı S1

⁴ Ḳanını: Ḳanın S1

⁵ Lebi: Leb S1

⁶ Reh-zen-i: Zehrden S2

⁷ Çeşmi: Çeşm-i S1

Feyz-i hünkâr-ı Mevlevî Esrâr
 Ƨab'ımı etdi pādşā¹ kılcı

Hāk idim feyz-i Şems zer kıldı
 Sikke urdu o kîmyā kılcı

258*

mef'ülü fā'ilätü mefā'ilü fā'ilün
 Men kıan yuşar iken leb-i cānāne yoğ idi
 Men mest idim o bāde o peymāne yoğ idi

Men mihr eder iken leb-i cāna seniñ adın
 Nām u nişān-ı sübħa-i şad dāne yoğ idi

Men geşt ederken 'aşkıñ ile deşt ü kühda
 Mecnūn-ı ğam dedikleri dīvāne yođ idi

Hep men getirmişim ħaberi küy-ı yārdan
 Evvel cihānda şöhret-i cānāne yoğ idi

Ser-mest olup şaşırmış idim rāh-ı² ħānemi
 Dađı vücūd-ı bāde vü mey-ħāne yođ idi

Bir demde geldi kim baña ol pādiřāh-ı 'aşķ
 Dil ħānesinde maħrem ü bī-ġāne yoğ idi

Cānım atarken āteř-i dīdārına seniñ
 Eřrāf-ı şem'-i cem'ine pervāne yoğ idi

Esrār'ımızda cilveger iken maħabbetiñ
 Ol dem arada bu dil-i dīvāne yoğ idi

¹ etdi pādşā: etdirdi pādiřāh S1

* 258 S1 95b, S2 120a, S3 103b, İ 82a

² rāh-ı: reh-i S2

259*

fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

Mevlevî rāhına haqqā yeni devlet geldi
Pādşāh-ı fuqarā kutb-ı maḥabbet geldi

Yine ref¹ oldu livā-i kerem-i Mevlānā
Leşker-i kudret ile ḥusrev-i himmet geldi

Zerrelerden görünür¹ şems-i celālet nūru

260*

fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

Ser-bülend eylese bir cānı külāh-ı seyfi
Kul eder aña bu devrānı külāh-ı seyfi

Feth eder sāhibine kabza-i himmetle hemān²
Mülket-i vācib ü imkānı külāh-ı seyfi

Düşürür şu'lesine münkiri pervāne-şifat
Çekse³ şemşīr-i dirahşānı külāh-ı seyfi

Etdi te'yīd bizi seyf ü kalemle Monlā
Meşnevī emri niḡebānı külāh-ı seyfi

Ser-i cānını keser pençe-i Ḥayder ile
Kim bize etmese ĩmānı külāh-ı seyfi

Eylese münkir-i⁴ Fir'avn-şifat sihr ü⁵ ḥıyel
Gösterir mu'ciz-i şu'bāmı külāh-ı seyfi

---

* 259 S1 96a, S3 103b

¹ görünür: görünüp S3

* 260 S1 96a, S2 120b, S3 104a, İ 82a

² hemān: tamām S1, İ

³ Çekse: Çeker S1

⁴ münkir-i: münkir ü S2

⁵ ü: -S1

Ḳadrini¹ gör ki celāl eylese merdānıñ eder
Bir nemed-pāreyi fermānı külāh-ı seyfi

261*

mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün

Bu bendesine ol büt-i fettān nazar etdi
Güyā ki bir 'isyānlıya Raḥmān nazar etdi

'Ālemde ḥaḳīḳat ile me'lūf olanlar
Ḥaḳḳā ruḥ-ı dildāra da² her ān nazar etdi

Ol muğ-beçeniñ ḥāne-ḥarāb olduğu vechi
Var ise aña ben gibi sekrān nazar etdi

Pīrāne gönül tıfl iken³ oldu firifte
Ālāyiş ile çünki o fettān nazar etdi

Gencine-i güftārına mazhar olup Esrār
Her ḥālde aña pīr-i süḥandān nazar etdi

262*

mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün

Ol pādşeh-i ḥüsn 'acabā dād⁴ eder mi
Bir kerre bu dervīşi de yād eder mi⁵

Kendisi gibi cevr ü cefāda o cevān-baḥt
Tıfl-ı ḥaḫ-ı nev-zādını üstād eder mi

Hîç 'aşḳ gibi bir şeh-i zālīm ede de⁶ ḥükm
Bu memleket-i ḥaḫırım ābād eder mi

¹ Ḳadrini: Ḳudreti S2

* 261 S1 96a, S2 120b, S3 104a, İ 82b

² da: -S1, S3

³ tıfl iken: tıflı gibi S2

* 262 S1 96b, S2 121a, S3 104a, İ 82b

⁴ 'acabā dād: ĩcād-ı edā S1

⁵ Mısra vezne uymuyor.

⁶ de: -S1, S2

Esrâr bileyin şîve-i tavrını o şūhuñ
Cevr eyledi baña deyü feryâd eder mi

263*

mefûlü fâ'ilätü mefâ'ilü fâ'ilün
Bî-hüde şanma Hâk diyerek baş verenleri
Gerdenlerinde zülf-i bütândır resenleri

Dil-berleriñ cefâsı da dil-ber cefâsıdır
Bî-gâne şanmazam ben o hâtır-şikenleri

Cem' eyleyip o büt başına Çîn halkını
Zünnâr-bend-i zülfü eder Berhemenleri

Mey-hâne-i füyüz -1 maḥabbetde pîr-i mey
Pür-¹derd gönderir girü² bî-gam gelenleri

Pîş-i celâl-i gânzede dâ'im ḥazerde ol
Zîrâ tükenmez anlarıñ Esrâr fenleri

264*

fe'ilätün fe'ilätün fe'ilätün fe'ilün
Gözlerim kan döker ey dōst seni görmeyeli
Yâd eder misin 'aceb sen de beni görmeyeli

Gönlümüñ âteşi yakdı tenimi kül etdi
Ḥayliden ol şanem-i gül-bedeni görmeyeli

---

* 263 S1 96b, S2 121a, S3 104b, İ 82b

¹ Pür-: Bî- İ

² girü: -İ

* 264 K 2b

KITALAR

1*

TÂRÎḤ-İ TECDÎD-İ MEVLEVÎ-ḤÂNE-İ KASIM PAŞA**

mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

Cenâb-ı mehd-i 'ulyâ-yı Selîm Ḥan Mihr-i şâh Sulṭân
Ki zât-ı pâkidir ser-çeşme-i nûr-ı füyûz -ı¹ cân

Şalıp nûr-ı dili sâye bu devre ser-te-ser doğdu
Cemâlinden şabâhu'l-ḥayrâsâ pertev-i 'irfân

Ṭarîḫ-i Ḥaḫḫ'a sevḫ eyler o zâtı sâ'ik-i Ḳudret
Umûrunda mu'în-i ma'nevîdir himmet-i pîrân

Sezâdır nûr-ı şems olsa çerâğ-ı baht-ı iḫbâli²
Reh-i 'azminde zîrâ feyz-i Monlâ'dan alır bürhân

Kemâl-i luṭf-ı Pîr'e maḫhar oldu şübhesiz el-ḫaḫ
Ki bir dem ḫayrdan ḫâlî degildir himmeti el-ân

Ḥuşûsâ Ḥazret-i 'Abdî Dede dergâhınıñ şimdi
Eder ta'mîrine bezl-i nuḫûd u mâl-i bî-pâyân

Ḥaḫîḫat şîve-i ta'mîre muḫtâc idi ol³ dergeh
Muvaffaḫ oldu böyle ḫayra ol zât-ı kerîmü's-şân

Hemân bir nâmı ḫalmış kendi gūyâ maḫv u⁴ fâniydi
Mürûr-ı vaḫt ile başdan başa olmuşdu pek vîrân

Yapılsın deyü emr etdigi sâ'at başlayıp⁵ ḫâlâ
Kemâl-i diḫḫat ile oldu tecdîd-i bilâ-noḫşân

Behişt-i 'Adn'e döndü hep fezâ-yı Mevlevî-ḫâne
O denlü dil-güşâ kim girse bir âdem olur ḫayrân

---

* 1 S1 98a, S2 121a, S3 105b, İ83b

** S1, S2, S3, İ

¹ füyûz-ı: feyz İ

² iḫbâli: iḫbâl S2

³ ol: o İ

⁴ u: -S2

⁵ başlayıp: başlanıp S2

Der ü¹ dîvârı hep âyîne-i tevḥîd-i² ḥazretidir
Olur reng-i nuḡûş-ı bāmı nūr-ı şevḡet-i îmân

Gülistân-ı İrem yek ḡaṡve-i saḡnında zâhirdir
İrem ḡanda Cinân-ı ḡulde teşbîḡ olsa da şâyân

Açıldı ‘âleme kân-ı şafâ-yı nev-nümâdır bu
Olup³ her cünbiş-i dervâzesi⁴ bir dest-i şevḡ-efşân

Maḡabbet-ḡânesi sulṡân-ı ‘aşḡıñ⁵ menşe’i sırrı
ḡaḡîḡat ḡânḡâḡ-ı Mevlevîdir eyleseñ im‘ân

Bu dergehden olup taksîm-i ‘aşḡ u⁶ şevḡ ekvâna⁷
Alırlar feyz-i isti‘dâdı miḡdârınca ins ü cân

Tefekkür eyle imdi ol ḡaḡîḡat-dânın ‘irfânın⁸
Bu sırrı fehmi edip ḡıldı cihâna nüktesin i‘lân

Ne ‘âlî intisâb-ı bî-muḡâbâ kim ‘ale’t-taḡḡîḡ
Hep ervâḡ-ı ricâlu’llâḡ oldular görüp şâdân

Şükür geldi be-feyz-i Mevlevî Esrâr târiḡi
Güzel yapırdı bu dergâḡ-ı ‘aşḡı Vâlîde Sulṡân

---

¹ ü: -S2

² tevḡîd-i: tevḡîddir S1, S3

³ Olup: Olur İ

⁴ dervâzesi: dervâze S2

⁵ ‘aşḡıñ: -S1

⁶ u: -S2

⁷ ekvâna: ekvân S1

⁸ ‘irfânın: ‘irfânıñ S2

2*

TÂRİH-İ VİLÂDET-İ ZÜBEYDE HANIM***fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün*

Hzret-i Gâlib Dede ser-i cenâb-ı Mevlî
Kim odur ma'mûre-sâzı hâtır-ı vîrânımıñ

Bende-i memlû kim ol murşîd-i 'allâmeniñ
Hükmüne merbûtdur târ-ı za'îfi cânımıñ

Sâyesin feyz-i¹ cenâb-ı Pîr memdûd eyleye
Başımız üzre benimle cümle-i ihvânımıñ

Doğdu bir maḥdûmesi hem-çün² çerâğ-ı âfitâb
Eyledi rûşen ocağın³ şeyhimiñ sulṭânımıñ

Söyle ey Esrâr târîḥ-i şikeste-besteñi⁴
Vüs'at-i taṭvîli yokdur tab'-ı ser-gerdânımıñ

Çâr 'anâsır müjde-i târiḥiñe eyler şitâb
'İd-i ekber geldi mevlûdü Zübeyde Hanım'ın (1210)

3*

TÂRİH-İ VİLÂDET-İ ŞEYH İSMÂ'İL-İ MEVLEVİ***fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün*

Sâlik-i râh-ı ḥaḳîḳat Şeyḥ Meḥmed Mevlî
Şanki dergâh-ı Amasya cismdir ol cân gibi

Post-nişîndir ḥâliyâ ol ḥânḳâh-ı 'aşḳda
Rûşen eyler şehrini ḥurşîd-i nûr-efşân gibi

---

* 2 S1 98b, S2 122a, S3 106a, İ 83b

** S1, S3, İ; -S2

¹ feyz-i: feyzin S3

² hem-çün: hem-çü S2

³ ocağın: ocağın S2, İ

⁴ -besteñi: -besteni S2

* 3 S1 99a, S2 122a, S3 106a, İ 84a

** S1, S2, S3; Târîḥ-i Vilâdet-İ Amasya Şeyḥizâde İsmâ'il Dede S2

Feyz-i şemsü'l-Haqq'a mazhar olduğu bundan 'ayân
Geldi bir evlâdı dünyâya meh-tâbân gibi

Haq Te'âlâ tûl-i 'ömr ile ma'mûr eylesin
Mürşid-i 'uşşâk olsun zümre-i pîrân gibi

'Arif-i âgâh olup sırr-ı 'ülûm-ı Meşnevî
Sînesinde cûş kılsın dâ'imâ 'ummân gibi

'Aşk-ı Mevlânâyile¹ bilsin maḥabbet neş'esin
Ḥüsnüne ḥayrân olup Esrâr-ı ser-gerdân gibi

Tâm târîḥ-i mücevher söyledim mevlûdüne
Togdı İsmâ'îl Dede iḳbâl-i bî-pâyân gibi (1208)

4*

TÂRİḤ-İ VEFÂT-İ DERVİŞ NİYÂZ-İ MEVLEVÎ**

mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün
Ḥüseyn-i Mevlevî dergeh-nişân-i Bâb-ı Cedîd
Ki bulmuş idi t̄arîḥinde ḥayli faẓl u hüner

Süḥan-şinâs u² süḥan-dân merd-i 'âşîḳ idi
Şürûḥ-ı Meşnevî taḥrîr ederdi şâm u seḥer

Ḥuzûr-ı pîrde geçmiş idi niyâzı ḥora
Rümûz-ı maḥlasına şübhesiz olup mazḥar

Fiğângeh oldu nişângeh ḳazâ-yı³ ḥün-rîze
Vücûd-ı pâkini tîr ü yâya ḳıldı siper⁴

Cinân-ı ḥuldde rûḥ-ı revânı şâd olsun
Garîḳ-i nûr-ı cemâl ola seri ser-tâ-ser

¹ Mevlânâyile: Mevlânâ ile S2

* 4 S1 99a, S2 122b, S3 106a, İ 84a

** S1, S3, İ; Târîḥ-i Vefât-ı Dervîş Niyâz S2

² u: -S2

³ ḳazâ-yı: ḳazâ S1

⁴ Mısra vezne uymuyor.

Hesâb olsa çıkar işbu mışra‘ım târîh
Niyâz Hüseyn Dede vaşl-ı Hâkîk’a etdi sefer (1210)

5*

TÂRÎH-İ ÇİLLE-İ DERVÎŞ ‘ABDÜ’L-ĦALÎM NEYYİR ME‘A DERVÎŞ NŪRÎ-İ MEVLEVÎ**

fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün
Neyyir ü Nûri iki zerre-i Şems-i Tebrîz¹
Rûz u² şeb mihr-i hâkîkatden alırlar pertev

Dâver-i ma‘nevi olup ikisi hizmetde
Oldular Hâzret-i Gâlib Dedemize³ pey-rev

Kıldılar çille-i meydânlarını tekmiâl
Delicek güşlarını⁴ nükte-i sırr-ı “bi-ş’nev”

Geldi dört beyt şenâ ile bu târîh Esrâr
Çıkdılar hücreye Neyyir Dede Nûri Dede nev (1210)

6*

TÂRÎH-İ VEFÂT-I MANASTIRLI ĦÂFİZ DEDE**

fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün
Mevlevî Ħâfîz Manastırlı Dede
Kim Ebû Bekr idi nâmi dünyede

Evveliyâtı idi evlâd-ı mîr
Akrabâsıydı nice mîr ü⁵ vezîr

* 5 S1 99b, S3 106b, İ 84b; -S2

** S3; -S1; Târîh-i Çille-i Dervîş ‘Abdü’l-Ħalîm Neyyir Me‘a Dervîş Nûrî-i Mevlevî İ

¹ Tebrîz: Tebrîzî S1

² u: -S1, İ

³ Dedemize: Dedemiz S1

⁴ güşlarını: güşların S1, S3

* 6 S1 99b, S2 122b, S3 106b, İ 84b [Tarih, mesnevi şeklinde kafiyenmiştir.]

** S2, S3, İ; -S2

⁵ ü: -S1

Māyesinde ‘aşk u¹ ‘irfān var idi
Gönlü gözü ‘aşk ile bīdār idi

‘Ākıbet ol feyz edip bir gün zuhūr²
‘Aqlın³ aldı etdi mest-i bī-şu‘ūr

Bağmayıp māl ü menāl ü devlete
İltifāt etmedi şān u ‘izzete

Rāh-ı Mevlānā’ya ikrār eyledi
Terk-i māl ü mülk ü⁴ a‘kār eyledi

Cām-ı nāmūsı edip işkest-i ‘aşk
Düşdü semt-i Mevlevī’ye mest-i aşk

Meskeni⁵ oldu hārābāt-ı fenā
Varlığın⁶ ifna edip buldu beķā

Bir kalendar ‘āşık-ı⁷ şeydā idi
Sīne-çāk-ı ‘aşk-ı Mevlānā idi

Olmadı bir lahza maḥmūr-ı sivā
Cām-ı vaḥdet ser-ḥoşuydu dā’imā

Ol kadar maḥv-ı melāmet oldu kim
Hestī-i mevhūmunu⁸ etdi ‘adīm

Bir ‘acāyib tarz-ı ḥāşşı var idi
Ġāyet ile ḥālını⁹ şaķlar idi

¹ u: -S2

² ol feyz edip bir gün zuhūr: bir gün edip ol feyz zuhūr S2

³ ‘Aqlın: ‘Aql S1; ‘Aqlñ Ġ

⁴ ü: -S2

⁵ Meskeni: Mesken S1

⁶ Varlığın: Varlığñ S1, Ġ

⁷ ‘āşık-ı: ‘āşık u S1, Ġ

⁸ mevhūmunu: mevhūmun S1

⁹ ḥālını: ḥālın S1

Hüb-güftâr u¹ latîfe-güydu
Bü'l-'aceb-etvâr u² hândân-rüydu

İstese olup³ riyânîñ mücidi
Hem bulandırırđı⁴ hâliş mülhidi

Ṭavrı sehl-i mümteni'den müctemi'
Bir mu'ammâ idi fetḥi mümteni'

Dâ'imâ bî-ḳayd-ı fikr-i⁵ neng ü nâm
Rüz u⁶ şeb müstağrak-ı şürb-i müdâm

Bir zamân pervâz edip 'âlemleri
Kevnde ta'dâd olunmaz demleri

Ḳulle Ḳapusu'na geldi nâ-gehân
Urdu ol maṭbaḥda da⁷ ḥayli zamân

Ḥazret-i Ğâlib Efendi merd-i râh
Aña âḥir etdi tekbîr-i külâh

Sâḳîn oldu hücrede ammâ yine
Hem-dem-i⁸ peymâne vü şaḥbâ yine

Kimse bilmez ehl-i derdiñ ḥâlini
Zâhiren⁹ yolsuz şanır âmâlini

Ṭa'n ederdi ekşer¹⁰ iḥvân aña
Derler idi mülhid-i devrân aña

---

¹ u: -S1

² u: -S2

³ olup: -S1

⁴ bulandırırđı: bulandırır idi S1

⁵ fikr-i: fikr ü S1, S2

⁶ u: -S1, S2

⁷ da: ol S2

⁸ Hem-dem-i: Hem-dem ü İ

⁹ Zâhiren: Zâhir S1

¹⁰ ekşer: ekşeri S2

Gerçi hoş reftârdır zühd ü¹ şalâh
Başkadır ammâ yine hâl-i felâh

Herkesiñ hâkқыyla² bir bāzārı var
‘Āşıkıñ derd-i dil-i nā-çārı var

Kimseye ța’n eyleme Esrār sen
Kendiñi fikr eyle ey nā-çār sen

Altı gün ҡalmıř vefātına meger
Otururduķ³ geldi ol şāhib-ħaber⁴

Dedi kim ‘azm-i diyār etsem gerek
Elvedā’a gelmişim bī-reyb ü şek

Şandılar ihvān ki⁵ ol merd-i fenā
Gidecek şehir-i Manastır’dan yaña

Kim bilir⁶ ārif ‘işāret eylese
Kendi hāline⁷ beşāret eylese

Maħrem-i merdān yine merdāndır
Sırr-ı Hāķ⁸ nā-maħrem-i⁹ nā-dāndır

Etdi bu şūretle tekrār ol velī
Fevtine dā’ir niçe keşf-i celī

Līk cümle mużħikātı müstetir¹⁰
Şūretā bir ķıl ü ҡale münħaşır

¹ ü: -S1, S3

² hâkқыyla: hâķla S2

³ Otururduķ: Oturmadıķ S1

⁴ şāhib-ħaber: ħūb ħaber S1

⁵ ki: kim S2; -S1

⁶ bilir: -S1

⁷ hāline: hālini S2

⁸ Hāķ: Hâķķ’ı S1; Hâķķ’a S2

⁹ nā-maħrem-i: nā-maħrem ü S2

¹⁰ mużħikātı müstetir: mużħikāt-ı müstetī S1; mużħikāt-ı müstetir S2

Döndü hem tārîḥ-i fevtiñ¹ söyledi
Şaklabānī gitdi dergehden dedi (1210)

Nā-gehān şeş rüz geçdikde o zāt
Fevt olup etdi vedā'-ı kâ'ināt

Ol zamānda bildi ihvān-ı² şafā
Kim ne semte gidecekmiş ol hümā

Dediler cümle çekip gül-bāng-ı hū
“Ḳaddesa'llāhü te'ālā sirrahu”

7*

TĀRĪḤ-İ VEFĀT-İ NŪRĪ BABA-ZĀDE MUHYĪ'D-DĪN BABA**

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
Āh kim bu tıflı verdi aşlına
Cāy-ı pīrāna vekīl Nūrī Baba

Şulbü olmuşdu şadef bu gevhere
Feyzi ile olmuş idi bī-bahā

Ḥayf kim bu meskeni cāy etmedi

8*

TĀRĪḤ-İ VEFĀT-İ ḲAYĠSIZ BABA**

mef'ülü fā'ilätü mefā'ilü fā'ilün
Bir 'āşık-ı ḳalender idi Mevlevilere
Terk-i ğaraż muḥibb idi li'llāh³ Ḳayġısız

Āḥir çekip maḥabbeti āḥir nefesde de
Ḳıldı yerini gūşe-i dergāh-ı Ḳayġısız

¹ fevtiñ: fevtin S2, S3

² ihvān-ı: ihvān u S1

* 7 S1 100b, S3 107b, İ 85b; -S2

** S1, S3, İ; -S2

* 8 S1 100b, S2 124a, S3 107b, İ 85a

** S2, S3, İ; Tārîḥ-İ Fevt-i Ḳayġısız Baba Ḳuddise Sirrahu S1

³ li'llāh: Allāh S1

'Azm eyleyince mebde'e Esrâr söyledim
Tārīḥ-i lafzı fevtine eyvāh Kaygısız (1211)

EL-MUḤATTA“ĀT*

9*

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün
Ziyāret eyledim bir tār-ı pāk-i ḥırqa-i Pīri
Güzel ikrāmlar gördüm ḥanīf-i nükte-pīrādan

'Alāmetdir eder īṣāl bezm-i ḳurba Esrār'ı
Bugün ser-rişte girdi destime¹ dāmān-ı Monlā'dan

10*

mef'ülü mefā'īlün fe'ülün

بنکر همکی بسیرت خویش
معیوب جهان میارد ریش²
چون جلوه دراست از درونش
کستاخ نظری مکیر درویش

11*

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

اکرچه ابن عفان و عمر هر دو ولی بودند³
وَلّی کر منصفی البت ولی دیگر علی دیگر
میان این تفاوت نکتهء بشنوازین مصرع
تسلّی ولی دیگر تجلی جلی دیگر

* S1, S2, S3, İ

* 9 S1 96b, S2 124a, S3 108a, İ 86a

¹ destime: himmete S1

* 10 S1 96b, S2 124a, S3 108a, İ 86a

² درویش: درویش S1, S2

* 11 S1 97a, S2 124a, S3 108a, İ 86a

³ -S1: عهر مر

12*

mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün

Bi'llâh degildir Hâk için hâlveti şeyhiñ
Hep etdiği ma'şiyeti ketm etmek içündür

Bilmem yine h'âce ne naķış-bend-i hîyeldir
Şanma hele cem'iyyeti hâtm etmek içündür

13*

mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

Cenâb-ı mîr-i¹ dervîş etdi da'vet hayli² 'uşşâkı
Muvaffak oldu bu cem'-i kûlûbe terk-i teşvîşe

Semâ' eyler şarâb-ı feyz ile mevc-i şabâdan³ tāk
Kûlâh-ı Mevlevîdir hûşeler⁴ bu bâğ-ı dervîşe

14*

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Bâdeye oldum nemek-rîz-i sirişk
Ağladım destimde iken cām-ı âl

“İstihallü'l-hamr”⁵ Monlâ nüktesi
Zâhir oldu bâdeyi etdim helâl

15*

fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

Hırķa tennûre bahâsı ne tükenmez maşraf
Etdirir sâlike hep naķd-i sitiğnâyı telef

* 12 S1 97a, S2 124a, S3 108a, İ 86a

* 13 S1 97a, S2 124b, S3 108a, İ 86a

¹ mîr-i: mîr ü S3

² hayli: hayl-i S2

³ şabâdan: şabâda S1, İ

⁴ hûşeler: hûşe S1

* 14 S1 97a, S2 124b, S3 108a, İ 86a

⁵ “İstihallü'l-hamr”: Arapça bir söz. “Şarabı helal kıldı.”

* 15 S1 97a, S2 124b, S3 108a, İ 86a

Çerhde 'İsi'ye tecrîd-i su'âl eylemege
Çıkarız necme kemend atıp açıp semtine kef

16*

mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün
Dem-â-dem 'âşıkına¹ luṭf eden dildâra 'aşk olsun
Yıkılmış gönlünü ta'mîr eden meh-pâre² 'aşk olsun

Edip bahş-ı tesellî eyleyen³ müstağrak-ı ihsân
Bu hâli güş eden 'âşık desin Esrâr'a⁴ 'aşk olsun

17*

mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün
Efendim vaşlına⁵ ağıyar-ı bed-girdar t̄alibdir
Velâkin 'âşık-ı sâdıḳ benim ağıyar kâzibdir

Raḳîbiñ ḥaddi yok şâhib çıka qarşımda dildâra
Verir şadıḳlara tevfiḳ-i Ḥaḳ bu semt-i Ğalib'dir

18*

mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün
Meded ol kâfiriñ zülfüyle cānım ḥam-be-ḥam oldu
Verip yağmāya ĩmānım göñül beytü's-şanem oldu

Benim devletlü sulṭānım döker ḳanım yaḳar cānım
Eger ḥün içre ğalṭānım o da bir başka dem oldu

---

* 16 S1 97a, S2 124b, S3 108b, İ 86a

¹ 'âşıkına: 'uşşâḳına S2

² meh-pâre: mi'mâra S2

³ eyleyen: eylediñ S2

⁴ Esrâr'a: meh-pâre S2

* 17 S1 97b, S2 124b, S3 108b, İ 86b

⁵ vaşlına: vaşlıña S1

* 18 S1 97b, S2 125a, S3 108b, İ 86b

19*

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Ey gönül āyā nic'oldu h̄'āb-ı şīrīnim benim
 Za'ferāna döndü n'oldu rūy-ı rengīnim benim

Za'f-ı derd-i 'aşk ile bir āha yokdur kudretim
 Kandıdır ol na'ra için şīr-i gurrīnim benim

20*

mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün

Benim ki maẓhar-ı nūr-ı siyāh oldum meẓāhirden
 Anıñçün dā'imā bulmam rehā ol zūlf-i kāfirden

Ne ābīyim ne h̄ākīyim ne nārī ne hevā'iyim
 Ale'l-'ıtlāk bir nūrum¹ müberrāyım 'anāşırdan

21*

mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün

Beni āhir firāk-ı yāre meftūn etdiñ ey hicrān
 Hücūm-ı kahr ile hālīm dige-gūn etdiñ ey hicrān

Alıp 'aqlım yakıp cānım yıkip gönlüm sitemlerle
 Beni şahrā-yı gamda reşk-i Mecnūn etdiñ ey hicrān

22*

mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

Bu şeb ne hālet idi māh-tāb-ı Sa'd-ābād
 Ki döndü gevher-i seyyāle āb-ı Sa'd-ābād

* 19 S1 97b, S2 125a, S3 108b, İ 86b

* 20 S1 97b, S2 125a, S3 108b, İ 86b

¹ nūrum: nūr-ı S2

* 21 S1 97b, S2 125a, S3 108b, İ 86b

* 22 S1 97b, S3 108b, İ 86b

Hevâda cûşîş-i deryâ-yı şu'le mevc urup
 arışdı ulzüm-i elmâsa âb-ı Sa'd-âbâd¹

arardı şu'le-i bâde içinde döne döne
 Kebüterân-ı adehdir kebâb-ı Sa'd-âbâd²

23*

mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün
 Âhım atârı silsile cenândır geçer
 Alây-ı feyz kâfile-i cândır geçer

Maıvı geri görürsün atârımdır
 Sa'yinde lîk ceşş-i Süleymân'dır geçer

Zann etme sîî-i âh gelir maıv-ı zât edip
 Ser-küh-ı Sîinden 'âşık-ı nâlândır geçer

24*

mef'ülü mefâ'ilü fe'ülün
 Ey la'li tecellî-i muıalsam
 Fethinde cihân lâl ü ebkem³

Bu şeb-nem-i gevher-i fenâ mı⁴
 Yâıud gül-i ber-i nür-ı aıdem

Gird-âb-ı güher mi mevc-i hüsnünden⁵
 Yâıut-ı nigeş mi la'l-i gülfem

¹ -S1

² -S1

* 23 S1 98a

* 24 S1 98a

³ Mısra vezne uymuyor.

⁴ Mısra vezne uymuyor.

⁵ Mısra vezne uymuyor.

25*

mefâ'ilün mefâ'ilün fe'ülün
Erenler dergehine var dāme
Varırsañ maḥrūm ederler¹

Cihād-ı nefsi ḳorlar da cihānda
Varıp ceng-i Fireng-i Rūm ederler

---

* 25 S1 98a

¹ Mısra vezne uymuyor.

RUBAÏLER

HARFÛ'L-ELİF MİN-RUBÂ'İYYÂT*

(Ahreb)**

1*

Ey maẓhar-ı evvelîn olan Mevlânâ
 Ey mefhar-i âhîrîn olan Mevlânâ
 Sen cümle peygâm-berlere¹ tebşîr olduñ²
 Ey pîr-i ricâl-i dîn olan Mevlânâ³

2*

Ey raḥmet-i 'âlemîn olan Mevlânâ
 V'ey melce-i ân u ĩn olan Mevlânâ
 Herkesden ümîdimiz tükendi sañadır⁴
 Me'yüslara mu'în olan Mevlânâ⁵

3*

'Âşık mısın ey dil 'acabâ n'oldu saña
 Bitmez mi bu sevdâ bu hevâ n'oldu saña
 Dîvâne misin bir nefes ârâmıñ yok
 Derk eylemedim gitdi eyâ n'oldu saña

4*

Maşûr olup ğarîk-i 'irfân-ı Hudâ
 Bir nükteye baş u cânını etdi fedâ
 Deryâ-yı fedâya düşdü ser-tâbe-ka-dem
 Çok himmet ü çok sadâkat u çok da'vâ

---

* İ; Rubâ'İyyât Fî-Ḥarfi'l-Elif S2; Rubâ'İyyât-ı Dervîş Esrâr-ı Mevlevî S1; Dîvân-ı Rubâ'İyyât-ı Dervîş Esrâr-ı Mevlevî S3

** Rubailer, birkaç mısra hariç ahreb kalıbıyla yazılmıştır.

* 1 S1 101a, S2 125a, S3 109b, İ 87b

¹ peygâm-berlere: pîrlere S1, C

² Mısra vezne uymuyor. / Sen cümle peygâm-berlere tebşîr oldun: Herkesden ümîdimiz tükendi sañadır S2

³ Ey pîr-i ricâl-i dîn olan Mevlânâ : Me'yüslara mu'în olan Mevlânâ S2

* 2 S1 101a, S2 125b, S3 109b, İ 87b

⁴ Herkesden ümîdimiz tekendi sañadır: Sen cümle peygâm-berlere tebşîr oldun S2

⁵ Me'yüslara mu'în olan Mevlânâ: Ey pîr-i ricâl-i dîn olan Mevlânâ S2

* 3 S1 101a, S2 125b, S3 109b, İ 87b

* 4 S1 101a, S2 125b, S3 109b, İ 87b

5*

Tîr-i sitemiñ cānıma geçdi cānā
 Şimden girü ne kayd-ı¹ ğam derd ü belā
 ‘Aşıkda ne dil qaldı ne şabr u ārām
 Sen durma cefā eyle hemān bî-pervā

6*

Āh etdi firāq-ı dōst qaddimi² dü-tā
 Vāh etdi beni zār u³ zebūn bār-ı cefā
 Hayf ol şehi görmez ise çeşm-i giryān
 Birkaç güne dek ölür gider nā-bīnā

7*

Efsūs ki gitdi ol büt-i müsteşnā
 Efsūs ki künc-i ğamda qaldım tenhā
 Dil bir yaña gitdi bir yaña şabr u hıred
 Çün oldu gözümde⁴ ol şanem nā-peydā

8*

‘Azm-i sefer etdi yār-i mehveş hayfā
 Etdi beni hecri telh u⁵ nā-hoş hayfā
 Öldügüme⁶ ğam yemez idim dildārı
 Görsem beni yaqmadan bu āteş hayfā

9*

Şeb geldi yine ğamıñla qaldım tenhā
 Hicrān elemi h̄⁷ābı harām etdi baña
 Bir⁷ yanımı aldı āteş-i vā-veylā
 Bir yandan ise hücūm eder baħr-i bela

---

* 5 S1 101a, S2 125b, S3 109b, İ 87b

¹ kayd-ı: kayd u S2

* 6 S1 101a, S2 125b, S3 109b, İ 87b

² qaddimi: qaddim S1

³ u: -S1

* 7 S1 101b, S2 126a, S3 109b, İ 87b

⁴ gözümde: gözümde S1

* 8 S1 101b, S2 126a, S3 110a, İ 87b

⁵ u: -S1

⁶ öldügüme: öldürmege S1

* 9 S1 101b, S2 126a, S3 110a, İ 88a

⁷ Bir: Dört S2

10*

Tā hayret-i ‘aşkıñ şanemā geldi baña
 Mir’ât-ı dil-i zât-nümā geldi baña
 Ol zevk ile bağıdıkça ruḥ-ı hayretime
 Senden görünür rûy-ı şafâ geldi baña

11*

Tā devlet-i ‘aşk rāygān geldi baña
 Esrâr-ı nihân cihân cihân geldi baña
 Bu hayret ile her nereye gitdimse
 Ağyâr yalan yâr ‘ayân geldi baña

12*

Bir ‘āleme vardım ki ne ḥavf u ne recā
 Bir menzile erdim¹ ki ne cevr ü ne vefā²
 Bir rütbeye geldim ki ne men‘ ü ne ‘atā
 Bir hayrete düşdüm ki ne vaşl u ne sivā

ḤARFÜ’L-BĀ’**

13*

Sırrımıza perdedir kitāb-ı mektüb
 İfşāmız³ eder rûy-ı⁴ beyānı maḥcüb
 Elfāzda şems-i ma’nîmiz etdi gurüb
 Mektübümüz oldu ‘ayn-ı maḥv-ı maḥlüb

---

* 10 S1 101b, S2 126a, S3 110a, İ 88a

* 11 S1 101b, S2 126a, S3 110a, İ 88a

* 12 S1 101b, S2 126b, S3 110a, İ 88a

¹ erdim: erem S1

² vefā: cefā S2

** i; Fî-Ḥarfi’l-Bā’ S1, S2, S3

* 13 S1 101b, S2 126b, S3 110b, İ 88a

³ İfşāmız: İfşānemiz S1

⁴ eder rûy-ı: ederdı S2

14*

Çokdan bunu bildi bu füsürde kâleb
 Kim bir dil-i âgâhdadır her maṭleb
 Bu mışra' olur şimdi baña vird-i zebân
 Dil sende olunca kimdesin sen yâ Rab

15*

Her işlere¹ kadîrsin yâ Rab
 Üftâdeye dest-gîrsin yâ Rab
 Zâlimler elinde koma bî-çâre kılun²
 İşkestelere naşîrsin yâ Rab³

16*

Gül-hîz edip rüyunu yârîñ mül-i leb
 Şad reng-i hicâb ile açıldı gül-i leb
 Hûn etdi dil-i gönceyi reşk ile yine
 Âgâz-ı terennüm edicek bülbül-i leb

17*

Dil-i gevher-i feyze oldu ammâ ṭâlib
 Bî-çârede âşâr-ı hevâ pek gâlib
 Geldi der-i hânedanına ağlayarak
 Luṭf eyle amân ey cenâb-ı Şâkıb

18*

Âhir seni görmez miyim ey mâh 'aceb
 Yoḥsa tükenir mi⁴ 'ömr-i kûtâh 'aceb
 Zâyî' mi olur âh-ı seḥergâh âyâ
 Etmez mi naşîb-i vaşlîñ⁵ Allâh 'aceb

---

* 14 S1 102a, S2 126b, S3 110b, İ 88a

* 15 S1 102a, S2 126b, S3 110b, İ 88a

¹ işlere: işde S1

² kılun: kılunñ S2, İ

³ Rubai vezne uymuyor.

* 16 S1 102a, S2 126b, S3 110b, İ 88b

* 17 S1 102a, S2 127a, S3 110b, İ 88b

* 18 S1 102a, S2 127a, S3 110b, İ 88b

⁴ tükenir mi: tükedir mi S1

⁵ vaşlîñ: vaşlını S2

19*

Ahşam olup oldu¹ halk mestâne-i h̄'āb
 Kaldı yine tenhā bu dil zār u harāb
 Tā şubha degin mūnisim oldu ancak
 Feryād u fiġān u sūziş ü çeşm-i pür-āb

20*

'Aşq eyledi gitdi cism-i vîrāmı harāb
 Derd eyledi gitdi beyt-i aḫzānı harāb
 Eşk eyledi gitdi çeşm-i giryānı harāb
 Yār eyledi gitdi kalb-i vîrāmı harāb

21*

'Aşq āteşi etdi kâleb ü kalbi harāb
 Cibrîl-i dil oldu şu'le-i āha kebāb
 Hurşîd-i cihān-ı² 'aşq oldu bî-tāb
 Ol rütbede şu'lelendi kim tāb-ı 'itāb

ḤARFÜ'T-TĀ*

22*

Ey Mevlevî mesleginde āşār gözet
 Eslāfına uy³ şîve-i eṭvār gözet
 Yum gözlerini şeş cihete etme nazār
 Aç dîde-i cānı da'imā yār gözet

---

* 19 S1 102a, S2 127a, S3 110b, İ 88b

¹ olup oldu: oldu olup S2

* 20 S1 102b, S2 127a, S3 111a, İ 88b

* 21 S1 102b, S2 127a, S3 111a, İ 88b

² cihān-ı: cihānıñ S1

* İ; Fî-Ḥarfi't-Tā' S1, S3; Rubā'ıyyāt Fî-Ḥarfi't-Tā' S2

* 22 S1 102b, S2 127b, S3 111b, İ 88b

³ uy: rüy S1

23*

ترکل که نواساز اصول اشیاست
 دردی همه مایهء وجودی پیدااست
 در کشته بخود نکتهء اجمالی کون¹
 مجموعہء آب و آتش و خاک و هواست

ḤARFŪ'Ş-ŞĀ*

24*

Ser-meclis-i şeyḥde vaşf-ı ḥübân 'abeş
 Şeytân yanında medḥ-i Raḥmân 'abeş
 Geldikde o şūḥ bezme gitdi şūfî
 Elbette [cesîm]² olsa dîv-i nādân 'abeş

25*

Mūsā edemez şu'le-i ruḥsâr ile baḥş
 'Îsâ edemez la'l-i güher-bâr ile baḥş
 Dāvūd edemez şîve-i güftâr ile baḥş
 Kimse edemez Aḥmed-i muḥtâr ile baḥş

ḤARFŪ'L-CĪM*

26*

Aşḥâb sülük-i Meşnevî'ye muḥtâc
 Hızır öyle ḥayât-ı ma'nevîye muḥtâc
 Bu cümle selâṭîn-i ḥaḳîḳat-dîhîm
 İḥsân-ı cenâb-ı Mevlevîye muḥtâc

---

* 23 S1 102b, S2 127b, S3 111b, İ 89a

¹ 2جکون: کون¹

* İ; Fî-Ḥarfi'ş-Şā' S1, S3; Rubā'ıyyāt Fî-Ḥarfi'ş-Şā' S2

* 24 S1 102b, S2 127b, S3 112a, İ 89a

² [cesîm]: cism S1, S2, S3, İ

* 25 S1 102b, S2 127b, S3 112b, İ 89a

* İ; Fî-Ḥarfi'l-Cîm S1, S3; Rubā'ıyyāt Fî-Ḥarfi'l-Cîm S2

* 26 S1 102b, S2 127b, S3 112b, İ 89a

27*

Ey mübtedî eyleme şaşkın ye's ile lec
Allâh açar elbet saña hüsn-i maḥrec
Tut nuṭḡ-ı Resûl'ü düşme semt-i şekke
Miftâh-ı şabırla fetḥ olur bâb-ı ferec

ḤARFÛ'L-ḤÂ*

28*

Ey ṭâlib-i inkişâf-ı esrâr-ı¹ fütûḥ
V'ey râh-neverd-i² cânib-i³ ḥazret-i rūḥ
Var Ḥazret-i Şâriḥ'e niyâz eyle ki tâ
Şadr u dil-i pür-ḥicâbıñ olsun şürûḥ

ḤARFÛ'L-ḤÂ*

29*

Ey Mevlevî menba'-ı fenâdır maṭbah
Kân-ı ni'am-ı nûr-ı⁴ rızâdır* maṭbah
Her şu'lesi bir nûr-ı tecellî-i cemâl
Şan "vâdi-i Eymen"-i⁵ hüdâdır maṭbah

30*

'Âşıklara kim celâl eder dil-ber-i şûḥ
Yek-pâre şikeste-hâl eder dil-ber-i şûḥ
Mestâne nigâhı zü'l-feḳârıñ çekmiş
Peymâne ile kıtâl eder dil-ber-i şûḥ

---

* 27 S1 103a, S2 128a, S3 112b, İ 89a

* İ; Fî-Ḥarfi'l- Ḥâ' S1, S3; Rubâ'ıyyât Fî-Ḥarfi'l- Ḥâ' S2

* 28 S1 103a, S2 128a, S3 113a, İ 89a

¹ esrâr-ı: esrâra S1

² -neverd-i: nûr-ı S1, İ

³ cânib-i: cenâb-ı İ

* İ; Fî-Ḥarfi'l- Ḥâ' S1, S3; Rubâ'ıyyât Fî-Ḥarfi'l- Ḥâ' S2

* 29 S1 103a, S2 128a, S3 113a, İ 89a

⁴ nûr-ı: nûr u S1

* rızâdır: ḥayâdır S2

⁵ "vâdi-i Eymen": *Kur'ân-ı Kerîm*, Kasas Suresi, Ayet: 30. "Hz. Musa'ya Tur dağında sağ taraftan seslendik..."

* 30 S1 103a, S2 128a, S3 113b, İ 89b

31*

Şârihden olur rûh-ı kılûbe menfûh
 Muhtâc aña bu rehde cevânân u şüyûh
 Esrârım Meşnevî'niñ ol kim ister
 Dergâh-ı Rusûhî'den ala feyz-i rüsûh

32*

Bir âteşe düşdüm ki göreydi¹ dūzâh
 Yanmağ nic'olurdu² ögreneydi dūzâh
 Ya Rab beni bu âteşe yakma diyerek
 Feryâd ile Hakk'a yalvaraydı dūzâh

HARFÛ'D-DÂL*

33*

Her şey edicek mazharına 'akd-i 'uhūd
 Olmuş reh-i dil sâlikine 'aşk-ı mev'ūd
 Bir reh ki cenâb-ı 'aşka andan varılır
 Ya'nî reh-i dilden yapılır ehl-i şühūd

34*

Sultân-ı rusül feyz-i hayât-ı sermed
 Yek-tâ güher-i bahr-i tecellî-i Ehad
 Ser-çeşme-i mihr-i ehadıyyet oldu
 Tâ halka-i çeşm-i harf-i mîm-i Ahmed

---

* 31 S1 103a, S2 128a, S3 113b, İ 89b

* 32 S1 103a, S2 128a, S3 113b, İ 89b

¹ göreydi: gördü S1

² nic'olurdu: nic'olur S2

* İ; Fî-Harfi'd- Dâl S1, S3; Rubâ'ıyyât Fî-Harfi'd- Dâl S2

* 33 S1 103b, S2 128b, S3 114a, İ 89b

* 34 S1 103b, S2 128b, S3 114a, İ 89b

35*

انجابه که¹ مثنوی منلا باشد
 بایک اثر آن شه دانا باشد
 عقلت بسرآور بادب نیشین که
 بی شبهه جناب پیر انجابه شد

36*

نوروزغرهء صیام کشت بدید²
 شدنشئه وقت روزه داران چوعید
 سعدین ژبیش وپس ماه رمضان
 اخوان صفارا همه کردست سعید

37*

Mir'ât-i cemâl-i Pîr Sulţân Veled
 Hünkârımıza vezîr Sulţân Veled
 Qaldım reh-i iftirâkda pâ-der-gil
 Ol bendeñde dest-gîr Sulţân Veled

38*

ان دلکه ازان زلف رهی شدچکند
 وان سر که زسودات تهی شدچکند
 بان دل و آن سری بی عشق وهوا
 کرملک جها نرا شهی شدچکند

---

* 35 S1 103b, S2 128b, S3 115a, İ 89b

¹ 2سکی چلفه

* 36 S1 103b, S2 128b, S3 114a, İ 89b

² 1چدی هیدی د

* 37 S1 103b, S2 128b, S3 114a, İ 90a

* 38 S1 103b, S2 129a, S3 114a, İ 90a

HARFÛ'Z-ZÂL*

39*

Gelmez baña gerçi şerbet-i¹ dehr lezîz
 Ammâ kef-i dil-berden olan zehr lezîz
 Men 'âşıkım 'âşık saña ey dōst baña
 Luţfuñ gibi oldu etdigiñ kahr lezîz

HARFÛ'R-RÂ*

40*

Ta'rîf edemem zâtı katı bālâdır
 Taḥkîk-i vücūd-ı Haḡ gibi a'lâdır
 Ancaḡ şu kadar añladım ehlu'llâhiñ
 Tevḥîdleri vaḥdet-i Mevlânâ'dır

41*

Geh luţfunu 'âşıklara der-kâr eyler
 Geh tîr-i sitem cānımıza kâr eyler
 Luţf etse de cevr etse de hoşnūduz² çok
 N'eylerse yine 'âşıkına yâr eyler

42*

Bir dil ki seniñ zülfüne ser-beste yatur
 Zencîr-i elem öñünde işkeste yatur
 Bālin edinip³ şeh-per-i Cebrā'îl'i
 'İsā gibi rûh-ı maḡz iken ḡaste yatur

---

* İ; Fî-Ḥarfi'z-Zâl S1, S3; Rubā'ıyyât Fî-Ḥarfi'z-Zâl S2

* 39 S1 104a, S2 129a, S3 115a, İ 90a

¹ şerbet-i; şerbet S1

* İ; Fî-Ḥarfi'r-Râ' S1, S3; Rubā'ıyyât Fî-Ḥarfi'r-Râ' S2

* 40 S1 104a, S2 129a, S3 115a, İ 90a

* 41 S1 104a, S2 129a, S3 115a, İ 90a

² hoşnūduz: hoşnūd S1

* 42 S1 104a, S2 129a, S3 115a, İ 90a

³ edinip: edinir S2

43*

Bir bād eğerse de ki¹ hep merg-i şu'ūr
 Koymaz o gülistānda gül-berg-i şu'ūr
 Hırmengeh-i 'aklı vermeden² bāda o bād
 Bir ān-ı muqaddem ede gör terk-i şu'ūr

44*

Ey dehr seniñ raḥaṭıñ it'ābıñdır
 Hoşnūd yine senden seniñ aşhābıñdır
 Hākister-i külhan-ı kanā'at bi'llāh
 Bālā-ter şad bister-i sincābıñdır

45*

Ey luṭf u³ kerem himmetine fermān-ber
 V'ey hükümüne münḥasır 'ināyet yek-ser
 Üftādeleriñ melce'isiñ sultānım
 Bir nazra⁴ ki olsağ yeter idi maẓhar

46*

Ey Mevlevī feyz-i ṭālibān himmetdir
 Himmet de menūṭ-ı ḥidmet-i Ḥāzretdir
 Kayd eyleme⁵ kıl ü kālī gel eyle sülük
 Bu meslek-i nāzenīn reh-i ḥidmetdir

47*

Ey çille-keş-i ḥidmet-i bī-minnet-i Pīr
 Sa'y eyleyip etme ḥidmetinde⁶ taqşır
 Cibrīl bile felekde ḥasret-keşdir
 Kim ḥidmet-i 'uşşāka ede kendin esīr

---

* 43 S1 104a, S2 129b, S3 115b, İ 90a

¹ ki: key S2

² vermediñ: vermedin S2

* 44 S1 104a, S2 129b, S3 115b, İ 90b

* 45 S1 104a, S2 129b, S3 115b, İ 90b

³ u: -S1

⁴ nazra: nazar S1, S2

* 46 S1 104a, S2 129b, S3 115b, İ 90b

⁵ eyleme: eyle S1

* 47 S1 104b, S2 129b, S3 115b, İ 90b

⁶ ḥidmetinde: ḥidmetde S2, İ

48*

Ẓann eyleme Esrār'¹ ki dîvân söyler
 Yâhud süḥanı² fikr-i perişân söyler
 Bir ḥarfî benim degil bu kı̄l ü kı̄liñ
 Şî'r ü ğazelim cenâb-ı cānân söyler

49*

Ḥurşîd ki feyz-yâb-ı Mevlânâ'dır
 Kem zerre-i âfitâb-ı Mevlânâ'dır
 Kıtub-ı dü cihân olsa kişi 'âlemde
 Bir 'abd-i 'atîk-i bâb-ı Mevlânâ'dır³

50*

Ḥayder ki ṭarîk-i 'aşqda murcâdır
 Ser-ḥalka-i ṭanzîm-i reh-i Monlâ'dır
 Şiddîk ki bu milletiñ⁴ eñ erşedidir
 Ḥod⁵ pîş-ḳadem-i meslek-i Mevlânâ'dır

51*

'Ariflere bürhân Hüşâmüddîn'dir
 Cân mülküne sultân Hüşâmüddîn'dir
 Hep nüshâ-i Meşnevî ser-â-pâ zâtı
 Bu Meşnevî el-ân Hüşâmüddîn'dir

---

* 48 S1 104b, S2 130a, S3 116a, İ 90b

¹ Esrār': Esrār S2

² süḥanı: süḥan-ı S2

* 49 S1 104b, S2 130a, S3 116a, İ 90b

³ S2'de, son iki mısranın yerine sonraki rubainin son iki mısrası yazılmıştır.

* 50 S1 104b, S2 130a, S3 116a, İ 90b

⁴ milletiñ: milletin S1, S3

⁵ Ḥod: Ḥoş S1

* 51 S1 104b, S2 130a, S3 116a, İ 91a

52*

Ruḥsârîña yâriñ niçe beñzer gül-i ter
 Yâ¹ zülfüne teşbîh ola mî² sünbül-i ter
 Gülşende ruḥuñ³ yâdına ḳan yaş döküm
 Her ḳatresi oldu dîde-i bülbül-i ter

53*

Aḥşam olup erdi yine derd ü ğamlar
 Şad şûr u belâlar sitem ü mâtemler
 Şimdi geceler hem-demim oldu hicrân
 Yâr ile şabâḥa dek ederken demler

54*

Ol ‘ömr ki yârsiz gezer yoḳ gibidir
 Yâr olmasa hestî-i beşer yoḳ gibidir
 Bî-‘aşḳları ḥisâba alma aşlâ
 Ol şaḥs ki yârsiz gezer yoḳ gibidir

55*

Andıḳça seni ‘aḳl perîşân olur
 Sîne süzân u dîde giryân olur
 Cânım tenimi biraḳmaḡa sa’y eyler⁴
 Ten mużtarib-i âteş-i hicrân olur

56*

Çün eyledi yâr-i dil-sitân ‘azm-i sefer
 Sanki ḳodu cismi etdi cân ‘azm-i sefer
 Ben bî-dil ü bî-cân hemân bir şaḥşım
 Göñlüme göründü o zamân ‘azm-i sefer

---

* 52 S1 105a, S2 130a, S3 117a, İ 91a

¹ Yâ: Tâ S1

² ola mî: oldu mu S2

³ ruḥuñ: ruḥun S1, S2, S3

* 53 S1 105a, S2 130a, S3 116a, İ 91a

* 54 S1 105a, S2 130b, S3 116a, İ 91a

* 55 S1 105a, S2 130b, S3 116b, İ 91a

⁴ eyler: eyle İ

* 56 S1 105a, S2 130b, S3 116b, İ 91a

57*

از عشق توهر کوشهء غوغای دگر
 وزیادهء توهر دلی رسوای دگر
 تابوی رسید از سر زلفت¹ بجهان
 بر خاست ز سرهر کسی سودای دگر

ḤARFŪ'Z-ZĀ*

58*

Rū-pūş iken mihr-i zuhūra şebimiz
 Āyīneye şūret mi verir kevkebimiz
 Ḥurşīd remed-dīde olur bağsa bize
 Seyr et nerede karar eder mezhebimiz

59*

Fehm eyle nedir haḳīḳat-i mezhebimiz
 Ser-çeşme-i şems-i dīndir meşrebimiz²
 Āşār-ı zuhūra zāhir olsağ da yine
 Āyīneyi şūretde ḳomaz ḳalebimiz

60*

Her kim ki reh-i 'aşğda rüsvā³ olmaz
 Rindān arasında merd-i bālā olmaz
 Varlığını seg gibi haḳīr eyleye gör
 Ehl-i ḫalebe nāz u sitignā olmaz

---

* 57 S1 105a, S2 130b, S3 116b, İ 91a

¹ S1 کفر : از سر

* İ; Fī-Ḥarfi'z-Zā' S1, S3; Rubā'ıyyāt Fī-Ḥarfi'z-Zā' S2

* 58 S1 105a, S2 130b, S3 117b, İ 91b

* 59 S1 105b, S2 131a, S3 117b, İ 91b

² meşrebimiz: mezhebimiz S1

* 60 S1 105a, S2 130b, S3 117b, İ 91b

³ rüsvā: rüsvāy S1

61*

Künc-i dile ittihād u¹ şirket sığmaz
 Ol bü'l-'aceb āyīneye şūret sığmaz
 Bir 'āleme düşdü şimdi ol hayrān kim
 Hicrān nedir vücūd-ı vuşlaṭ sığmaz

62*

Tab'a ruḥunu² edip taḥayyül³ ḳomuşuz
 Dīvān içine gül-i tefe"ül ḳomuşuz
 Biz şīşe-i çeşmi ḥūn-ı eşk ile yuyup
 La'liñ gibi nev-ğonce iki gül ḳomuşuz

ḤARFŪ'S-SĪN*

63*

Efsūs hicrān baña eyler efsūs
 Efsūs ki ğam benimle söyler efsūs
 Eyvāh ki cümle 'ömrüm oldu efgān⁴
 'Aşkıñdan elimdeki ser-ā-ser efsūs

64*

Besdir baña bu ḥāl-i perīşānım bes
 Besdir bu melāmetim bu efgānım bes
 Ne küfre ne ĩmāna yarar ahvālim var⁵
 Ḳahr ise ğaraż benim bu ḥüsranım bes

---

* 61 S1 105b, S2 131a, S3 117b, İ 91b

¹ u: -S2

* 62 S1 105b, S2 131a, S3 117b, İ 91b

² ruḥunu: r ūḥunu S1, S2

³ taḥayyül: taḥvıl S1

* İ; Fī-Ḥarfi's-Sīn S1, S3; Rubā'ıyyāt Fī-Ḥarfi's-Sīn S2

* 63 S1 105b, S2 131a, S3 118b, İ 91b

⁴ efgān: figān S2

* 64 S1 105b, S2 131b, S3 118b, İ 91b

⁵ var: -S2

HARFÛ'Ş-ŞİN*

65*

Hayfâ yine deryâ-yı hazân etdi hurûş
 Bülbülleri kıldı künc-i hasretde hamûş
 Gûş etmemege¹ vedâ'-ı hüzn-i çemeni
 Gizlendi dolâba sâgar-ı penbe-be-gûş

66*

Cânım lebime getirdi ol la'l-i hamûş
 Peymâne-i güftârını etdirmedi nûş
 Âhir dedi kim eyleme bî-hûde telâş
 Benden edemez kimse vefâ harfini² gûş

HARFÛ'Ş-ŞAD*

67*

Âyînem olup³ rüsûm-ı rindâne-i rakş
 Oldu ser-i sevdâ-zede dîvâne-i rakş
 Ten 'âlem-i iztîrâbda pâre-i⁴ zevk
 Dil şem'-i cemâle karşı pervâne-i rakş

68*

Ey kayd-ı vücûddan⁵ eden istihlâş
 'Aşkdan gayrı yokdur aña⁶ cây-ı halâş⁷
 Cismiñ olucağ 'aşk ile fânî-i mahz
 Cânîñ ola şadr-ı meclis-i hâşşu'l-haşş

---

* İ; Fî-Harfi'ş-Şin S1, S3; Rubâ'ıyyât Fî-Harfi'ş-Şin S2

* 65 S1 106a, S2 131b, S3 119a, İ 91b

¹ etmemege: etmege S1

* 66 S1 106a, S2 131b, S3 119a, İ 92a

² harfini: havfını S1

* İ; Fî-Harfi'ş-Şad S1, S3; Rubâ'ıyyât Fî-Harfi'ş-Şad S2

* 67 S1 106a, S2 131b, S3 119b, İ 92a

³ Âyînem olup: Âyînemdir S2

⁴ pâre-i: bâde-i S2

* 68 S1 106a, S2 131b, S3 119b, İ 92a

⁵ vücûddan: vücûdun S2

⁶ yokdur aña: aña yokdur İ

⁷ Mısra ahrem vezniyledir.

69*

Münkirleri eylemek semâ'a taḥrîş
 Ḥuffâşları etmedir şu'â'a taḥrîş
 Bu gevheri ol gürûha teklîf etmek
 Yoḥsulları etmedir metâ'a taḥrîş

ḤARFÛ'Z-ZÂD*

70*

Sâliklere lâzım evvelâ terk-i ğarâz
 Ger tâlib iseñ ḥayâta bul merg-i ğarâz
 Açmaz gül-i maḫşûduñu* bâĝbân-ı füyûz
 Bağçeñde eger görürse bir berg-i ğarâz

ḤARFÛ'T-ṬĀ*

71*

Zâhidlere teklîf-i mey-i nâb ğalaṭ
 Elbetde dıraḥt-ı ḥuşk için âb ğalaṭ
 Mecrûh-ı ğamım ur¹ beni ey² ḥançer-i çeşm
 Nîm-bismile ğayrı luṭf-ı kaşşâb ğalaṭ

* 69 S1 106a, S2 131b, S3 119b, İ 92a

* İ; Fî-Ḥarfi'z - Zâd S1, S3; Rubâ'ıyyât Fî-Ḥarfi'z- Zâd S2

* 70 S1 106a, S2 132a, S3 120b, İ 92a

* maḫşûduñu: maḫşûdunu S2

* İ; Fî-Ḥarfi't- Ṭâ' S1, S3; Rubâ'ıyyât Fî-Ḥarfi't-Ṭâ' S2

* 71 S1 106b, S2 132a, S3 121a, İ 92a

¹ ur: urur S2² ey: -S2

HARFÛ'Z-ZÂ*

72*

Esrâr-ı lebiñdir sühanımda melhûz
 Güş etse Mesîh olurdu elbet maḥzûz¹
 Aldım kaleme cemâliniñ² nûktelerin
 Mecmû'a-i şî'rim oldu levḥ-i maḥfûz

HARFÛ'L- 'AYN*

73*

Ey ḥusrev-i taḥt-ı lâ-mekânî-i semâ'
 V'ey maḥz-ı ḥayât-ı câvidânî-i semâ'
 Gel sîne-i 'âşıkda biraz ârâm et
 Başdan aşa tâ baḥr-i me'ânî-i semâ'

74*

Tâ gerden-i câna geçeli ṭavḳ-ı semâ'
 Dîvâneye döndürdü beni zevḳ-i semâ'
 Zann eyleme ıztırâbı firḳatdendir
 Vuşlatdaki iştiyâkdır şevḳ-i semâ'

75*

Ey Mevlevî özge bir edâdır bu semâ'
 Âşâr-ı zuhûr-ı kibriyâdır bu semâ'
 Başdan başa 'ayn-ı Ḥaḳ'dır ehl-i 'aşḳa
 Mecmû'a-i vaḥdet-i Ḥudâ'dır bu semâ'³

---

* İ; Fî-Ḥarfi'z-Zâ' S1, S3; Rubâ'ıyyât Fî-Ḥarfi'z-Zâ' S2

* 72 S1 106b, S2 132a, S3 122a, İ 92b

¹ maḥzûz: melhûz S2

² cemâliniñ: cemâliñ S2, İ

* İ; Fî-Ḥarfi'l-'Ayn S1, S3; Rubâ'ıyyât Fî-Ḥarfi'l-'Ayn S2

* 73 S1 106b, S2 132b, S3 123a, İ 92b

* 74 S1 106b, S2 132a, S3 123a, İ 92b

* 75 S1 106b, S2 132b, S3 123a, İ 92b

³ İ'de, bu rubainin ilk iki mısrası ile sonrakinin son iki mısrası bir rubai olarak verilmiştir.

76*

Ey Mevlevî mazhar-ı Hudâdır bu semâ'
 Âyîne-i şâhid-i beķâdır bu semâ'
 Şüret degil 'ayn-ı ma'nî-i vuşlatdır
 Bezm-i ezel ile âşnâdır bu semâ'

77*

Hoş geldi bugün hâzret-i cânâna semâ'
 Farz oldu yine 'âşık-ı hayrâna semâ'
 Dildâr gelip rubâ'iler söyleyerek
 Şad 'işve ile eyledi mestâne sema'

78*

Gel meclise ey yâr-i dil-ârâm-ı semâ'
 Teşrîfîne¹ müntazır bu nâ-kâm-ı semâ'
 Peymâne-i harfi-i lebiñi² 'âşıkâ şun
 Ser-mest ede âğâzını encâm-ı semâ'

ĤARFÛ'L-ĜAYN*

79*

Ey Mevlevî nûr-ı evliyâdır bu çerâğ
 Ser-ħalka-i ihvân-ı şafâdır bu çerâğ
 Ta'zîm ile dâ'im nazar eyle aña kim
 Çün merdüm-i çeşm-i âşnâdır bu çerâğ

80*

Rüşenger-i meclis-i şafâdır bu çerâğ
 Ayîne-i nûr-ı kibriyâdır bu çerâğ
 GÛyâ dil-i meydân-ı fenâdır bu çerâğ
 Fahriyye-i merdân-ı Hudâ'dır bu çerâğ

---

* 76 S1 106b, S2 132b, S3 123a, İ 92b

* 77 S1 106b, S2 132b, S3 123a, İ 92b

* 78 S1 107a, S2 132b, S3 123a, İ 92b

¹ Teşrîfîne: Teşrîfine S1, S2, S3

² lebiñi: lebini S2, S3

* İ; Fî-Ĥarfi'l- Ĝayn S1, S3; Rubâ'ıyyât Fî-Ĥarfi'l- Ĝayn S2

* 79 S1 107a, S2 133a, S3 123b, İ 92b

* 80 S1 107a, S2 133a, S3 123b, İ 93a

ḤARFÛ'L-FĀ*

81*

Ser-çeşme-i âb-ı rûh-efzâdır zülf
 Mecmû'a-i esrâr-ı Meşîhâ'dır zülf
 Püşîde-i Ka'be-i tecellâdır zülf
 Şeh-perr-i sürûş-ı Sidre-peymâdır zülf

ḤARFÛ'L-ḲĀF*

82*

Tâ evvel-i evvelde¹ bakıp Ḥazret-i Ḥaḳ
 'Aşḳ-ı nazarı âdeme düşmüş el-ḥaḳ
 Zâtında maḥabbet diyecek insândır²
 İnsân demek 'aşḳ demektir ancak

83*

Ey cân u dilim dîde-i giryânıma bak
 Bir kerre n'olur ḥâl-i perîşânıma bak
 Dil oldu esîr-i kâkül ü ḥaḫḫ-ı bütân
 Kâfirler eliñde kaldı imânıma bak

84*

Zülfüñde³ nihân fikr-i hevâ-yı 'âşık
 La'liñde hemân feyz-i devâ-yı 'âşık
 Âhımdan alıp⁴ şu'leyi tiğ-i nigeñ
 Çeşminde 'ayân 'aks-i belâ-yı 'âşık

---

* İ; Fî-Ḥarfi'l-Fâ' S1, S3; Rubâ'ıyyât Fî-Ḥarfi'l- Fâ' S2

* 81 S1 107a, S2 133a, S3 124a, İ 93a

* İ; Fî-Ḥarfi'l-Ḳâf S1, S3; Rubâ'ıyyât Fî-Ḥarfi'l-Ḳâf S2

* 82 S1 107a, S2 133a, S3 124b, İ 93a

¹ evvel-i evvelde: ezelde S2

² insândır: efsânedir S2

* 83 S1 107a, S2 133a, S3 124b, İ 93a

* 84 S1 107b, S2 133b, S3 124b, İ 93a

³ Zülfüñde: Zülfünde S2

⁴ alıp: olup S1

85*

Bir dil-bere 'āşıkım ki bir 'āşıkı 'aşk
 'Āşıklarının cümlesiñiñ sâbıkı 'aşk
 'Uşşâk yolunda maḥv u fânî kalmış
 Bākî yine rāh-ı 'aşkıñıñ şādıkı 'aşk

ḤARFŪ'L-KĀF*

86*

'Aşk olmasa ey dil seni biz neyledik
 'Aşkıñ eliñe biz seni çāker verdik
 Herkes edicek gönñünü maṭlûbuna 'arz
 Biz gönñümüze 'aşkıñızı gösterdik

87*

Her ṭavrımızıñ mebd-e' i Mevlâ diyerek
 Her zerrede ḥurşîd-i tecallâ diyerek
 Pîş ü peşe bakmaz bir alay abdâlız
 Girdik yola yâ Ḥazret-i Monlâ diyerek

88*

Sâcid oluruz sâķiye tā'at diyerek
 Mey-nüş ederiz 'ayn-ı 'ibâdet diyerek
 Dâreyn ğamından olayım dersin dūr
 Mey-ḥāneye gel sen selâmet diyerek

89*

ای درکه تو ملجاء هر انس و ملک
 سرکشتهء سودای تو کشته است فلک
 تقدیس کنه ذات تو روح القدس
 فریاد همی زنان که العزة لك

* 85 S1 107b, S2 133b, S3 124b, İ 93a

* İ; Fî-Ḥarfi'l-Kāf S1, S3; Rubā'ıyyât Fî-Ḥarfi'l-Kāf S2

* 86 S1 107b, S2 133b, S3 125a, İ 93a

* 87 S1 107b, S2 133b, S3 125a, İ 93b

* 88 S1 107b, S2 134a, S3 125a, İ 93b

* 89 S1 107b, S2 134a, S3 125a, İ 93b

90*

Ey Mevlevî birlikde devâm eyle dilek
 Geldikçe şadâ kudūmdan düm düm tek
 Ferdiñ kıdemini¹ kudūmdan aḥz eyle
 Vaḥdetde medār alıp semā' eyleyerek

ḤARFŪ'L-LĀM*

91*

Ey zāhid-i ḥuşk eyleme bî-hūde cidāl
 Muḥtac degil saña Ḥudā-yı müte“āl
 Bi'llāh bedel gelir 'ibādetleriñe
 Bir āh eder ise yār öcünden abdāl

92*

Ey Mevlevî zāt-ı ism-i a'zamdır dil
 Tā bezm-i ḥarīm-i ḥāşşa maḥremdir dil
 Aç gözünü cem'iyet ile eyle nazar
 Kim merdüm-i dīde-i dü 'ālemdir dil

93*

Gel ey şanem-i 'işve-pesendim gel gel
 Baḫdırma yola kendi efendim gel gel
 Tā key ğam-ı firḫaṭiñle giryān olayım²
 Çoḫdan beri zār u³ müstmendim gel gel

---

* 90 S1 108a, S2 134a, S3 125a, İ 93b

¹ kıdemini: kıdemiñ İ

* İ; Fî-Ḥarfi'l-Lām S1, S3; Rubā'iyāt Fî-Ḥarfi'l-Lām S2

* 91 S1 108a, S2 134a, S3 126a, İ 93b

* 92 S1 108a, S2 134a, S3 126a, İ 93b

* 93 S1 108a, S2 134a, S3 126a, İ 93b

² olayım: oldum S1

³ u: -S1

HARFÛ'L-MÎM*

94*

Hāk-i reh-i çār-yārdır¹ dergâhım
 Men bende-i aşhâb-ı Resûlu'llāh'ım
 Biñ cān ile evlād-ı Muḥammed ḳuluyum
 Hāk-i ḳadem-i 'Alī Veliyyu'llāhım

95*

Men bende-i aḥbāb-ı Resûlu'llāhım
 Ne Ḥārīciyim ne Şi'î-i güm-rāhım
 Hem bende-i Bū-Bekr² ü³ 'Ömer 'Oşmān'ım
 Hem ḥāk-i reh-i⁴ 'Alī Veliyyu'llāhım

96*

رندمکه بدر گاه تو مست آمده ام
 افتاده وزار و دل بدست آمده ام
 ای مظهر احسان و کرم مولانا
 تعمیر دلم کن که شکست آمده ام

97*

Herkesde göñül olduğun inkār ederim
 'Aşıklığı ḥod göñlüme iksār ederim
 Bir dil ki cefa-yı yār ile zār degil
 Bi'llāh aña dil demege⁶ ār ederim

* İ; Fî-Ḥarfi'l-Mîm S1, S3; Rubā'ıyyât Fî-Ḥarfi'l-Mîm S2

* 94 S1 108a, S2 134b, S3 126b, İ 94a

¹ çār-yārdır: çār-yār S2

* 95 S1 108a, S2 134b, S3 126b, İ 94a

² Bū-Bekr: Ebū-Bekr S1

³ ü: -S2, S3

⁴ ḥāk-i reh-i: çāk S2er-i

* 96 S1 108a, S2 134b, S3 126b, İ 94a

⁵ زار: زارو S2

* 97 S1 108b, S2 134b, S3 126b, İ 94a

⁶ demege: demekle S1

98*

Ey ğamzesi ħaşm-ı¹ cān-ı cümle ‘ālem
 Olduñ yine bī-amān-ı cümle ‘ālem
 Günden güne eفزūn edip fitneleri
 Kaydında degil amān-ı cümle ‘ālem

99*

Sırr-ı dil-i merdān-ı Ĥūdā’yım² ‘aşkıım
 Bir nükte-i bī-çūn ü çerāyım ‘aşkıım
 Gönlümden eder ħiṭāb dildār baña
 Esrār-ı cenāb-ı kibriyāyım ‘aşkıım

100*

Ben dergehine fütāde mestim geldim
 Gönlüm gibi yek-pāre Őikestim geldim
 Bir ‘āşık-ı dīrīneñüm³ ey sākī-i ‘aşk
 Tā dil-şüde-i bezm-i Elest’im geldim

101*

Men ‘āşık-ı dil-ber-i perī-ruḥsārım
 Göstermeyeli yüzün⁴ zebun-ı zārım
 Etmez benim ile zerrece ünsiyet
 Evlād-ı beşer olduğuma bīzārım

102*

‘İsā’ya müşābih ise çeşm-i yārım
 Kalmadı Müselmānlık ile bāzārım
 Benzerse eger zülf-i siyāh-ı yāre
 Şāhid oluñuz ki bende-i zünnārım

---

* 98 S1 108b, S2 135a, S3 126b, İ 94a

¹ ħaşm-ı: ħaşm u İ

* 99 S1 108b, S2 135a, S3 126b, İ 94a

² Ĥūdā’yım: Ĥūdā-yı S1

* 100 S1 108b, S2 135a, S3 126b, İ 94a

³ dīrīneñüm: esīrineñüm S1

* 101 S1 108b, S2 135a, S3 127a, İ 94a

⁴ yüzün: yüzünden İ

* 102 S1 108b, S2 135a, S3 127a, İ 94b

103*

Hoş vaqt idi ol ki yâr ile hem-dem idim
 Şeb-tâbe-seher meclisine maḥrem idim
 Yādına gelir mi ey dil ol demler kim
 Her gūşe Behişt idi vü ben ‘Ādem idim

104*

Men cām-ı vücūdu ḥurd u¹ ḥāşāk etdim
 Ol sāğarı reng-i levnden pāk etdim
 Cān verdim o² dil-berîñ yolunda ammā
 Aşlıma yetiştim bu teni ḥāk etdim

ḤARFÛ'N-NÛN*

105*

Maṭlûbunu cānān edene ‘aşk olsun
 Her zerrede seyrān edene ‘aşk olsun
 Maḫşūd olan bildigine ermekdir
 Īmānını iḫsān edene ‘aşk olsun

106*

Her cānibi ma‘mūr olana ‘aşk olsun
 Her nüktede Maḫşūr olana ‘aşk olsun
 Her söylediği³ Ḥaḫḫ olana ‘aşk olsun⁴
 Zikri ile mezkūr olana ‘aşk olsun

---

* 103 S1 109a, S2 135a, S3 127a, İ 94b

* 104 S1 109a, S2 135b, S3 127a, İ 94b

¹ u: -S2

² o: ol S2

* İ; Fî-Ḥarfi'n-Nûn S1, S3; Rubā'ıyyāt Fî-Ḥarfi'n-Nûn S2

* 105 S1 109a, S2 135b, S3 127b, İ 94b

* 106 S1 109a, S2 135b, S3 127b, İ 94b

³ söylediği: dedigi S1

⁴ ‘aşk olsun: eyva'llāh S1, S2, S3

107*

'Aşk ile egerçi doldu hep kevn ü mekân
Lâkin eşeri 'âdem ile oldu 'ayân
Ser-çeşme-i 'aşk olup vücūd-ı inşân
'Alemlere cümle andan etdi sereyân

108*

بِاسْمِ تَجَلَّى أَحَدِ شَمْسِ الدِّينِ
كَشْتَهُ مَتَقَابِلِ بَعْدِ شَمْسِ الدِّينِ
نِيرِ مَوْلَى رُومِ فَلَكَ عَرَفَانِسْتِ
طَالِعِ شَدَازِ وَهَمْجُو وَلَدِ شَمْسِ الدِّينِ

109*

Yâ Rab ne belâyimiş bu şubḥ-ı hicrân
Kim leyle-i pür-zalâmdan verdi nişân
Ḥasret başıma şabâhı etdi zindân
Efgân bu sevâdî-i siyehden efgân

110*

Peymâne dönüp bezmde ḥandân ḥandân
Gül-gonce-i teşne açdı bustân bustân
Alay-ı şafâ göründü leşker leşker
Dil-ber ser-i bezme geldi raqşân raqşân

111*

Dil geldi ser-i küyuña¹ giryân giryân
Bir kez nazar et ḥālîñe ḥandân ḥandân
Bî-çâre-i dergehiñdir üftâdeñdir
Ey pādşehim mürüvvet iḥsân iḥsân

* 107 S1 109a, S2 135b, S3 127b, İ 94b

* 108 S1 109a, S2 135b, S3 127b, İ 94b

* 109 S1 109b, S2 136a, S3 127b, İ 95a

* 110 S1 109b, S2 136a, S3 127b, İ 95a

* 111 S1 109b, S2 136a, S3 127b, İ 95a

¹ küyuña: küyuna S2

112*

Şüfî çağırır Hudâ'yı sübhân sübhân
Zâhidlere vird oldu ğufrân ğufrân
Lâkiñ ne güzel nükte-i râcihdir ki
'Âşıkların evrâdı da ihsân ihsân

113*

Olsun nice bir dîde giryân giryân
Bir kez nazar et hâline¹ ħandân ħandân
Yok kimse şikâyet etmege ey zâlim
Senden sañadır yine bu efgân efgân

114*

Ey zâtına âyîne yine² zâtı olan
Âyâtına nâzır yine âyâtı olan
Şems-i ruĥuñ ey meh bu kadar zâhir iken
Ayrı mı olur kemîne zerrâtı olan

115*

Oldu yine meclis-i semâ'-ı merdân
Ĥurşîdî utandırdı şu'â-ı merdân
Bir aĥz u 'aṭâ ki kimseniñ yoĥdur eli
Dildâr ĥırîdâr-ı metâ'-ı merdân

116*

Şâdım ki ğam u elemle yâr oldum men
Ĥün-ı ciĝerimle bâde-ĥ'âr oldum men
Hicrân ile ol rütbede me'lûfum kim
Müstâĝni-i vuşlat-ı niĝâr oldum men

---

* 112 S1 109b, S2 136a, S3 128a, İ 95a

* 113 S1 109b, S2 136a, S3 128a, İ 95a

¹ Bir kez nazar et hâline: Etmez mi bizi ol gül S2

* 114 S1 109b, S2 136b, S3 128a, İ 95a

² âyîne yine: yine âyîne İ

* 115 S1 109b, S2 136b, S3 128a, İ 95a

* 116 S1 110a, S2 136b, S3 128a, İ 95b

117*

Ey devlet-i cāvidān 'izzet senden
 Üftāde-i 'aşka luṭf u¹ rif'at senden
 Ha'if mi olur nālegerān-ı derdiñ
 Feryād bizden ise 'ināyet senden²

118*

'Āşıklara iḥsān u ' ināyet senden
 Hem cevri ü cefā ḳahr u melāmet senden
 Üftādeleriñ arada yoḳdur şun'u
 Bu nāz u niyāz u³ vaşl u firḳat senden

119*

Ta çend ola hecriñ ile bu cān giryān
 Göz yaşı batıp olur gözüm⁴ ḳan giryān
 Olmaz mısın ey ḡonce-i ḡandān ḡandān
 Tā key⁵ gezeyim ḡamıñla giryān giryān

ḤARFÜ'L-VĀV*

120*

Sīnemde yanar nār-ı tecellādır bu
 Tekrīm olunan 'Ādem-i ma'nādır bu
 Fethiñde Felātün-ḡired 'ācizdir
 Dil nāmına bir nūkte-i ḡarrādır bu

---

* 117 S1 101a, S2 136b, S3 128a, İ 95a

¹ u: -S1

² Mısra ahrem vezniyle yazılmıştır.

* 118 S1 110a, S2 136b, S3 128a, İ 95b

³ u: -S1

* 119 S1 110a, S2 137a, S3 128a, İ 95b

⁴ Göz yaşı batıp olur gözüm: Gözyaşı bütün görmeden olur S2

⁵ key: ki İ

* İ; Fī-Ḥarfi'l-Vāv S1, S3; Rubā'iyāt Fī-Ḥarfi'l-Vāv S2

* 120 S1 110a, S2 137a, S3 128b, İ 95b

121*

Şâbâş güzel devlete erdiñ ey serv
 Ta şahn-ı harîm-i vaşla girdiñ ey serv
 Ben cānımı verdim nigeñ-i dildāra
 Sen bu nazara ‘aceb ne verdiñ ey serv

122*

‘Ayîne-i mihr-i zâtsın ey meh-rū
 Nūr-ı siyeh-i ism-i celāliñ gīsū
 Rüşen-nazarān ‘atf-ı nigāh etse görür
 Her halka-i zülfü bir zamîr-i yā-hū

123*

Haḫdır deme Qur’ân-ı tecellâdır bu
 Tevhîd-i cemāle medd-i “illā”dır bu
 Ruhsârına karşı zülf halka halka
 Söyler bu kadar dehān açıp hū hū hū

124*

Göñlüm nereden düşdü saña ey meh-rū
 Teng oldu bu sevdalı başıma her sū
 Bir yerde karar eyleyemem şubha degin
 Zehr oldu iki dîdeme tatlı uyku¹

125*

Geldi seherî yanıma ol âteş-rū
 Ser-çeşme-i hurşîd gibi elde sebū
 Yüzün yüzüme koyup dedi gūşuma kim
 Bî-çāre güneş doğdu nedir bu uyku

---

* 121 S1 110a, S2 137a, S3 128b, İ 95b

* 122 S1 110a, S2 137a, S3 128b, İ 95b

* 123 S1 110b, S2 137a, S3 128b, İ 95b

* 124 S1 110b, S2 137b, S3 128b, İ 96a

¹ uyku: uyhu S1, İ

* 125 S1 110b, S2 137b, S3 128b, İ 96a

HARFÛ'L-HÂ*

126*

Fağrında şafâsın bulana eyva'llâh
 Zevkiyle fenâsın¹ bulana eyva'llâh
 Ser-mest-i cemâl olanlara 'aşk olsun
 'Aşkında Hudâ'sın bulana eyva'llâh

127*

Ol âfete oldum olalı üftâde
 Hep raht u bisâtı vermişimdir² bâda
 Dil garkâ-i hûn olup fütâde-ğaltân
 Tâ haşr-ı niyâza dek gider feryâda

128*

Ey gamzesi âteş-zen-i cân-ı fitne
 Nûr-ı ruhu hurşîd-i cihân-ı fitne
 Başdan başa devrân harâb oldu dağı
 Geçmez mi zamân-ı bî-amân-ı fitne

129*

Yâ Rab baña ağıyarını³ ağıyar eyle
 Mağv eyle beni varlığını var eyle
 Bildir beni baña "men 'aref"⁴ haqqı-çün
 Mağcüb kıma mağrem-i esrâr eyle

---

* İ; Fî-Harfi'l-Hâ' S1, S3; Rubâ'ıyyât Fî-Harfi'l-Hâ' S2

* 126 S1 110b, S2 137b, S3 129a, İ 96a

¹ fenâsın: şafâsın İ

* 127 S1 110b, S2 137b, S3 129a, İ 96a

² vermişimdir: vermiş idi S1

* 128 S1 110b, S2 137b, S3 129a, İ 96a

* 129 S1 110b, S2 138a, S3 129a, İ 96a

³ ağıyarını: ağıyarını S2, İ

⁴ "men 'aref": Hadis-i Şerif. "Kendisini bilen Rabb'ini bilir."

130*

Dil geldi elinde 'arz-ı hâl-i dîvâne
 Çok yandı yakıldı ol şeh-i devrâna
 Zabt etmege kim kâdir o şekvâgeri kim
 Hem mest ola hem 'âşık u¹ hem dîvâne

131*

Bak şûfi-i bî-dimâğın endîşesine
 Tezvîr kırar ehl-i diliñ pîşesine
 Vermem hum-ı 'aql-ı Feylosofânı dağı
 Ben bezm-i diliñ kemîne bir şîşesine

132*

Hâşâ ki cihânda sen gibi dil-ber ola
 Hâşa ki bu hüsn ile saña beñzer ola
 Yok fitnede akrânı siyeh kâkülünün²
 Vardır deyü sevdâda olan kâfir ola

133*

Yadıma gelip firâk-ı dil-ber bu gece
 Yutdum yine şubha dek zehirler bu gece
 Yandı yüregim kan ile doldu bağrım
 Ateşlere düştü dîde-i ter bu gece

134*

Eyvâh belâ-yı hecre düşdüm eyvâh
 Sevdâya düşürdü beni gam-ı vâ-veylâh
 Herkes baña dîvâne deyü ta'n eyler
 Aşvâlimi kimse bilmez illa'llâh

---

* 130 S1 111a, S2 138a, S3 129a, İ 96a

¹ u: -S2, İ

* 131 S1 111a, S2 138a, S3 129a, İ 96b

* 132 S1 111a, S2 138a, S3 129a, İ 96b

² kâkülünün: kâkülün S1

* 133 S1 111a, S2 138a, S3 129b, İ 96b

* 134 S1 111a, S2 138b, S3 129b, İ 96b

135*

Hîç kimseye yoğ minnetimiz dünyāda
 Hem almadı hîç malebimiz ‘ukbāda
 Allāhileriz dūnye vū ‘ubā ne demek¹
 Mevlāyileriz sāye-i Mevlānā’da

136*

Dil-ber bizi giryān eder eyva’llāh
 Gitdikçe perīṣān eder eyva’llāh
 Abdāl-ı rızāyız apuşunda Esrār
 Neyler ise iḥsān eder eyva’llāh

137*

Ey dīdelerim durma hemān an ağla
 Yād et o gūlü ana boyan an ađla
 Bu bezm-i fiğan her zaman girmez ele
 Ey sāđar-ı dilde ana an an ağla

ḤARFŪ’L-YĀ’*

138*

Dil oldu ezelde ‘āṣı-ı Muṣtafevī
 Cān oldu gūlām-ı cezbe-i Murtażavī
 El-ḥamd bir cem’a refī olduğ ki ²
 Hem Bekrī vū hem Mevlevīyim³ hem ‘Alevī

139*

Manṣūr rümūz-ı “lā”yı⁴ taḥı etdi
 “İllā”yı ḥaıat ile tevfi⁵ etdi
 Meczūb-ı maḥabbet ol idi ‘ālemde
 Her sözde cenāb-ı ‘aṣı tasdi etdi

---

* 135 S1 111a, S2 138b, S3 129b, İ 96b

¹ demek: demektir İ

* 136 S1 111b, S2 138b, S3 129b, İ 96b

* 137 S1 111b, S2 138b, S3 129b, İ 96b

* İ; Fī-Ḥarfi’l-Yā’ S1, S3; Rubā’iyyāt Fī-Ḥarfi’l-Yā’ S2

* 138 S1 111b, S2 138b, S3 130a, İ 96b

² Mısra ahrem vezniyle yazılmıṣtır.

³ Mevlevīyim: Mevlevī vū S2

* 139 S1 111b, S2 139a, S3 130a, İ 97a

⁴ "lā"yı: Mevlāyı S2

⁵ tevfi: tedı S2

140*

Manşūr cenāb-ı ‘aşka teslīm oldu
 Dārı aña tahtgāh-ı tekrīm oldu
 Dīvāne rümüz-ı ‘aşkı ta‘rīf için
 ‘İndiñde fedā kazāya taqdīm oldu

141*

Oldum mey-i ‘aşkıñla ħarāb ey sākī
 Ser-tābe-ķadem ġark-ı şarāb ey sākī
 Mey ver ġam-ı ferdāyı lisāna alma¹
 ‘Aynımda degil rüz-ı ħesāb ey sākī

142*

Mey ver baña luṭf eyle amān ey sākī
 Meyle bulurum ġamdan amān ey saķī
 Mey-nūş edelim bir iki ġün ‘ālemde
 Āħir oluruz ħāke nihān ey sākī

143*

Ey dil seni yār bī-nevā etmedi mi
 Şoñra bu ķadar va‘d-i vefā etmedi mi
 Bir ġün eder elbetde devāsın iħsān
 Bir zerrece derd-āşnā etmedi mi

144*

Sākī² yine etdi teng ü pür-şūr beni
 Mey vermedi ķılmayınca maħmūr beni
 ġam olmasa zevķ neydigin bilmezdim³
 Vīrāneligim eyledi ma‘mūr beni

---

* 140 S1 111b, S2 139a, S3 130a, İ 97a

* 141 S1 111b, S2 139a, S3 130a, İ 97a

¹ alma: añma S1

* 142 S1 112a, S2 139a, S3 130a, İ 97a

* 143 S1 112a, S2 139a, S3 130a, İ 97a

* 144 S1 112a, S2 139b, S3 130a, İ 97a

² Sākī yine: Yine sākī S2

³ bilmezdim: bilmezidim S2

145*

Şeyhim reh-i Mevlevî'de Ğālib oldu
 Feyz-i nefesi 'āleme vāhib oldu
 Esrār egerçi¹ bî-nevādır ammā
 Bir çāker-i hānedān-ı Şāķıb oldu

146*

Ey fetḥ eden 'ilm-i pīrde tarz-ı nevī
 Olmaz bu kadar Meşnevīye şerḥ-i kavī
 Bi'llāh tarīķ-i Mevlevī'de birsin
 Yā Hāzret-i şeyḥ Rusūḥī-i Anķaravī

147*

Gördükçe seniñle gezdigim rāhları
 Eflāke çıkar derūnumuñ āhları
 Bilseydiñ eger firāķıñ ile ḥālim
 Bekletmez idiñ bu sāli² bu māhları

148*

Mevlevī rāhına ḥaķķā yeni devlet geldi
 Pādşāh-ı fuķarā kutb-ı maḥabbet geldi
 Yine ref' oldu livā-i kerem-i Mevlānā
 Leşker-i kudret ile ḥusrev-i himmet geldi

Temmet*

---

* 145 S1 112a, S2 139b, S3 130b, İ 97a

¹ egerçi: gerçi S1

* 146 S1 112a, S2 139b, S3 130b, İ 97b

* 147 S1 112a, S2 139b, S3 130b, İ 97b

² sāli: sāl S2

* 148 S2 139b; -S1, S3, İ

* S1; -S2, S3, İ

BEYİTLER

EBYÂT*

1*

*mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün*Semâ'-ı Mevlevî gösterdi bende “şemme vechu'llâh”¹

Ben o mihrâb döndükçe bu devrân dönse çevrilmem

2*

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

درکند میل بخوان دل من عیب مدارا

کیت کنا هیست در شهر شما نیر کنند

3*

müstef'ilâtün müstef'ilâtün

قراری قرار محو محدود

سکون بی سکون در لا مکانست

4*

fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

Farğdan geçmez envâr-ı maḥabbet doluyuz

Seveniñ de ḳuluyuz sevmeyeniñ de ḳuluyuz

5*

mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

Bileydim sevmez idim sevdigimi bilmedi bilmem

Gözüm görmüş gönül sevmiş özüm bilmişdir bilmem

Temmet*

* S1; -S2, S3, İ

* 1 S1 112a; -S2, S3, İ

¹ “şemme vechu'llâh”: *Kir'ân-ı Kerîm*, Bakara Suresi, Ayet: 115. “Nereye dönerseniz) Allâh'ın yüzü, zâtı oradadır.”

* 2 S1 112b; -S2, S3, İ

* 3 S1 112b; -S2, S3, İ

* 4 S1 112b; -S2, S3, İ

* 5 S1 112b; -S2, S3, İ

* S1; -S2, S3, İ

MESNEVÎLER

1*

MEŞNEVİYYÂT-I HAMDİYYE-İ ESRÂR DEDE*

Bî'smi'llâhi'r-Rahmâni'r-Rahîm

*mefâ'ilün mefâ'ilün fe'ülün*Bi-ḥamdi'llâh dedim “elḥamdüli'llâh”¹

Ki böyle ḥamd eder kendüye Allâh

Yine ḥamd² eyleyen ḥamd eyleyendir

Bu ḥamdi ibtidâdan söyleyendir

Demiş elḥamdüli'llâh ibtidâdan

Ki ḥamd eden Ḥudâ olsun Ḥudâ'dan

Ḥudâ ḥamd etmiş idi ḥazretine

Bu söz gelmezdi ḥalkıñ ḳudretiñe

Senâ etmiş yaratmış kâ'inâtı

Eder evşâf-ı zâtı vü³ şıfâtı

Ḥamidden dem olunca cüz'-i a'zam

Nefesle oldu te'yîd ibn-i âdem

Nefesde ḥamd içündür âdemi de

Ḥudâ'dan âdeme oldu demi de⁴

Pes âdem her ne dese ḥamd-i Ḥaḳ'dır

Süḥan medḥi Ḥudâ'dan bir sebaḳdır

Cihânda söylenip söylenecekler

Ḥudâ'nıñ medḥiñe tesbîhiñ eyler

* 1 S1 112b, S2 139b, İ 98a; -S3

* S2; Meşneviyyât S1; Meşneviyyât-ı Esrâr Dede El-Mevlevî İ

¹ “elḥamdüli'llâh”: *Kur'an-ı Kerîm*, Fatiha Suresi, Ayet: 1. “Allah'a ḥamd olsun.”² Yine: -S1³ zâtı vü: zâtını S1, İ⁴ İ; -S1, S2

Bu mevcûdât-ı maşnû'ât-ı eşyâ
Ederler hamd-i Hâkık'ı bî-muḥâbâ

Hudâ'dan zâhir oldu ibtidâ' hamd
Kemâl-i şun'una kıldı Hüdâ hamd

O hamdiñ nûrudur nûr-ı Muḥammed
Ki nâmı oldu âniñ nûr-ı Aḥmed

"Fe-küllî'l-ḥalkı¹ min-nûri"² buyurdu
Hüdâ ol nûr ile dünyâyı kurdu

Çün oldu âşikâr 'âlemle³ 'Âdem
O hamdiñ nûru oldu 'Âdeme dem

Bu 'âlemle bu 'Âdem şüret-i hamd
Bu şüretten göründü şüret-i hamd

Zuhûrâtı⁴ zuhûr etdirdi⁵ Mevlâ
Ale't-tertib⁶ ḥalk oldu temâmâ

Velâkin her merâtibde müselleme
Tecellî eyledi⁷ ol hamd-i aḳdem

Merâtib 'âlem ü 'âdemde mevcûd
Tecellî etdi anda ism-i Maḥmûd

Velî ol isme vardır çok müzâhir
Kimisi mü'miñ oldu kimi kâfir

Olan mü'miñ eder îmânına hamd
Olan kâfir eder küfrânına hamd

---

¹ ḥalkı: Hâkıkı S2

² "Fe-küllî'l-ḥalkı² min-nûri": Hadis-i Şerif. "Herşeyi bir nurdan yarattı."

³ 'âlemle: 'âlemde S1

⁴ Zuhûrâtı: Zuhûrât-ı S2

⁵ etdirdi: ederdi S1

⁶ tertib: terkib S1

⁷ eyledi: -S1

Kimisi devletine hamd ederler
Kimisi zilletine hamd ederler

Kimisi hamd eder ki kām-rānım
Kimisi hamd eder ki nā-tüvānım

Kimisi hamd eder şad kâse-ḥāna
Kimisi rāzıdır bir pāre nāna

Kimisi gāfil-i hamd ü şenādır
O hamd olmasa bilmez kim hebādır

Velīkiñ gāfleti de bir tecellī
Bu ni'met eylemiş anı tesellī

Olup meşgūl mülk ü ni'met ile
Ber-ā-berdir o ni'met¹ midḥat ile

Edip bir ḥāmide Allāh ḥürmet
Verir gāfillere de māl ü ni'met

O 'ārifler ki aşḥāb-ı nazardır
Tehī baqmaz cihāna pür-'iberdir

Görünce ni'meti herkesde ḥaḳḳā
Bilir kim nūr-ı hamd etmiş tecellā

Bi-ḥamdi'llāh ki feyz-i Mevlevīden
Erişip nūra çeşmim kıldı rüşen

Maḳām-ı pāk-i Maḥmūd'a erişdim
Koyup mevcūdu maḳşūda erişdim

Ne semte eyledimse 'atf-ı diḳḳat
Göründü çeşmime nūr-ı ḥaḳḳat

Kemīne zerreden envār gördüm
Gözümü gönlümü bīdār gördüm

---

¹ ni'met: ni'mete S1

Nazar kıldım ki 'âlemde ne kim var
Bütün müstağrak-ı deryâ-yı dîdâr

Diledim ki edem hamd ol 'atâya
O ihsân u o luğf-ı bî-nihâye

Velî gördüm ki yokdur gayrı mevcûd
Bir olmuş hâmid-i hamd ile Maḥmûd

Temevvüc kıldı deryâ-yı fütûḥât
Gönülde cûş etdi baḥr-i âyât

Başımdan aşdı deryâlar gibi 'aşk
Lebimden taşdı şahbâlar gibi 'aşk

Maḥall-i gevher-i dîdâr oldum
Muḥîṭ-i ḳulzüm-i esrâr oldum

Doğardı tıfl-ı ma'nî Meryem-i dil
Mesîḥâ oldu her ḥarf-i dem-i dil

Maḥabbet başladı "hel min-mezîd"e
Göründü yüzüne fetḥ-i cedîde

2*

NA'T-I NEBÎ*

mefâ'ilün mefâ'ilün fe'ülün
Elâ ey âyet-i "innâ fetaḥnâ"¹
Beni kıldıñ fütüvvetiñle gūyâ

Elâ ey aşl-ı aşl-ı aşl-ı 'âlem
Elâ ey müntehâ-yı devr-i 'âdem

* 2 S1 113b, S2 141a, İ 99b; -S3

* İ; Na't-ı Ḥazret-i Faḥr-i 'Âlem Şalla'llâhü 'Aleyhi Ve-Sellem S2

¹ "innâ fetaḥnâ": *Kurân-ı Kerîm*, Fetih Suresi, Ayet: 1. "Biz hakikat sana apasikâr bir fetih yolu açtık."

Vücūd-ı noқта-i perkār-ı maḥlūk
Maḳāmiñ¹ lâ-mekānı oldu mesbūk

Cihāna etmeseydiñ sen tecellī
Zuhūr etmez idi Mūsā vü ‘İsā

Cihān sensin zamān sensin mekān sen
Yine bu eve maḥallinde nihān sen

Seni² yād etdi Qur’an evvel ey şāh
Muḥammed’den murād “el-ḥamdüli’llāh”³

Çü nūr-ı zāt olur ismiñde lâmi‘
Bütün esmā yine ol isme rāci‘

Şifātıñ zāt u zātıñ zāt⁴ el-ḥaḳ
Sözüñ Qur’an yüzüñ āyāt el-ḥaḳ

Seniñ vaşfiñ⁵ hemān vaşf-ı Hudā’dır
Hudā’niñ vaşfi vaşf-ı Muştafā’dır⁶

Muḥammed ismi⁷ oldu ism-i a‘zam
Müsemması heme esmāya aḳdem

Muḥammed maḫhar-ı zāt-ı ilāhī
Muḥammed cümle esmāniñ penāhı

Muḥammed menba‘-ı deryā-yı esmā
Muḥammed gevher-i ‘ummān-ı illā

Muḥammed muḫliş-i cān-ı muvaḫḫid
Muḥammed ḫālis imān-ı muvaḫḫid⁸

¹ Maḳāmiñ: Maḳāmın S2

² Seni: Beni S1

³ “el-ḥamdüli’llāh”. Kur’ân-ı Kerîm, Fatıha Suresi, Ayet: 2. “Hamd olsun âlemlerin Rabbi olan Allah’a.”

⁴ Şifātıñ zāt u zātıñ zāt: Şifātıñ zāta vü zātıñ zāta S1

⁵ vaşfiñ: O vaşfiñ S2

⁶ Muştafā’dır: Muştafā S1

⁷ ismi: ism S1

⁸ muvaḫḫid: vāḫid S1

Muḥammed olmasa tevhîd olmaz
 Muḥammed olmasa¹ temcîd olmaz

Müfîd olmaz hezârân “lâ” vü “illâ”
 Aña lâzımdır istiṣnâ vü illâ

3*

VE LEHU

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

تو بدانی کیست مولا نای ما
 اوست الحق حالق دانای ما
 هست ازادهام تصویر ات مور
 نور نور نور نور نور نور

ظاهر و باطن توحید ماست
 باطن او دیگر از چون و چراست

ابن آدم واله و خیران او
 یا یذید سر کشتهء سران او

بری عشقش مست کرو عطارا
 واد یغما طبلهء اسرارا

اوست معشوق کرده اولیا
 اوست محبوب جمیع انبیا

¹ Muḥammed olmasa: Muḥammedsiz eḫad î

* 3 S1 114a; -S2, S3, î

اوست مرأت جمال احمدي
اوست روح اولی و سرمدی

اوست باقی بی فنا و بی جلال
اوست در صا بی فراق و بی وصال

اوست مظهر و سر جان اولین
اوست مظهر بر علوم آخرین

اولین بر عشق او حیران شد
آخرین بر درد داد نالان شد

کرد اسرار محبت او بدید
در همه عالم چنین عشقی که دید

جمله معشو قست عاشق آمده
بر وصل خویش لایق آمده

کبر و ترس از روش آگاه شد
کفر و ایمان قائل الله شد

چندان شاهی که درویش آمده
کشته عریان عشق خویش آمده

آمده در خانقاه مولوی
نویسنده تحقیق کرده مثنوی

مولوی طاوس باغ لامکان
مولوی سیمرغ قاف جان جان

مولوی سرو خرام باغ انس
مولوی نخل کل کلز ار قدس

مولوی یکسر سماع و سوز حال
آتش و جوالهء طور جلال

مولوی شد نقطهء این چارشش
نکتهء پنهان عیان از حالتش

مولوی آینهء حال ازل
منجلی ازوی خداعز وجل

مولوی سرتا قدم دیدار وست
کوییا بکهء ساغر سرشار دوست

مولوی سرمستیء عالم شدست
هریکی يك جام لبریز الست

مولوی عین کرم فیض قدم
مولوی هم الف هم دم هم دم

مولوی شد رحمة للعالمین
مولوی از دور احمد کا ملین

مولوی آل محمد آمدست
وارث اسرار احمد آمدست

وصف کوسم از شان شان
صد بیان ظاهر شدینهان شان

4*

ḤİKĀYET-İ MANZŪME

mefā'ilün mefā'ilün fe'ülün

Cenāb-ı Şeyḫ Ferīdü'd-dīn-i 'Aṭṭār

Bu gūne eylemiş kim neşr-i esrār

* 4 S1 123b; -S2, S3, İ

Şeh-i Ğaznevî'ken Sulţân Maĥmûd
Felek dergâhına olmuş ruĥ-sûd¹

Hezârân şevket ü ĥaşmetle nâ-gâh
Çıkar geşt ü güzâra bir gün ol şâh

Görür vîrâne içre bir fütâde
Ki vermiş 'aqlını dîvâne yâde

Serinde tâc edip köhne külâhı
Zemîn-i tîre olmuş taĥtgâhı

Ğam-ı 'aşkı ile dîvânelikte
Yıkılmış derd ile dîvânelikte

Aşıp başına envâ'-ı felâket
Taķılmış boynuna tavķ-ı melâmet

Ĥarâb-ender-ĥarâb-ı yâr olmuş
Velâkin maĥzen-i esrâr olmuş

Durup ĥayli zamân etdi nazâr şâha²
Ne bir dem verdi şayķal âh vâha

Dedi Sulţân Maĥmûd ey cevân-merd
Neden müstevlî oldu saña bu derd

Ğamı kim verdi kimden âh edersin
Nedendir nâle-i her-gâh edersin

Bir âh etdi dedi ol maĥrem-i râz
Ki ey şâh-ı ĥarîm-i gülşen-i nâz

Gidiñ bu nemed-i pâre külâhı
Bilirdiñ ol zamân sen de bu râhı

---

¹ Mısra vezne uymuyor.

² Mısra vezne uymuyor.

Eger vîrâne olsaydı maḳāmiñ
Göreydiñ bu ḥarābiñ şubḥ u şāmiñ

O dem añlar idiñ āh u fiḡānım
Ne çekdiḡiñ vücūd-ı nā-tüvānım

Düşeydiñ bir zamān derd-i firāḳa
Su'al etmez idiñ merd-i firāḳa

Velākin şāhsın şādīligiñ var
Belā-yı ḡamda āzādīligiñ var

'Aselle mūm çün şîr ü şekerdir
Yanıp ayrılmasañ da bî-ḥaberdir

Velî çün şem' ederler bî-nevāyı
Yanarken fehm evvel mā-cerāyı

Mişāliñdir seniñ ey nāz-perver
Ki bilmeziñ göñüller ne çekerler

Baḳıp aḥvāl-i dervîşāna aḡlā
Deme şāhım bu ne ḥālet ne sevdā

İçine girmeyince añlamazsiñ
Girip anlar iseñ ḡayra demezsiñ

Olurşun sen daḡı bir merd-i 'āşık
Bilirsiniñ neymiş ol dem derd-i 'āşık

Budur maḳşūd şāh-ı Mevlevî'den
Cüdā etmeye rāh-ı Mevlevî'den

Bizi de 'āşıkāna eyle maḡrem
Ḳılıp Esrār'a esrārımı hem-dem

Eder eslāf pür-şîrîn ḥikāyet
Ki nā-aḡlāka gelsiniñ vecd ü ḥālet

Demişlerdir ki bir dervîş nâ-gâh
Görür Mecnûn-ı mesti zâr u âvâh

Su'âl edip dedi ki ey birâder
'Aceb sinn-i yaşındasın bu demler

Cevâbında dedi ol merd-i şâdık
Ki biñ kırka erişdi sinnim 'âşık

Olup dervîş ol güftâr şanemden
Dedi ey bî-şu'ûr-ı nâbe-sâmân

Zehî dîvânelik ancak olur bu
Saña Mecnûn demek şâyeste yâ-hû

Cevâbında dedi Kays-ı sülhan-dân
O biñ yıldan murâd ol demdir ey cân

Ki bir kerre bakıp yüzüme Leylî
Baña etmiş idi hûsn-i tecellî

O kırk yıl dahı 'ömrümdür ki yek-ser
Telefdir cümlesi hepçe ber-â-ber

Çekip çil sâl hicrân u firâkı
Tüketdim mâ-cerâyı iştiyâkı

Benimle yâr bir dem hem-dem oldu
Hezârân sâl 'ömrüm ol dem oldu

Eger olduñsa bir dem yâre vâşıl
Odur 'ömrüñden ey dervîş hâşıl

Eger taşşıl ederseñ 'ömr-i Nûh'u
Velî bulmazsañ ol demden fütûhu

Düşersin âhir ol tûfâna sen de
Ki ğarķ olmuş günler hep geçende¹

---

¹ Mısra vezne uymuyor.

Ḥayât-ı cāvidāndır vāşıl-ı yek-dem¹
O bir demdir murād-ı ḥalk-ı ‘ālem

Mesîḥā bir dem oldu ol dem ile
Cihānı kıldı iḥyā bir dem ile

O demle demlenen Esrār olmaz
O cāmı nūş eden mey-ḥor olmaz

---

¹ Mısra vezne uymuyor.